

Sayı: 2 / Ağustos 2024

KOBEL-E

KİBELE
SANAT

Kültür Sanat e-Dergi

 HAYATI DOĞURAN SANAT

Kibele Kùltür, Sanat E-Dergi

Ağustos 2024 – 2. Sayı

Kibele Kùltür, Sanat Dergisi Yayın Ekibi
İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Hatice Dökmen

Yönetim Kurulu Başkanı ve Yayın Koordinatörü
Erdal Bila

Genel Yayın Yönetmeni
Burhan Karacan

Edebiyat Koordinatörü
Cezmi Ersöz

Matbu Dergi Yayın Yönetmeni
Demet İpek

E Dergi Yayın Yönetmeni
Didem Alkan

Editörler

Kaan Yurttaş, Aylin Koç, Beyza Sarı,
Dilek Güler, Banu Akpınar,
Melike Ceylan, Canel Işık,
Gülнар Kandeyer, İrem Nur Polat,
Betül Fırat, Aylin Tamakan Nergiz

Sosyal Medya, Site ve E-Mail Yönetimi
Canel Işık, Dilek Güler

Logo Tasarım
Kamer Karadağ

Kapak Görsel Tasarım
Muzaffer Erol

Genel Tasarım; Tuba Belenay, Işıl Çelimli Duman

Yazılım Mühendisliği
Yiğit Can Benek

-Bizlere Ulaşın- *Instagram*: kibelekultursanat

Web Sayfası: www.kibelekultursanat.com.tr

Bu sayıda kullanılan tüm görseller Dall-E (OpenAI) ve Canva programı yardımı ile geliştirilmiştir.

İçindekiler

- Kartalın Kurgusu – Cemal Nurgut Uğureli // 6
Oradan Duyuluyor Mu Sustuklarımız? – Duygu Çilingir // 7
Ödevimi Yaptım – Ender Ölmez // 9
Dünyanın Yazılı Kaynaklarındaki İlk Şairi Bir Kadın, “Enheduanna” – Ayten Mutlu // 11
Erdal Bila ile “Kirlendik” Üzerine Söyleşi – Caner Almaz // 16
Hükümsüzdür – Binnaz Deniz // 18
Kurmaca Dünyasında Polisiyeler – Evrim Vural // 19
Büyük Usta Mario Levi’ye Yakından Bakmak – Dilek İşcen Akışık // 21
Kendini Doğurmak – Neslihan Ağrı // 24
“Atasözleri ve Deyimlerle Öğretilmiş Cinsiyet” Kitabı Üzerine Hatice Dökmen’le Söyleştik
- Tuğba Gönderiç Akbaş // 25
Çah-ı Yusuf – Cevriye Oymak // 28
Gördüm ki – Canan Tümen // 30
Hışırta – Gülçin Ahıska // 31
Tezat – Ayşe Rabia Özer // 32
Neydi Bu Kadar Okunur Kilan Sabahattin Ali’nin Unutulmaz Eseri” Kürk Mantolu Madonna” Romanını? –
Canel Işık // 35
Aklım Muğlak – Radiya Diri // 37
Sevgi, Sevgisizlik – Hale Aşkın // 38
Ateşin Sırrı – Adil Başoğlu // 41
Çizginin Dışında Bir Kadın – Tuğba Gönderiç Akbaş // 42
Biyoenjerji ile Auranı Canlandır – Melodi Türkan // 45
Yatlar Neden Beyazdır – Emre Aran // 48
Ve Âdem Öldü – Asya Erdem // 50
Numeroloji Sayıları Titreşimlerini Fısıldayan Kadın – Ayça Demir // 51
Seyr-i Umut Filmler – Selçuk Deniz // 53
Ne Editör Ne de Şahin Şair – Sencer Başat // 56
Suna Selen Olmak – Hatice Dökmen // 59
Gustav Klimt ‘in Geleneğe Başkaldırışı: Gebe Model Herma ve “Umut” – Zeliha Korkmaz // 63
Hiçlikte Her Şey – Ody Yılmaz Güller // 65
Dijital Dünyada Aktivist Bir Sanatçı: Jenny Holzer – Mehmet Akif Özdal // 66
Kurgusal Edebiyatın Antropolojik Dinamiği – İrem Nur Polat // 68
Pusula – Didem Sökmen // 69
Sinderella Kompleksi – İmren Aykut // 72
Theta Healing – Aslıhan Uslu // 78
Bir Filmin Hikayesi: Potemkin Zırhlısı (1925) – Kağan Yurttaş // 80
Umudun Masalsı Yolculuğu – Songül Budak // 83
San Öfke – Agit Destan // 85
Gökyüzünde Devrim Var – Burhan Karacan // 87
Yeniden Başlamak – İclal Doğan // 88
Virginia Woolf’un Feminizmi – Bahar Umurtak // 90
Boş Beşik – A. Mehtap Sağocak // 94
Paha Biçilmez – Nilgün Karataş // 96
Sabah Kahvaltısı mı, Akşam Yemeği mi? – Çağdaş Cengiz Kadıkıran // 97
Dokunmadan Nermin Yıldırım – Tuğba Gönderiç Akbaş // 99
Edip ve Erbil – Cemal Nurgut Uğureli // 101
Yengeç Sepeti – Işıl Çelimli Duman // 103
Farklı Medeniyetlerde Umudun İnanç Yolculuğu – Nilgün Uğurlu // 106
Tetikte Bir Cinnetim O Gece – Mustafa Canpolat // 109
Biz Vanz – Sibel Kurtulan // 112
Kurguda Metafor ve Notre Dame de Paris – Hale Kaymakçı // 113
Barlo’nun Boncuklu Tokası – Efecan Akar // 115
Biraz Gerçek Biraz Yalan – Elif Can // 117
Türkan İldeniz Şiirinde Kadın Olmanın Adı: Hawa – Ceren Duman // 119
Çıkmaz Sokaklarda Ayrılıklar – Gülnar Kandeyer // 123

Editörden;

Sevgili Okur,

Öyle zor zamanlardan geçiyoruz ki! Duygularımızı yönetmek, son derece zorlaşıyor. Biliyorum akışa kapılıp gitmek isterken, göz ucuyla betona çakılmış ayaklarını görmek, insanı ürkütür. Kurtuluş yokmuş gibi gelir, kurtulsan uçmak gerekir. Binlerce kuşla uçmak, insanı dehşete düşürebilir. İnsan soğuğa, karakışa dayanabilir de sevgisizlik karşısında kanatları kırılıverir.

Daha yolun yarısına gelmeden, küçük umutlarını boşluğa bırakıverir. Ancak sebat edenin ödülü, kendi gerçeğini bulmaktır ve duygularını yönetip kendini bulmak, kalabalıklar içinde paha biçilmezdir.

"İçsel çatışmalarımız, bizi geliştiren, bizi daha bilinçli yapan ve sonunda kim olduğumuzu keşfetmemizi sağlayan en güçlü itici kuvvetlerdir." Carl Gustav Jung

Kendi varlığının ötesinde, gök kubbenin altında aldığı her nefeste sonsuzluk vardır. Arayış, sonsuz bir yokuşa tırmanmak gibidir. Amacına ulaşmak için attığı her adım, bastığı her merdiven basamağı sana her anda ve her duyguda bir süre kalmanı söyler. Kal ve sonuna kadar yaşa! Duygun ne ise onu hisset! Acıysa acı, sevinçse sevinç, kıskançlıksa kıskançlık...

Kendini kabul et ve yolunda yürümeye devam et!

"Kendini tanımak, tüm bilgeliğin başlangıcıdır." Sokrates

İçsel çatışmaların kurguyla buluştuğu bir sayı bekliyor sizleri keyifli okumalar.

Kibele Kültür Sanat Editör Ekibi Adına,
Didem Alkan

Kibele'nin Şarkısı

Ezgi Şanal Yılmaz

Bir düş gördüm

Kim bilir nasıl, nerede

Gerçek kıldım ellerimle

Bir düştü, gerçek oldu Kibele

Birazı dün, birazı bugünde

Birazı hayal, birazı gerçekle

Benim adım Kibele...

Dinlemek için kodu okutunuz.

Gözlerimizi semaya diktığımızda, bir kartalın yüce kanatları arasında, kurmacanın dünyasına doğru bir yolculuğa çıkarız. Kurmaca, insanlık tarihi için kutsal bir yolculuktur. Derinlerine indiğimizde bizi büyüleyen ve aydınlatan bir meşaledir. Yalnız olmadığımızı kanıtlayan evrimsel bulgular da bu dünyanın temellerini sağlamlaştırır. Ayınlar de farklı kurmaca imgelerle doludur. Bir kartalın tüylerini de içeren bu ayınlar, sanatın kapısını aralar ve iç dünyamızda derin izler bırakır.

Biyolojik evrim, bedensel formumuzu şekillendirirken aydınlanma evrimi de bizi, kurmacanın dünyasının derinliklerine doğru bir yolculuğa çıkarır. Bu dünya, gerçeğin çarpıcı bir yansıması olmakla kalmaz, aynı zamanda zihnimize yeni ufuklar açar. Sanatçının ufku, bu dünyada gerçekte bulduğumuzda sığ düşüncelerimizle vedalaşmamızı sağlar. Bir kartalın sesi, bir hikâyenin sır perdesini aralarken bize, gerçekte kurmacanın iç içe geçtiği bir deneyim sunar. Kurmaca, bu anlarda hayal gücümüzü ve zihnimizin derinliklerindeki analitik düşünme becerilerini de harekete geçirir.

Bir kartal gökyüzünde süzülürken mavi ile beyazın dansını resmeden bir ressam gibidir. Mağaraya daldığında ise karanlığı kılıçla deşen bir savaşçıya dönüşür. Kartalın taze yumurtalardan çıkmış yavrularına nasihat verdiği anlarda ise gerçekte kurmacanın sınırları muğlaklaşır. Bu anlar, kurmacanın bize kurdurduğu yeni hayallerle analitik düşünme becerilerimizi sınar. Kartalın nağmeleriyle hatıralarımız canlanır ve geçmişe gideriz. Bu da iç dünyamızda yeni bir anlayışın filizlenmesini sağlar.

Kurmaca, bizi gerçek dünyanın tek boyutluluğundan kurtarır ve çok yönlü bir insan olmaya davet eder. İnsan zihninin karmaşıklığı, kurmacanın açtığı yeni ufuklarla birleştiğinde toplumsal ilişkilerimiz daha sağlam temellere oturur. Hassasiyetle dokunan bir el, doğanın ve çevrenin güzelliklerini daha derinden kavramamızı sağlar. Bu şekilde insanlık, yeni bir dünyanın kapısını aralar ve kurmacanın mucizevi dokunuşuyla yepyeni bir öze sahip olma yolunda ilerler. Sonuç olarak kurmaca, deneyimlerimizi zenginleştirirken bize yeni bakış açıları kazandırır ve bizim yeni hayaller kurmamızı sağlar. Kurmaca dünyasının bir parçası olan karakterler ve olaylar, analitik düşünme becerilerimizi kullanarak empati yeteneğimizi geliştirmemize yardımcı olur. Bu sayede insanlar, gerçek dünyadaki tek boyutluluğu aşabilir ve çevresiyle daha sağlıklı ilişkiler kurabilir.

Oradan Duyuluyor mu Sustuklarım?

Duygu Çilingir

“Narsizm”

Güzelliği ile bilinen, herkesin âşık olduğu ama kendisine âşık olanlara yüz vermeyen bir Yunan tanrısıdır Narcissus. Bir gün ormanda avlanırken gölden su içmek ister ve suya yansıyan görüntü karşısında büyülenir, kendi yansımasına âşık olur. Gölün kenarından bir türlü ayrılmaz ve orada ölür. Efsaneye göre bugün nergis çiçeği olarak bildiğimiz çiçeğe dönüşür. Narsist kişilik bozukluğu da ismini bu efsaneden alır.

Bazen egonuz vücudunuzun bozduramadığı çekler yazar. Narsist kişilik bozukluğu olan birinin ona vermesini istediğiniz tek şey; Onurunuzdur. Ne eksik ne fazla...

Narsist kişilik bozukluğu; şişirilmiş biz öz-önem duygusu, aşırı ilgi ve hayranlık ihtiyacı ve başkaları için empati eksikliği ile karakterize edilen bir zihinsel bozukluktur.

Bu bozukluğa sahip kişiler genellikle herkesten daha iyi olduklarına inanırlar ve istediklerini elde etmek için oldukça manipülatif olabilirler. Bir narsist, eş bulup bir aile kurduğunda, sonuç genellikle narsistin kontrolü elinde tuttuğu zehirli bir ortam olur. Aile üyeleri, narsist bireyin etrafında sessizce dolaşmayı ve onun ihtiyaçlarını ve egolarını karşılamayı öğrenirler. Bu durum aile üyeleri içinde çok fazla kırılmalığa ve mutsuzluğa yol açabilir. Dışarıdan mutlu bir aile gibi görünen bir aileye sahip olsa da gerçek genellikle oldukça farklıdır. Narsist, imajını korumak ve görünüşe ayak uydurmak için maske takar, ancak altta yatan duygu boşluk ve yalnızlıktır. Eşleriyle gerçekten sevgi dolu ve tatmin edici ilişkiler, çocukları ile de sağlıklı bağlar kuramazlar. Sonuç genellikle mutsuz ve oldukça işlevsiz bir ailedir.

Tanımı gereği, aşırı derecede bencil ve başkaları için empatiden yoksun kişidir. Bu, başka biriyle gerçek bir bağlantı veya aidiyet duygusu hissetmelerinin pek olası olmadığı anlamına gelir. Umutsuzca başkalarının ilgisine ve hayranlığına ihtiyaç duyarlar. Mutlulukları muhtemelen başkalarından ilgi ve övgü almak için geçici şeylere dayalı olacaktır. Başkalarına bağlı hissetmekten ve bir topluluğun parçası olmaktan kaynaklanan daha derin, daha kalıcı mutluluğu asla deneyimleyemezler. Özdeğer duyguları para, güç ve prestij gibi dış etkenlere dayanır. Dolayısıyla bir narsist tüm hedeflerine ulaşsa bile, daha fazla parası ve mal varlığı olan insanlar onu yine de rahatsız eder. Bir narsist iç huzuru asla bilemez. Tamamen bencildirler ve gerçek bir öz farkındalık duygusundan yoksundurlar. Ayrıca başkalarından sürekli doğrulamaya ihtiyaç duydukları için yalnız kalmakta zorlanırlar. Dolayısıyla, bir narsist yüzeyde mutlu görünse de genellikle derinlerde oldukça mutsuzdur. Bunun nedeni, kendi yarattıkları, ilgi odağı oldukları ve herkesin hayran olduğu bir dünyada yaşıyor olmalarıdır. Sürekli olarak narsist yaralarıyla eziyet çekerler ve kana susamış vampir gibi çaresizdirler. Onlara çok arzuladıkları ilgiyi ve hayranlığı vermeye istekli birini bulana kadar asla gerçekten mutlu olmazlar ve o zaman bile bu yalnızca geçici bir düzeltmedir. Narsist kişi her zaman bir sonraki en iyi şeyi arıyor olacaktır.

Aldatan bir narsistin eşin aldatmasını basite indirmek ve normalleştirmek için başvurduğu yollar;

- *Arkadaşım o benim.*
- *Ne alakası var?*
- *Senden önce de onlar vardı.*

Gibi cümleler kurarak aldatma olayını normalize etmeye çalışırlar. Hatta daha da ileriye giderek, “demek ki bu düşüncedeysen sen bunu yapıyorsun” deyip manipülasyon yaparak içinden sıyrılırlar. Narsist, karşısındakinde bağımlılık geliştirdikten sonra sürekli kaybetme korkusunu tetiklemek için;

- *Boğuyorsun beni.*
- *Kendine çeki düzen ver.*
- *Sonumuz olmayacak.*
- *Hata bende seninle ilişkiye başladım.*
- *Beni isteyen çok kişi var.*

Tarzında cümleler kurarak eşinin elinin ayağına dolanmasına sebebiyet verecektir. Bu sözlere maruz kalan eş, suçlayarak aldattığı zaman veya buna teşebbüs ettiği zaman kendinde oluşan bağımlılık sebebi ile hem kaybetme korkusu hem de kendini başkaları ile kıyaslama durumu geliştirir. Narsistik ilişkiden veya travmadan en az hasar ile çıkmak için kabul edilmesi gereken en önemli olgu; narsistin varlığı ile anlaşılmadığınız gibi yokluğu ile de anlamsızlaşamayacağınızı bilmektir. Narsist, ilişkiyi bitirdikten sonra yas tutmaz. İlişki bitmeden veya ilişki biter bitmez yeni kaynağını hazırlayıp yoluna onunla devam eder.

Yapılan hataların başında, ben onu değiştirebilirim düşüncesi gelir. Bu durum kişiye değişim görmediği için yaşadığı hayal kırıklığı ve karşı tarafı değiştirmek için sarf ettiği çabaların sonuçsuz kalması ve neticesinde bedenen ve zihnen yaşanan yorgunluk şeklinde zarar verir. Bunun tek çözümü ise karşıdan mümkün olduğunca etkilenmemektir. Karşı tarafı değiştirmek için sarf edilen çabanın kişinin kendisine vermesidir. Kendinin değişmesi içinde; zayıf noktalarını ve hassasiyetlerini bilip önlem almasıdır.

Başarılı bir dilbaz olan narsistin ses tonu genellikle çok etkileyici olur ve ilk andan itibaren karşısındakini kolayca cezbeder. Narsistle birlikte olan kişi ise maruz kaldığı sistemli manipülasyon sonucu giderek kendi değerine olan inancını yitirir ve yaşamını anlamlı kılmak için narsistin ilgisine bağımlı hale gelir. İlişki başladıktan sonra ise sevgilisini ilgi denizinde boğan, her saniye hayranlık dile getiren anlayışlı narsistin ilgisi azalır ve şikâyet anıtı haline gelir. O her konuda haklıdır. Öncelikle onun istekleri, tercihleri ve ihtiyaçları önemlidir. Çok iyi bir gözlemcidir. Başkalarının beyninin içini okur ve kılıçtan keskin cümlelerle yaralar.

İlişki süresince önemli olan yaşanan sorunların yapıcı özelliklerini yitirip yıkıcılık boyutuna varıp varmadığını anlamaktır.

Gitmekle büyüme, gelişme potansiyeli olan bir ilişkiyi sabote mi etmiş oluruz? Yoksa kalarak çıkışı olmayan bir yolda zaman, hatta ömür mü yitirmekteyiz? Kurbanı öldüren kendi tutkusudur bazen...

Ödevimi Yaptım

Ender Ölmez

Kelimeyi korudum önce
Sonra -baktım
Hepsi aynı sözleri kullanıyor ama yok bir arayış
Kelimeyi bıraktım sonra
Anlama dair bir düşünce yok
Bir düşüncede kaybolan kişi eksik,
Bir kişide kendine eksilen bir hayat
Kelimeyle parçalanmış bir ben yarattım
En olmaz yerinde bir hayatın
En dalgalı kısmında koca okyanusun
Yerel dilinde bir halkın
Büsbüyük ve içe doğru, kendi içimize doğru
Bir düşünce yok burada beni eksiltecek
Bir eksiyi kendisiyle çarptım
-pozitif bir düşünce
Kötü iki düşünceyi çarpıştırdım,
-pozitif bir zırva düştü önüme

Kokladım ve tanıdım onu, umut diye yüceltilen
En iyimser tınıları atfettikleri veba
Koklar koklamaz ezdim onu
Öldüğünü duyuyordum, ama onu yaşatmak istemedim, yaşadıkça, çalar bizden, eksiltir
Uyuşturur insanı, kimyasal işlevleri vardır
-âdemoğlu eksiktir.
Gerçeği çarpıtmaya yarar.
-eksiktir gerçekler

O yüzden boğulma sesini duydukça daha da hırçınlaştım
Boğazına bastıkça bastım, içinde onu yaşatmama dair hiçbir istemi yoktu,
En olmaz yerindeydim bir hayatın, yaşım bana bir el gibi bakıyordu, barışmıyordu benimle
En olmaz yerlerimde kelimeler ölüyordu
Bu çark durmadan dönüyordu
Hani nerede
Hani, ha, de bana nerede

Bir dam vardı çocukken, yıldızlar örtermiş o zamanlar uyuyanları
Sonra gider ve dönmezlermiş anılarına
O yüzden kapkaranlık olurmuş geceler
Aydınlanmaya çalışmazmış yaşanan anlar
-Umutmuş kılmış tüymüş neye benzer bilen var mı,
Eline alıp şöyle sağa sola sallayan, yanından bakan var mı,

Nedir bu?
Kuşların tükürdüğü bir yaşam mı
-oraya dolan

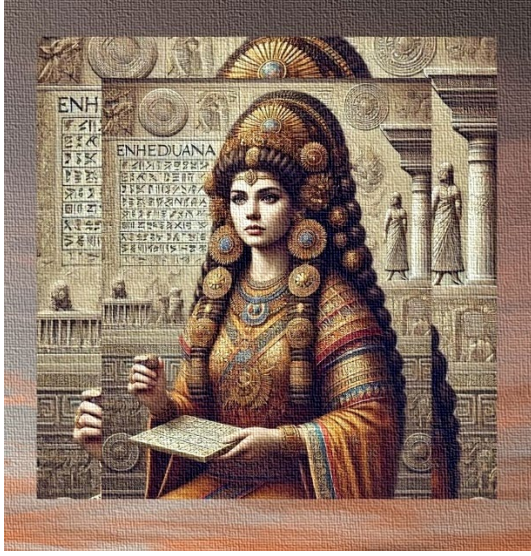
Umutmuş hani nerede
Niye göremiyor bunu her kimse
Alamıyor eline
Dokunamıyor
Umut dendi mi uyuşuyor insanoğlu neden
İçinden alalım onu, var sayalım onu, yaşayalım onu
Ve onla yaşadık diyelim
Canımızdan uzaklara gidelim
-duruyoruz

Bu kâbusu neden yaşıyoruz
Sıkıştığımız her noktada biz ona sarılıyoruz
Karanlık umuttan uludur neden
Bir kanun koyuyorum
Hatıraların çarkında yatan güzellikler
Saatsiz ve umutsuzdur.
Ve artık hayatın tek kanunudur bu.
Ödevimi yaptım ne bekliyorsunuz

Nesnelerin nefeslerini duyarak koklayarak hissederek yaşadım bu hayatı
Hepsi fısır fısır konuşuyordu
Nesneler eşyalar bana akıl veriyordu
Bu gökyüzü umutla bir kere bakınca
Âdemoğlu ölüyordu
Ödevimi yaptım.
Bu ben içimden neden canımı almış
Vermiş ilk harfe neden?

Bu kelimeyi ısıra ısıra kanattım ben, çirkin yerlere kırmızı çaldım. Umudumu utandırdım çirkince bir
umutla

Dünyanın Yazılı Kaynaklarındaki İlk Şairi Bir Kadın ENHEDUANA (M.Ö.2300-?)

Ayten Mutlu

Enheduanna, adı ve ürettikleri tarihe geçmiş olan, yazılı olarak şiirleri bulunan dünyanın ilk yazarı ve şairidir. Yeryüzünün bilinen ilk imparatoru olan Agade kralı Sargon'un kızı ve bir ay rahibesiydi.

Agade imparatorluğu, toprakları Akdeniz'den Pers ülkesine kadar geniş bir alanı kapsıyordu. Sargon, yazılı kayıtların ışığına yansıyan tarih öncesi çağların loş karanlığında görünen ilk ve en önemli liderdir. Erken ilk bin yılda, çivi yazısıyla tabletlere kaydedilerek günümüze ulaşan şu sözlerin, Kral Sargon'a ait olduğu kabul edilmiştir: "Bana gebe kalan kutsal annem, beni

gizlice dünyaya getirdikten sonra, hasırdan bir sepete koymuş ve kara sakızla her yanını ziftlemiş ve nehre emanet ederek akıntıya bırakmış. Nehir beni bir çiftçi olan Akki'ye götürmüştü. Akki beni oğlu olarak yetiştirdi. Bahçıvanlık yaptığım sürede ve elli dört yıl süren krallığım boyunca Tanrı İştâr beni sevdi ve korudu." Sargon'un kişisel özelliklerinin ayrıntılı olarak anlatıldığı bu metinlerde, ayrıca yazar olan kızı Enheduanna'yı da karakterize etmektedir.

Şairin kişisel tarihi, hayli yüksek derecede politik şiirlerinden anlaşılmaktadır. Şiirlerindeki kozmik vizyon ve etiksel izlek. İsaiah'ı çağırıştırır. Şiirlerinde Sümerlerin sevgi Tanrıçası İnanna içindir.

Yeryüzüne, ona yardıma ve ihtiyacı olduğunda yanında olmak için bir dost olarak gönderilmiş olan bir yarı-tanrı ile konuşur. Şiirlerinde, şaşırtıcı metaforlar, yalınlık ve duyarlılıklar vardır. Şiirleri, Sappho'nun yarı-tanrı Afrodit için yazdığı şiirleri çağırıştırır.

Taş bir tablette, yanında çalışan üç yardımcısı tarafından, yüksek din görevlilerinin özellikleri ve benzerlikleri ayrıntılarıyla betimlenmiş, şairin kişisel özellikleri, giysilerine varana dek cömertçe sergilenmiştir. Buraya alınan şiirleri, "Enheduanna'nın Mutluluğu" İnanna'ya adanmış bir şiirin on sekiz bölümünü içermekte olup, çiviyazısı tabletlerden alınmıştır. Şairin, kendisine ait olduğu araştırmalar sonucu kesinleşmiş olan ve tapınakta okunmak üzere yazıldığı anlaşılan kırk iki adet ilahisi vardır. Enheduanna'ya atfedilen bazı diğer şiirlerin ise ona ait olduğu kesinlik kazanmamıştır.

İNANNA VE TANRISAL CEVHERLER

Bütün cevherlerin sahibesi, ışık dolu nur içinde iyi kadın, cennetteki ve yeryüzündeki sevgiden,
An'ın dost tapınağından, en büyük şerefleri giyiniyorsun, senin arzuların
Ellerinde yedi cevher taşıyan yüksek rahiplerin tacıdır.
Ah hanımım, bütün yüksek cevherlerin bekçisi, cevherleri topladın ve özenle korudun ellerinde.
Biriktirdin kutsal özün cevherlerini ve sıkıca bastırdın onları göğsüne.

İNANNA VE AN

Bir ejderha gibi saldın ülkenin her yerine ağzından saçılan zehri, şimşek gibi gürledin yeryüzünde
Ağaçlar ve bitkiler ve bilcümle yaratık secdeye vardı önünde.

Sen taşkın bir selsin dağlardan inen,
Ah, her şeyden önce gelen,
Ay tanrıçası İnanna, cennetin ve dünyanın tanrıçası!
Ateşin kıvılcımlar saçıyor ve sığıyor halkımın üzerine!
Bir hayvana binmiş hanım,
An sana üstünlük veriyor, kutsal buyruklar ve sen işte böyle davranıyorsun.
Bütün büyük ayinlerimizde sen varsın. Ama kim anlayabiliyor ki seni gerçekten?

Fırtına kanat taktı sana, toprağın yıkıcısı
Enlil'in sevdalısı, halkımın üzerinde uçarak dağıtırsın An'ın buyruklarını.
Ah hanımım, sesini duyar duymaz
Tepeler ve ovalar saygıyla eğerler başlarını.
Ne zaman gelsek huzuruna dehşet içinde, tir tir titreyerek senin fırtınalı gözalıcı ışığında;
Adalet dağıtırsın hepimize şarkı söyler, kederlenir, hıçkırırız önünde.
Ve yürürüz sana doğru giden incecik yolda
Çıkarak derin iç çekişlerinin evinden.

İNANNA VE İŞKUR

Yakıp yıkıyorsun her şeyi, aşağıda zafer
Ah hanımım, zafer senin kanatlarında alt üst ediyorsun toprağı ve kılığını bozuyorsun.
Sen yüklü bir bulutsun, gürle, gürleyen bir fırtınasın çünkü sen,
şimşeklen ve çakmaya devam et şimşeklerini, ve hırılda şeytani rüzgârlarla,
Hiç yerinde durmasın ayakların.
Arp'ının ezgilerinde duyuyorum senin ağıtlarını

İNANNA VE ANUNNA

Ah hanımım, Anunna; büyük tanrılar, deli gibi çırpınır huzurunuzda sular
Yumuşar yalçın kayalıkların içi
Cesareti yoktur hiç birinin yürümeye, sizin dehşet veren bakışlarınızın önünde.
Kim evcilleştirebilir ki sizin hiddet dolu kalbinizi? daha güçsüz bir tanrı mı? Hayır.
Kalbin, kalbindeki kötülük dolu hayvan
Bazen uzağında duruyor ılımlılığın
Hanımım, hayvanın dizginlerini gevşettiğin zaman mutlu kılıyorsun bizi.
Hişminin altında yumuşaklık var
Ah, Suen'in en büyük kızı!
Kim inkâr edebilmiş ki, senin üstünlüğünü

Hanımım, yer üstünün en büyüğü?

İNANNA VE EBİH

Sana tapınılmayan dağlarda bitkiler lanetlidir.
Sensin her şeyin azametini küle çeviren.
Kanlı yaşlar döker nehirler senin için ve insanlar içmeye su bulamaz.
Dağların kolları sana bend olur kendi ahenkleriyle.
Sağlıklı genç adamlar saf tutarlar önünde kendi ahenkleriyle.
Dans eden şehir fırtınalarla dolar,
Genç adamları sürüp önüne, tutsağın kılar.

İNANNA VE URUK ŞEHİRİ

Söyledin kutsal emirlerini şehrin üstünde açıklanmadı:
"Bu topraklar sizindir," açıklanmadı:
"O sizin babanızdır ve babanızın babası,"
Ve kapattın sana giden yolları, ayağını kaldırdın ve bıraktın onlara üretkenliğin boş ambarlarını.
Şehrin kadınları uzun zamandır aşktan konuşmuyor kocalarıyla geceleri sevişmiyorlar artık.
Uzun zamandır soyunmuyorlar kocalarına cömertçe sergileyerek mahrem hazinelerini.
Suen'in büyük kızı, coşkun vahşi inek, An'a buyruk veren yüce kadın,
Kim cüret edebilir sana tapınmamaya.

UR'DAN SÜRGÜN EDİLİŞ

Sen söyledin girmemi kutsal Giparu manastırına ve girdim içeriye, ben baş rahibe
Enheduanna!
Taşdım ayın kabını ve söyledim senin ilahilerini.
Şimdi sürgün edildim cüzamlıların içine. bu yüzden yaşayamıyorum seninle birlikte.
Gölgeler yanaşiyor gün ışığına, ışık kararıyor benim yanımda, gölgeler sokuluyor gün ışığına, örterek
günü kum fırtınalarıyla.
Baldan yumuşak ağzım ansızın çarpılıverdi.
Güzel yüzüm toza bulanmış gibi.

URUK SİTESİNİN YENİ TİRANI LUGALANNE'Yİ REDDEDEN AY TANRISI NANA SUEN'E HİTAPTIR

Ah Suen, kenti zorla zapteden Lugalanne değersiz biri bence!
Söyle An'a, "An, kurtarsın beni!"
"ŞİMDİ"
Ve eğer sen söylersen, An kurtaracak beni.
Bu İnanna kadın telef edecek, bu genç horoz
Lugalanne'yi
Dağ ve tufan serilecek İnanna'nın ayaklarına.
Bu kadın daha da güçlü ondan.
Defedecek siteden o serseriye.
Mutlaka unutacak İnanna, bana olan öfkesini.
İzin ver, Enheduanna ona yalvarsın.
Tatlı bir içki gibi, bana izin ver, rahatça dökeyim
Göz yaşlarımı Kutsal İnanna'ya!
İzin ver, yalvarayım ona!

LUGALANNE'NİN GÜNAHLARI

Ben yatıştıramam Aşimbambar'ı, ay tanrısı An, Lugalanne buraya geldiği için
Ve değiştirdiği için An'ın ibadet törenlerini.
Soyup soğana çevirdiği için An'ı, onun Eanna'daki mabedini.
Asla gitmedi saygıyla kral An'ın önüne halbuki bu ibadet köşesi ne kadar da çekicidir, sonsuzdur
güzelliği.
O mahvetti bu kutsal yeri!
Senin için geldi o, İnanna, bir dost gibi görünerek
Seni baştan çıkartmaya
Ayartmaya çalışır gibi kardeşinin karısını.
Ah benim kutsal, tez canlı, vahşi ineğim, ay tanrıçam,
Defet bu adamı siteden
Ve zapt et onu!

URUK ÜSTÜNDE BİR LANET

Ne diye gideyim yemek yemeye ve uyumaya?
Neyim ki şimdi ben?
Bu Uruk sitesi başkaldıran bir şeytan olduktan sonra senin tanrına.
An, vazgeç ondan, ikiye böl!
Bırak şeytan lanetlesin bu kenti!
Bırak sızıldanan çocuk, yoksun kalsın şefkatli bir anneden.
Ah hanımım, arpının ezgileri yeraltına çekildi.
Senin kuzularının melemeleri düşman bir kıyıda, sürüklenmiş kayalıklara.
Sitenin ahalisi duyduğunda benim kutsal şarkımı ölmek üzere olacak hepsi de ne yazık ki.

SUÇLAYARAK AY TANRISI NANNA'YI

Sanırım, benim Nanna'm bana hiç aldırıyor.
Beni gark eyledi felaketlere, ölümlerin dar yollarına attı.
Aşimbabar beni yanlış yargılamış olamaz.
Yanlış yapan oysa, neden tasa çekeyim? O yapmışsa, niçin kaygılanayım?
Ben muzafferdim, şerefliydim, fakat o beni sürdü kutsal sığınağımdan.
Fırlatıp attı, ekşimiş bir lokma gibi penceresinden.
Hayatım alevler içinde.
O beni dağlardaki böğürtlen dikenlerinde mecbur etti yürümeye.
Sıyrdı başımdan, bir baş rahibeye yaraşan tacı.
Bir hançer ve bir kılıç verdi elime,
Ve dedi; "senin için yapıldı bunların ikisi de çevir onları hemen kendi öz bedenine"

INNANA'NIN ÖVÜLDÜĞÜ, SÖYLENMEYEN İLAHİ

Kimse söylemez oldu "Bırak dünya bilsin"i Nanna için.
Söyleyen yalnız Onun kızı, sen, İnanna.
Sen yücesin cennet gibi. Bırak dünya bilsin!
Sen enginsin dünya kadar. Bırak dünya bilsin!
Sen viran edensin asi yurdu. Bırak dünya bilsin!

Sen güröldeyensin toprağın üzerinde. Bırak dünya bilsin!
Sen ezensin inatçı kafaları. Bırak dünya bilsin!
Sen oburca yutansın gövdeleri, bir köpek gibi. Bırak dünya bilsin!
Senin korkunçtur bakışın. Bırak dünya bilsin!
Sen dikersin dehşet veren bakışlarını. Bırak dünya bilsin!
Senin bakışın şimşek gibi çakandır. Bırak dünya bilsin!
Sen muzaffersin. Bırak dünya bilsin!
Hiç kimse söylemiyor "Bırak dünya bilsin"'i
Nanna için
Sadece Onun kızı, sen, İnanna.
Ah hanımım, bu şarkı seni yüceltiyor
Ve överek göklere çıkarıyor seni.
Ah hanımım, An'ın karısı, haykırıp duruyorum senin öfkeni!

SON DUA

Kutsal kabın içinde közlerin alevleri yükseliyor ayınlar için.
Gelin odası bekliyor seni. İçeri gir ve doldur kalbini!
Elimden gelen her şeyi yaptım. Şarkı söyledim sana
Yüce kadın.
Gece yarısı söylediğim şarkıyı
Bırak söylesin, aydaki şarkıcı yankı!
Senin kocan esir düştü,
Bu nedenle artıyor kızgınlığın,
Ve asla huzur bulmuyor kalbin

ENHEDUANNA'NIN RESMİ GÖREVİNE GERİ DÖNÜŞÜ

H Hükümdar odasının birinci kadını kabul etti Enheduanna'nın şarkısını.
İnanna yeniden seviyor onu.
Günler güzel Enheduanna için, çünkü takındı mücevherleri.
Kadınca güzelliği giyindi.
Tıpkı ayın ilk ışığı gibi ufuk çizgisinin üstünde, nasıl da gösterişli elbiseleri!
Nanna, İnanna'nın babası,
Saraya geldiğinde,
Kutsadı İnanna'nın annesi Ningal'ı.
Cennetin kapısından bir söz yükseldi:
"Hoş geldin!"

Erdal Bila ile “Kirlenmek” Üzerine Söyleşi

Caner Almaz

İlk öykü kitabınız ‘Kirlendik’ i kutlayarak başlayayım. Evvelinde şiir derlemeleri yayımladığınızı biliyoruz. Bir öykü ve roman yazarı olarak şiirin en zor yazılan edebi tür olduğu kanaatindeyim. Şiirden başka bir yazı türüne geçmenize ne vesile oldu? Yoksa hali hazırda bu türde de üretiyor muydunuz?

Şair olmak benim ruhumun yolu. Hali hazırda zaten bir edebiyatseverim. Okumak, yazmak her zaman hayatımın en özel yerinde olmuştur. Kirlendik benim için şiirin öyküleştirilmiş halidir. Şiir yazarken bir kelime ile bin kelimeyi anlatırsın. Dediğiniz gibi zor bir edebi tür lakin o bir kelimeyi geniş geniş yazabilmenin de tatlı bir hazzı varmış, ben bu eserde onu fark ettim. Şiir ruhumsa öykü kalbim oldu.

Kitabınızda 18 kısa öykü ve en sonda da bir şiir bulunuyor. Kirlendik'teki öyküleri yazdıran ve bu öyküleri bir araya getiren sebepler nelerdi, neden bu öyküler bu kitabın içerisinde yer aldılar? Çok daha temelden bir soruyla özetlemeye çalışırsam, öykü sizce neyi anlatmalıdır?

Her bir öykü hayatın içinden kalemime yansıyanlar. Dediğiniz gibi en sonunda bir şiir var. Ee bir şairin izi de her yerde şiirin var olmasıdır değil mi? Bütünlüğün bozulmaması için her bir öyküyü ince eleyip sık dokudum. En nihayetinde son taslak ortaya çıktığında geri dönüp baktım; o kadar gerçekler ki, büyümeye niyet etmiş yetişkinlerin hissettiği her şey var içinde. Şiir bence birçok kelimenin tek kelimeye yüklenmesi, öykü ise tek bir anın birçok kelimeyle anlatılması...

Hani bir şarkı var ya “Bazen küçük bir an için ömür bile verilir.” Öyküyü bu şarkının bu cümlesiyle çok özdeşleştiriyorum o sebeple paylaşmak istedim.

Kirlendik, pek çok kahramanın yitip gittiği öyküleri barındırıyor. Ölüm teması yoğun bir şekilde karşımıza çıkıyor. Karakterleriniz neden hayattan bu kadar kolay kayıp gittiler?

Ülkemizde insan hayatının değersizliğine dair bir çıkarım yapmamız yersiz olmaz sanırım...

Bunun için tabi ki çıkarım yapmaya gerek yok, haberlere bakmanız yeter. Bir spikerin duygusuzluğundan mı yoksa şairin duygusundan mı bilmek ister insan? İşte tam olarak bu sebeple hiç kimsenin, hiçbir şeyin sonsuz olmadığını yazmak istedim. Ben hep duygudan yanayım o sebeple herkesi kendim gibi düşünürüm. Hayatımız elbet değerlidir yine de bitmeyecek gibi kıra döke yaşamak yerine bitecekmiş gibi sonsuz lakin naif yaşamamız gerektiğini düşünüyorum.

Biraz da öykülerinizde kullandığınız mekânlardan bahsetmek istiyorum. Anadolu'nun kışı sert geçen köylerinden kapıcı dairelerine, camı kırık yoksul evlerinden hapisane hücrelerine kadar pek çok farklı mekân gözlemliyoruz. Tüm bu mekânları da toplumun göz önünde olmayan bireyleriyle dolduruyorsunuz. Karakter ve mekân tercihlerinizi neye göre belirlediniz? Sıradan ve görünmeyen insanları mekânı göstermeden anlatmak ne denli mümkün olabilir?

Siz söylediniz aslında. “Göz önünde olmayan” dediniz. Yok demediniz. Yani olmayan bir şeyi, fantastik bir dünyayı yazmıyorum aslında. Olan ama görülmeyen hatta bir ileri taşıyorum, görmeyi bazılarımızın

reddettiği, rahatsız olduğu, gitmek istemediği mekânlar ve kişileri konu olarak belirledim. Biz ne kadar gözlerimi kapatırsak kapatalım onlar hemen göz kapağımızın arkasındalar.

Bir diğer yanıyla da ataerkil toplum normlarının kent merkezlerinde unutulduğu, geçmişte kaldığı düşünülen konular da öykülerinizde işleniyor. Kan davaları, namus cinayetlerini işleyen; kadınların horlandığı, eziyet edildiği, yok sayıldığı, tecavüze uğradığı hikâyeleriniz var. Sizce bir yazar gününün koşullarını ne denli metnine yansıtmalıdır? Sanatın ve edebiyatın tanık olduklarını aktarması ve bugünü geleceğe taşıması hakkında neler söylemek istersiniz?

Aslında bu soru, edebiyatın işlevi ve toplumdaki rolü hakkında derin düşünce ve tartışmaları beraberinde getirir. Edebiyatın günümüze tanıklık etme görevi olup olmadığı konusu, yazarların ve okurların beklentilerine, aynı zamanda edebiyatın amacına dair geniş perspektifler sunar.

Bir yandan, edebiyatın günümüz olaylarına ve toplumsal meselelere doğrudan tanıklık etmesi, toplumu şekillendiren kritik olayları belgelemesi ve bu olaylara anlam katması gerektiği düşünülebilir.

Öte yandan, edebiyatın zamansız olması gerektiği ve sadece güncel olaylara odaklanarak sınırlanmaması gerektiği argümanı da vardır. Bu görüşe

göre, edebiyat daha evrensel temaları, insan ruhunun derinliklerini keşfetmeli ve bireysel tecrübeleri evrensel bir bağlamda sunarak her zaman ve her yerde geçerli olabilmelidir.

Sonuç olarak, edebiyatın günümüze tanıklık etme sorumluluğu var mıdır sorusu hem yazarın niyetine hem de eserin alıcısına bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bazı yazarlar doğrudan günümüzün sorunlarıyla ilgilenirken, diğerleri daha zamansız sorunları ele almayı tercih edebilir. Her iki yaklaşım da kendi içinde değerli olup, edebiyatın zenginliğini ve çeşitliliğini ortaya koyar. Edebiyat hem anı belgelemek hem de evrensel soruları sorgulamak için eşsiz bir araçtır.

Kibele Kültür Sanat Dergisi'nin yürütücülerindensiniz. Pek çok insana üretmeleri için alan sağlıyorsunuz. Edebiyatta görünürlük ve ulaşılabilirlik açısından yaptığınız işi kıymetli buluyorum. Malum son yıllarda edebiyatımızda çok fazla öykü ve şiir yazılmaya başlandı. Ülkemizde öykü ve şiir okurluğu hakkında neler söylersiniz?

Ben herkesin içinde bir cevher olduğuna inanıyorum. Bunu fark etmelerini sağlamak için Yazar Hatice DÖKMEN ile bu yola girdik. İyi ki de böyle bir işe kalkışmışız. Hem çok güzel işler çıktı hem genç yazarlara alan tanımak ile neler yapılabileceğini gördük. Dergilerimiz de etkinliklerimiz de çok doyurucu oldu. Biz karnımızı ve ruhumuzu sanatla doyuran insanlarız. İyi ki sanat var.

Ülkemizde öykü ve şiir okurluğuna gelince; teknolojinin son hızla hayatımıza girişi, sosyal medya, uyarıcı fazlalığı gibi etkenlerden eskisi gibi okuma yapıldığını açıkçası düşünmüyorum yine de hala okuma kültürü ölmüş değil neyse ki. Teknoloji bu kadar hızlı ilerleyince birden durup ne yapıyorum ben deyip okumaya başlayan, organik yaşamaya başlayan, teknolojiyle arasına mesafe koyanları da görüyorum son zamanlar. Bu umut verici. Uyum sağlamak elbette önemli ama uyum ile kendini feda etmeyi karıştırmadan yapmak lazım bu işi.

Öykü ya da şiirde etkilendiğiniz, deyim yerindeyse başucu kitabı olarak nitelediğiniz kitaplar hangileri? Bir takım kursanız, hangi yazarları sahayla sürerdiniz?

Benim kadromda kesinlikle Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Rumi, Gabriel Garcia Marquez, Jose Saramago, Matt Haig olurdu. Başucu kitabım ise "Göge Bakma Durağı" dir. Son zamanlarda da Mesut Topal sıkça okuyorum.

Kirlendik'ten sonrasını da sormak isterim. Şu an yazdığınız ya da aklınızı meşgul eden başka kurmaca çalışmalarınız var mı?

Projeler hep var, nefes varsa düşünce de var. Aklım hep meşguldür benim çok şükür. Şu an da yine toplumsal bir roman üzerinde çalışmalarım devam ediyor.

Çizim Mohsen Zaden

Hükümsüzdür

Binnaz Deniz Yıldız

Ana rahminde doğdu kadın.
Yaşanmamış bir hayat seçti kendine.
Tutsak etti gülücüklerini, tüm bilinenlere.
Krallığında bağdaş kurdu günden güne acı.
Bir tutam sevgiyi yuttu, derman niyetine.
Gövdesi salınarak geçiyordu hücrelerinden.
Ve kayıp bir hüviyeti taşıyordu kadın sol cebinde!
Yassı bir iğne incitiyordu kemiklerini.
Battığı yerde kış oluyordu saçlarının silueti.
Kusursuzdu kadın ana rahminde...
Tırnakları büyürken kuşatıyordu tomar etleri.
Ve renk seçiyordu kendine bel kemiğinde...
Biraz toprak kokuyordu kadın, biraz da gökyüzü...
Veyahut çam kolonyası ya da incir yaprağı...
Kendiliğinden dönüşüyordu kadın.
Ayrımsız ve isteksiz...
Küçük biblolar koyuyordu asırlık dolaplara.
Hiçbir nesne kımıldamıyordu yerinden.
Farklı yerlerde aynı yazgıyla...
Sürükleniyordu gecenin peşinden.
Mecali yoktu güneşi görmeye.
Güneş balçıkla bilendiğinden.
Ayakları beton zemin üstünde...
Her dans edişinde kırılıyordu bileğinden.
Ana rahminde kadın...
Çürüyordu azalarak!
Kırmızı güller gerdanında bitiyordu kanayarak!
Kimi zaman tarih yazıyor, kimi zaman tarih yıkıyordu.
Fakat ölüyordu hep susarak!
Ses, söz, sus!
Kan, can, yan!
Var, yok!
İnsan var, kadın yok!
İsmi var, cismi yok!

Söylenilecek her şey söylendiği için artık konunun bittiğini, ana ekseni katil ve onu yakalamaya çalışan birinin oluşturduğu polisiyelerin klişeleştiğini düşünen, Ahmet Ümit gibi yazarlarımız elbet vardır. Katili tahmin etmeye çalışan okurların olduğu bu romanların sıradanlaştığını düşünüyorlar. Ama değişen, dijitalleşen dünyayı hesaba katmıyorlar.

Bundan elli yıl önce işlenen bir cinayet ile teknolojinin bu kadar hızla geliştiği dijital dünyada işlenen bir cinayet aynı olamaz. Öncelikle sebepler farklı. Yıllar önce bir katil intikam duygusuyla, çıkarları uğruna- ki bu çıkarlar genellikle arazi kavgası, miras davası veya namus meselesi olurdu- ya da geçim sıkıntısı, borç gibi nedenlerle anlık bir cinnet haliyle cinayet işlerdi. Psikolojik hastalıklar nedeniyle adam öldürenler de olurdu elbette ancak sebepler genellikle bunlarla sınırlıydı.

İnsanlar şimdi günü gününe uymayan teknolojiye ayak uydurmaya çalışıyorlar. Teknoloji geliştikçe de kendi kabuklarına çekilip yalnızlaşıyorlar. Bu, önceleri fark edilmeyen ama en ihtiyaç duyulan anda şiddetle hissedilen yalnızlık, kozasından öfke olarak çıkıyor. Öfke şiddete dönüşüyor. Fiziki özelliklerimiz dışında duygularımız da evrimleşiyor. Eğlenceli vakit geçirilen, kimseye ihtiyaç duyulmayan sosyal medya bir süre sonra insanı insanca olan her şeyden soğutuyor, uzaklaştırıyor. Başta kendi isteği ve iradesiyle inzivaya çekilen ve bu inzivayı zamanla kanıksayan insan zaman geçtikçe duygularının isyanıyla karşılaşılıyor. Çünkü doğasında iletişim kurma ihtiyacı var. Sosyal medya sunduğu tek taraflı iletişim ile bu ihtiyacı karşılayamıyor. İnsan anlatmak, paylaşmak ve karşısındakinden bir tepki görmek başkasının reel varlığını hissetmek istiyor. Bunu hissedemeyince de yalnızlık duygusu acıya, ıstıraba, öfkeye ve nefrete dönüşüyor. Bunu kendisine yaşatanın kendisi olduğunu unutuyor ve diğer insanları suçlamaya başlıyor. Bu duyguların birleşimi intikama götürüyor insanı. Tabii bir de bazen merak duygusu ekleniyor buna. Başka bir insanın kaderine hükmetmek, hayatına son vermek, kendini önemli hissetmek istiyor. İşinde, ailesinde edindiği yetersizlik başarısızlık duygusunu, biriktirdiği özgüven eksikliğini böylesine önemli bir karar vererek bir insanın nefesini keserek örtmeye çalışanlar da var. Elbette bu, konunun uzmanları tarafından ele alınması ve detaylı incelenmesi gereken bir konu. Kurmaca dünyasını ilgilendiren kısmı ise katilin sebeplerinin de yöntemlerinin de değişmiş olması. Tabii ki o katili arayan kişi veya kişilerin de yöntemleri değişiyor.

İnternet olmadan adım atmadığımız bir dönemde katilin sanal bir iz bırakmaması mümkün değil. Çünkü insan yaptığının yansımaları görmek ister. Bu nedenle eskiler, "Katil cinayet mahalline geri döner," derler. Günümüz dünyasının katilleri de işledikleri cinayetin uyandırdığı tepkileri görmek için sosyal medyayı kullanıyor. Böylece, kendilerince, etraflarında hayranlık uyandırıyorlar ama kendilerini açık edecek birtakım izler de bırakmış oluyorlar. Bazıları daha cinayeti işlemeden, olay düşünce safhasındayken, kendilerini ele veriyor. Yaptıkları paylaşımlarla ruh dünyalarının haritasını çizmiş oluyorlar.

Cinayet sebeplerinin, yöntemlerinin değiştiği; dedektiflerin, polislerin, savcılarının imkânlarının arttığı ve çeşitlendiği bu dünyada kurmaca edebiyatın, polisyelerin dünyasının zenginleşmesi de kaçınılmaz oluyor. Konunun ana eksenini aynı kalsa da kurgu çok farklı bir hal alıyor. Zaten bütün edebiyat dünyasında ana eksen yüzyıllardır aynı değil mi? Bütün hikâyelerin, romanların konusu insan duygusuna dayanmıyor mu?

Leyla ile Mecnun hikâyesi neden 29 defa yazıldı? Neden hiçbir şair: “Bu anlatıldı, artık anlatılacak bir şey kalmadı, yeni bir şey yazayım” veya “Artık yazmayayım, aşk zaten çok güzel anlatılmış, tekrar anlatılmasına gerek yok” demedi? Çünkü edebiyat dünyasında neyi anlattığından ziyade nasıl anlattığın önemlidir. Aşk insanlığın varoluşundan, Âdem’le Havva’dan, beri anlatılıyor ve anlatılmaya da devam edilecek. Aynı konu farklı bir kurguyla yeniden, yeniden anlatılacak.

Kişiler değişecek, yerler değişecek, sebepler değişecek konu değişmeyecek. Aynı her sayfada her satırda katilin arandığı, tahminler yapıldığı cinayet romanları gibi. İnsanlar birbirlerini öldürmeye devam edecek. Sebepler değişecek, yöntemler değişecek ama yine cinayetler işlenecek. Polisyeler de yazılmaya devam edecek. Farklı yerlerde farklı şekillerde dedektifler, polisler, savcılar katili aramaya, katiller de saklanmaya devam edecekler. Biz okurlar da yine aynı heyecanla okumaya devam edeceğiz. Yazılacak hiçbir şey kalmadı diyenlere rağmen gelişen ve değişen dünyayı eserlerine yansıtan, bizi farklı heyecanlara, farklı kurgulara sürükleyen yazarlarımızın kalemine zeval gelmesin.

Büyük Usta Mario Levi'ye Yakından Bakmak

Dilek İşcen Akışık

Moda İskelesi'nin yakınındaydık sevgili Ece Erdoğan Levi ile. Hüzün güneş kadar uzak olabilseydi... Masamızda buram buram hissedilmesi doğaldı ama. Sakin denizin pırıltısı Levi'lerin yıllar boyu biriktirdikleri anıları yansıttıkça, hafif bir tebessümle okşanıyordu dopdolu yaşanmışlıklar. Hakkında saatlerce konuşabileceğimiz çok özel bir kişiydi özlemle hatırlanan. Kibirden uzak, ne güzel bir insandı o... Maskesizdi. *İstanbul Bir Masaldı, Yanlış Tercihler Mahallesi, Bir Şehre Gidememek, Karanlık Çökerken Nerelerdeydiniz, Bir Cümlelik Aşklar, Size Pandispanya Yaptım, Bu Salı ve Her Salı-Şişli, Pazarın Yalnızları-*

Beyoğlu, Ayçiçekleri Her Gece Bir Yalnızlığa Bakar, Çünkü Fısıltılar Vardı ve daha pek çok eseri kaleme almış usta kalem Mario Levi, aynı zamanda sayısız öğrencinin yetişmesine katkılar sunmuş Mario Hoca bizimleydi. 31 Ocak 2024 tarihinde onu sonsuza yolcu etmiş olsak da başköşede her zamanki içten gülümsemesiyle hakkında söylenenleri dinliyordu belki de. Ya da kalbe dokunan hikâyelerinden birini anlatıyor veya ışıklı yolculuğundan söz ediyordu. Duyamayan bizdik, gördüklerimizi sahici zanneden, avunmaya çalışan da... Biraz daha kalabilseydi sevenleriyle...

Ece Hanım, sorularımı yanıtlarken bazen gülümsedi, bazen karşılıklı güldük, bazen de gözleri doldu. Samimiydi, doğaldı... Kendisine candan teşekkür ederim.

Mario Levi deyince, aklınıza ilk gelen özelliğini merak ediyorum.

Kadıköylülüğü ve Fenerbahçeliği. Sanırım kendini en çok ait hissettiği bu iki kimlikti. Nitekim vasiyeti üzerine Kadıköy'de Fenerbahçe bayrağıyla defnedildi. Elbette Türk Edebiyatının henüz hayattayken klasikleri arasına girmiş çok büyük bir yazar, çok iyi bir baba, müthiş bir entelektüel ve hoca. Ama bir şey var ki, o en önemlisi, Mario çok çok iyi bir insandı, ben onun kadar iyi bir insan tanımadım, tanıyacağımı da zannetmiyorum.

İkinizin yollarını birleştiren neydi?

İlkin edebiyat. Bir dönem ders almıştım son sınıftayken. Sonra yollarımız farklı şekilde kesişti.

Biz hayatımızdaki birçok eksikliğimizi birbirimizde tamamladık, pek çok yarayı birbirimizle sardık. Eş olduk, anne baba olduk, editör yazar olduk, birlikte çok gülen, sonsuz güvenen iki dost olduk...

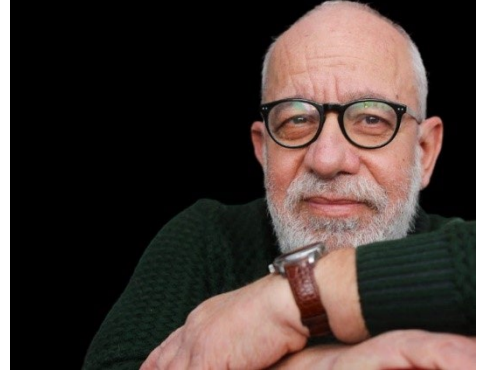
En önemli ortak noktalarınız ve değerleriniz nelerdir?

Mario çok çalışkandı, ben de her ne kadar çalışkan biri olarak görsem de kendimi, onun yanında insan hep bir vicdan azabı çeker, onun çalışma temposu karşısında. Yazmayı, okumayı hayatımızın en önemli noktasına koymamız çok önemli bir başka ortaklığımızdı. Nitekim hiçbir zaman çok eşimiz dostumuz olmasına rağmen sosyal insanlar olmadık, buna zaman olmazdı bizim tempomuzda. Yaz tatillerimiz de yine isteğimiz şekilde sakın çalışarak geçirdi. Bence en uyumlu tarafımız, bu anlamda ortak bir bakışa ve zevke sahip olmamızdı.

Mario Levi'yi hiç tanımamış olsaydınız, bugünkü siz hangi açılardan farklı olabilirdiniz?
Neredeyse tümüyle bambaşka bir insan olurdu. Bunu mesleki anlamda da kişisel gelişimim için de söylüyorum. Mario'yu tanımak, onunla yıllar geçirmek insani anlamda da beni müthiş geliştirdi, diyorum ya, o çok çok iyi, bu anlamda da özel bir insandı.

Yıllar önce hocanız olarak ilk kez karşılaştığınız kişiyle eşiniz Mario Levi'yi karşılaştırır mısınız?

Mario birçok yüzü olan bir insan değildi, hiç rol yapmaz, farklı koşullara göre tavır almazdı. Restorandaki Mario Levi'yle, derste tanıştığınız ya da bir bürokratin yanında gördüğünüz Mario Levi arasında pek fark göremezdiniz. Çünkü koşulsuz olarak herkese saygılı, sevgili ve çok zarif davranırdı. Bu yüzden cenazesinde çok tanınmış, belli statülerdeki insanlar da; eski mahallemizin daha gariban diyebileceğimiz, desteklerle geçinen, mental olarak da çok iyi olmayan bir insanı da vardı.

Masal, babasının imza gününde onunla yeni çıkan kitabını imzalıyordu. Hem sizden hem de babasından genetik bir mirasa sahip. Yazmak, yaşamında vazgeçilmez olabilir. Bu konudaki düşüncenizi merak ediyorum.

Bilemiyorum. Daha küçükken hevesliydi ama şu anda pek görünmüyor. Ama yeni yeni okuma sevgisini yaşamaya başladı, anime seviyor, ben de hiç karışmıyorum, çünkü insan sevdiği neyse onu okumalı, bu bir görev olmamalı, buradaki en büyük kıtas zevk alması, iyi bir okur olursa, gelecekte yazmak isteyebilir, kim bilir.

Yazar olarak Mario Levi sizce hangi yönleriyle özgündür?

Sefarad olması, 500 yıllık İstanbulluğuyla bu şehre dair bir aile mirası gibi özenle saklayıp aktardıkları... Aynı yerden baktığımızda kahramanları... Ana dili gibi konuştuğu lisanlarla onun dil dünyasının, üslubunun da çok özgün olduğunu söylemeden geçemeyiz.
Bir Mario Levi cümlesini okuduğunuzda, adı yazmasa da hemen anlarsınız. İşte ustalık budur...

Eşinizin editörlüğünü yaparken, unutamadığınız bir anınız varsa paylaşır mısınız?

Yola çıkışımız çok apar topar olmuştu. Mario'nun bir kitabı vardı matbaaya gitmek üzere olan. Ben de o günlerde bir romanı tamamlamıştım. Nihayet okuyabileceğim diyerek Mario'nun romanını okumaya başladım, bir de ne görelim, hiç tashih yapılmamış, iş başa düştü o günden sonra tabii. Hiç şikayetçi değilim öte yandan, bu ilişkimize başka bir derinlik daha kattı. Çünkü biz sadece bir roman bittiğinde değil, daha fikir aşamasından itibaren romanı, kahramanları, olayları konuşurduk, edebiyatı böyle de paylaştık. O da hep editörü olarak da beni çok onore etmiştir, iyi ki yaşamışız bunu da...

Bundan sonra edebiyat yolculuğunuza nasıl devam etmek istiyorsunuz?

Bundan sonra yeni kitaplarım olacak hem çocuk kitaplarım hem yetişkin kitaplarım. Bir de çocuk kitaplarımın resimlerini de yapmaya başladım, bu beni çok heyecanlandırıyor, çünkü resmi çok çok seviyorum ve çok eğleniyorum. Okul öncesi bir çocuk kitabını resimlemek istiyorum. Editörlük müthiş bir hızla sürüyor, bu mesleğimi de çok çok seviyorum. Onun dışında yazı derslerim var, Mario'nun yarım kalan derslerini tamamlamak amacıyla çok sevdiği gruplarıyla çalışmaya devam ettik, orada da çok keyifli geçiyor derslerimiz, elbette ben daha çok editöryel açıdan destek olmaya çalışıyorum.

Mario Levi'yle ilgili gerçekleştirmeyi düşündüğünüz bir proje var mı?

Mario çok uzun yıllardır, İstanbul'un artık kullanılmayan fakat bir döneme damgasını vurmuş objelerini ve eşyalarını topluyordu. Evimiz bu anlamda küçük bir antikacı dükkânı gibi. Mesela antika saat koleksiyonu var, çini sobadan, eski tip o siyah örtünün olduğu fotoğraf makinesine, eski tip projeksiyon makinesine, ne bileyim ustura bileyleme aletinden sefertasına onlarca şey... Bunları bir müze haline getirmek en büyük vasiyetiydi bize ailesi olarak, İstanbul Bir Masaldı Etnografya Müzesi. Yıllardır bunun için çalışıyordu, inşallah hem onun anısını yaşatmak hem de bu bahsettiklerimi hiç tanımayan nesil için, İstanbul'un hafızasında yer etmiş bu objeleri sergileyebileceğimiz o müzeyi biz gerçekleştireceğiz.

Kendini Doğurmak

Neslihan Ağrı

Her şey şuursuzca griydi
Üstlerine yağan anılar
Gözeneklerinde kalıntısı yorgun ellerin
Düş kuruyor akşamüstü kumpanyalarına kadınlar
Yanaklarında güneşin öptüğü günlerden kalan
Kıpkırmızı bir hayal, dostluk, heyecan...

Durulanıp sıkıntılardan sıcak ekmeğe pişiren
Hamura kaderini, kaderine ağıtı katarak
Çorak topraklarda günleri yoğuruyorlar
Çınarlar, ıhlamurlar ve çocuklar
Rahminde gözlerini açmış celladın

Çizim Mina Kocailik

Uykusunu mezar taşlarına duyuran tellalın
Yaşamaktan çoğalanların ibresi duruyor ellerinde
Salaş karanlıklarda zamanı öğütüp
Acısını saçlarında örüyor kadınlar.
Peçesinde gün kiran saklı sessizliği
Avutuyor göğsünde süt kokusuyla kaskatı dağları
Zamanı suyla suyu günahlarıyla bölüştürüp
Merhameti dilimliyor kuşkuyla
ev dediği mesken, belenmiş kuyusu kederin

Taş değil, kum değil, çatısız kalan gökyüzü
Açıklık sanki kendi ve dünya arasında
Geceyle gündüzün kovalamacasında sökülen ipler
Hep yamaydı yaşadıklarına
İğneyi parmağına batırıp tanrıyı acıtıyor kadınlar.

“Atasözleri ve Deyimlerle Öğretilmiş Cinsiyet” Kitabı Üzerine Hatice Dökmen’le Söyleştik

Tuğba Gönderiç Akbaş

Edebiyata olan ilgim çok küçük yaşlarda başladı. Bunun üzerine eğitimimi de eğiticilik üzerine alınca edebiyatın hayatımızın ayrılmaz bir parçası olduğunu daha iyi anlayıp kitaplara daha bir sıkı sıkıya bağlandım. İşte bu yaşam yolculuğumun tam da ortasında yolum bir dergi ile keşşti. Bu dergi *Kibele Kültür Sanat* Dergisiydi. Ve en önemlisi bu dergi aracılığıyla namıdiğer Kibele’nin annesi Hatice

Dökmen ile de yollarımız keşmiş oldu. Onun edebiyata olan adanmışlığı, konu yazmak olunca sınır tanımazlığı, disiplinli çalışmaları, kendini yeniden yeniden yaratma cesareti beni oldukça etkiledi.

Tam da Haziran dergimizin basıma hazırlanma sürecinde editör ekibimizle harıl harıl dosya çalışıyorduk ki, Hatice Dökmen’in merakla beklenen “*Atasözleri ve Deyimlerle Öğretilmiş Cinsiyet*” adlı kitabı Destek Yayınları tarafından yayımlanınca; kitap hakkında söyleşmek farz oldu. Kendi tabiriyle “*Önceleri yazmak benim için bir hayaldi. Şimdi ise yaşama sebepim oldu.*” diyen Hatice Dökmen’e ilk olarak bunu sordum.

Bu sözlerin açılımında ya da gerisinde bir hikâye var mı?

Tabii ki var Tuğbacım. Bilirsin söz uçar yazı kalır. “Önceleri yazmak benim için bir hayaldi. Şimdi ise yaşama sebepim oldu.” derken bunun bilincinde olarak dedim. Çünkü gerçekten yazmak çok uzun yıllar sadece hayaldi benim için. En verimli yaşlarımda yazmanın sadece hayaliyle avundum ancak geç de olsa (Ki -geç- diye bir kavram tanımlıyorum aslında. Çünkü her ne konu olursa olsun, başladığımız yer tam da zamandır.) yazmaya başladığımda aç bebekler gibi dört elle ve aşkla yazmaya sarıldım. İşte o tarihten sonra yazmak benim için yaşamaktan fazlasıydı. Yazmak; ekmeğim, suyum, aldığım nefesim, hayatımın anlamı, yüreğimdeki müzik, gözlerimdeki gökkuşağı oldu.

O zaman buradan şöyle bir soruyla devam edeyim. Tam da zamanı, dediğiniz tarihten sonra aşkla sarıldığınız kalemden neler çıktı kısaca değinelim mi?

Edebiyata ilk adımım şiirle başladı aslında. Tam da zamanı dediğim günlerden daha önceki günlerdi. Ufak ufak içimi döktüğüm alt alta yazılmış sitemlerim vardı şiir adına. Bu arada kendimi asla şair olarak görmediğimi belirtmek isterim. Beni tanıyanların çok iyi bildiği gibi şiir benim için o günlerde sığındığım bir limandı ve ben o limanda içimden geldiği gibi yazarak kendimi onardım. Sonrasında bir hevesle iki şiir kitabım yayımlandı. Ancak her zaman dediğim gibi benim hayallerimde şiir yoktu. Çocukluğumun bir saplantısı mı diyelim, Bekir Yıldız’dan Yaşar Kemal’e kadar olan hayranlığımdan kaynaklanan bir tutku mu diyelim bilemedim ama ben illaki öykü yazmalıyım.

İşte o tam da zamanı dediğim günlerde şiirin bana yetmediğini içimdeki aşkı açığa çıkaramadığımı anladım. Ve sonrasında paçaları sıvayıp büyük hayalimi gerçekleştirme yolunda bata çıka yol almaya başladım.

Bir taraftan öğrenirken bir taraftan ürettiğim o günlerde üç öykü kitabı çıkardım. Öykü dalında hatırı sayılır ödüller aldım. Hayallerimi gerçeğime düğmelediğim o yıllar benim çömez zamanlarımdı.

2020’de, pandeminin gölgesinde Destek Yayınları tarafından çıkan Kum Gibi kitabımla kalfalık dönemim başladı. (Burada bir es verip neden ustalık dönemim demediğimi belirtmek isterim. Çünkü Ernest Hemingway’in bile “*Hepimiz, kimsenin usta olamayacağı bir zanaatın çıraklarıyız.*” demişken bizlere o kadar iddialı konuşmak düşmez. Üstelik bunun kararını okur verecektir.)

“*Kum Gibi*” adlı romanım genç okur tarafından çok sevildi ve dört baskı yaptı. O arada “*Kemik Çay*” adlı bir öykü kitabım daha yine aynı yayınevinden çıktı. O da kısa sürede iki baskı yaptı. Hayallerimin gerçeğe dönüştüğü o günlerde, üstelik covid yasaklarında dur durak bilmeden uzun yolculuğuma devam ettim. Akabinde, önceden yayınlanmış “*Salı Ertesi*” adlı romanım Destek Yayınları tarafından revize edilip yeniden yayımlandı. Son olarak da 2022’de “*Âdemelmesi*” adlı romanla üç yılda dört kitabım okurla buluştu. Ve sonrasında senin de bildiğin gibi “*Kibele Kültür Sanat Dergisi*” doğdu. Oldukça zorlu bir yolculuktan dergicilik. Ancak sevgili Erdal Bila ile çıktığımız bu yolculukta, başta sen olmak üzere aynı yola baş koymuş genç, çalışkan ve disiplinli ekibimizle bugünlere geldik.

Evet sizin de dediğiniz gibi gerçekten dergicilik zor bir yolculuk ancak insanı geliştiren aynı zamanda keyifli bir yolculuk olduğunu da biliyoruz. Bizler dergi ailesi olarak bu yolculukta yanınızda olmaktan dolayı oldukça gururluyuz.

Asıl konuya dönecek olursak; yeni kitabınız “*Atasözleri ve Deyimlerle Öğretilmiş Cinsiyet*” henüz çok bebek. O kadar bebek ki dergiye yetiştirebilmek için çarçabuk okumaya çalıştım. Kitapta en çok dikkatimi çeken “*Kadın ayna.*” sözü oldu. Bu sözü kitabın sonuna kadar da sürdürüyorsunuz.

Kadınlar, kendilerinin ikinci sınıf vatandaş olmaktan kurtulamayışının erkekler yüzünden olduğunu söyleyerek topu erkeklere atıyor ama ne yazık ki gerçek böyle değil. Çünkü kadını, ikinci sınıf vatandaş olarak kabullenen yine kadınlar. Bu çağda bile erkek çocuğunun pipisini kutsayıp, o pipiyi kurban olup “*oğlum teyzelere pipini göster*” diyerek onun egosunu o -yalancı ayna-da göklere çıkarırken, kız çocuklarının zihinlerine büyük puntolarla; ayıp, günah, yasak sarmalı içindeki eksik olma, ikincil olma hatta hiç olma duygusunu yine kadınlar kazıyor. Tabii ki kadının da böyle bir öğretinin içinde hapsolmesinin pek çok nedeni var ama bu nedenlerin ardına saklanmak kadının baştan her şeyi kabullenışı ve kendi kimliği için savaş vermeyişi anlamına gelir.

Oysa başrollerin hep erkeğe verildiği eril sistemde asıl başrol kadınlarındır. Çünkü kadınlar doğurarak, üretmek gelecek kuşakları inşa edenlerdir. Bu süreçte çocuklarına; kadını ve erkeği eşit gösteren gerçekçi bir –ayna- olmadıkları sürece kadının özgürlüğünden, eşitliğinden bahsetmek mümkün değildir. Geleceğin o eşitlikçi nesillerini ya da ayrımcı nesilleri yetiştiren yine kadınlardır.”

Gerçekten ne kadar ilginç. Şimdi örneğin annemi ya da kayınvalidemi hatta kendimi düşündüğüm zaman bir noktada çevremizdeki erkeklerimizi yüceltmeyi ne kadar çok sevdiğimizi görüyorum. Kitap o kadar akıcıydı ki ne ara sonuna geldim anlamadım bile. Ancak anladığım tek şey vardı ki kitabı okurken sözün tam tabiriyle göğsüme koca bir kaya parçası gelip oturmuştu. Meğer bireylerin cinsiyet kimliklerinde ve karşı cinsin kimliğine bakışlarında atasözleri ve deyimlerin ne kadar önemli bir rolü varmış.

Bir tarafta “*Kadın şerri şeytanın şerrine eşittir*” sözü varken diğer tarafta “*Cennet anaların ayağının altındadır.*” sözü nasıl bir ikilemdir? Ya da “*Kadın çiçektir.*” sözüyle “*Kadının karnını sıpasız, sırtını sopasız bırakma.*” sözü nasıl bir dilemdir. Bir okur olarak ben bu kadar etkilenmişken, siz bütün

bunları yazarken neler hissettiniz?

Çok ama çok yıprandım diyebilirim Tuğbacım. Başlangıçta bu kadar etkileneceğimi düşünmemiştim. Ancak atasözlerini toplamaya başladıkça içimde isyanlarım büyümeye başladı. Bir de bu sözlerin kimliklerimizi nasıl şekillendirdiklerini örneklendirmelerle yazdıkça canım çok yandı. Eril toplumda, kadının yerinin belirlenmesinde; atasözleri ve deyimlerin büyük önemi olduğunun bilinciyle çıktığım yolda, yüzlerce atasözü ve deyim derledim. Pek çoğunda canım yandı. Ancak aşağıdaki sözlerde canım iki misli yandı.

“Kız çocuğu ya er koynunda ya yer koynunda.”

“Kız on üçünde ya erde ya yerde.”

“Kız on beşinde ya erdedir ya yerde.”

Ne acıdır ki, arama motorunda, “Kız beşinde ya erdedir ya yerde.” sözüne rastladığımda aslında sözün bittiği yerdeydim.

Şunu da kabul etmeliyim ki bütün bu sözlerin kodlamasıyla büyüyen erkeklerimizi de daha iyi anlama olanağı buldum.

Yazma yolculuğunda bir davanız, bir kavganız olmalı, der pek çok yazar. Siz de “Yine kadın ve daima kadın” diyorsunuz kitabın arka kapak yazısında. Ve biz biliyoruz ki Hatice Dökmen’in davası da kavgası da kadın. Peki, bu çocukluk hayallerinizden beri böyle miydi?

Evet ne yazık ki böyleydi. Kırsalda doğmuş ve büyümüş biri olarak itiraf etmeliyim ki çok sancılı bir çocukluk dönemim oldu. Bu sancılarım başta annem olmak üzere yanımda yöremdeki tüm kadınlar içindi. Hatta kendim için... Edebiyat alanında elim kalem tutmaya başladığımda yazacaklarımı neredeyse o yaşlarda biliyor gibiydim. Ve ta o zamanlar kafamda kurguladığım pek çok konuyu tam da zamanı dediğim dönemde tek tek dile getirdiğimi fark ettim. Dikkat edersen tüm kitaplarımda; kadının

örselenmişliğini, sinmişliğini, sıkışmışlığını, tökezleyişini, örülen duvarların ardında yaşadığı hiçliğini, ayıp-suç-günah sarmalında yolunu bulmak için çabalayışını kurgularımın hepsinde görebilirsin. Ayrıca her kitabımın bir farkındalık kitabı olmasından dolayı da yıllardır kurduğum hayallerimin gerçek olup amacına ulaşmış olması da benim için oldukça gurur verici.

O zaman sırada başka proje var mı?

Var tabii ki. Sanırım yayımlanması dört beş ayı bulabilecek “Unut Kuşu” adlı bir öykü dosyam yayınevimde. O da bir farkındalık kitabı. Biliyorsun yaş ortalamasının yükselmesi nedeniyle günümüzün en önemli konulardan biri de Alzheimer Hastalığı. Unut Kuşu da bu hastalıkla tanışmış insanları anlatıyor. Tabii ki yine ve her zaman gizli özne –kadın–.

Bunun dışında henüz tam olarak ete kemiğe bürünmeyen bir roman kurgum var ancak malum kalem son olarak nereye gider bilemeyiz.

Çok haklısınız. Ancak ben biliyorum ki kaleminiz sizi yine özgün bir yönde durdurup, sapacağı yolu belirleyecektir. Yeni kitabınızın okur rüzgârı bol olsun dileklerinizi iletirken bu güzel söyleşi için çok teşekkür ederim.

Çah-ı Yusuf

Cevriye Oymak

Dertler, dermanını yanında getirmeyi unuttuğundan beri çocuk olasım var. Afacan, kaygısız anlar yaşamak istiyorum adı olan çocuklar gibi. Pencere önü görsel yalnızlık yanağıma yediğim şamarın acısını unutmuş gibi yapıp oyuna daldığım günleri özletti.

“Şu kız!” Benim adımın ta kendisidir. Hikâye burada, tam da burada bitti. Buraya kadar olandan koca bir roman yaratabilirsiniz. Yüzlerce hikâye çıkarabilirsiniz. Ama kurgu değil, gerçek.

Şimdi ben sessizce bir karıncanın sırtında başka bir kızın, oğlanın ya da bir hiçliğin yeni hikayesi yeni yolu olmaya gidiyorum.

Gece her yanı iyi gördükleri için önce baykuşları doldurdum sırt çantama sonra ateşböceklerini... Tarla kuşları ve biraz sarı çiçek... Bir avuç toprak kokusu, biraz çimen yeşili, biraz bulut, biraz iştahsızlık... Ve oldukça parlak bir çakıl taşı... Uğur getireceğine inanmak istiyorum. Hani, filmlerdeki gibi. Ya da bazı insanların sahip oldukları gibi bir beklentim, bir umudum olabilsin diye. Sahi, umut bir varlık mıdır ki? Şimdi, şu an düştü aklıma. Çok şanslıyım! Ah! Neredeyse sevineceğim. Satsam para etmeyecek varlıklar içindeyim.

Karanlığın ellerine tutunmak ne garip şeymiş, daha önce hiç bu kadar hızlı yürümemiştim. Yok yok bu olmadı, bu yanlış. Karanlığın terkisine binmiş, dörtnalayım. Şimdi oldu, bu doğru. Gecenin süper kahramanı, simsiyah pelerinini uçura uçura karnındaki Yusuf’unu kurtarmaya gidiyor.

Otobüs mü? Hayır. Tren? Hiç değil. Hikayemi bir otobüs veya tren yolculuğunda anılarımla boğuşarak sıradanlaştırmaya ve tüketmeye hiç heves etmedim. Onlar sıradan şeyler bekleyen ve sevenlerin, kendini son durağa kadar zar zor taşıyabilenlerin avuntusu olarak kalsın. Benim yerim uçlarda. Ya Yusuf yüzlü bir kuyu ya zirve. En keskininden, en ayazından. Ben üşümeyi kapkara bir bakışın ardından buz kestiğim gün unuttum. Zirvelerin ayazını keser atar kılıcım.

Yedi yaşımdan sonra hiç ağlamadım. Göz pınarlarımı kuruturken, daha sonraları da lazım olacağını akıl edememişim. Farkına varınca bir cümle kurdum en kocamanından, “Artık çocuk değilim.”

Sonra düşündüm, ondan önce çocuk muydum?

“Şu kız!” yine neler neler söylüyor. Cümleyi biraz daha keskinleştirelim. Zirvelerin ayazından bile keskin olsun. “Şu asi kız!”

“Şu kız, iyice asileşti. Bir iftira atmadığı kalmıştı. Keşke hep yuvada kalsaydı da akli başına gelseydi. Asi oldu, asi. Soyu sopu belli olmayandan ne beklersin...” Mahallenin nazik lisanından içime düşen kar tanesi. O kar tanesi, arkadaşlarımın benden uzaklaşmasıyla birlikte çoğaldı da çoğaldı ve kocaman bir kartopu oldu. Dünyayı altına alacak kadar büyük. Artık içime sığmıyor. Az önce azat ettim. Dünya çığ altında. Ateşten bir çığ. Sadece çocukların canına değmeyecek, patron.

Sahi, şu patronlar da neden sevmez ki, karılarını. Ah Patron! Altın saat istemiyorum. İnci tasmamı boynumdan koparıp, altın saatten geçen tik takları susturup, geceden bir pelerine bürünüp pencerenin önündeki yalnızlıktan kaçtım. Bir karıncanın sırtındayım. Ayak sesim duyulmasın. Hişt!

Şu yıldızlar ben pencerenin önündeyken kıpraşıp dururlardı, şimdi yoklar. Dünya döne döne kendinden kaçarken, uzaklarda bir yerlerde kalmış olmalılar. Ay, bir bulutun arkasında uykuya dalmış, huzurlu. Şöyle özlediğim bir an hiç olmadı.

Poşete konup çöpe atılmış bir bebek gibi titriyorum. Göbek bağı bir yere tutunmak mı istiyor ne? Debelendikçe, bağırdıkça sesim yarıyor. Uyumamalıyım, hayır hayır uyumamalıyım. Uyursam kabuslar görürüm yine. Uyumamalıyım. Uyumamalıyım, uyumuyorum, uyumayacağım. Korkmamalıyım, korkmuyorum hayır hayır hiç korkmuyorum. Sırtıma yüklenen benim olmayan günahlardan kurtulmaktan korkmuyorum. Soğuktan korkmuyorum, gürültüden korkmuyorum, karanlıktan korkmuyorum, ölümden korkmuyorum. Korkmuyorum işte. İnsanı korkutabilecek her türlü korkudan sıyrıldım şu altın saat susalı beri. Kurtuldum kimliğimden. Bence kurtulmak, bence yol almak, bence yaşamak, bence var olmak ve bence ölmenin hürriyetindeyim. Yeni yolumda, yeni yol hikayemde alabildiğince yürüyorum.

İşte zirvedeyim. Ölümün zirvesinde.

İşte zirvedeyim. Yaşamın zirvesinde.

Ah ölüm! Sağım solum sobe!

Neredesin Çah-ı Yusuf nerede? Ölmeden sıratı geçtim. Neredesin?

İçimdeki Yusuf seni özlüyor, neredesin Çah-ı Yusuf nerede?

Belki bir insanlık kervanı da geçer, insanın geçtiği yerlerden. Yusuf’um, belki bir insanlık kervanı geçer, göbek bağına sınımsı sarıldığı. Adını melekler Yusuf çağırınsın. İşte sözümü tuttum Yusuf’um. Kuyunun başındayım. Buram buram Cennet kokusu yükseliyor derinliklerinden, duyuyor musun? Ah Yusuf’um, duyuyor musun?

Sözünü tuttum, kendime olan sözümü de tuttum. Ateşten kartopunu azat ettim. İnsanlığını soyunanın sırtına ateşten gömlek geçirdim. Emret patron! Yakalarını sınımsı iliklesinler.

Gördüm ki

Canan Tümen

Bin yıllık sokağın,
Bin yıllık ağıtı var kulaklarımda.
Rüzgârın uğultusu,
Ağaçların fısıltısı,
Masalların kehaneti...

Tüm yolların aynı sokağa
Düşüyorum buraya.
Düşümde,
Belki de gerçekte...
Ellerimi uzatsam,
Toz bulutunu tutacak gibiyim.
Fakat şeffaf bir bilmece gibi,

Geçiyorlar parmaklarımdan...
Yolcular görüyorum,

Heybelerinde taşıdıkları yol hikâyeleri gibiler.
Bazen...

Beni de götürseler diyorum...
Zamanın çarkları arasında,
Sıkışıp kalmışım belki.
Örselenmekten yorulmuş,
Eksilip çoğalmışım...
Aynı yerde dönüp duran,

Alıcı kuşlara benziyorum.
Yırtıcı ve değişmez gördüm ki...

Buradan çıkış yok...

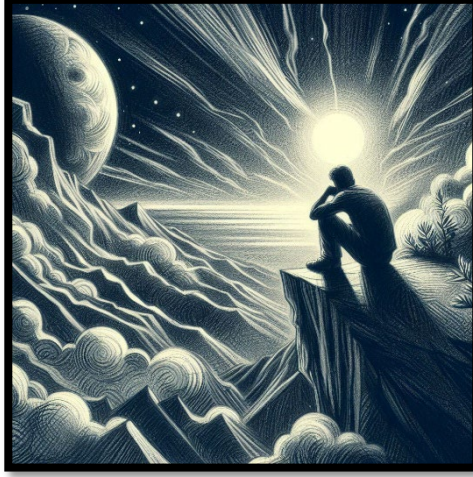

Hııırtı

Gülçin Ahıska

Kırılan kaburgalarımı
Toplama çabam boşuna
Hurdahaş olmuş
Hurdahaş

İhlamur değilim
Ada çayı yahut kekik
Özenle topladığınız
Yapraklar değilim

Poz verirsiniz sonbaharda
Göğre savurarak
En sevdiğilerimi

İrite oldum
Bir kez olsun nahifçe dokunmayan
Ellerinizden

Basmayın artık üzerime
İntiharım
Soyumu sürdürme çabamdır

Hııırtı mütemadiyen hııırtı
İşkencemin sanığı
Sesime düşkün adımlarınız

Tezat

Ayşe Rabia Özer

Oldukça soğuk bir gece. Rüzgârın uğultusu pencerelerden içeri davetsiz bir misafir gibi girmekte. İstesene de kovamayacağın, ilgisiz kalamayacağın bir Tanrı misafiri. Ağaçların yapraksız dalları, karanlıkta çıplak insan kolları gibi koparcasına sallanıyor. Sanki onlar da üşüyorlar, yalnız kalmak onları da ürkütüyor ama gururlu ve kararlı bir şekilde, dimdik ayakta duruyorlar.

Seversin sen böyle geceleri. Böyle geceleri ve çıtır çıtır yanan sobanın sana hissettirdiklerini. Dışarının ıssızlığına, yalnızlığına karşın evin güven veren sessizliğini. Üzerinde kalın bir kazak, altında rahat bir eşofman. Sobanın hemen yanında oturuyorsun. Kış gecelerinin en ucuz ve tatlı keyfi. Yanında hırkan ve battaniyen. Buraların soğuğuyla baş etmek kolay değil. Anneannenin Fatih'teki evinde de soba vardı sen küçükken. Anneannen, sabah annenle sen koyun koyuna uyurken olabildiğince sessiz yakardı sobayı. Siz ikiniz, sıcacık bir yuvaya açardınız gözlerinizi. İnsanın genzini yakarken bile açıklanamaz bir şekilde huzur ve güven veren kömür kokusuna karışan kızarmış ekmek kokusu... Akşamları meyve kabuğu veya kestane kokusu... Çocukluğunun seni sınımsız sarmalayan unutulmaz aromaları. Sobanın üstünde meyve kabukları var yine bu akşam. Kendileri kararırken, kokuları bir tütsü gibi değişip güzelleşiyor. Sıcak ve buğulu...

Her yer bembeyaz. Lekesiz, tertemiz. Bugün hiç kar yağmadı ama bugüne kadar yağınlar da erimedi. Mart sonuna kadar da kolay kolay erimez. İstanbul'da kar eğlencedir, beklenir; Bingöl'de kar işkencedir, bitmez. İstanbul'da özlenir kar, çocuklaştırır insanları. Derdi, tasayı unutturur. Bingöl'de bıcarsın kar görmekten, körleşirsin. Çocukları erken büyütür burada kar. Derdin, tasanın ta kendisidir. Buradaki ikinci kışın. Hâlâ mutlandırıyor seni kar, yormuyor. Bu gece televizyon kapalı. Soğuk geliyor beyaz cam sana. Bu geceyi onunla paylaşmak istemiyorsun. Beyaz camdan yansıyan hayatla buradaki hayat ne kadar da farklı. Şatafatlı malikânelerinde yaşayan güzel kadınların ve yakışıklı erkeklerin gönül meselelerini çözmeye çalışılıyor dizilerin birbirine benzeyen yalan dünyalarında. Doğu'daki hayatı yansıtan töre dizileri de var şimdilerde gerçi. Sen burada birebir gerçeğini yaşıyorsun. İstanbul'dakilerse masal dinler gibi... Üzülüyorlar, kahroluyorlar, inanamıyorlar, lanet ediyorlar. Dizi bitince sorunların da çözümlendiğini sanıyorlar. Balık hafızalılar hoşlarına gitmeyen konularda, unutuveriyorlar.

Vefa'nın bozası geliyor aklına nedense. Okul çıkışı küçük, masum kaçamaklar... Tarçın, beyaz leblebi, arkadaşlar, bol kahkaha... Uzaktan bakışmalar, anlamlı gülüşmeler, kalp çarpıntısı... Sıcak bir çay içmek istiyorsun. Gece uzun, çay iyi gider. Çaydanlığı suyla doldurup ateşe koyuyorsun. Demliğe bir kaşık kaçak çay... Oğluna iğne yaptığı Cemil'in hediyesi. Karınca kararınca. Az veren candan hesabı. Zaten burada her şey az, her şey candan. Mutfak ne kadar soğuk. Aldırmasan da üşüyorsun. Sobanın sıcaklığı seni. Oturma odana dönüyorsun. Aklında bugün sağlık ocağında yaşananlar. Beşinci kızını doğuran gençcik kadını düşünüyorsun. Hemen hemen seninle yaşıt. Sana göre değişebilecek kötü kader, bitmesi gereken bir talihsizlik; onun içinse kendi seçmediği ama sürdürmek zorunda olduğu

yaşam. Kaskatı bir gerçek. Yeni atanan doktor geldiğine bin pişman, İzmir'e dönmenin yollarını arıyor. Lojmandan şikâyetçi, sağlık ocağından şikâyetçi, kardan şikâyetçi. Belki senden bile şikâyetçi. Yüzü hiç gülmüyor. Ataman yapıldığında annenin yüzü nasıl da bembeyaz olmuştu, hatırlıyor musun? "Gidecek misin?" Hem gitmek istiyordun, daha doğrusu gitmen gerektiğini düşünüyordun, hem de alıştığın hayatı alıştığın gibi devam ettirmek. Gitmek mi zor yoksa kalmak mı, hangisi daha büyük cesaret? Seçtiğin yol, seni ne tarafa götürüyorsa yürümen gerekiyordu. Korksan da yılsan da yürüyeceğini biliyordun. İtiraz etmek senin genlerinde yoktu. "Tabii ki. Şehrin merkezine yakınmış sağlık ocağı. Lojman da varmış. Terör olayları orada pek görülüyormuş, merak etme." Merak edecekti. Sen on kilometre ötedeki Çapa'da da çalışsan, o seni yine merak edecekti. Tek başına büyütmişti seni. Baban vardı var olmasına ama yok gibiydi. Hevesle başladığı her iş gibi, babalığı da yarım yamalak ve eksikti. "Babana söyledin mi?" Gözleri, en mutlu anında bile içlerinde birer damla hüznün gizlerdi. Sana asla yansıtmadığı, kendi içinde barındırdığı, kaderin ondan hayatı boyunca esirgemediği hüznün demeti... Kızıla boyattığı saçları çok erken beyazlamıştı. Kısa boylu, zayıf, minicik bir kadındı. Aynı anneannen gibi. Gözlerini çok az kırpardı. Her zaman dikkatli, her zaman farkında, her zaman tedirgin olmak zorunda gibiydi. Yüksek sesle pek gülmezdi. Üstüne yapıp kalan dul yaftası, buna izin vermezdi." Çok gülme kızım, ağlarsın sonra. Hayırdır inşallah..." Anneannenin alışılmış cümleleri. Her gün, en az bir kere işitirdin ama gülmeye devam ederdin. Sonrasında ağlayacak da olsan, o anı kahkahalarla dolu geçirirdin. Fazla gülmekten korkar Türkiye'de insanlar. Eğlenmekten, dans etmekten, içinden geldiği gibi hareket etmekten... Kontrollü, sınırlı, alışılmış hayatlar. Tanrı adına ama Tanrı'dan bihaber insanlarca koyulan anlamsız kurallar.

"Söylerim." Söylediğinde, önce itiraz etmişti. Her zaman yaptığı gibi. Gidemezsin, yapamazsın, olmaz. Babanın çok iyi bildiğin, hiçbir işe yaramayan, dikkate bile alınmayan karşı çıkmaları. "Her şey hazırlandı. Hafta sonu yola çıkıyoruz. Annem beni yerleştirip dönecek. İstersen sen de gel." Gelmeyecekti. Planlar, programlar, düzen ona göre değildi. Annenin yaptığı beş yıllık planlar tıkr tıkr işlerken, baban yarın ne giyeceğine bile öyle kolay karar veremezdi.

Bingöl, seni çatık kaşlı bir güneşle karşılamıştı. İstanbul'dakine benzemiyordu. İzmir'dekine de... İnsanları ısıtmak için değil de yakıp kavurmak için gökyüzünde duruyor gibiydi. Kızgın, acımasız,

anlayışsız. Denizin olmadığı şehirde, güneş terk edilmiş mutsuz bir sevgili gibiydi. Beklediğin gibi miydi Bingöl yoksa beklemediğin gibi mi? Beklediğin gibi yabancı, beklemediğin kadar yakın. Yalın, kuru, sade. Ağaç yok gibi. Her yerde tuhaf bir boşluk.

Telefon çalıyor. Yeni atanan doktor. Sağlık ocağına çağıracak. Yoksa aramaz. Gerekirse konuşuyor, gerektiği kadar cümle kuruyor. Kimseyle yakınlaşmak istemiyor. Belki de buradaki hayatının geçici olduğunu anlatmak istiyor. En çok da kendisine hatırlatıyor, dikkatle altını çiziyor. Ateşli bir çocukla hamile bir kadın varmış sağlık ocağında. Buralarda en sık rastlanan, sıradan vakalar. Doğum da ölüm de itirazsız kabul ediliyor. Allah veriyor, Allah alıyor. Her şey Allah'tan

biliniyor. Öyle olunca da kabullenmek kolay oluyor. Kar Allah'tan, yoksulluk Allah'tan, hastalık Allah'tan. Ne zaman ki Allah'ın zenginlik, neşe ve sağlık da verebildiği fark ediliyor ya da fark ettiriliyor; fısıltılar,

homurdanmalar, çığlıklar yükseliyor. Üç yüz kilometre ötede hayat, çok daha renkli ve keyifli yaşıyor, buna da sadece kader deniliyor. İşine gelirse...

Kar iyice şiddetlendi, tipiye döndü. Göz gözü görmüyor. Göz, görmek istemeyince gökyüzü pırlıl pırlılken de kör oluyor. Aceleyle giyiniyorsun. Ağzını, burnunu iyice kapatıyorsun. Hava soğuk ama sen üşümüyorsun. Bazılarının gülmeye hakkı yok, sen kahkaha atıyorsun. Geçip gideceksin hayatlarından. Onların gölgesi ise senin hayatına düşecek daimi olarak, biliyorsun. Sana minnetle bakan gözlerine sen, anlayarak bakıyorsun. Sahip olduklarına daha bir sıkı sarılıyorsun, kaybedilenleri gördükçe. Onlar ve sen ortadan kalkıyor zamanla, biz oluyorsun. Biz demeyi daha çok seviyorsun. Bir oluyor, farkları görmüyorsun. İnsan doğarken benziyor en çok birbirine, bir de öldüğünde. Birkaç saat sonra küçücük bir bebek, senin kollarında hayata merhaba diyecek. Başlangıcına şahit olduğun hayatını kendine uygun gördüğü biçimde sürdürecektir. Belki de kendine verilenlerle yetinmeyecek, daha fazlasını isteyecek.

Buraların soğuğu da farklı. Soğuk, ama üşütmüyor. Üşümediğini sanıyorsun, kanını donduruyor. İçine işliyor. Çelişki her yerde. Bir karanlık, bir aydınlık; geceyle gündüz peş peşe, ayrılmıyor. Tezat hayatın ta kendisi. Dengeyi kuramıyorsun ama kaybetmiyorsun da. Unutmak istiyorsun, aklından çıkaramıyorsun. Hatırlarım diyorsun, unutup gidiyorsun. Yaşayamam diyorsun ama ölmüyorsun. Aıştıklarından vazgeçiyor, alışamam dediklerinden kopamıyorsun. Hem uzaksın hem de çok yakın. Görüyor, duyuyor, yaşıyor, susuyor, karşı çıkıyor ama inatla ve kararlı durmak istediğin yerde duruyor, vazgeçmiyorsun. Dışındaymış gibi davransan da zaman zaman, aslında hayatın tam ortasında duruyorsun. Tıpkı bir ağaç gibi.

Neydi Bu Kadar Okunur Kılan Sabahattin Ali'nin Unutulmaz Eseri "Kürk Mantolu Madonna" Romanını?

Canel Işık

Sabahattin Ali'nin 1940'lı yıllarda yayımlanan unutulmaz eseri "Kürk Mantolu Madonna" aşk, yalnızlaşma ve toplumsal olayları derinlemesine ele alan bir başyapıttır. Bu kitapta aşkın dokunaklı

dansını, acı gerçekleri ve insanın karmaşık doğasını tam anlamıyla yaşamamız mümkündür. Bunun yanı sıra insanın iç dünyasını keşfetme arzusunu, özgürlük uğruna verilen mücadeleyi ve yaşamın derin anlamını sorgular. "Kürk Mantolu Madonna" okuyucuyu sadece bir hikâyeye değil, aynı zamanda kendi içsel yolculuğuna da davet eder. Romanın gerçek bir hikâye mi yoksa hayali bir anlatı mı tartışması günümüze kadar sürmüştür. Sabahattin Ali'nin verdiği bir röportajda Maria'nın, onun hayatında var olan gerçek bir kişi olduğunu söylemiştir. Sabahattin Ali, bu romanı yazarken bir kitap olarak düşünmeden kaleme almıştır. 1940-1941 yılları arasında *Hakikat* gazetesinde "Büyük Hikâye" başlığı altında kırk sekiz bölümde yayımlanan hikâye ne yazık ki

beğenilmemiştir ve bu yüzden Sabahattin Ali ve gazete sahibi arasında tartışma çıkmıştır.

İlk baskısı 1942'de yapılan kitap, o dönemde edebiyat çevrelerince yine sevilmemiştir. Yazarın 1948'de vefatından sonra neredeyse unutulmuştur. 1998'de Yapı Kredi Yayınları telifini aldıktan sonra satışlarda büyük patlama yaşanmıştır. Hal böyle olunca insan sorgulamadan edemiyor. "Acaba bu kitabın sırrı ne?"

*"Bir kitabı okurken geçen iki saatin ömrünün birçok senesinden daha dolu,
daha ehemmiyetli olduğunu fark edince
insan hayatının ürkütücü hiçliğini düşünür ve yeis içinde kalırdım." (S.86)*

Bana göre bu eserin asıl başarısı dilinin sade ve yalın olması, ruhsal tahlillerin çok iyi analiz edilmesindedir. İki bölümden oluşan bu romanın birinci bölümü işten çıkarılan Rasim Bey'in arkadaşı Hamdi ile karşılaşış onu işe alması ve böylece Raif Bey ile tanışmasını ele alıyor. İkinci bölümde ise Raif Bey'in günlüğünü okumaya başlıyoruz. Günlükte Raif Bey'in içinde kopan fırtınaları, hayal kırıklıklarını, insanlara karşı duyduğu öfkeyi, yalnızlığını, Maria Puder'e duyduğu aşk ve sonrasında gelen acıları okuyoruz. Umursamaz bir babanın oğlu olan Raif'in önce İstanbul'a "Bir mektep bul oku." diye, sonrasında ise Almanya'ya sabun fabrikalarını gözlemlemek için gönderilmesiyle hikâye başlıyor. Sanata, özellikle resme oldukça meraklı olan Raif'in bir resim galerisinde tablodaki kadına âşık olması ve o kadını bulmasıyla bütün hayatı değişiyor. Her gün, galeride tablo karşısında saatlerini hayallere dalarak geçiren Raif izlendiğinden habersizdir. Bir akşam tabloyu izlerken Maria'nın yanına gelmesiyle şaşkınlığını gizleyemeyen Raif'in platonik aşkı tutkulu bir ilişkiye dönüşmüştür. Maria, oldukça özgür ve baskın bir karakterdir.

O dönemin toplumsal kurallarına karşı gelen, güçlü duruşlu bir kadındır. Önceleri, dostane başlayan ilişki zamanla Raif'in saf ve derin aşkına duyarsız kalamayan Maria'nın da karşılık vermesiyle tutkulu bir aşka dönüşmüştür. Bir yılbaşı gecesi Maria'nın hastalanması ile ilişkinin seyri değişir. Maria, o gün hastalanır ve aralarında yaşanan onca şeye rağmen Raif'e onu sevmediğini söyler. Devam eden süreçte Raif depresif bir dönem geçirir. Maria'nın ağır bir hastalığa yakalandığını öğrenir. Günlerce hastanenin önünde bekler. Hastaneden sonra Maria, Raif Bey'e neler yaptığını sorar. Raif Bey'in, haftalarca onu kapının önünde beklediğini öğrenir.

Bunun üzerine Maria'nın dudaklarından:

“Şimdi aramızda noksan olan şeyin ne olduğunu biliyorum! Bu eksik sana değil, bana ait... Bende inanmak noksanmış... Beni bu kadar çok sevdiğine bir türlü inanmadığım için, sana âşık olmadığımı zannediyordum.”

Sözleri dökülür. Romanın bu kısmında “İçime su serpildi, her şey tam da yoluna girdi.” derken Raif Bey'in babasının ölüm haberini alması ile birlikte olaylar yeniden ters gitmeye başlar. Maria, Prag'a annesinin yanına gider.

“Şimdi gidiyorum, ama ne zaman gel dersen gelirim.”

Raif bu cümlenin hayaliyle memlekete döner. Maria ile yaşayacağı ev için çalışmaya başlar. Bu sırada Maria ile sürekli mektuplaşır. Sonra Maria'nın adresini kaybeder. Yıllar sonra Maria'nın uzaktan akrabası olan bir kadın ile Ankara'da karşılaşır ve Maria'nın akıbetini öğrenir. Yazımı, bu kitabı okumayanlar ve sonunu unutanların kitaba başlamalarını umarak sonlandırıyorum.

*“Her şey bitti mi? Zannetmem.
İkimiz de çocuk olmadığımızı biliyoruz.
Yalnız bir müddet dinlenmek ve birbirimizden
Ta ki birbirimizi tekrar görmek ihtiyacını şiddetle duyuncaya kadar.” (S.116)*

Aklım Muğlak

Radiya Diri

Kaç keder kuyusundan çıkmayı başardım
Tutmadım çetelesini
Ölüm erken düştü kismetime
Ayrılık acısı çörelendi sürgün yüreğime
Durulmadı fırtına

Dinmedi bu kasırga
Yalnız gecelerimin tek sırdaşı
Gerilmiş yay gibi ılıdayan ay
Bir şarkı çalınır sessiz usulca
Bir yalnızlık şiiri okunur bende ki seni anlatan
Sen olmayan her günüm yitik
Payıma düşen öyküde hiç mi olmaz azıcık sevinç
Artık yağmur ağlamasın

Yastığımın altına papatyalar dizeyim istiyorum, yaralarımı iyileştiren
Gözümü yumduğumda rüyama üşüşen kelebekler
Ömrüm bahara çıksın istiyorum
Elimde kalan salt düşlerimle
Deliliğin sınırlarındayım aklım muğlak

Sevgi

Hale Aşkın

Sevgi ve Toplum

Sevgi, insan ruhunun en derin ve en anlamlı duygularından biridir. Toplamların temeli, ailelerin gücü ve bireylerin huzuru bu yüce duygunun varlığına dayanır. Sevgi, bir çocuğun özgüvenli ve mutlu hissetmesini sağladığı gibi, toplumun her katmanında da olumlu etkiler yaratır.

Sevgi Önce Ailede Başlar

Sevginin ilk filizleri ailede yeşerir. Anne ve babanın çocuğa gösterdiği sevgi, onun dünyaya güvenle bakmasını sağlar. Bu konuda ünlü Fransız yazar Antoine de Saint-Exupéry'nin "Küçük Pren" adlı eserindeki şu sözleri hatırlamak yerinde olur,

"İnsan, sadece yüreğiyle doğruyu görebilir. En önemli şeyler gözle görülmez."

Anne ve baba sevgisi, çocuğun yüreğinde görülmeyen ama hissedilen en önemli şeydir. Çocuklar, bu sevgi sayesinde kendilerini değerli hissederler ve özgüven kazanırlar. Öncelikle, sevginin aile içinde ne kadar önemli olduğunu düşünelim. Aile, sevgiyle ayakta kalır. Ebeveynlerin çocuklarına olan sevgisi, onların güvenli bir ortamda büyümelerini sağlar. Bu sevgi, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkiler. Aile içinde sevgi eksikliği ise çocuklarda güvensizlik, özsaygı eksikliği ve gelecekle ilgili belirsizlik hissi yaratabilir.

Sevgi Bulaşıcı Bir Duygu

Sevgi, yalnızca ailede kalmaz, toplumun her kesimine yayılır. Sevgi bulaşıcıdır ve geçtiği her yere tohumlarını eker. Ünlü düşünür ve yazar Leo Tolstoy, bu konuyu "İnsan Ne ile Yaşar?" adlı eserinde şu şekilde dile getirir,

"İnsanlar yalnızca sevgiyi bilse, tüm dünya cennet olurdu."Tolstoy, sevginin insanları birleştiren, barışı ve mutluluğu getiren bir güç olduğuna inanır. Sevgi dolu bireyler, bu duyguyu çevrelerine de yansıtır ve toplumda sevgi dolu bir atmosfer oluşur.

"Sevgi insanın içinde yaşayabileceği tek iklimdir," der Goethe.

Sevgi, bireylerin ve toplumların sağlıklı bir şekilde varlıklarını sürdürebilmeleri için hayati bir öneme sahiptir. Sevgisizliğin bireye ve topluma verdiği zararlar, yalnızca kişisel mutluluk düzeyinde değil, sosyal yapının bütünlüğünde de kendini gösterir. Sevgi eksikliği, toplumsal bağların zayıflamasına, bireyler arasında güven kaybına ve nihayetinde sosyal çöküşe yol açar. Bu nedenle, sevgi dolu bir toplum inşa etmek, bireysel ve toplumsal başarının anahtarıdır.

Okullarda ve eğitim ortamlarında sevginin varlığı, öğrencilerin motivasyonunu artırır ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Öğretmenlerin öğrencilere sevgiyle yaklaşması, öğrencilerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlar ve başarılarını artırır. Okullarda sevgi eksikliği ise öğrencilerde okula karşı negatif tutumlar oluşturabilir ve öğrenme başarısını düşürebilir.

Toplumların Temel İhtiyacı Sevgi

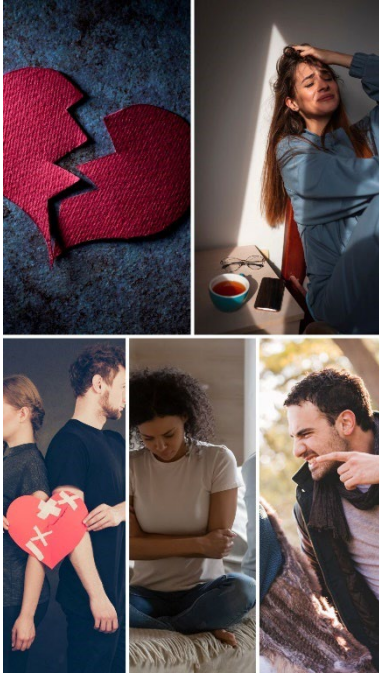
Sevgi evrenseldir. Sevgi, insanlığın en temel ve güçlü duygularından biridir. Birçok kültürde, felsefede ve dinde merkezi bir yer tutar. Sevgi, sadece bireyler arasında değil, toplumların ve hatta dünyanın birleştirici gücüdür. Sevginin yokluğu ise bireysel ve toplumsal yıkımlara neden olabilir.

Mozart'ın şu anlamlı sözünü de eklemeyelim:

"Ne üstün zekâ ne hayâl gücü ne de her ikisi bir dahi olmaya yetmez. Sevgi, Sevgi, Sevgi..."

Toplumsal düzeyde ise sevginin varlığı, insanların birbirlerine karşı anlayışlı ve empatik olmalarını sağlar. Toplumda sevgi olmadığında ise hoşgörüsüzlük, ayrımcılık ve şiddet gibi olumsuz davranışlar yaygınlaşabilir. Sevgi, farklılıkları kabul etmemizi ve bir arada barış içinde yaşamamızı sağlayan bir köprü görevi görür.

Kıscası Ailede, toplumda, okulda, sokakta her yerde sevgiye ihtiyaç vardır. Sevgi, insanları birbirine bağlar, güven duygusunu artırır ve yaşam kalitesini yükseltir. Bu nedenle, her bireyin sevgiyi esirgemediği paylaşması, daha sağlıklı ve mutlu bir toplumun temelini oluşturur. Sevginin gerekliliği, sadece bireylerin değil, tüm insanlığın refahı için önemli bir faktördür.

Sevgisizlik

Sevgisizlik ise; bireylerin sevgi dolu ilişkiler kurmakta zorlandığı veya sevgi hissedemediği bir durumdur. Bu durumun çeşitli nedenleri olabilir ve farklı hallerde ortaya çıkabilir.

Bazı insanlar iyi düşüncelere sahip olup, yardım severlikleri ve insani işler yapmakla bilinirken, bazı insanlar, gaddar, vurdumduymaz, acımasız, merhametsiz, kötülük peşinde ve olumsuz düşünceleriyle tanınırlar. Bu toplumlar için de geçerlidir.

Sevginin aslında bir yürek işi olduğunu Dostoyevski'nin şu sözü doğrular gibi.

"Cehennem, insan yüreğinde sevginin bittiği yerdir."

Sevgisizlikte ihtimal nedenler:

1. Travmatik Deneyimler:

Çocuklukta veya yetişkinlikte yaşanan travmalar, bireylerin sevgi ve güven duygularını zedeleyebilir.

2. Aile Dinamikleri:

Sevgi dolu bir ortamda büyümek, bireylerin sevgi göstermekte veya kabul etmekte zorlanmalarına neden olabilir.

3. Psikolojik Sorunlar:

Depresyon, anksiyete veya diğerk ruh sağlığı sorunları, bireylerin sevgi hissetmesini veya göstermesini engelleyebilir.

4. Toplumsal ve Kültürel Faktörler:

Bazı toplumlar veya kültürler, duygusal ifadeyi bastırmayı teşvik edebilir, bu da bireylerin sevgi göstermesini zorlaştırabilir.

5. Kişilik Özellikleri:

Bireylerin kişilik yapıları da sevgi dolu ilişkiler kurmalarını etkileyebilir. Örneğin, narsistik veya antisosyal kişilik özellikleri olan kişiler, başkalarına sevgi göstermekte zorlanabilirler.

Sevgisizlik Hangi Hallerde Ortaya Çıkar?

1. Yalnızlık:

Uzun süreli yalnızlık, bireylerin sevgisizlik hissetmesine neden olabilir.

2. İlişki Problemleri:

Sürekli olarak çatışmalı veya zehirli ilişkilerde bulunmak, bireylerde sevgisizlik hissi yaratabilir.

3. Sosyal İzolasyon:

Toplumdan veya sosyal çevreden izole olmak, sevgisizliği tetikleyebilir.

4. Kariyer ve Yoğunluk:

Yoğun iş temposu ve kariyer odaklı yaşam tarzı, sevgi dolu ilişkilerin kurulmasını zorlaştırabilir.

5. Kayıplar:

Yakın birinin ölümü veya önemli bir ilişkinin sonlanması, sevgisizlik hissine yol açabilir.

Sevgisizliğin üstesinden gelmek için, bireylerin kendileriyle ve başkalarıyla olan ilişkilerini gözden geçirmeleri, gerektiğinde profesyonel yardım almaları ve sevgi dolu, destekleyici bir sosyal çevre oluşturma çabasında olmaları önemlidir.

Mevlâna Celaleddin Rumî'nin manidar bir sözüyle noktalayalım.

"Sevgide güneş gibi ol, dostluk ve kardeşlikte akarsu gibi ol, hataları örtmede gece gibi ol, tevazuda toprak gibi ol, öfkede ölü gibi ol, her ne olursan ol ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol."

Ateşin Sırrı

Biz dağlarda ateşi yaktık
Uzun uzun gökyüzüne
Ve denizin ufkuna baktık
Mesafeler yükler zaman bitti

Anlat ateşe
Denize göklere
Ve yeryüzüne
Biz ateşi harladık

Kaldık karanlıkta
Sonra yavaş yavaş bulduk kendimizi
Bilgimizi işledik ustaca
Usulca çıktık aydınlığa

Adil Başoğlu

Gelenler gitti
Gidenler gelmedi
O gemiler ki getirdi ateşi
Biz ateşi sevdik
Sevdik direnişi
Sakin sırrını insanlara anlatma

Halka halka genişledik
Günün getirdikleri çok ağır şeylerdi
Görmedik aydınlığı bin yıllarca
Ağır mı ağırdı

Çizginin Dışında Bir Kadın: Mine Söğüt

Röportaj: Tuğba Gönderiç Akbaş

Bakmak ve görmek... Ne kadar farklı iki kavram. İşte, toplumun bireyleri olarak baktığımız ancak göremediğimiz, çoğu zaman ise görmezden geldiğimiz gerçek hayatların büyülü anlatıcısı Mine Söğüt. Kurmaca ve büyülü gerçeklikle hayatı, inançlarımızı, geleneklerimizi sorgulamamızı sağlayan şahane bir kadın. Kendisi ile bir röportaj yapabildiğim için şanslı hissettiğim ve kalemime bayıldığım bir yazar. Hakkında sayfalarca yazabilirim ama sizleri daha da heyecanlandırmak istemem sevgili okur. Satır aralarında mutlaka kendinizden, çevrenizden bir şeyler bulabileceğinize eminim. Hazırsanız başlayalım.

Yazarlığın dikenli bir yol olduğu söylenir. Çokça kan ve gözyaşı olan bu yolda yürümek kolay olmasa gerek. Diğer taraftan da ne kadar yüce bir meslek olduğu konuşulur yazarlığın. Peki, siz hangi taraftasınız? Ne zaman ve nasıl karar verdiniz bu yolda yürümeye?

*"Hayatta ne yapmak istediğine insanın kendisinin karar vermesi gerektiğini düşünen bir ailem olduğu için şanslıydım. O yüzden "gerçekten" ne istediğimi çok erken yaşlarda düşünmeye başlayabilmiştim. İleride mesaili, masa başı bir mesleğim olmasını istemediğimi çok genç yaşlarımda fark ettim. Yazarak ya da konuşarak para kazanabileceğim bir işim olsun istiyordum."
"Nihayetinde de gazeteci oldum. Gazeteciliğin ardına edebiyat eklendi."*

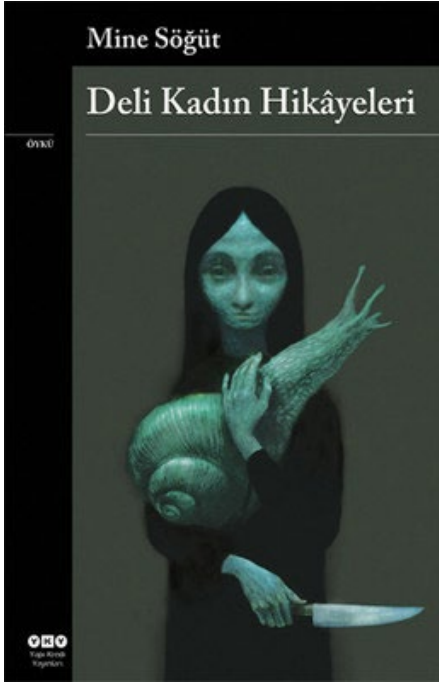
Merak ettiğim bir diğer konu üslubunuz. O kadar masalsı imgeleriniz var ki cinler, periler, hayaletler, konuşan hayvanları kullanarak eleştiri yapıyorsunuz. Okuyucu eserlerinizde aslında gerçek hayattan kesitler okurken bir masalın içindeymiş gibi hissedebiliyor. Bu bir yetenek mi ya da çocukluğunuzda çok mu masal dinlediniz? Belki de bir çalışma yöntemi verirsiniz bizlere.

"Ben sert ve karanlık bir gerçekliğin içinde dolaşarak yazıyorum. Ama bu karanlığı, sertliği anlatırken yarattığım dil ve dünya katlanılabilir olsun istiyorum. O yüzden masalların, geleneksel anlatıların, destanların, inançların kökünden güç alan arkaik atmosferler yaratmayı tercih ediyorum."

Eserlerinizde her daim alışılmışın dışında kadınlarla karşılaşıyoruz. Kadın karakterlerinizi yaratmak için hangi kaynaklardan besleniyorsunuz?

*“O karakterlere ‘Alışılmışın dışı’ demek ne kadar doğru olur emin değilim.
Her gün yanından geçtiğimiz, üçüncü sayfa haberlerinde gördüğümüz,
belki kapı komşumuz ya da yakın/uzak akrabamız olan o kadınlar; alışılmışın dışı değil tam tersine
varlıklarını kanıksadığımız ama umursamadığımız, görmezden geldiğimiz kadınlar bence.”
“Ben her zaman gerçeklerden beslenerek yazıyorum. Ama görmezden gelinen gerçeklerden. O yüzden
belki “alışılmışın dışı” diye düşünülüyor.”*

Kadınlar demişken en sevdiğim eserlerin başında gelen *“Deli Kadın Hikâyeleri”* ile devam etmek istiyorum. Peki, kimdir bu *“Deli Kadın”*lar?

“Okur bu soruyu, o hikâyeleri okuduktan sonra kendisine sormalı ve çevresine ve hatta kendisine başka bir gözle bakmaya çalışmalı.”

“Ahlak Belanızı Versin” atölyesi yapıyorsunuz son zamanlarda. Neden bu isim? Katılmak isteyenler için biraz da atölyenin içeriğinden bahsedebilir misiniz?

“Basın ahlakından yola çıkarak kişisel ahlakımızı sorguladığımız bir atölye bu.”

“Tüm bir gün boyunca 20 kişi bir odaya kapanıp sabahdan akşama kadar 1950’lerden, 60’lardan, 2000’lerden bazı köşe yazıları, haberler okuyoruz ve çok farklı bir medya okuryazarlığı deneyimliyoruz.”

“Bu arada ahlaka dair çok sert, yıkıcı, sarsıcı tartışmalar yapıyoruz.”

Tabularla, inançlarla, alışkanlıklarla, korkularla uğraştığımız ve hayattaki önceliklerimizi bambaşka bir yerden, kendimizi hiç kayırmadan, sorguladığımız yıkıcı bir tecrübe...”

2022’de okuyucuyla buluşan *‘Başkalarının Tanrısı’* eseriniz, günümüzde oldukça sık rastlanan bir meseleyi odağına alıyor: *‘Bir ev arayışı’* ... Peki, sizce kadınlar için *‘aidiyet’* kavramı ne anlam ifade ediyor?

“Aidiyet meselesine mülkiyet ve mahremiyet penceresinden bakmayı ve cinsel kimliklerden bağımsız olarak insanın “tüketici” kimliğini sorgulamayı öneriyorum. Aidiyet bu sorgulamadan zaferle çıkılabilirse anca o zaman doğru yerden ve yeniden üzerinde düşünülebilir bir kavram olarak ele alınabilir. Yoksa bugün her türlü aidiyet her insan için mutlak bir tutsaklıktır.”

“Başkalarının Tanrısı” romanınızda, ‘evini terk eden’ karakterin gözünden yeni bir dünya yaratımı görüyoruz. “Mine Söğüt” gözüyle yaklaşırsanız bu durumu nasıl yorumlarsınız? Özellikle kadınlar için yeni bir dünya mümkün mü sizce?

*“Kendi gözümle baktığımda şunu görüyorum:
Mümkün olanın imkânsız, imkânsız sanılanın mümkün olabileceğini düşünmemizi engelleyen ve bizi bu kendi yarattığımız cehenneme katlanmaya ikna eden zaaflarımızla yüzleşsek... Herkes için başka bir dünya, hem de bambaşka bir dünya tabii ki mümkün.”*

Eserlerinize ilgili dikkatimi çeken bir diğer husus da kapak ve içeriklerdeki kadın resimlemeleri. Sanki her biri, toplumda var olma isteğiyle canlanıp aramıza karışacak gibi geliyor bana. Bu resimlemeler nasıl ortaya çıktı? Bu resimlemelerin sizde uyandırdığı duygular nelerdir?

“Tüm kitap kapaklarını ve hikâyelerdeki görselleri Bahadır Baruter çiziyor.

Bahadır’la dünyaya bakışımız ve hayata dair sorgulamalarımız, itirazlarımız, öfkemiz çok paralelidir. O yüzden farklı disiplinlerde aynı meselelere odaklandığımızda, her seferinde ortaya birbirini tamamlayan ve destekleyen işler çıkıyor.”

Eserlerinizin isimlerine baktığımızda her birinin nevi şahsına münhasır olduğunu görüyoruz. Eserlerinizin ismi okuyanda kesinlikle karşı konulamaz bir merak duygusu uyandırıyor. Bu isimleri nasıl belirliyorsunuz?

“Bunun bir formülü yok. Bazen yazmaya başladan, bazen yazma sürecinde, bazen de metin tamamlandıktan sonra ortaya çıkıyorlar.

Benim için önemli olan kitabın ismiyle metnin bütünlüğü. Romanın ya da hikâyenin içindeki ana duygu ve mesele isminden itibaren belirmeye başlasın istiyorum.”

Soramadan edemeyeceğim yazarken size ilham veren nelerdir? Kadın yazarlarımıza bir tavsiyeniz olur mu?

“İlhamdan ziyade bir itiraz dürtüsüyle yazıyorum ben. Yaşadığımız düzen de itiraz edilecek şeylerle dolu... Yazma konusunda tavsiyeleri olan biri değilim. Ama yaşamak konusunda sadece kadınlara değil herkese iki temel önerim olabilir; korkmamak ve her şeyden şüphe duyup, tüm tabuları ve yasakları, aklımıza yatanları bile sorgulamak. Ne yazmak ne de yaşamak, korkarak, itaat ederek ya da kolayca kaçılarak tadı çıkarılabilecek ve hakkı verilebilecek meseleler değil.”

Son olarak sizi heyecanla bekleyen okuyucularınıza yeni bir proje duyurunuz var mıdır?

“Şu anda bir çocuk kitabı, bir roman, bir anlatı ve bir oyun üzerinde çalışıyorum. Yıl içinde yavaş yavaş tamamlanacağını umduğum uzun soluklu bu işlerin kiminin başında, kiminin de tam ortasındayım...”

Bizlere vakit ayırdığınız için teşekkürler.

Kaleminiz ve duruşunuzla ilham kaynağı olduğunuz tüm kadınlar adına sonsuz şükran.

Biyoenerji, pozitif enerji yaşam enerjisi (akımı) olarak adlandırılır. Bedenimizde düşük voltajlı elektromanyetik akım vardır. Örneğin; üzgün olmak negatiftir. Uzun süre negatif enerjiye maruz kalmak bedeni hasta eder. Bedendeki akım pozitif ise bizi iyileştirecek güce sahiptir. Bu güç bütün canlılarda mevcuttur.

Biyoenerji bilimsel bir konudur. ABD, Çin Japonya, Rusya Federasyonu, Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Batı Avrupa Devletleri ve özellikle İngiltere’de biyoenerji tıbbî hizmete girmiştir. En çaresiz hastalıklarında bile iyileştiren içsel bir enerjidir. Ülkemizde de alternatif tıp olarak uygulanmaktadır.

Biyoenerji uygulandığında kas, kemik ve sinirlerde titreşimler meydana gelerek pozitif bir enerji ortaya çıkar. Enerji tepeden girer ve bedenin belli bölgelerine çakralar ile dağılır. Enerjinin fazlası ellerimizden ve ayaklarımızdan dışarı çıkar.

Tüm canlılardaki biyoenerji termal kameralarla gözlemlenip ölçülebilmektedir.

Biyoenerjinin En Çok Bilinen Faydaları

- Ağrıların giderilmesini sağlar.
- Kanserli hastalıkların iyileşmesini hızlandırır.
- Metabolizmayı, kan dolaşımını hızlandırır.
- Kişilerin manyetik alanını (aura) güçlendirir.
- Maruz kaldığımız negatif enerjiyi temizler.
- Bağışıklığı güçlendirir.
- Ruhsal hastalıkların iyileşmesinde pozitif enerji yükleyerek destek olur.
- Beyinde nöron bağlantıları oluşturarak zekâ seviyesini yükseltir.
- Beynin uyusuk bölgelerini harekete geçirmede yardımcı olur.
- Bedendeki bilinmeyen hastalıkların atılmasını sağlar.
- Cinsel problemleri azaltır.
- Vücuttaki ödem ve gaz şikâyetlerini giderir.

Aura

Vücudumuzu çevreleyen çıplak gözle görülemeyen elektromanyetik alana **aura** denir. Antik Yunan Mitolojisinde “Esinti” anlamına gelir. Her canlının etrafından akan elektromanyetik akışı ifade eder.

Aura, vücudumuzun çevresini sarmış bir kalkan görevi üstlenir. Auramız yıpranmışsa veya zayıflamışsa ruhsal ve fiziksel olarak hastalıklara açık hale geliriz. Güçlü bir auraya sahip isek; ruhsal, zihinsel ve bedensel olarak sağlığımız da güçlü hale gelir. Auramız tüm bedenimizi çevreler, auranın 2,5 – 3 m olduğu kabul edilir.

Auramızın güzelliği çevremize yansıttığımız enerjimizin güzelliğidir. Gülüşümüze, tavrımıza öylesine yansır ki bu ahengi güzel bedene herkes yakın olmak ister. Bazen adını koyamadığımız şeytan tüyüdür aura, bazen ilk

bakıştaki aşktır.

Auramızın titreşimine yakın olan kişilerle aramızda doğal bir uyum vardır. Bazı kişilerin yanında kendimizi daha iyi hisseder ve onlarla daha iyi anlaşırız. Bu sebeple güzel enerjili kişileri hayatımıza çekmek istiyorsak, önce kendi auramızı güzelleştirmeliyiz

Auradaki Enerji Merkezleri (Çakralar)

Yoga sisteminde tekerlek anlamına gelen **çakra**, tepeden bakıldığında dönüp duran enerji girdaplarına benzediği için bu isimle anılmıştır. Çakralarımız, salgı bezlerimiz ve ana sinir merkezlerimiz ile bağlantılıdır. Her bir çakra bedenimizdeki belli bölgeye enerji desteği verir. Biyoenerjide beden bir bütündür.

Tüm çakralarımızı dengeledikten sonra, istenilen bölgeye ayriyeten özel olarak çalışılır.

Enerji akışının tepeden aşağıya dengeli bir şekilde akışı sağlanmalıdır.

Kök Çakra

Kuyruk sokumu altında bulunur. Bedendeki negatif enerjii toprağa gönderir.

Travmalar, kök çakramızın düzensiz çalışmasına sebep olur. Kök çakramız dengedeysse hayatla barışık sevgi dolu bir insan oluruz.

Rengi kırmızıdır. Kırmızı renk kök çakramıza enerji verir.

Karın Altı Çakrası (Pelvis/Sakral Çakra)

Karının altında bulunur. Cinsel enerji ve ahlaki değerleri temsil eden çakramızdır. Ürolojik rahatsızlıklar, böbrek hastalığında bu çakra üzerinde çalışılır. Bu çakra dengede olduğunda **dişil enerji** dolu hissederiz.

Rengi turuncudur. Turuncu renk karın altı çakramıza enerji verir.

Karın, Mide Çakrası (Solar Plexus Çakra)

Göbek deliği civarındadır. Mide, bağırsak, safra kesesi, pankreas, dalak ve sinir sistemine enerji verir. Sindirimi düzenler. Sağlıklı bir duygusal hayata sahip olmamız için dengede olması gerekir. *Rengi sarıdır. Sarı renk karın, mide çakramıza enerji verir.*

Kalp Çakrası

İki göğüsün ortasında bulunur. Kalp, akciğer, timüs bezi, akciğer-mide siniri ve sırtımızın üst kısmına enerji verir. Sevgi ve şefkatin merkezidir. İkili ilişkilerde sevgi dilenmek bir negatiftir ve bu hissiyata uzun süre maruz kalıp üzölmek kalp çakrasını blokajlar. Kalp sağlığı ve manevi kalbin aşkı hayatımıza çekmesinde bu çakranın dengede olması önemlidir.

Rengi yeşildir. Doğanın rengi yeşil renk, kalp çakramıza enerji verir.

Boğaz Çakrası

Boğazımızın ön tarafında bulunur. Troid, troid bezleri, bronşlara ve akciğere enerji sağlar. İrade, iletişim yeteneğini bu çakra temsil eder. İçimizde tutup da söyleyemediğimiz şeylerde boğaz çakramız blokajlanır ve bu bölgede rahatsızlıklar meydana gelir. Çakraların dilidir.

Rengi mavidir. Mavi renk boğaz çakramıza enerji verir. Şarkı söylemek, gökyüzünü seyretmek boğaz çakramıza iyi gelir. Nefes çalışmaları boğaz çakrasını aktive eder.

Alın Çakrası (3. Göz Çakrası)

Alnın ortasında bulunur. Hipofiz bezine, beyin alt kısmına, kulak, burun ve sinir sistemimize enerji sağlar. Dünya ile ilgili gerçekliği anlama ve algılama, nezle, grip, migren, öğrenme güçlüğü ve odaklanma problemlerinde bu çakramıza enerji çalışması yapılması gerekir.

Rengi çivit mavisidir. Çivit mavisini alın çakramıza enerji verir. Meditasyon ve nefes çalışmaları bu çakramızda enerjiyi aktive eder.

Taç Çakrası (Tepe Çakrası)

Başımızın tepesinde bulunur. Beyne ve epifiz bezine enerji gönderir. Ruhsal, zihinsel, fiziksel ve duygusal bütünlüğü temsil eder. Maneviyatla ilgili çakramızdır. Yalnızlık ve ölüm korkusu, unutkanlık, beyin kanseri, sara, erken boşalma ve iktidarsızlık durumlarında bu çakramıza enerji çalışması yaparız.

Rengi mordur. Mor renk taç çakramıza enerji verir. Açık hava, gökyüzü ve nefes çalışmaları taç çakramıza iyi gelir.

Sonuç olarak; aura düzeyindeki her değişim dış görünüşümüze yansır. Bir bioenerjistten uygulama hizmeti alarak (yaşam enerjinizi pozitiflere çekerek); hayattan zevk alma, saygı, sevgi, sağlıklı iletişim ve güven duygusunun hazzını yaşamamanızı tavsiye ederim.

Bir kadının en büyük gücü, ruh ve beden sağlığıdır. İlk adım olarak haydi aürandan başla :) Dişil enerjinin verdiği özgüven ve heyecan her daim sizinle olsun!

Yatlar Neden Beyazdır?

Emre Aran

Boynunu içine çekmiş, omuzlarını kaldırmıştı. Gece sert, rüzgâr yıldız karayeldi. Yakışıklı görünmeyi umarak aldığı ama onu sadece olduğundan daha göbekli gösteren pilot ceketinin cebinden uzaktan kumandayı çıkarıp Waterman 7'ye doğrulttu. Pasarella belli belirsiz cızırdayarak açılmaya başladı. Waterman 7'nin 7'si, müşterileri yat filosuna sahip büyük bir şirket olduklarına ikna etmek için bulunmuş ve yıllardır işleyen dâhiyane bir fikir olmakla birlikte hayal edilene ulaşmak için geleceğe bırakılmış bir çıpaydı. Pasarella yarıya kadar açıldığında kumandaya tekrar bastı, gereğinden fazla açarsa ani bir dalga iskeleye çarpıp kırılmasına neden olabilirdi. Ayağını gererek pasarellaya doğru atladı. Aynı anda gelen dalga, Waterman 7'yi bir karış kadar yukarı attı. Parmak uçları pasarellaya çarpıp kaydı, düşerken başını yatın yüzme platformuna çarptı. 1,75'lik pilot ceketli kaptan, 17,8 metrelik Waterman 7 ile 112 metrelik iskelenin arasında sırlıklamı ve dünyada kapladığı hacim hepî topu 0,085 m3 kadardı.

Yatın yüzme platformuna tutunup soluklandı. Kumanda hâlâ elindeydi. Tuşlara bastı, pasarella kapandı. Yüzme platformuna çıkıp sırtüstü uzandı. Ceketine yosunlar yapışmıştı. Suratı sızlıyordu. Kış üstü brandalar hisirdiyor, rollbarlardaki bayraklar dalgalanıyor, usturmaçalar komşularıyla didişip duran emekliler gibi sürtüşüp pofurduyordu. Brandanın fermuarını açıp havuzluğa geçti. Cüzdanını, telefonunu, uzaktan kumandayı minderlerin üstüne fırlattı. Masada ruj lekeli bardaklar ve yarı dolu tabaklar vardı. Yüzünü buruşturdu. Ayakkabılarını ters çevirip bıraktı. Üstünde ne varsa çıkardı. Anadan doğma kaldı. Salonun sürgülü kapısını açtı. Kapiya sıkışan bir balon patladı. Salon; akşamki sürpriz doğum günü partisinden kalma kırmızı, pembe kalp balonlarla kaplıydı. Helyum dolu balonları tekmeleyerek yolunu açtı.

Kaptan kabinine geçip uzandı. Soluklandı. Bu hâlde uyuyamazdı, kalktı, oturdu. Her zamanki suratıyla her zamanki gibi somurttu. "Asıl zehirliyi bana sürmek lazımdı." dedi, "Zehirli neme lazım?" dedi, "İyisi mi beni zehir diye sağa sola sürmek lazım." dedi. Uzaklardan palamarın sesi geliyordu. Bu havada kim bilir hangi acemi başına iş açmaya niyet etmiş, dersini almış ve güç bela gerisin geri limana sığınyordu. "Ders 1: Yatlar neden beyazdır? Çünkü siyah olmalarından iyidir de ondan." Gülümsedi. Kızının fotoğrafı başucundaydı. Çıplak olduğunu hatırlayınca utanıp gözlerini kaçırdı. Hatıraları oldum olası sevmiyor yine de onları kendisiyle beraber taşımaktan vazgeçemiyordu. Buz koymak lazımdı. Suratı şişeceğe benziyordu. Hatıralaraysa buz koymamak, onların eriyip gitmesine izin vermek gerekiyordu. Sonra salonun temizlenmesi, bulaşıkların yıkanması, hava düzelse de düzelse de çıkılacak şirket turuna hazırlanılması gerekiyordu. Turlar, balonlar, partiler hepsi de kanına dokunuyordu. Kızıyla yaşıt Waterman 7, bir çocuktan daha fazla ilgiyle muhtaçtı ve suyun üzerinde öylece duruyordu. Waterman 7, kızıyla yaşıtı, hayattaydı ve suyun üzerinde öylece duruyordu. "Ders 2: Koçboynuzuna halat nasıl bağlanır? Kendimizi de bağlamadığımız her şekilde." Bu sefer gülümsemek gelmedi içinden ama baş üstünden tanıdık bir tıkırtı geldi. Aceleyle bir boxer bulup giydi. Gözlerini tavan penceresine dikti. Bekledi. Kızı pencereden başını uzatmış kıkırdıyordu. Sevindi. Doya doya onun gözlerine baktı.

Neden sonra, palamarın sesiyle irkildi. Palamar, işini bitirmiş yerine dönüyordu. Büyü bozulmuştu. Tavan penceresine yeniden baktığında kızının gitmiş olacağını biliyordu ama yine de baktı. Kızı yoktu. Apar topar güverteye çıkıp etrafa baktığında kızını bulamayacağını biliyordu, yine de balonları ezip patlatarak güverteye koştu. Rüzgârdan başka kimse yoktu, bir de palamarın sesi... Kokpote geçip motorları çalıştırdı. Havuzluktan iskeleye bir çırpıda atlayıp rüzgâr altı halatı çözdü. Tekrar havuzluğa atladı, rüzgâr üstü halatı da koçboynuzundan söküp iskeleye fırlattı. Waterman 7'nin usturmaçaları pofurdayarak komşularıyla sürtüşmeye koyuldu. Yavaşça gaz verdi, kimseyi yalpaya düşürmeden liman ağzına yol aldı. Saatlik kiralanan teknelerde usturmaçalar, deniz geleneklerini önemsemeye vakit

Ve Âdem Öldü

Asya Erdem

Bir yaşamak diliyorum sana
Tüm içtenliğimle
Diliyorum çünkü çok yol aldı takvimler
Tanrı da yazmamış zaten
Karşılaştırdı çünkü

Çünküsü yok öyle istedi yalnızca
Dünya onun, aşk onun, insanlar da onun
Elma ve Âdem gibiydik şu yeryüzü cehenneminde
Âdem'in cehenneminde, cenneti yaşamak gibi bir yanlığı içimizdeki

Ama Âdem gibi cesur değilim
Âdem cesur muydu onu da bilmiyorum
Yoksa elma mı çok cezbetti?

Rengini sormak aklıma gelmedi hiç elmanın

Sahi rengi nasıldı

Ya tadı

Annem cevabını bilmediği sorular sorunca bana kafir diyor

Kızdırmayalım annemi

Yani elma ve Âdem paradoksuydu aşkımız

Anlıyor musun?

Yine de her şeyin en iyisini o bilir diyorlar

Bilir elbet

Eksiklik

Düğüm

Keder

Tanrı

Elma

Âdem öldü

Numeroloji Sayıların Titreşimlerini Fısıldayan Kadın

Ayça Demir

Numeroloji, hayatımızdaki olaylar arasındaki ilişkiyi sayılar ve harflerle ortaya koyar. Evrendeki her şey sayısal bir düzen çerçevesinde gerçekleşir. Hiçbir şey tesadüf eseri yaratılmadı. Tüm evrenin sayısal bir düzeni var. Evrenin sayısal düzenini numeroloji ile çözmek mümkün.

İsmimizi, anne ve babamız belirler fakat doğum tarihimizi yaradan belirler. Doğum tarihimiz bazen kimlikteki gibi olmasa da kimlikteki sayılar neyse o şekilde titreşiriz. Adınız ve soyadınızda örneğin para akışı, bolluk, bereket akışı yoksa ve bazı titreşimlerinizin zayıflıklarını taşıyorsanız doğum tarihiniz sayesinde bunu gideriyor olma olasılığınız yüksektir.

Hepimiz, başımıza gelenleri anlamlandırmakta zorlandığımız bir süreçten geçmişizdir. Umutsuz aşklar, başarısızlıklarla dolu iş ilişkileri, ailevi sorunlar... Başınıza gelen onca şeyin bir sebebi olmalı. Numeroloji sistemi, tam da bunun üzerine frekanslarınızı size söylüyor. Bu öğretti, gelecekte kendinizi tanımanıza dair farkındalık yaratıyor. Titreşimleriniz kaderiniz değildir ve numeroloji bunu bilmenizi sağlıyor.

Numerolojide önemli bir detay daha var. O da evlenmeden önceki soyadımız ve evlendiğimizde aldığımız soyadımız arasındaki farkın bize katacakları. Bize eklenen yeni soyadının yaratacağı karmalar, aşırılıklar ve enerjilerle birlikte hesaplama yaptırmak en doğrusu olacaktır.

Örneğin, evlenmeden önce hayatı seven, güvende hisseden, kararlı olan, geçmiş takıntıları olmayan, bu topraklara kendisini ait hisseden birisi aldığı 1 sayısının enerji fazlalığıyla birden hayatını sevmeyen, güvende hissetmeyen, kararsız, geçmişe takıntılı bir ruhsal ağırlığa geçebilir.

Evlilikte ileri boyutta ruh-zihin- beden dengesi sağlanamadığında enerji giriş-çıkışı tıkanır ve beden duyulmak için fiziksel belirtiler vermeye başlar. 1 Sayısının enerji fazlalığından örneğe devam edersek kabızlık, basur, bel ağrısı, fıtık, siyatik, bacak ağrıları, üreme sorunları, eklem ağrısı, fibromiyalji, iskelet ağrısı, eklem iltihabı gibi sağlık sorunları ile bedenimiz sinyaller gönderir.

Hiçbir şey çaresiz ve çözümsüz değildir. Mucizevi bir beden ile yaratılmışızdır. Sadece bilinçle kabule geçip şifayı kendimizde aramalıyız, bulmalıyız. İyi bir rehber ile yolumuzu aydınlatmalıyız.

Çakralarımızın sayılarla ilişkisi

Her bir çakranın harf ve sayı titreşimi vardır. Bu çakraların da tıpkı bir enerji çarkı gibi renkleri ve ısıları vardır.

Bazı kadınlar boşandığında eski haline döndüğünden bahseder çünkü eski eşinin soyadındaki titreşimler artık hayatında yok ve roller dosyası kapanmıştır.

Evliyken bu sorunlarla karşılaşan ve bir çıkış yolu arayan kadınlar, numeroloji yöntemi sayesinde ciddi farkındalıklarla yeni bir başlangıç yapabilirsiniz.

*Peki, numeroloji sistemi nasıl işliyor?
Harflerin ve sayıların titreşimleri sayesinde.
Numerolojinin Türk İslam kültüründeki karşılığı ise "ebced" dir.*

Numerolojiye göre sayılar ve harfler üzerinde çeşitli hesaplar yapılır. Bu hesapların amacı ise insanın şifresini çözmektir. Bu öğretilerde anlam yüklenen sayılar 1'den 9'a kadardır. Bu rakamlar haricinde 11, 22 ve 33 sayılarının da önemli bir yeri vardır. 11, 22 ve 33 sayılarına numerolojide "değişmez sayı" denir. Bu sayılara sahip kişiler, görevli ruhlardır ve psişiklerdir.

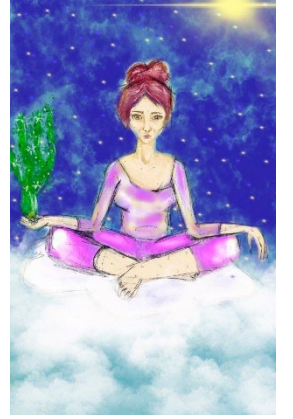
Yani indigolar... İndigo sayılarına gelecek olursak,

11 Sayısı– İlham vericidir. Serbest düşündür. Etrafındaki insanları büyüleyici özellikleri vardır. Kimi zaman endişeli olabilirler. Bu kişilerin kesinlikle yaratıcılıkla ilgili işlerde çalışması gerekir. Ayrıca on bir sayısı, aldanmaları beraberinde getirir.

22 Sayısı– Numeroloji sayılarının en güçlüsü 22'dir. Bu kişiler özverili, ilham verici, huzurlu ve mütevizdirlar.

İnsanlığı sever ve önemserler. Yirmi iki sayısı kişiye bilgeliği getirir.

33 sayısı– Manevi olarak da önemli olmakla birlikte kutsal üçlünün bir sembolü olarak görülmektedir. 33 sayısının dürüstlük, cesaret, disiplin ve şefkat sembolü olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda 33 sayısı hayattaki birçok şeyin mümkün olduğunu ifade etmektedir.

Çizim Işıl Çelimli Duman

🔥 Numeroloji Sayesinde Neleri Öğrenirsiniz?

🌿 Numeroloji sayesinde adınız ve soyadınızdaki harflerin sayılarını ve enerjilerini öğrenirsiniz.

🌿 Çakralarınızı ve çakra dengelerinizi öğrenirsiniz.

🌿 Farkındalık ve sıçrayış yıllarınızı öğrenirsiniz.

🌿 Elementlerinizi ve baskın yönünüzü öğrenirsiniz.

🌿 Varsa karmalarınızı öğrenirsiniz.

🌿 Alma- verme dengenizi ve bolluk bereketinizi öğrenirsiniz.

🌿 İlişkilerinizde hayır diyemiyorsanız bunun sebebini öğrenirsiniz.

🌿 Evinizin, iş yerinizin enerjisini; ilişkilerinizdeki enerjileri ve para enerjinizi öğrenirsiniz.

🌿 Kendinizi dünyaya ait hissedemiyorsanız indigo olabilirsiniz ve bunu öğrenirsiniz.

🌿 Numeroloji sayesinde kişinin kendisini tanıması açısından yüksek farkındalığına sahip olma imkanı da sunar çevresindeki ilişkileri, kişisel anlamasında geliştirmesinde, olanak sağlar eş, aile, iş ilişkilerini güçlendirir.

🌿 Yaşamı boyunca olayların karşısında, kendisine dersler çıkarmasını, sorunlarını, problemlerini çözmesinde hayatındaki önemli olayları planlamasını sağlar.

🌿 Çocuk haritalarında mesleklerini, çalışma alanını belirlemesinde yardımcı olur.

🌿 Numeroloji sayesinde olası hastalıklarını öğrenmiş olursunuz.

🌿 Bilinçaltınızdaki olumsuz kodlamaları arındıracak olumlamları, duaları öğrenmiş olursunuz.

🌿 Olası sağlık problemi olan Akupunktur noktanızı öğrenmiş olursunuz.

🌿 Tekâmüllerinizi öğrenmiş olursunuz.

🌿 Bu yıl hangi döngüdesiniz öğrenmiş olursunuz.

Ruhsal uyanışı başlayan ve rehberlik arayan kadınlar,
Siz kendinize yetersiniz hiç kimseye ihtiyacınız yok. Sadece bu zamana kadar kendi yeteneklerinizi, potansiyellerinizi, mucizenin ve şifanın ta kendisi olduğunuzu bilmiyordunuz. İhtiyacınız olan bunları görmek, duymak, bilmek ve kabul etmek.
Yolunuz hep aydınlık olsun.

Seyr-i Umut Filmler

Selçuk Deniz

“Umut; insanın vazgeçemediği illüzyon. Aynı anda en büyük güç ve en büyük zayıflık kaynağınız.”

The *Matrix* Reloaded.

Gündemin zorlu çalkantıları dünyayı kasıp kavururken haber bültenleri mutsuz ve umutsuz bünyelerimizde adeta tuz biber etkisi yaratıyor. Hepimizin bir molaya ihtiyaç duyduğu aşikâr lakin hayat koşturmacası, gündemin her an başka zor durumu önümüze sürmesi, kafamızı toparlayıp sağlıklı düşünebilmek için bir mola vermemizi sürekli daha da imkânsız hale getiriyor. Peki, bunu değiştirmek için sinemanın büyülü dünyasına adım atmaya ne dersiniz? Kendinizi haberlerin ve sosyal medyanın pençesinden birkaç saatliğine kopartıp bir film izleseniz? Zira mesajını perdeye iyi yansıtan bir film, limbik sistemi tetikleyerek izleyiciye deneyim kazandırmanın yanı sıra onlarda farkındalık yaratarak yeni ufuklara yelken açılmasını rahatlıkla sağlayabilir. Sinemanın yarattığı hayal yolunda keyifle yürüyerek zihnimizi olumlu bir vizyona hazır hale getirebiliriz. Hayatın pamuk ipliğine bağlı olan umudunu çelikten bir sinirimize sımsıkı bağlayabiliriz. Umudun bu gücüne ister illüzyon deyin ister gerçek. Biz bu konuda sizlere ilham olacak beş film inceledik. İzledikten sonra kendinize filminden bir cümle seçip bir kâğıda yazarak her gün görebileceğiniz bir yere asabilirsiniz. Şimdi koltuklarınıza yerleşip, kemerlerinizi takınız. Mısırlar da patladıysa yolculuk başlıyor!

Umudunu Kaybetme

Orijinal İsmi: The Pursuit of Happyness

Süre: 117dk

Tür: Dram

Yönetmen: Gabriele Muccino

Senarist: Steve Conrad

Yapımı: 2006- ABD

Ünlü yatırım danışmanı Chris Gardner'ın hayat hikâyesinin anlatıldığı bu film gerçek bir mücadele yolculuğu. Kendisi babası ile geç tanıştığı için oğlunu yanından hiç ayırmayan Chris, eşinin onu terk etmesiyle birlikte tüm zorlukları oğlu ile omuz omuza vererek aşıyor. Filmin çoğu yerinde Will Smith'i (Chris) koşarken görüyoruz. Bu durum onun hayallerinin peşinden koşuşunu simgeliyor. Filmin kırılma noktası Chris'in gördüğü lüks kırmızı spor araba ve sahibinin yüzündeki mutluluğun gösterildiği sahne olabilir. O andan sonra artık bir hedefi olan Chris, ona ulaşmak için elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyor. Tabii başarıya giden bu yolun zorlu taşlarla döşeli olduğunu da görüyoruz zira başarısızlıklar da hayatın gerçeği. Kendini tanıyan ve kendine inanan herkesin hayatın karmaşık yollarında her ne şekilde olursa olsun yönünü bulabileceğine dair muhteşem bir yapım.

Her Şey Çok Güzel Olacak

Süre: 107dk

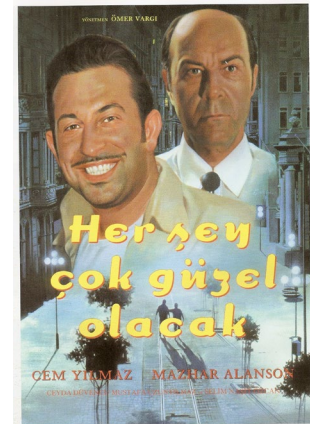
Tür: Aile, Dram, Komedi, Macera

Yönetmen: Ömer Vargı

Senarist: Cem Yılmaz, Ömer Vargı, Hakan Haksun

Yapımı: 1998 – Türkiye

Cem Yılmaz'ın ilk filmi olan bu yapım, bence 90'lı yılların en anlamlı yerli filmlerinden birisi. Başrolde Cem Yılmaz'a Mazhar Alanson eşlik ediyor. Film boyunca karakter olarak birbirlerine tamamen zıt olan bu iki

adamin başından geçenlere şahit oluyoruz. Altan, eşini etkilemek için bir bar açma hayali kuruyor ve bu hayal uğruna bulaştığı kirli işler yüzünden kendini hiç de ummadığı durumlara sokuyor.

Tabii tüm olanlardan abisi Nuri de payını alıyor. Her tür debdebenin yaşandığı filmde Altan, umudunu hiçbir zaman yitirmiyor. Öyle ki "En azından hayattayız. Bu da bir şey be abi" repliği aslında onun hayata bakışını özetliyor. Filmin sonunda Altan'ın bu sözünü onaylarcasına bir olay gerçekleşiyor. Onun ne olduğunu da filmde izleyin artık.

Yaşamak Güzel Şey

Süre: 101dk

Tür: Dram, Komedi

Yönetmen: Müfit Can Saçıntı

Senarist: Müfit Can Saçıntı

Yapımı: 2017- Türkiye

Bu film; yaşam ne kadar stresli ve sıkıcı olursa olsun, hala nefes alıyorsak mutlu olmak için bir nedenimiz olduğunu anlatıyor. Filmde yakın zamanda öleceğini öğrenen Müfit (Müfit Can Saçıntı) 'Ölmeden önce yapmam gerekenler' listesiyle hayatı boyunca isteyip de yapamadıklarını tek tek gerçekleştirmeye çalışıyor. Bir nevi o zamana kadar içinde biriktirdiklerini dünyaya haykırıyor. Bazı şeyleri zamansız yapması onu komik durumlara düşürse de çoğu yerde ders almamız gereken bir yapım olmuş. Bu filmi izlerken hala hayattayken yapmak istediklerini hatırlıyorsun. Hayatınızdaki birçok şeye bakış açınızı sorgulatacak eğlenceli bir film. Belki siz de izledikten sonra kendiniz için bir liste yapmayı deneyimlemek istersiniz.

Patch Adams

Süre: 115dk

Tür: Dram, Komedi

Yönetmen: Tom Shadyac

Senarist: Steve Oedekerk , Maureen Mylander

Yapımı: 1998- ABD

Gerçek hayattan uyarılma etkileyici bir Film.

Başrolünde Robin Williams (Patch) yer alıyor. Kahramanımız iyileşmek için kendi rızasıyla akıl hastanesine yatıyor. Aradığı şifayı kendisiyle iletişime geçemeyen doktorlarda değil hastalarda bulmasıyla iletişimin gücünü keşfeden Patch, hastaneden çıkıyor. İki yıl sonra tıp fakültesinde öğrenci oluyor. Fakülte hastanesindeki doktorların hastalık odaklı olduklarını görünce asırlarca uygulanan kalıplaşmış öğretilerle dalga geçen Patch, öğrenciler de dâhil herkesin tepkisini çekiyor.

O ise yolundan vazgeçmeyerek yine bildiğini okuyor. Velhasıl kelimeler, akıl hastanesinden doktorluğa uzanan bu zorlu yolda bazen ağlatacak bazen güldürecek ama günün sonunda içinizi ısıtacak güzel bir yapım. Siz yine de mendillerinizi hazırda tutun derim.

ROBIN WILLIAMS

Black

Süre: 124dk

Tür: Dram

Yönetmen: Sanjay Leela Bhansali

Senarist: Sanjay Leela Bhansali , Bhavani Iyer

Yapımı: 2005 – Hindistan

Hint filmlerinin yükselişe geçtiği dönemlerde yapılmış etkileyici bir film olan “Black” ile listemizin son filmine gelmiş bulunuyoruz. Filmde doğuştan görme ve işitme engelli Michell’in hayata tutunma sürecini izliyoruz. Tabi bu süreçte ona yol gösteren Debraj’ın rolü çok büyük. İmkânsız diye bir şeyin olmadığını hayat felsefi haline getirmiş olan Debraj, Michell’in sadece öğretmeni değil hayat rehberi oluyor filmde. Debraj’ın takdire şayan sabrı ve inancı ile Michell’in adım adım gelişiminin heyecanı ekrana çok iyi aktarılmış. Kimsenin inancı olmayan Michell’in hayat yolundaki mücadelesi izleyicinin kendini sorgu-

lamasına yol açıyor. Öyle ki bu film, ne tür zorluklarla karşı karşıya kalınsa da ümidini kesmeden azimle çalışmanın başarının anahtarı olduğunu gözler önüne seriyor. Bu güzel Hint yapımı, ülkemizde de başrollerinde Beren Saat ve Uğur Yücel’in oynadığı “Benim Dünyam” olarak uyarlandı. Hakkını vermek gerekir ki “Benim Dünyam” filmi de başarılı bir uyarlama olmuş. İyi seyirler dileriz.

Ne Editör Ne de Şahin Şair

Sencer Başat

Adliyeden çıktığımda nöbetçi savcılığa verdiğim dilekçede aklımdaki her şeyi ayrıntısıyla anlatmış olmanın verdiği huzur vardı içimde.

Aylar süren internet araştırması, yazışmalar ve telefon konuşmaları sonucunda bir yayınevine karar vermem gerekiyordu. Son görüştüğüm yayınevinden beni ikna eden cevap geldiğinde kararımı vermem güç olmadı. Yayınevinin internet sitesinde sorumlu editör olarak adı geçen kişiden aldığım iletide şöyle yazıyordu:

“Merhaba,

Büyük yayınevlerinin öykü, şiir, deneme kitapları ya da yeni ve tanınmamış yazarların romanlarını yayımlamaya yanaşmadığı bir ülkede yaşıyoruz; yeni ya da tanınmamış yazarların kitaplarını yayımlayıp risk almaktansa, kâr amaçlı bir yayın politikası izlemek onlara daha mantıklı geliyor. Küçük çaplı yayınevleri ise kendi imkânları doğrultusunda yayıncılık yapıyorlar ve kitap basım maliyetini yazarın üstlenmesini istiyorlar.

Yayınevimize başvuran yazarın dosyasını yayıma uygun bulmamız halinde yazardan katkı payı talep ediyoruz. Yazar kitabın baskı masrafını karşılıyor; biz ise sayfa düzeni, kapak tasarımı, tanıtım, dağıtım, edisyon, bandrol ücreti, kitabın vergisi gibi hizmetleri karşılıyoruz. Dağıtım ve tanıtım tarafımızdan yapılıyor. Tanıtım konusunda edebiyat dergilerinde söyleşi yapabiliriz. Yazar-yayıncı arasında imzalanan telif haklarının devrine ilişkin bir protokol hazırlarız. Şartlar sizin için de uygunsa, makul bir maliyet çıkarabiliriz.

İyi çalışmalar, Şahin Şair”

Gelen cevap özellikle edebiyat türündeki kitapların basım ve yayım sürecini güzel özetliyordu. Kendisinin de şair olduğunu söyleyen, şiirlerini okumadığım editörün herhangi bir kitabına veya şiirine de ulaşamadım. O güne kadar adını duymadığım ve internette hızlıca ismini taradığım şairimsi editör veya editörüksü şair, beklediğim şartlarda hemen geri dönmüştü. Editörün yazılı cevabını aldığımda yayınevinin bu şahısla bağlantısını sormayı aklıma getirmedim.

Basım adedini, yayın maliyetini ve sözleşme şartlarını konuştuk. Dünyaya yeni bir eser sunmanın sorumluluğunu paylaşmak için sanki doğru insanları bulmuştum. Anlaştığımızı belirten iletiyi birkaç saat içinde göndermişti.

“Merhaba,

Ekte imzalı sözleşme metni bulunmaktadır; banka hesap bilgilerine göre sözleşme metnini gönderdiğinizde, süreci resmileştirmiş olacağız. Doğrusunu söylemek gerekirse, kendi payıma, “adalet”i bulmak adına yazılan bu kitabı çıkaracak olmaktan çok mutluyum.

Selamlar, Şahin Şair”

Ön ödemeyi yayınevinin muhasebecisi olduğunu söyleyen bir kadına yapacaktım ve yayıneviyle bağlantısını sorgulamamıştım. İstedikleri miktarın ilk taksitini ilgili hesaba transfer ettim ve sözleşmeyi imzaladım. Fotoğraf istediler ve basın bülteni hazırladılar. Birkaç aylık çalışma sonucunda neredeyse bir düzineye yakın kapak örneğinden birisine karar verdiler.

Sözleşmede kitabın basım ve yayımında hangi işlemin hangi süreçte yürütüleceği belirtilmemişti. Yazışmalarımıza yapıldığını söyledikleri şeylere sadece teşekkür ederek karşılık veriyordum. Editörün anlaşmıştığımız yayınevinin dağıtım ağının son zamanlarda yetersiz kaldığı için yayınevi değiştirmemiz gerektiği konusundaki önerisini de kabul ettim.

Bu arada her telefon konuşmasında kendisinin de şair olduğunun altını çizen editör Şahin Şair, kitabın çok başarılı bir yapıt olduğunu ve piyasada hak edeceği yeri kısa sürede bulacağını belirtiyordu. Bazı popüler şairlerin adını veriyor ve onlara birçok olumlu eleştiri yazdıracağını söylüyordu.

Sözleşmenin imzalanmasının üzerinden yaklaşık üç ay geçmişti ve kitabın tüm parasını ödememe rağmen ortaya somut bir şey çıkmamıştı. Bir gün yayınevinin genel yayın yönetmenini arayarak gecikmelerin ve ilgisizliğin neden kaynaklandığını öğrenmeye karar verdim. Onun kitaptan hiçbir bilgisinin bulunmadığını, beni tanımadığını, sözleşmenin geçersiz olduğunu ve Şahin Şair isimli editörün kendileriyle neredeyse bir yıldır çalışmadığını öğrenmem sadece birkaç dakikamı aldı. Ama adı halen yayınevinin internet sitesinde editör olarak yer alıyordu. Parayı gönderdiğim kadının kim olduğunu öğrenmek için tekrar genel yayın yönetmenine telefon ettim. Şahin Şairin sevgilisi olan kadının, kendisini yayınevinin muhasebecisi olarak tanıttığını öğrendim. Sevgililerin buna benzer birçok dolandırıcılığı nedeniyle yayınevi sıkıntılar yaşamıştı. Fakat nasıl bir sıkıntı ise bir akşam önce birlikte bira içmişlerdi ve Şahin Şair üzüntüsünü bildirmişti. Ayrıca neden halen yayınevinin internet sitesinde adının bulunduğunu anlamamıştım.

Yayınevinin genel yayın yönetmeni, bu dolandırıcılığa uğrayan kişilerden hiçbirinin şikâyetçi olmadığını söylemişti. Şahin Şair ile yaptığım konuşmada her şeyi kabullenmesi ve parayı geri göndermek üzere hesap numaramı istemesi genel yayın yönetmenini doğruladı.

Kapak bitmiş, ISBN numarası ve denetim pulu bile alınmıştı. Her türlü olumsuzluğa rağmen kitabın basılması için ısrar ediyordum. Kitabın basılma safhasındaki bazı işlemler tamamlanmış olsa da sözleşmenin imzalanmasının üzerinden neredeyse tam bir yıl geçmişti. Sevgililer de geri ödeme yapmamıştı. Genel yayın yönetmenini aradım. Kitabın hazır olduğu haliyle basılmasını istediğimi ve aynı parayı kendisine tekrar ödeyeceğimi söyledim.

Herkesin bir “şey” olması durumu ile karşı karşıya idim. Her unutuşumuza bir “şey” bahane oluyordu. Belki de her affedişimize bir tembellik gizliyorduk. Başkasının “şey”leşmesini beklerken bencilleşiyorduk. Bir şeyleri vicdan dediğimiz “şey”e emanet ediyor ve adalet dediğimiz “şey”i iyice “şey”leştiriyorduk.

Bu teklifi hiç beklemiyordum. Daha önce dolandırılanlar ya başka yayınevlerine gitmişler ya da basımdan tamamiyle vazgeçmişlerdi. Yeni sözleşmeyi imzaladım ve aynı parayı tekrar yatırdım. Kitabın iç kapağındaki editör bölümüne kimin adının yazılacağı belirsizdi. Ben de Şahin Şairin adının yazılmasını söyledim. Genel yayın yönetmeni hayretler içerisinde nedenini sorduğunda dolandırıcı bile olsa emek hakkının saklı olduğunu söyledim.

İlk yıkılan ben değildim. Fakat insanlar son kurtaran olma rolünün repliğini bile ezberleyemediğinden son yıkılan da olmayacaktım. Yıkılmaya devam edenlere göz yumulduğu sürece ben de yazmaya devam edecektim. Kendi gerçekliğimi genel gerçeklikle karşılaştırarak yazdığımı düşünecektim. Belki de sadece iyi bir okur olarak tutkulu bir yazarın ötesine geçemeyeceğimi görecektim. Son yıkılan olmayacaktım belki ama eğer yazdıklarım vasat ise vasatlıktan kurtuluncaya kadar da yazmaya devam edecektim. Kendi kelimelerimi tutacaktım, gereksiz insanları atacaktım.

Mahkeme bana hiçbir bildirimde bulunmadı. Şikâyet dilekçesinin sonucunu hiçbir zaman öğrenemedim. Editör mahkeme heyetine ilk sayfadaki adını göstermiş ve kitabın sorunsuz olarak basıldığını söylemişti. Sonuçta sözleşmeye uygun olarak aynı yayınevinden aynı kitap aynı editör adıyla yayımlanmıştı ve sorun yoktu. Mahkeme de bu açıklama ile yetinmiş ve geri ödeme konusundaki talebimi dikkate almamıştı.

Kitabı yaratma sürecinde belki de yıllarca bir kuyuyla konuşmuştum. Kuyuya “Ben senden daha derinim,” demiştim. Kuyu da yankılanan sesimi bana geri verirken aslında cevap bile vermediğini anlamamıştım. Belki de yola çıkarken yola sormalıydım gideceğim yeri, yankılanan sesim gibi...

Basılan kitabım bir yıl sonra eski bir şair adına düzenlenen ödülde derece aldı. Üzerine birkaç baskı daha yaptı. Bir sonraki yıl aynı yarışmaya jüri üyesi olarak çağırıldım.

Şairin anısına düzenlenen Adalet konulu şiir yarışmasının toplanan zarflarını jüri üyeleriyle birlikte saydık. Kapalı gelen zarflardan çıkan özgeçmişleri yapıt dosyalarına göre eşleştirdik ve sıra numarası verdik.

Sıra numaralarına göre genel dökümü yaptık. 28’inci sırada Şahin Şairin zarfı duruyordu. O sırada gözlerim daldı gitti ve battığı yerden bir kucak dolusu adalet imgesi çıkardı getirdi.

Suna Selen Olmak

Ropörtaj; Hatice Dökmen

Ropörtajı ayarlayan arkadaşımınla Moda'dayız. Suna Hanım'la bir hafta önceden randevulaştık. Moda tarihi ve asil bir semt. Suna Selen tarihi ve asil kadın. Evi de aynı. Çok yaşamışlık, çok şey görmüşlük akıyor evdeki bütün objelerde. Anılarına bağlı bir kişilik Suna Selen. Her bir eşyanın bir anlamı, bir anısı var onun için. Bu nedenledir ki evde adım atacak yer yok desem yeridir.

Seksen beş yaşında bir çınarın içinde yaşayan, yirmili yaşlarda cıvıl cıvıl genç bir kız karşılıyor bizi. Tevazunun dibine vurmuş evde, bir o kadar da yalın bir kadın var karşımda. *Sevgilim*, diyor bana. Sıcacık gülen Suna'nın hitap şekli bu. Aslında söyleşi yapmak üzerine planladım her şeyi. Sorular hazırlamıştım ancak sorduklarımla aldığım yanıtlar onu anlatmaya yeterli değildi. Çünkü onu gördüklerimle ve hissettiklerimle anlatmadan geçemezdim. Bilgisayarımı kucağıma alıp sormaya başladım. Yıllanmış bir şarap Suna sonuçta. Benim acemice sorularıma alışık halleriyle anlattı her şeyi. Hayır hayır. Her şeyi anlatmadı. Sadece anlatmak istediklerini anlattı.

"Efendim. Şöyle söyleyeyim. Ben harp çocuğuyum. Biliyorsunuz ki 1938'de İkinci Dünya Harbi başladı. Ben 1939'da doğdum. Aslında benim için her şey çok keyifliydi o zamanlar. Biz Tarlabası'nda küçücük bir evde oturuyorduk. O zamanların Tarlabası'sı şimdiki gibi değildi tabii ki. Ermeni, Rum komşularımız vardı. Hepimiz aile gibiydik. Dedim ya, harp zamanı. Annem ekmeğe için sıraya gireceği zaman beni evde bırakırdı. Ama komşulara emanet ederdi. Tabii ki ülkenin her yerinde olduğu gibi bizde de harp duruşu vardı. Mesela askere tayın gideceği zamanlar Ermeni, Rum, Türk bütün komşular toplanır, eski gazetelerden kese kâğıdı yaparlardı. Un bulamaç haline getirilir kese kâğıtları onunla yapıştırılırdı. Ben çok heves ederdim. Anne ne olur bir tanecik de ben yapayım, derdim ama annem izin vermezdi. Olmaz kızım. Gazeteyi zıyan edersin, derdi..."

O günleri anlatırken parantez açmıyordu Suna Selen. Zaten anlattıklarının alt metinlerinde çok şey anlattığının bilincindeydi. Oysa benim duymak istediğim çok şey vardı. Dile kolaydı. Suna Selen'in sadece kendi tarih değildi. Onun atalarının da tarihte adı yazılmış kişiler olması da beni heyecanlandırıyordu. Çünkü o; Hukukçu ve Tarihçi Ahmet Cevdet Paşa'nın kızı Fatma Aliye'nin torunuydu. Fatma Aliye ki ilk Türk kadın romancıydı. Fatma Aliye ki 2009'da 50 Türk Lirası'nın arkasında portresi olan kadındı. Bu konuda hissettiklerini sorduğumda da oldukça sakindi.

"Anneannemi hiç görmedim. Çünkü annem, anneannem ölene kadar evlenmemiş. Onun için tanımadım ama tabii ki onun torunu olmaktan dolayı hep gurur duydum."

Keşke görseydim diye düşündüğünüz zamanlar oldu mu, dediğimde de sakindi. *“Hayır, olmadı, diyerek kestirip attı. Neden, dedim merakla. O yine sakince yanıtladı. “Olmayacak hiçbir şey istemem.”*

Peki, böyle bir kadının kızı olmak anneniz için ne anlama geliyordu, dediğim zaman yanıtını çok net olarak arka arkaya verdi. *“Tapardı. Tapardı annesine. Çünkü anneannem çok yönlü, çok aktif bir kadındı. Kadının aydınlanması üzerine pek çok yazılar yazdı. Kadın hareketlerinde de bulundu. Hani meşhur Sultanahmet Mitingi vardır. İşte onda da önde gidenlerdendi...”*

Doğal olarak Fatma Aliye gibi bir kadının kızını da merak ettim tabi ki. Hukukçu bir kadın Nimet Hanım. Paris’te başladığı Hukuk eğitimine Türkiye’de devam etmiş. Evlendikten sonra eşi Hüsametdin Selen ile kurdukları hukuk bürosunda çalışmışlar. Ancak Suna doğduktan sonra onun bakımı için işini bırakmak zorunda kalmış. Çünkü o zamanlar yine Suna’nın anlattığı haliyle; harp zamanı olduğu için dadı tutacak olanakları yokmuş. Suna Selen anne ve babasından konuşurken sesinde hep sitem hissediyorum. Sohbet ilerledikçe anlıyorum ki anne ve babası oldukça mükemmeliyetçi. Onlar kızlarının da tıpkı kendileri gibi avukat olmasını istiyorlar. Hatta geleceğe dair planlarında hukuk bürosunu Suna’ya bırakmak var.

Özellikle annesine karşı içinde bir öfke biriktirdiğini hissettim. Kurduğu cümleler ve mimiklerindeki anlam bana böyle hissettiriyordu. Yazar bir annenin kızı olarak anneniz de bir şeyler yazdı mı, diye sorduğumda; tıpkı anneniz, anneanneniz için ne hissederdi dediğimdeki aldığım *‘tapardı’* yanıtında olduğu gibi yüzünde alaysı bir o kadar da sitemli bir ifade belirdi. *“Yok yazmadı. Ama bana çok güzel mektuplar döşerdi. Çok dokunaklı. Kızım seni şöyle seviyorum, böyle seviyorum falan.”*

Peki, siz yazmayı hiç düşündünüz mü, dedim. Yine Suna Selen kararlılığıyla *“Hayır.”* dedi. Sonra konuyu açtı. *“Aslında oyunculuk da aklımda yoktu. Annemin ve babamın isteği üzerine avukat olmaya odaklıydım ama ben o sıralar ressam olmayı düşünüyordum. Bunun nedeni yıllar önceye dayanıyordu. Çocukluğumda bana bir boya takımı hediye edilmişti. O zamanlar için oldukça pahalı bir hediyeydi. İşte ben o boyalarla bir şeyler yapmaya çalışırken ressam olmayı kafama takmıştım. Oyunculuk ise lise yıllarımda gündeme geldi. Benim, oyunculuk alanında çok yetenekli olduğumu söyleyerek konservatuvara okuldan yolladılar. Annem karşı çıktı buna. Ne işi var oralarda diye kestirip atmak istedi ama babam olaya daha farklı bakıyordu. Hanım, hanım dedi. Konservatuvara giderse, düzgün konuşmasını öğrenirse hâkimi daha iyi ikna eder ve böylece bütün davalarını kazanır dedi. Onların bütün derdi yazıhaneyi bana bırakmaktı. Bir sene de hukuka gittim zaten.*

Kardeşim doğunca beni okula vermek zorunda kalmışlardı onun için ben on yedi yaşında üniversiteye gidiyordum. Bizim evde iki hukukçu olduğu için benimle de hukukçu olarak konuşurlardı. Ben şunu yapacağım, bunu yapacağım dediğimde; on sekizine gelip özgürlüğünü eline alınca istediğini yaparsın, derlerdi. Tıpkı onların dediği gibi ben de on sekizine geldim. Artık özgürdüm. Akademinin imtihanlarına girdim. O zamanlar çok zor alıyorlardı. Üç kişi kazanmıştı imtihanı. Onlardan biri de bendim. Ancak o dönemde ilk eşim için evlilik durumları vardı. Ben kayınvalideme sordum. Peki, dedim. Ben akademiye kazandım. Evlenince akademiye devam edebilir miyim? Kayınvalidem, tabii kızım dedi. Bizim bütün aile zaten ressam. Düşünün ailem akademiye gitmemi istemiyor ama onlar severek kabul ediyor. O zaman ben de tamam dedim. Aileler görüştü. Açık konuşmak gerekirse ailem benim avukat olmayacağımı kabullenince benden kurtulmak istedi.

Neyse evlendim. Bedri Rahmi atölyesine giderken hamile kaldım. Boya kokuları midemi bulandırıyor. Resim işine ara vermek zorunda kaldım. Üstelik devamsızlıktan dolayı akademi eğitimim de bitmişti. Bir süre sonra maddi olanaklar nedeniyle çalışma ihtiyacı hissettim ama resimden para

gelmeyeceğini biliyordum. Zaten ressam olma sevdamdan dolayı annemler beni evlendirerek başlarından atmışlardı. Şimdi yine aynı konuya girip başıma iş bulmayayım dedim.”

Özellikle son kurduğu bana göre hazin cümleleri bile gülümseyerek kuruyordu Suna Selen. Sanki öylesine olağan, öylesine normaldi ona göre anlattıkları. Kendimden ve çevremden bilirim ki çok gülen ve hayatı tiye alan insanlar içlerinde büyük acılar barındırırlar. Suna Selen de bu türün en güzel örneği bence. Ee sonra, dedim. Devam etti.

“Bir süre İstanbul radyosunda spikerlik yaptım. Sonra kayınvalidemin tavsiyesi ile Cahit Irgat tiyatrosunda çalışmaya başladım. Aynı zamanda mankenlik de yapıyordum. Derken Metin Erksan’dan teklif geldi. Gecelerin Ötesi adlı film ile profesyonel oyunculuğum başladı. Metin Erksan benim okulumdu. İşini çok ciddiye alan, titiz biriydi. Oyunculuk adına bugün ne biliyorsam o dönemde öğrendim...”

Sormak istediğim pek çok soru onun anlattıklarında sorulmadan yerli yerine oturuyordu. Yanımda oturan genç kız gülümlü kadın sanatının duayeniydi. Oyunculuk hayatında aldığı sayısız ödülleri vardı. Konunun geçtiği yerde beni yan odaya davet ediyor, oradan ödülleri gösteriyordu.

1970: İlhan İskender Armağanı - En İyi Kadın Oyuncu - Sizi Seviyorum Madam

1971: 8. Altın Portakal Film Festivali - En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu - Pamuk Prenses ve 7 Cüceler

1993: 5. Ankara Uluslararası Film Festivali - En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu - Cazibe Hanımın Gündüz Düşleri

2003: 22. Uluslararası İstanbul Film Festivali - En İyi Kadın Oyuncu - Gönderilmemiş Mektuplar

2011: 48. Altın Portakal Film Festivali - Yıldırım Önal Anı Ödülü

2016: İsmet Küntay Tiyatro Ödülleri - Yaşam Boyu Nadide Küntay Ödülü

Altın Portakal ödülleri, tiyatro ödülleri ve son olarak 2023 Siyad Onur Ödülü... Ve oyunculukta altmış yılı çoktan devirmiş dev bir çınar Suna Selen.

Yüzü aşkın oyunda oynadınız. Peki, şunu da oynasaydım, dediğiniz bir oyun oldu mu, diye sordum. Yine mağrur başını yukarı kaldırıp tek sözcükle yanıtladı. “Hayır.” Ama sonrasında yine o alıştığım haliyle devamını getirdi.

“İstediğim bir rol vardı ve oynadım. Aslında bu oldukça ilginç bir yaşanmışlıktır. Ta çocukluğuma dayanan bir travma mı desem ne desem bilmiyorum ama ne zaman ki o rolü oynadım o zaman rahatladım. Kardeşim doğmadan önce annemle babamın arasında yatardım çünkü o günler sobalı günler, onun için aynı odada yatıyoruz. Ama kardeşim doğduktan sonra beni karyolaya attılar. Yine onların odasındaydım ama artık aralarında yatan kardeşimdi. Bana aldıkları karyola da aynı odadaydı ama yalnızdım. O günlerde götürdükleri bir sinemada “Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler”i seyrettim. O filmde bir cadı vardı. İşte o cadı beni çok etkiledi. Yatağımda yatarken duvarda cadıyı görüyordum. Bir damlacık çocuğum yani o zamanlar. Korkuyorum tabii ki. O cadı görüntüsü yok olsun diye tırnaklarımla duvarı çiziyordum ama üstündeki

sıva gidince iyice ürkütücü bir hal alıyordu. Ve ben o günlerden sonra ne zaman bir kâbus görsem o cadıyı görüyordum. Bu yıllarca böyle devam etti.

Neyse gün geçti devran döndü, derken otuzlu yaşlarımda beni Özdemir Birsel'in yapımcılığını üstlendiği bir film için görüşmeye davet ettiler. O filmde kraliçeyi oynamamı istiyorlardı. İyi de dedim ya cadıyı kim oynayacak? Ona da yaşlı birini bulacağız dediler. İnsan genç olunca biraz da havalı oluyor. Vallahi dedim ben tiyatrocuyum. Her rolü oynarım. Bu filmde ikisini de oynarsam teklifinizi öyle kabul ederim, dedim. Onlar da kabul ettiler. Ve sonunda ben o filmde hem kraliçeyi hem de cadıyı oynadım. İşte ben o cadıyı oynadıktan sonra çocukluğumdan beri devam eden kâbuslarım sona erdi..."

Suna Selen'in o cadıyı oynadıktan sonra kâbuslarım sona erdi deyip geçiştirdiği filmde "Antalya Film Festivali Yılın Karakter Aktrisi Ödülü" almıştı oysa. Yüzü aşkın dizi, sinema, tiyatro oyunundan sonra oynamak isterdim dediği bir rol var mıydı? Bunu sorduğumda yine tipik yanıtını verdi. "Hayır." Sonra yine o alıştığım haliyle kısa bir yanıt yakaladım ağızından. "Ancak Yüksek Aksoy'la çalışmayı çok isterdim."

Bu kadar çok eserde bu kadar çok oyun sergilemiş bir sanatçının çok etkilendiği bir anısı da olmalıydı elbette. Pencere pervazındaki onlarca objenin içinden bir kutuyu gösterdi bana. O zamanların marka mamalarından birinin kutusuydu. Seksen beşlik güleç kız unutulmazını anlatırken de gayet sakindi. Yine çok normalmişçesine, yine çok olağanmışçasına anısını dillendirdi.

"Eskiden altın portakal ödülleri portakalı gerçek altındandı. Şimdi öyle değil. Oğlumun bebekliğinde sıkıntılı günler yaşıyorduk. Paramız yok. Üstelik mamalar da çok pahalı. Ee ne yapayım? Çocuğum mu yoksa ödül mü? Sonuçta ödülümü satmak zorunda kaldım. Bunu yapan ilk ben değilim. Benden önce de benden sonra da ödülünü satanlar var..." Yılları devirmiş rengi atmış mama kutusunu okşarken ödülünü okşadığını anlamamak için aptal olmak gerekirdi. Peki, böyle bir kişiliğin hayatında aşkın anlamı var mıydı?

Varmış. Son eşi Güner Sümer'i anlattı. "Kıbrıs'a film çekimi için gitmiştim. Çok kalabalık bir aile içinde yaşıyordum ama giderken bırakın havaalanına bırakılmayı, kapının önüne çıkıp arkamdan su döken bile olmamıştı. Bu durum beni çok üzmüştü. Kendimi çok yalnız ve kimsesiz hissediyordum. Kıbrıs havaalanına indiğimde de hala kimsesizlik modundaydım ki havaalanının camlarından bir ışık huzmesi belirdi. O ışık huzmesinin arasında bir adam vardı. O adam Güner Sümer'di..."

Sohbetimizin Güner Sümer'e dayanan her anında, o ışık huzmeleri Suna'nın gözlerini kamaştırıyordu adeta. Ve o yılların üzerinden çok uzun yıllar geçse de sanki o günler gibi kalbini tutup içinde uçuşan kelebekleri yatıştırmaya çalışıyordu.

Tabii ki hayatının büyük bir bölümünü geçirdiği Münir Özkul'u sormadan geçemezdim. Sordum da. Seksen beşlik küçük kızın gözleri her zamanki gibi gülüyordu. "Münir akıllı ve başarılı biriydi. Hayatının en akıllı seçimi bendim..."

Çok şey konuştuk o küçük kıza. Burada yazamayacağım pek çok özel konulara değindik. Bana güvenmişti ve içini dökmüştü. Buraya aktarmayacağım kadın kadına sohbetimizin buruk tadı kaldı ağızda. Gözlerinin sözlerinden daha çok şey anlattığı koca çınar, sen çok özel ve çok kuvvetli bir kadınsın. Daha yapacağın çok şey, oynayacağın çok oyun var unutma. Kibele'den gönül dolusu sevgilerimle kal büyük usta.

Gustav Klimt'in Geleneğe Başkaldırısı: Gebe Model Herma ve "Umut"

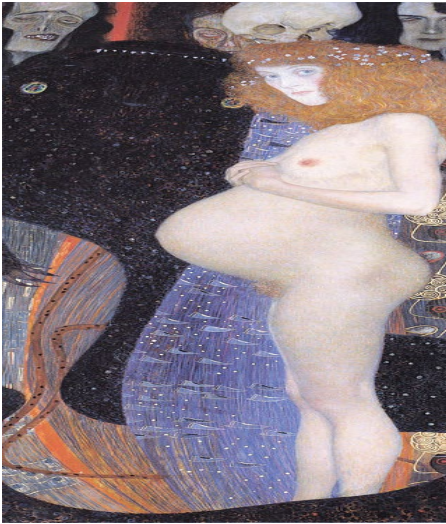
Zeliha Korkmaz

Sanatçının Kısa Yaşam Öyküsü

Gustav Klimt; 1862'de Avusturya İmparatorluğu'na bağlı Baumgarten'de, altın oymacısı Ernst Klimt ve Anna Klimt'in yedi çocuğundan ikincisi olarak dünyaya geldi. Klimt, eğitimini Viyana Uygulamalı Sanatlar Üniversitesi'nde aldı ve bu yılları yoksulluk içinde geçti. Kardeşi Ernst 1877'de ağabeyinin okuluna kaydoldu. İki kardeş, arkadaşları Franz Matsch ile 1880'de "Sanatçılar Şirketi" adını verdikleri bir grup kurdular ve bu grup kısa sürede fazla sayıda sipariş almayı başardı. Birlikte duvarlar ve kamu binalarının süslemelerinde görev aldılar. 1888'de Avusturya İmparatoru Franz Joseph'den Altın Liyakat Nişanı almakla birlikte, aynı zamanda Münih Üniversitesi ve Viyana Üniversitesi fahri üyesi oldu. 1894'te Viyana Üniversitesi'nin Büyük Salonu'nun tavanı için üç resim yapmakla görevlendirildi fakat yaptığı resimler pornografik bulunduğu için sergilenmedi.

Klimt, 1897'de Wiener Sezession adlı bir grup kurdu ve bu grubun yayın organı olan "Ver Sacrum" dergisinin de kurucu üyesi oldu. Grubun amacı sıra dışı ressamı barındırmak ve teşvik etmektir. 1900'lü yılların başına gelinceye dek çok sayıda bireysel çalışma ve kamu çalışması yapmış olmasına karşın 1907'de "Öpücük" adlı tabloda kullandığı altın yoğun ilgi gördü. Bu ilgi Klimt'e parasal başarı olarak geri döndü. Klimt, bu çalışmasından önce, örneğin 1898'deki "Pallas Athene" ve 1901'deki "Judith ve Holofernes'in Başı" adlı çalışmalarında da altın kullanmıştı ancak altın yapıtların ana malzemesi değildi. Klimt, sembolizm ve Art Nouveau'dan etkilendi. 6 Şubat 1918'de Viyana'da o yıl dünya çapında yayılan grip salgını nedeniyle inme ve zatürre geçirerek yaşama veda etti. Cenazesi Viyana'da Hietzinger Mezarlığı'na gömüldü.

"Umut"

'Umut' isimli eser, Gustav Klimt'in 1903 yılında, 189 x 67 cm boyutlarında yaptığı, günümüzde Kanada Ulusal Galerisi'nde sergilenmekte olan yağlı boya tablodur.

Bu çalışmanın ana figürü, ellerini karnının üzerinde göğsüne yakın bir yerde birleştirmiş, başında çiçeklerden yapılmış bir taç bulunan, bakışları doğrudan izleyiciye kilitlenmiş, çıplak gebe bir kadındır. Arka planda solgun yüzlü, baygın gözlü karanlık figürler ve bir göz oyuğu diğerinden daha küçük olan kafatası; sol tarafta ise koyu renkli deniz canavarı ve onun pençe izleri görülüyor.

Bu karanlık figürler, kadının bebeği ve kendisi ile ilgili zihninde yer alan ölüm ve hastalık gibi kaygıların dışavurumu olabilir. Başka bir bakış açısıyla kafatası ölümü, çürümeyi; diğer figürler ise hastalığı, yaşlılığı ve deliliği simgeliyor olabilir. Kafatası, bir

sanat tarihi geleneği olan ve 'Fani olduğunu hatırla.' anlamına gelen "Memento mori"ye bir gönderme de olabilir.

Eserin yapıldığı dönemde Avusturya'da kadınlar çıplak resmedilebiliyordu fakat bunun belli başlı kuralları vardı. Örneğin kadınlar özel bölgelerini mutlaka kumaşlarla kapatır ve eserde ekseriyetle bir

öykü betimlenirdi. Bu eserin yapımından önceki yıllarda Batı sanatında kadınlar çırılçıplak resmedilmediği gibi, gebeliğin gösterilmesi de alışılmışın dışında kalıyordu. Klimt bu eserinde aynı zamanda bir tabuyu yıkmış, nü çalıştığı yetmezmiş gibi gebeliği belirgin bir biçimde resmetmiştir. Üstelik o dönemde genital bölge kılları kadınlarda istenmeyen bir özellik olarak kabul edilir, halk arasında iğrenç bir nitelik olarak görülürdü. Tıpkı gebelik gibi kılların da tablolarında yer alması söz konusu olamazdı. Klimt bu eserinde genital bölge kıllarını oldukça çarpıcı bir biçimde resmederek bu anlayışa da karşı çıkmıştır. Hal böyle iken toplumun hazır olmadığı bu cesur eser, Klimt'in yoğun eleştirilere maruz kalmasına neden oldu.

Bu eser aslında yavrusunu yitiren yaralı bir babanın, karmaşık psikolojisinin dışa yansıması. 1902'de Klimt, Otto Zimmermann adını verdiği oğlunu henüz bebekken yitirdi. Bu eseri oğlunu kaybedişinden kısa bir süre sonra yaptı. İlk taslağında, gebe kadının yanında onu sakinleştiren bir adam yer alıyordu fakat Klimt daha sonra bu adamı çıkararak onun yerine kafatası koydu. Bu ayrıntı oğlunun ölümünün, Klimt'in bu tabloda memento moriye yer vermesine neden olmuş olabileceğini akıllara getiriyor.

Eserin yapılış nedenleri arasında, birdenbire üretildiği söylentisi de mevcut. Rivayet olur ki eserdeki model Herma, bir gün modellik için sözleştiği Klimt'in atölyesine gitmedi. Onun sağlığı için kaygılanan Klimt, onun yanına birini gönderdi. Herma'yı ziyaret eden kişi Klimt'in yanına döndüğünde ona; Herma'nın hasta değil gebe olduğunu ve böyle resmedilemeyeceği için de gelemediğini söyledi. Klimt, Herma'nın gelmesi için ısrarcı oldu ve Herma atölyeye geldi. Böylece bu eser ortaya çıktı fakat tabloda Herma'nın gebeliği yedi ya da sekizinci ayında gibi görünüyor. Yani bu tablonun birdenbire ortaya çıkmış olması çok da olası görünmüyor. Zira bunun için Klimt ve Herma'nın bu buluşmalarından ancak sekiz ay önce sözleşmiş ve bu süreçte hiç haberleşmemiş olmaları gerekiyor ki Herma'nın gebeliği aniden ortaya çıksın. Klimt kuvvetle muhtemel Herma'nın gebeliğinden haberdardı ve bu eser de tasarlanarak resmedilmişti. Bunun bir diğer kanıtı da zaten başlangıçta bu resmin bir taslağının olması. Klimt; büyük olasılıkla toplumdaki gebelik, çıplaklık ve kıl tabularını en sevdiği ve hayran olduğu modeli Herma'nın gebe bedeni aracılığıyla yıkmak ve bebek yaşta yitirdiği oğlunun acısını kendi içinde hafifletmek istemişti.

Ne diyelim! Aykırı düşünceleriyle dönemine tam anlamıyla damga vuran, skandallarla dolu çalkantılı yaşamına rağmen umut etmekten ve üretmekten vazgeçmeyen, bize bu kıymetli eseri bırakan Gustav Klimt'e teşekkürlerimle...

Hiçlikte Her Şey

Odyalı Yılmaz Güller

Patika yolları sever misiniz ya da insanın içini karartan asfalt yollardan sıkılıp yolunuz bir patikayla keşişti mi bilemem ama benim bu daracık keçi yollarını tepmekten, ayak izlerimi ardımda bırakarak yürümekten zevk aldığım aşikâr. Varacağım yere iki yol var diyelim. İşte, ben yolu uzatacağımı bile bile patikadan gitmeyi tercih ederim. Doğanın insan ya da hayvan yapımı kolları gibi uzanan bu yollar, sırtında sürüyle iz taşır. Bu yolların bir albenisi vardır. Kimi zaman sesini çok ötelere duyuran bir şelaleye çıkar sonu, kimi zaman bulutların üzerinde yayla dumanı kokusuna, çoğu zaman da toprağı yırtmış da fırlamışçasına göğe uzanan yeşilin koynuna bırakır seni. Hele ki mevzu bahis Karadeniz’se bu yollar toprağın damarları misali yayılır her yere. Bir gezginin seyir defterinde böyle yazar. Peki ya yayla kızı Ayşe’nin Karadeniz yeşili gözlerinden ne okunur? Gelin, hep birlikte kulak verelim.

Konuşurken utangaçtır bakışları, her gülüşünde dudaklarına perde olur yazması. Acısını anlatırken bile hüznü bir gülümseme vardır yüzünde, kınalı ellerinde ise hep bir yere saklanma telaşı... Bembeyaz yemenisinin altında al al yanaklarıyla utana sıkıla dökülüyor sözcükler ketum dilinden:

-Zor be ablam. Biz burada her şeyimizi kendimiz yaparız. Evimizi, barkımızı, yolumuzu, aşımızı, odunumuzu... Her iş bize bakar. Suyumuzu te oradaki soğuk dereden getiririz, deyip kınalı parmakları uzakta bir yeri gösteriyor.

O kına belli ki şifa niyetine yakılmış işe koşulan, yarılan, çatlayan ellere.

Bir de hayali var yayla kızının sevdalık üzerine. O evden duvağıyla çıkmayı bekler. Anlatırken kaçırır gözlerini, anlarım bir yiğit yatar gönlünde. Oysa söyleyemediklerinin tercümanıdır o gözler. Bilir Ayşe kız duvağıyla çıktığında evinin kadını çocuklarının anası olmanın sefasından çok cefasını. Bilir bilmesine de kendi yuvasını kurmak ona yeter, hüznünü mutluluğuna katık eder. Ona çizilen yoldan gider.

Gözlerim simsiyah saç tutamlarını zapt eden başındaki yazmaya takılıyor yeniden. Kendi işlemiş, bir hevesle anlatıyor. Hem sevinci hem hüznü en çok da umutları var yazmanın oyasında. Alı, moru, yeşili salkım salkım sarkar saçlarından...

O anlattıkça bakarım bir Karadeniz’e bir de Ayşe’nin gözlerine. Deli dolu bir coğrafya akar yayla dumanı kokusunda yüreğime ve şu dizeler düşer seyir defterime:

Adam sorar:

-Kadın nedir senin adın?

Kadın adamın gözlerine bakar, sayar:

-Kahramanlık

-Analık

-Dayanıklılık

-Irgatlık

-Narinlik

Adam utanır kadına kalkan elden

Yoluna koyulan taştan

Anasını bacısını unutup

Kadına uzatılan dilden.

Ve bugün olmasa da yarın

Adam anlar “Hiçlikte her şeydir **KADIN**”

Dijital Dünyada Aktivist Bir Sanatçı: Jenny Holzer

Mehmet Akif Özdal

1950 yılında Ohio, Gallipolis'te doğan Holzer, sanatsal ifade biçimlerinde dilin ve yazının kullanımıyla öne çıkmıştır. Holzer'in eğitimi, onun sanatsal yaklaşımını ve kariyerini şekillendiren önemli bir etkenidir. İlk olarak Ohio Üniversitesi'nde resim eğitimi alan Holzer, daha sonra Rhode Island School of Design'da (RISD) yüksek lisansını tamamlamıştır. RISD'deki eğitimi sırasında, yazı ve dilin görsel sanatlarda kullanımına olan ilgisini daha da geliştirmiştir. Bu dönemde, "Truisms" (1977-1979) adlı çalışmasını başlatmış, bu çalışma daha sonra onun en tanınmış eserlerinden biri haline gelmiştir (Migliore, 2023).

1970'lerin sonunda New York'a taşınan sanatçı, Whitney Amerikan Sanatı Müzesi'nde Independent Study Program'a katılmıştır (Bayraktar-, 2021). Burada, kentsel mekânlarda metin kullanımı üzerine deneyler yaparak kamu sanatı alanında yenilikçi bir yaklaşım geliştirmiştir (Gutierrez-Mora, 2022). Özellikle, LED ışıklı tabelalar ve binaların dış cephelerine projeksiyonlar yaparak metinlerini sergileme yöntemi, onun imzası haline gelmiştir. Holzer'in çağdaş sanat dünyasında, teknolojiyi sanat eserlerine entegre ederek öncü bir rol oynamış olduğunu görmekteyiz. Holzer'in eserleri, teknolojinin sanatsal ifade biçimlerini nasıl genişletebileceğine dair önemli örnekler sunar. Özellikle LED teknolojisini kullanarak, metin tabanlı eserler yaratmış ve bu eserlerle izleyicilerine güçlü mesajlar iletmeyi amaçlamıştır.

Sanat eğitimine Ohio Üniversitesi'nde başlamış ve daha sonra Rhode Island School of Design'da (RISD) yüksek lisansını tamamlamıştır (Kim, 2016). Holzer, metin ve dilin görsel sanatlarda kullanımına olan

ilgisini RISD'deki eğitimi sırasında geliştirmiştir. Bu dönemde, "Truisms" (1977-1979) adlı çalışmasını başlatarak metin tabanlı sanatının temellerini atmıştır (Jones, 2018). 1970'lerin sonunda New York'a taşınan sanatçı, Whitney Amerikan Sanatı Müzesi'nde Independent Study Program'a katılarak kentsel mekânlarda metin kullanımı üzerine deneyler yapmıştır (Seanor, 2018).

Bu bağlamda, sanatsal kariyeri, onun eğitimi ve erken dönem çalışmalarıyla yakından ilişkilidir. RISD'deki eğitimi ve Whitney Müzesi'ndeki deneyimleri, onun sanatsal ifade biçimlerini ve

kariyerini şekillendirmede kritik rol oynamıştır. Eserleri, metin ve dilin görsel sanatlar içindeki kullanımını yeniden tanımlamış ve bu alanda yeni bir perspektif sunmuştur. Onun sanatı, sadece estetik bir ifade olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve politik mesajlar taşıyan bir iletişim aracı olarak da işlev görmüştür. Toplumsal ve politik temaları ele alarak, izleyicileri düşünmeye ve sorgulamaya teşvik eder (Jones, 2018). Bu temalar, genellikle bireysel ve kolektif deneyimler üzerinden işlenir ve izleyicilere güçlü mesajlar iletilir. Çalışmaları, sanatın toplumsal etkileşim ve iletişimdeki rolünü vurgulayarak çağdaş sanatın sınırlarını genişletmiştir.

Eğitimi ve erken dönem çalışmaları, onun sanatının temelini oluşturmuştur. Metin tabanlı sanat eserleri, toplumsal ve politik konulara dikkat çekmekte ve izleyicileri düşünmeye teşvik etmekte etkili olmuştur. Sanatı aracılığıyla, izleyicilerin günlük hayatta karşılaştıkları metin ve mesajları sorgulamalarını sağlayarak, görsel kültür ve dilin gücünü vurgulamıştır (Seanor, 2018).

Holzer'in eserlerinde sıkça rastlanan bir diğer tema ise kadına yönelik şiddetin yarattığı travmaları ve bu travmaların bireyler üzerindeki etkilerini metinler aracılığıyla gözler önüne sermesidir.

Sanat Anlayışının Evrimine baktığımızda ise sanat kariyeri, 1970'lerin sonlarında başlamış ve o zamandan bu yana sürekli bir evrim göstermiştir. İlk dönemlerinde, metin tabanlı eserlerinde toplumsal ve politik konuları ele almıştır. Bu dönemdeki eserleri; genellikle kısa, keskin ve düşündürücü ifadeler içermektedir. "Truisms" (1977-1979) gibi çalışmaları, onun bu dönemdeki sanat anlayışını temsil etmektedir. Bu bağlamda sanat anlayışının evrimi, onun çağdaş sanata yaptığı katkıları açıkça göstermektedir. Sanatını sürekli olarak yeniden şekillendirerek, toplumsal ve politik konulara yeni bir bakış açısı getirmiştir. Onun eserleri, sanatın sadece estetik bir ifade olmadığını, aynı zamanda güçlü bir toplumsal ve politik iletişim aracı olabileceğini kanıtlamıştır. Sanatçının metin odaklı estetik anlayışı, güçlü mesajları ve toplumsal katkılarıyla sanat dünyasına önemli katkılar sunmuştur.

KAYNAKÇA

Bayraktar-, A. (2021). IŞIK ESTETİĞİ ÜZERİNDEN JENNY HOLZER SANAT PRATİKLERİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Year: 14-Number: 84(Year: 14-: 84), 57-75. <https://doi.org/10.29228/jasss.48193>

Gutierrez-Mora, D. (2022). Mi piel, otro paisaje. Deslocalización de significados en el territorio a través de una obra de Jenny Holzer. *Barcelona Research Art Creation*. <https://doi.org/10.17583/brac.8256>

Jones, L. (2018). "being alone with yourself is increasingly unpopular": The electronic poetry of Jenny Holzer. *Journal of Narrative Theory*, 48(3), 423-451. <https://doi.org/10.1353/jnt.2018.0018>

Ki, Y. M. (2020). A study on the spatial applied expansion of Jenny Holzer's text works. *JOURNAL OF THE KOREAN SOCIETY DESIGN CULTURE*, 26(4), 33-43. <https://doi.org/10.18208/ksdc.2020.26.4.33>

Migliore, T. (2023). Jenny Holzer, l'art abstrait comme méthode d'interrogatoire. *La démonstration scientifique et l'image : approches sémiotiques*, 11. <https://doi.org/10.25965/visible.172>

Seanor, B. (2018). To Jenny Holzer. *Minnesota Review*, 2018(90), 18-18. <https://doi.org/10.1215/00265667-4391261>

İnsanın tasavvur etmekte güçlük çektiği şeydir, olmayan insanı yaratmak. Yaşatmak ve yaşamak... Olmayan bir yeri yaratmak ve yaşamak, kurgusal bir hayatı sonlandırmak en nihayetinde... Şimdi gayriihtiyarî düşünsek kaç tane yazar, kaç tane şair, kaç tane ressam uğradı bu gök kubbeye? Hepsi çılgındı, hepsi kendi dünyalarını yaratmakla kalmayıp bunu okuyuculara yaşatacak derecede çılgındılar. Zaten aşikâr olan da şudur ki, şayet bir yazar, bir okuru kurgusal bir döngüde yer alan kurgusal bir karaktere âşik edebiliyorsa, okurun kalbinde o yazar hakiki olan hünerinin ışığında parlarsa.

Karakter ister protagonist (baş kahraman) olsun ister antagonist (zıt karakter) olsun okuyucuyla bir bağ kurmanın eşiğine geliyorsa, yazarın hayal gücünden sual olunmaz. Kurgusal bağlamda edebiyatta kökleşmiş ve sağlam bir temele oturtulmuş karakterlere bakılacak olursa karakterlerin niteliklerinin ince ince işlenmiş olduğu görülebilmektedir.

Örneğin, Gotik edebiyatın bilim kurgu romanı olarak da atfedilebilecek olan eseri, *Frankenstein*, Mary Shelley'nin su götürmez dehasını da gözler önüne sermektedir. Kısaca değinmek gerekirse, romanda yazarın bir karakter yaratmasını bir kenara bırakalım, başkarakterin roman içerisinde bir canlı meydana getirme fikri bile sıra dışıdır. Mary Shelley hem başkarakterini oluşturma çabasıyla debelleşip hem de kurgusal bir karakterin bir başka kurgusal sayılabilecek bir karakter oluşturmasına olanak tanır.

Daha da geriye gidilirse, Elizabeth Dönemi Tiyatrosu'nda, Shakespeare'in yarattığı karmaşık yapıları barındıran her bir karakterin, trajik kusurları ya da erdemleriyle edebi evrende yer alması da kurgusal edebiyata büyük oranda hizmet etmiştir. Shakespeare'in özellikle kurgusal karakterler üzerinden erdemi, yozlaşmayı, iyiyi ve kötüyü irdelemesi okura sunulmuş en güzel olanaklardan biridir. Yarattığı karakterler birbirleriyle tezat nitelikleri barındırmaktadır.

Macbeth karakterinin gözünü kör edecek orandaki hırsını, Hamlet'in içini kemiren ama mukayyet olamadığı tereddütlerini, Othello'nun karşı koyamadığı yıkıcı kıskançlığını okuyucuya Katarsis rehberliğinde oluşan hislerle aktarması

Shakespeare'in eşsiz dehasında yatar.

Deyim yerindeyse gerçek olamayacak kadar iyidir. Okuyucunun amaçlarını ve beklentilerini titizlikle analiz edip içselleştirmek, insanın özünü anlamaktan geçmektedir. Edebiyat ışığındaki kurgusal devinim, okuyucuya, hapsedildiği, belki de mutsuzluğunun karmaşasında yolunu kaybettiği ikilemin dışına çıkma, hayatında yarım kalmış olan ne varsa ona armağan edilen kurgusal dünyayı tamamlama imkânı tanıyacaktır.

Bu bağlamda, edebiyatı uçsuz bucaksız ve sonsuz bir ufka taşıyan da yazarın ya da şairin kalbini ve tasavvur kabiliyetini cömertçe sunmaktan çekinmemesidir. Okuru, sürreal ruhların çepeçevre sarıldığı bir dünyanın parçası haline getirmek, yazarın okura verilebileceği en güzel armağanlardan birisidir. Günün sonunda, yazar hisleri firar etmeden, anı değerlendirerek yarattığı, yaşattığı, büyüttüğü karakterlerini, okuyucuyla tereddütsüz bir şekilde ve cömertçe paylaşabiliyorsa bu okuyucunun başına gelebilecek en güzel şeydir, onun eşsiz talihidir.

“Umutsuzluk nedeniyle korkup kaçma. Umut umutsuzluğun ötesindedir. Aş, yürü, geç onu. Karanlık geçidin ötesinde ışık bulacaksın.” Andre Gide

İnsan, ilginç ve kendine has bir canlı; öleceğini bilip sanki hiç ölmeyecekmiş gibi yaşayan...

Bir taraftan sanki hiçbir şey sona ermeyecek, hiç ölmeyecek, etrafımızdaki bütün bu düzen ve kâinat hiç bozulmayacakmışçasına yaşıyoruz. Diğer yandan da biraz daha derine baktığımızda “anlam arayışında” olan bir canlı türüyüz.

Umut kavramı ile ilgili farklı disiplinlerde yüzyıllardır birçok araştırma yapılmış. Sevdiğim tanımlardan biri de şöyle: “İnsanın kişisel yaşamındaki olay ve durumlarla ilgili

olumlu sonuçlar çıkabileceği ihtimaline dair duygusal inancı.” Bana göre “umut” akıl, hayal, duygu ve inancın birleşimidir. *Kansas Üniversitesi araştırmacılarından C. R. Snyder, umudun bir duygu değil bir düşünce biçimi; düşünsel bir süreç olduğunu söyler. Duygular destekleyici rol oynar ancak umut düşünsel bir süreç ki kendisi bunu, “hedef – yol – vasıta” üçlemesi ile açıklamıştır. Buradan bakıldığında umudu; gerçekçi ve ulaşılabilir hedefler koyma, hedefe varmada esnek olma, alternatif yöntem ve yollar geliştirebilme becerisi; en önemlisi de kendimize olan inancımızı kuvvetlendirme yetisi olarak özetleyebiliriz. Umut; hayal kurma, hedefler koyma, azimli olma ve onlara ulaşmada ısrarlı olmanın birleşiminden var olur. Bir sır vereyim, bu birleşimin orkestra şefi de beyindir.*

Umut ve Beyin İlişkisi

Biz insanlar; “şikâyet” ile haşır neşir olma tuzağına çokça düştüğümüz için inat ediyor, bahaneler buluyor, kurduğumuz konfor alanlarında debelenip kısır döngülerin içine hapsolüyoruz. Bu durum zehir gibi aslında, bizi yavaş yavaş öldürebiliyor. Yine de fark etmemiz gerekiyor beyin dediğimiz organımızın gücünü...

Umut tanımlarının çoğunda varılan nokta duygusal inanç olduğundan beynin duygu devresinden de kısaca bahsedebiliriz. Beynin duygu devresi son derece karmaşık olup prefrontal korteks, amygdala, hipokampus, anterior singulat korteks ve insuler korteks yapılarını içerir. Tüm bu yapılar duygusal bilgi ve davranışları üretip işlemek için çalışır. Beynin limbik sistemi, duyguların biçimini belirlemede büyük etkiye sahiptir. Bütün bunlara ek olarak olumlu ve olumsuz ruh halleri beyin kimyasallarından da etkilenir. Yapılan çalışmalar bazı hormonların (kortizol, adrenalin, oksitosin) mutluluk ve ruh hali üzerinde etkili olduğunu ileri sürer. Bu bağlamda mutluluk, büyük ölçüde kimyasal bir deneyimdir. Umut ve mutlu olma ilişkisine baktığımızda mutlu olmanın yolu umut ile paralel diyebiliriz. O yüzden olumlu bakış açısı ve mutlu olmak için “umut” öğrenilebilir, geliştirilebilir ve yönetilebilir bir duygu durumu. Hatta son yıllarda umut terapisi metodu pozitif psikolojide de yer almaya başladı. Yani “Daha önce yaptım, yine yapabilirim.” mottosu ile kişinin geçmiş deneyimlerinden yola çıkılarak geleceğe yönelik bir bakış, inanç ve bunları gerçekleştirilecek irade disiplini oluşturulabilir. Bu

sebeplerdir ki geçmişte neleri başardık, neleri iyi yapabildik bunlara odaklanmak; motivasyonu yüksek tutmak gerekir.

Umut Boş ve Eylemsiz Bir Hayalperestlik Değildir

Hepimizin hayatında zor virajlar, dikenli yollar ve karanlık dönemler olmuştur; olmaya da devam ediyordur kim bilir? İşte tam da şimdi, hayatımda böyle zorlu bir dönemeçten ilk defa geçerken “umudun” beni nasıl güçlü kıldığını, nasıl dimdik ayakta tuttuğunu deneyimliyorum. Bu öyle bir hal ki adeta genlerimde varmış gibi doğal, sakin, dingin ve güven verici.

Umut eylemsiz bir hayalperestlik değildir dedim ancak hayal kurmayı da gerektirir. Peki nasıl? Bunu şöyle özetleyebilirim: Luc Bovens, umudun bilinçli pozitif düşünceler veya arzu edilen sonuca dair “zihinsel bir hayal etme” gerektirdiğini savunur. Yani, istenilen sonucun gerçekleştiğine dair “hayal kurmayı.” Bizim yapmamız gereken de bu aslında, önce varmak istediğimiz yeri belirleyip sonra da bunun gerçekleşeceğine dair umudumuzu yeşerterek imgelemek. Nasıl gerçekleşecek dediğinizi duyar gibiyim. Boş verin. Doğru okudunuz, boş verin. Nasıl ve ne yolla geleceğini hayat tasarlar.

Umut İnsanın İradesinde ve Bilincinde Gizlidir

Psikanalist Erich Fromm “Umut; istemek, istekleri gerçekleştirmek için yeni yollar bulmak ve vazgeçmemektir. Bu nedenle yaşamda karşılaşılan güçlüklerle baş etmede, olumsuz koşulları iyileştirmede ve hayalleri gerçek kılmada umutlu olmak çok önemlidir. Umut etmek, bir var olma durumudur. Yoğun, ancak henüz harcanmamış etkin olma durumunun içsel olarak hazır olmasıdır. Umut, yaşamaya ve büyümeye eşlik eden, onunla bulunan bir ruhsal öğedir. Umut yok olduğunda, yaşam olgusal ya da potansiyel olarak sona ermiştir. Umut, yaşamın doğasında, insan ruhunun dinamiğinde var olan bir öğedir.” der.

Yani umut dediğimiz şey pasif şekilde bir şeyleri beklemek değildir. İçinde aktif olmayı ve hedefine ulaşmayı barındırır. İçindeki sıkıntılardan kurtulmak için yol arama, yolu bulma ve bu yolun sona varabileceğine inanma önemlidir. Dolayısıyla da umut dediğimiz şey hem bir düşünce hem de duygudur. Aynı zamanda da inançtır. O, sıkıntıdan kurtulacağımıza ya da istediklerimize ulaşacağımıza inanmadır. Umut ciddi bir enerji kaynağıdır. Umut varsa çabalamak ve cesaret vardır. Umut aslında hayallerimiz için eyleme geçişin anahtarıdır.

Umut, yaşama karşı bir inanç ifadesidir ve sabır, kararlılık ve cesaret gibi daha pratik eğilimlerin temelidir. Bize yalnızca hedefleri değil, aynı zamanda o hedeflere ulaşmak için gerekli olan motivasyonu da sağlar. Tanrıbilimci Martin Luther’in dediği gibi “Dünyada elde edilmiş olan her şey, umutla elde edilmiştir.” Umut, yalnızca geleceğe işaret etmekle kalmaz, ayrıca zor zamanlarımızda bizi ayakta tutarak güçlükleri baş edilmesi kolay hale getirir.

Aslında umut, cesarettir. İnanıldığını ihtimalin sonucunu görmek için harekete geçmek gerekir. Bu noktadan bakılırsa umut kavramı ister felsefenin ister psikolojinin konusu olarak irdelensin, en net ve somut biçimiyle bence inanmak ile ilgilidir. Umut etmek, gücün tümden yittiği bir noktada yeniden ayağa kalkmak için insanın taşıdığı güç anlamına gelir. Umut, birçok insanın insanlığın evriminden bu yana anlamakta zorlandığı ve günlük yaşamların içinde uygulamak için mücadele ettiği bir kavramdır.

Umut Geçmişte Öğrenilir, Şimdide Doğar, Yetkileri Yaratımda ve Gelecektedir

Umut, pek çok farklı tanım ve ifade ile ortaya konulan bir olgu olarak yaşamın her noktasında her anında; sanatın içinde, doğanın özünde ham haliyle yer alır. Doğada karmaşa, mutluluk, huzur, sakinlik, derinlik gibi pek farklı duygu tek bir bakış ile hissedilebilir. Umut geçmişte öğrenilir, anın şartları içerisinde geleceği işaret eder. Şu an için kişiye belli bir yön verir, motivasyon sağlar, yapmak istediği şey için kişiyi harekete geçirir. Mevcut duruma dair hoşnutsuzluğu, rahatsızlığı ortadan kaldırmak; geleceğe dair kararlar vermek üzerine kuruludur. Bir bakıma umut kavramı ile gelecek inşa edilir. Victor Frankl’in, “İyi olma duygusu veren ve kişiyi harekete geçirmek için güdüleyen bir özellik” olarak

tanımladığı umut duygusu, insanı hayata bağlayan en önemli unsurlardan biridir. Bir insan ancak umudu olduğu sürece hayata bağlı kalabilir. Ne zaman ki umudu biter, insan hayatının da bir niteliği kalmamış olur.

Umut Yolculuğu İçin Küçük Bir Yol Haritası

Yazımın başında da belirttiğim üzere umut teorisi, umutlu insanların hedeflerine erişmede izleyebilecekleri birçok yol inşa ettiklerini, farklı bakış açıları ve alternatif yollar geliştirebildiklerini öne sürmektedir. Teoriye göre bu insanlar karşılıklı engellerin çıkabileceğinin farkında olmakla birlikte engellerle karşılaştıklarında hedeflerine farklı yollarla nasıl ulaşabileceklerine dair alternatif eylem planları da çıkarılmaktadır.

Hedeflerinizi belirleyin: Neyi başarmak istiyorsunuz, amacınız ve isteğiniz ne? Bu soru üzerinde düşünün. Umut teorisine göre ulaşılmak istenen hedefler net, ölçülebilir ve belirli bir son tarihe sahip olmalı. Gerçekçi hedefler belirleyip bunları yazdıktan sonra bu hedefe ulaştığınızda nasıl hissedeceğinizi de yazmalısınız. Bu, size aynı zamanda o hedefe ulaşmada ne kadar istekli olduğunuzu gösterecek ve motivasyonunuzu kaybettiğinizde bu isteğinizi size yeniden hatırlatacaktır.

Yol haritanızı çıkarın: Hedefe giderken izleyeceğiniz bir pusulanızın, yol haritanızın olması sizi harekete geçirmek için oldukça önemli. Ana hedeflerinizi, ikincil hedeflerinizi, nasıl bir yol izleyeceğinizi, A planınız olmazsa B, C, D... planlarınızın neler olacağını tek tek yazın. Tıpkı hedefler gibi yol haritanızın da gerçekçi ve uygulanabilir olmasına dikkat etmelisiniz. Unutmayın, "eylem planı bulunmayan bir hedef, ancak bir hayal olur."

İç ve dış engellerin farkında olun: Engeller, pürüzler, sorunlar hep olacaktır. Önemli olan bu engellere farkındalıkla bakabilmeniz. Bu engeller iç ve dış kaynaklardan gelebilir burada önemli olan tek kural umutlu insanların ihtimal dâhilinde olan bu engelleri zihinlerinde canlandırmaları ve bunlarla başa çıkmak için planlar yapabilmeleridir.

Umudunu öğrenebilir, ona izin verip eyleme geçmekten korkmadığımızda şikâyet kışkacına düşmeyerek zorlukları belki de daha kolay aşabiliriz.

*"Umut, geliştirilebilir ve bulaşıcı bir duygudur ve umudun tersi umutsuzluk değil korkmaktır."
(Orval Hobart Mowrer)*

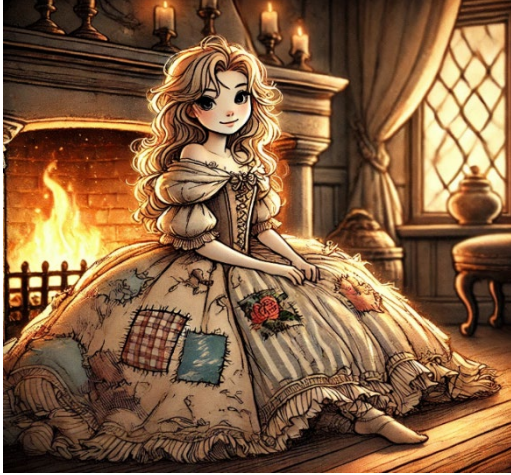
Sindirella Kompleksi

Kadın Ne İster, Kadınlar ve Erkekler Ne Anlar, Toplum Ne Bekler?

İmren Aykut

'Bir varmış, bir yokmuş... Yıllar yıllar önce, Orta Çağ denilen bir dönemde, güzel bir çiftlikte iyi kalpli, mutlu bir aile yaşarmış.

Daha sonra bu ailenin çok güzel bir kızı dünyaya gelmiş. Bu güzel kızın adını "Sindirella" koymuşlar. Çok mutlu bir yaşam sürerlerken Sindirella'nın annesi hasta olmuş ve ölmüş. Babası da iki kızı olan başka bir kadınla evlenmiş. Üvey annesi kötü kalpli ve sinirli bir kadın, üvey kız kardeşleri ise Sindirella'dan daha az güzel, anneleri gibi sinirli ve kötü kalplilermiş. Sindirella itiraz etmeden evin bütün işlerini yapar, buna rağmen sevilmezmiş. Bir gün sarayda ülkenin tüm genç kızlarının davetli olduğu bir balo düzenlenmiş. Sindirella'nın üvey kardeşleri günlerce güzelleşmek için hazırlık yapmış ancak Sindirella'nın baloya katılmasına izin vermemişler. Sindirella balo gecesini çok üzülmüş ve ağlamaya başlamış. Bu sırada bir peri gelmiş ve sihirli değneğiyle Sindirella'yı baloya hazırlamış. Sindirella'nın bu muhteşem gecede uyması gereken tek kural gece 12'de evde olmasıymış. Sindirella'nın güzelliğinden herkes etkilenmiş ve prensle tüm gece dans etmişler. Prens ertesi gün için Sindirella'yı tekrar baloya davet etmiş. Sindirella ertesi gün de baloya gitmiş ancak bu sefer ayrılması gereken saati kaçırmış ve koşarak ayrılmak zorunda kalmış, kaçarken ayakkabılarından birini düşürmüştü. Prens, âşık olduğu Sindirella'yı bulmak için düşen ayakkabıyı ülkedeki tüm kadınlara giydirmiş; sonunda Sindirella'yı bulmuş ve evlenmişler. Sindirella da böylece mutsuz hayatından kurtulmuş, hayalini kurduğu yaşama sahip olmuş. Kendisine kötülük yapan üvey annesini ve üvey kız kardeşlerini affetmiş, onların da zengin ve soylu erkelerle evlenip mutlu olmalarını sağlamış. Hep birlikte sarayda mutlu mesut yaşamışlar.'(Perrault, 1697)

Hepimizin bildiği bu masalı bir de şöyle dinleyelim;

"Bir varmış, bir yokmuş... Yıllar yıllar önce, kadınların çocuk doğurmak için evlendiği ve evin bakımını sağladığı, erkeklerin ise güçlü olmak için çalıştıkları ve eve para getirdiği dönemlerde; kendi içinde mutlu bir ailede dünyaya gelen Sindirella, annesini hastalık nedeniyle küçük yaşta kaybetmiş. Küçük kızıyla yalnız kalan baba ne yapacağını şaşırılmış ve korkmuş. Bende ölürsem kızım yalnız kalır diye hemen kendisine ve kızına bakabilecek

başka bir kadınla evlenmiş. Çünkü kadınlar yemek yapar, evi temizler ve evi yuva yapar. Üvey annenin iki de kızı varmış, işler hiç de beklenildiği gibi gitmemiş. Aile olmayı bekleyen; korunmaya muhtaç, üvey annesi ve kız kardeşleri tarafından dışlanan ve zorbalığa maruz kalan çaresiz Sindirella, kendini kendi evinde hizmetçi gibi yaşarken bulmuş. İhtiyaçları görülmeyen, eleştirilen, aşağılanan, babam beni sevsin diye bekleyen Sindirella annesinin kendisine öğrettiği gibi ahlaklı ve çalışkan kız olmaya devam etmiş ancak, o iyilik yaptıkça ondan daha da çok iyilik yapması istenmiş. Kendisini bir türlü üvey annesine ve kardeşlerine hatta babasına bile kabullendiremeyen Sindirella, çocuk olmasına rağmen evde bir yetişkin gibi davranmış, omuzlarına taşıyabileceğinden fazla yükler yüklenmiş. Duygusal ihmalin ve yok sayılmanın yüküne bir de ev işleri eklenmiş; tıpkı ölen annesinin yaptığı gibi... Gel zaman git zaman üvey kardeşlerinden daha güzel bir genç kız olmuş Sindirella ama aynaya baktığında gördüğü ve düşündüğü tek şey; 'Bütün bu haksızlıklar, acılar insan eliyle oluyorsa yine bir insan tüm bu acılarımdan beni kurtaracak' imiş. Böylece Sindirella kendi potansiyelini harekete geçirmek yerine, yaslanacak bir erkek ve yaşamına anlam katacak dışsal bir şey aramış. Yaşadığı değersizlik, yok sayılma veya haksızlıklar için mücadele etmemiş, sorunlarını çözmeyi denememiş ve durumunu olduğu gibi kabul etmiş. Hatta

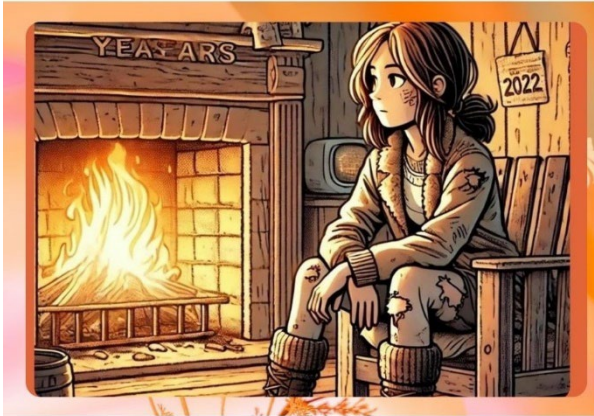
sabretmiş çünkü sabretmek erdemmiş... Derken ülkede bir parti verilmiş; kraliçe ve kral oğlu için ülkedeki tüm kadınları partiye davet etmiş; en güzel, oğlunun en beğendiği kadını oğluna seçmek ve almak istemişler çünkü oğlanlar beğenir ve kadınlar alınır. Kardeşleri ve üvey annesi partiye gitmişler ancak Sindirella'ya izin verilmemiş. Sindirella'nın üzüntüsüne dayanamayan, annesi gibi güzel bir peri eve gelip prens beğensin diye Sindirella'ya yardım etmiş. Onu partiye hazırlayıp göndermiş. Tek kuralı gece 12.00'de eve dönmesiymiş çünkü o saatte genç bir kız dışarda olamazmış. Elbette bu kadar güzel bir kıza prens beğenmiş ve ertesi günkü partiye de davet etmiş. İşler ikinci gün istenildiği gibi gitmemiş. Sevildiğini ve beğenildiğini hisseden Sindirella, zamanın farkına varamamış ve neredeyse geç kalacakken saraydan kaçmış, kaçarken de ayakkabısı düşürmüştü. Bu güzel kadını, tıpkı bir çocuğun en beğendiği oyuncakçı istemesi gibi kendine isteyen prens, tüm ülkedeki kadınlara o ayakkabıyı denetmiş ve sonunda Sindirella'yı bulmuş; evlenmişler. Sindirella, hem kendi annesinin isteğini yerine getirdiği için hem de toplumun beklentilerini karşıladığı için mutlu bir şekilde hayatına bir sonraki görevi ve rolü olan annelik ile devam etmiş."

Ah Sindirella Vah Sindirella

Çocuk olmanın ve büyümenin kendisi başlı başına sancı verici bir şeyken bir de içine doğduğumuz aile, ilkokuldaki sıra arkadaşımız, mahalledeki kapı komşumuz, Bakkal Ayşe Teyze, Terzi Hakan Amca vardır.

Bunlar, hep bir şeyler ister; hep bir şeyler bekler bizden. Bu bazen bir öpücük, bazen ekme almak, bazen yemek yemek, bazen akıllı bir çocuk olmak, bazen terbiyeli bir kız olmak, bazense güçlü ve çok para kazanan bir erkek olmaktır...

Hatta onlar tarafından bizim adımıza alınan kararlar, verilen sözler de vardır. Hepsisi de bizim iyiliğimiz ve büyümemiz içindir. Değil mi?

Tüm bunların altında kocaman suçluluklarla eziliriz; bundan sitem ettiğimizi, rahatsız olduğumuzu söyleyemeyiz bile. Hatta utanırız, en çok da ailemizden. O çocuk halimizle bu duyguları sakince bastırmayı ve yok saymayı öğreniriz; karşılığında daha çok başarmaya, daha uysal olmaya, daha terbiyeli olmaya başlarız. Herkesin sevdiği o kişi olmaya çalışırız.

Bu sevgi önce anne babamızdan sonra da diğer kişilerden beklediğimiz sevginin kendisidir. Oysa

hiç kimse "Sen ne istiyorsun, şu an sana ne oluyor ne yapmak isterdin, şu an nasıl hissediyorsun, ben senin için ne yapabilirim?" diye sormuyordur. Birey olmaya çalıştığımız ve kimlik oluşturduğumuz dönemlerimizde bazı duygusal ihtiyaçlarımız vardır; güvende hissetmek, sevildiğini hissetmek, başardığını hissetmek, beğenildiğini hissetmek, değerli olduğunu hissetmek, cesaretli hissetmek, özgüvenli hissetmek, hata yaptığında bağışlandığını hissetmek.... Peki, bunlar yeteri kadar karşılanmadığında neler olur?

Biliyoruz ki karşılanmayan duygusal ihtiyaçlar yetişkin olduğumuzda o gizli çekmecedan göz kırpmaya başlıyor bize. Erken çocukluk döneminde temel duygusal ihtiyaçları eksik kalan çocuklar, özellikle bir ebeveyn kaybı da varsa ya da ailede risk oluşturan alanların varlığı söz konusuysa, ihtiyaçlarını başka kişilerden ya da nesnelere karşılama eğilimi gösteriyor. Burada bir bağımlılıktan da söz edebiliriz; bırakmak isteyen ama bırakamayan, ayrılmak isteyen ama kopamayan yani özgür olmak isteyen ama bu özgürlükten korkan. Bu korkuyla baş edemeyen birey, tıpkı çocukluğunda yaptığı gibi olumsuz duyguları ve baş edemediği problemleri için bir çekmece daha yaratıyor. Sonra da tüm problemlerini çözecek o kişinin gelmesini bekliyor. Bir de kadınsan... Kadından her toplumda erdemli olması bekleniyor; erdemli olması için de güzel, itaatkâr, sabırlı, fedakâr ve masum olması gerekiyor kadının.

Bu bakış açısıyla bir kadın, bu kadını özelliklerden herhangi birinden yoksun olduğu zaman kendini suçlu ve yetersiz hissetmeye başlıyor. Yetersizlik ve o kocaman boşluk hissi. "Bağımsızlıktan korkan ve bağımlı özellikte ilişki geliştiren kadınların, yaşadıkları olumsuzluklara rağmen bilinçli ya da bilinçsiz şekilde kurtarıcı bekleme durumu" anlamına gelen 'Sindirella Kompleksi/Sendromu' adını Sindirella Masalından almaktadır ve ilk olarak Dowling (1981) tarafından kavramsallaştırılmıştır. Dowling, bağımsız olma korkusunun ondan kaçınmaya yönelik psikolojik ihtiyaçtan kaynaklandığını fark etmiştir ve buna *kurtulma arzusu* da demiştir. Dowling, kadınların bağımlı olarak yetiştirildiklerini ve bu bilinçsiz korunma ihtiyacının başarı ve mutluluğu sabote etme yönünde bir eğilime yol açtığını öne sürer. Bastırılmış tutumlar ve duygular olarak ifade edilen Sindirella Sendromu, Freud'un bilinç dışı kavramıyla da ilişkilidir. Araştırmalar bu kompleksin birbirinden farklı birçok boyuttan oluştuğunu göstermektedir. Gündüz'e (2017) göre bu kompleksin 'kendine güvenmeme, bir erkeğin himayesine girme ihtiyacı duyma, sürekli çalışarak karşılığında ödül bekleme, sürekli mükemmel bir iş ya da terfi beklentisi, masal kahramanının özendiriciliğine kendini kaptırma, bağımsız olma korkusunun beraberinde getirdiği başkalarına bağlı yaşama isteği, başkalarının istek ve ihtiyaçlarını üstün tutma' olmak üzere yedi boyutu vardır. Başka bir araştırmada ise kompleksin; kendine güven sorunu yaşama, toplumun beklentilerine uygun yetiştirilme, toplumun beklentilerini içselleştirme-bu beklentilere uygun davranma, düşük benlik saygısı-yüksek kaygı düzeyi gibi beş boyutu olduğundan söz edilmiştir. (Saha ve Safri, 2016)

Peki, Sindirella Sendromunu yaşayan kadınların/insanların ortak özellikleri nelerdir?

Bu terim; hayatını başka insanlar için beklemeye alma eğiliminde olan, kendi güçleriyle yaşamak yerine bilinçsizce kurtarılmayı bekleyen herkes için kullanılabilir. Sindirella Sendromu yaşayan bireylerde; bireysel gelişime yönelme konusunda isteksizlik, bağımlı özellikler gösterme, gerçekçi olmayan ve sağlıksız ilişkiler yaşama, biri ya da birileri tarafından sürekli desteklenmeye ihtiyaç duyma, her şeye fazlasıyla uyumlu olma; öz değer eksikliği, hayal kırıklığı, öğrenilmiş çaresizlik, güvensizlik, öfke, endişe, korku gibi olumsuz duyguları yoğun hissetme; kendini yönetme ve kontrol etme becerilerinin zayıf olması, depresyon eğiliminin fazla olması, sürekli adaletsizliğe uğruyormuş duygusu yaşama ve kurban rolüne girme, erken dönemde ebeveyn kaybetme, mükemmeliyetçi ve aşırı koruyucu aile tutumlarıyla büyüme, ergenlik döneminde sosyal dışlanma ve utanç yaşamış olma ortak özelliklerdir. Tüm kadınların Sindirella Sendromu eğilimleri vardır ancak Sindirella Sendromu puanları yüksek olan kadınların erkeklere narsistik bir bağımlılığı vardır. Çünkü bu kadınlar, onları kusurları olan sıradan insanlar olarak görmek, tanımak ve kabullenmek yerine, genellikle idealleştirerek kendilerini yetersiz ve kusurlu bulurlar.

Bu sendrom temel olarak, zayıf ve 'kurtarılabılır' kalmak için kendi başarısını sabote etme eğilimi ile ortaya çıktığına göre;

toplantılar ve teslim tarihleri gibi önemli şeyleri 'unutmak', hayatta büyük bir adım atmadan önce her zaman ani bir problem yaşamak ve bir hedefe ulaşmadan hemen önce fikir değiştirmek gibi şeyler aslında birer sabotaj sayılabilir.

Sonuçta daha iyi bir şeye adım atmamak için kişi kendini engellemiş olur.

İhtiyaç ve bağımlılık duyguları normalden daha baskın olabilir. Bir ilişkiyi bitirmenin zorluğu ya da bir ilişkiye bağlılığın zorluğu ya da partnerin kaybı yoğun bir dehşet hissettirebilir. Yalnızken güçlü ve anlayışlı biri, ilişki içerisinde bağımlı ve kıskanç birine dönüşebilir; kariyerini ve diğer yaşantısını görmezden gelip hayatının merkezine ilişkisini koyabilir. Artık kendi mutluluğunu önemsemez çünkü kendini sadece bir ilişkinin içindeyken tamamlanmış olarak hisseder. Normalde kendi başına hallettiği şeyleri partnerinden bekler; hayatıyla ilgili kararlar almaz, sorunları çözmez ve sorumluluğu partnerine yükler. Bu durumların hepsinde, bir kurtarıcının varlığı arzulanır. Her şeyi yoluna koyan o 'birinin' gelmesi beklenir. Yok mu çevremizde 'O sevgilisi olunca bizi unuttur!' dediğimiz ve bu durumu normalleştirdiğimiz arkadaşlarımız? 😊

Toplum Senden Ne Beklemiş Sindirella?

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeklerin biyolojik farklılıklarından bağımsız olarak cinsiyetlere atfedilen inançlarla ilgili bir kavramdır (Lindsey, 2016). Toplumsal cinsiyet kabullerine yaşamın ilk yıllarından itibaren maruz kalınmakta, böylece bireyin davranışları, tutumları ve beklentileri üzerinde bu kabullerin çeşitli etkileri olmaktadır (Gentile vd., 2018). Toplumsal cinsiyet rolleri, bireyin içinde bulunduğu kültüre bağlı olarak değişebilir ancak bu roller ile ilgili beklentiler genel olarak benzerdir. İnsanlara kendi kendilerine yetebilirliği öğreten doğa değil yetiştirilme tarzlarıdır. Kadınlara atfedilen toplumsal roller genellikle anaç, üretken, yumuşak başlı, sağduyulu olma iken; erkeklere atfedilen toplumsal roller kuvvetli, cesur, iş odaklı, bağımsız olma (Gentile

vd., 2018). Mesela siz; kaç erkek çocuğunu yemek hazırlamak, evi toparlamak, klozeti fırçalamak, çamaşırları kurutmak ya da bir kız çocuğunu televizyonu tamir etmek, prizi değiştirmek, vanayı onarmak gibi planlar yaparken gördünüz? Peki, ebeveyni tarafından ev temizletilen bir erkek çocuğu ya da oto sanayiye götürülen bir kız çocuğu gördünüz mü? Erkekler ve kadınlar gerekli bir durum olduğunda başkaları tarafından bakılabilirler ancak erkeklerin kendi kendine yetebilirliği küçük yaştan desteklenirken kadınlar için bir gün başkası tarafından desteklenmeye devam edileceği öğretilmiştir.

Bu nedenle kadınlar çocukluklarından itibaren bir şeye bağımlı olmaya teşvik edilmiştir. Bu toplumlarda kadına, erkeğe bağımlı olma aşılana (Sneha ve Rahmath, 2018); toplum tarafından beklenen davranışları gösterme eğilimi ise kadının Sindirella Sendromu yaşamasına neden olabilmektedir (Akkaya, 2023). Bu kadınlar yetişkinliğinde özgürlüğü görünce korkan-kaygılanan, istediği her şeyi yapmaya fırsatı olmasına rağmen buna hazır hissetmeyen kadınlardır.

Neler Yazılmış? Sindirella Hakkında Araştırmalar...

Kadınlara ilgili yapılan bazı araştırmalar, günümüz çalışma hayatında başarının kadın ve erkek cinsiyetlerinde farklılaştığını tespit etmiştir. Sebeplerinden bazıları ise; eğitim düzeyi ve medeni durum (Kara, 2015), toplumsal cinsiyet rolleri (Bhasin, 2014), kadının ev hizmetleri ile ilgili üstlendiği roller (Yaşın-Dökmen, 2009), toplumsal/kültürel yapı, stereotipler ve cinsiyet ayrımcılığı (Catalyst, 2007), kadının annelik rolü (Palmer ve Hyman, 1993), psikolojik ve psikomitolojik sendromlar, bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumlarıdır (Akkaya, 2020). Akkaya, çağdaş kadının başarısını ve güçlü olmasını engelleyen temel gücün kişisel ve ruhsal bağımlılık olduğunu belirtmiştir. Yazara göre bu güç; bastırılmış tutum ve korkulardan oluşmakta, kadınları akıl ve yaratıcılık yeteneğini etkin kullanmaktan alıkoymaktadır.

Bağlanma, hayatta tehlikeli algılanan olay ve durumlar karşısında, bebek ve bakım veren arasındaki duygusal yakınlığın korunmasıdır (Ainsworth vd., 1978). Bireylerin bağlanma stillerinde farklılık göstermesi, çocukların bakım veren kişilere ne kadar ihtiyacı olduğu, ihtiyaç anında bakım verenin ne kadar ulaşılabilir olduğu ya da kişinin ihtiyacı olan çocuğa ne kadar karşılık verdiğine yönelik algılarından beslenmektedir (Collins ve Read, 1990). Bowlby'ye (1969) göre kişilerin bebekten kendisine bakım veren kişi ile kurduğu bağlanma tarzı, yetişkinlikte başka insanlarla kuracağı ilişkinin şekli, özellikleri ve insanlardan beklentileri üzerinde önemli derecede etkilidir. Çünkü bireyler bebeklik

ve ilk çocukluk dönemlerinde anne-baba, kardeşleriyle olan ilişkilerinden etkilenirken; gençlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde arkadaşları ve duygusal ilişki içindeki partnerlerinden; yetişkinlikte ise eşlerinden ve partnerlerinden etkilenmektedirler. Bebeklik döneminde gereksinim duyduğu ilgi ve bakımı alan, ihtiyaçları karşılanan yani olumlu yaşantılar edinen bireylerde güvenli bağlanma oluşmaktadır. Güvenli bağlanan kişi kendisi ve yaşamı hakkında olumlu bir tavır oluşturur, ilişki yaşadığı kişilerle bağ kurmaktan çekinmez, ilişkilerinde huzursuzluk duymadan diğer kişilerle rahatlıkla yakın ilişkiler kurar. Fiziksel ve duygusal ihtiyaçları karşılanmayan, ertelenen ya da dengesiz/düzensiz olarak karşılanan, ihtiyaçları karşılanırken olumsuz duygular yaşayan bireyler ise güvenli bağlanma yaşayamamakta; yaşamlarındaki yeni deneyimlerine ilişkin duygu davranışları da bu doğrultuda şekillenmektedir (Bowlby, 1973). Güvensiz bağlanma stilleri geliştirmiş olan çocuk, özgüveni düşük olmasından, kendini değersiz hissetmesinden ve ilişki kurduğu kişilere karşı güveninin az olmasından kaynaklı, yetişkinlik dönemindeki ilişkilerinde sorunlar yaşayabilmektedir; ilişki kurmak ve sürdürmekten kaçınmaktadır. (Rice ve Mirzadeh, 2000). Kaygılı bağlanma stilinde olan kişiler ise; diğer kişiler ile yakın yaşantılar oluşturmak istemekle birlikte, yine o kişiler tarafından yalnız bırakılma, reddedilme korkusu ve kaygısı içinde olmaktadır (Cooper vd., 1998; Hazan ve Shaver, 1987). Bu yönüyle başkaları tarafından önemsenmeyi ve kabullenilmeyi bekleyen, güvensiz bağlanma stili olan kişilerde bağımlılık duygusunun geliştiği; bağımlı ve boyun eğici tavırlara sahip Sindirella Sendromu görülme oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri ve Sindirella Sendromu; bu rollerin kişinin bebekliğinden itibaren şekillenmeye başlaması ve kişinin yetişkinlik yaşantısında bakış açısını, davranışlarını ve algılarını etkilemesi (Selçuk, 2021) yani içselleştirilmesinin çeşitli sendromların görülmesinde ne kadar belirleyici olduğu görülmektedir. Sindirella Sendromu, Cam Tavan Sendromu, Görünmez Kadın Sendromu, Süper Anne Sendromu, Kraliçe Arı Sendromu ve Andromeda Kompleksi bunlardan bazılarıdır.

Andromeda Kompleksinde de “bireysel faktörler” ve “toplumsal faktörler” den bahsedilmektedir. “Özgüven eksikliği, duygusal olma, hayalperestlik, bağımlı olma, mücadeleci olmama, kurtarıncının geleceğine dair inanç, toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirme” bireysel faktörler; “Toplumsal cinsiyet, cinsiyet ayrımcılığı, stereotipler” ise toplumsal faktörler temasının alt temalarını oluşturmaktadır. Bunlara bakıldığında sendromların kaynaklarının benzer olduğunu söyleyebiliriz. Bir diğer araştırma da ebeveynin veya ailenin sosyoekonomik ve sosyokültürel özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediğini, ebeveyn tutumlarının da bu sendrom üzerinde belirleyici olduğunu göstermiştir.

Yine başka bir araştırma sonucuna göre ebeveynleri ayrı olan ve ebeveyni vefat etmiş olan kadınların, kariyerdan vazgeçme puanları ebeveynleri birlikte olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu durum, ebeveyn birlikteliğini uzun süre yaşayamamış kadınların, romantik ilişkilerinde erkeğe daha çok bağımlı olmayı seçtiğini ve kariyerdan vazgeçtiğini göstermektedir. Ebeveynleri birlikte olan kadınların bağımsızlıktan daha az korktukları ve Sindirella Sendromu görülme oranının bu kadınlarda daha düşük olduğu görülmüştür.

Peki, Ne Yapılabilir Sindirella?

Çocukken olumsuz duygu ve durumlarla yüzleşmek öğretilmediyse, nasıl iyi bir eş ve anne olunacağı ya da zenginle nasıl evlenileceği ile ilgili şakalara maruz kalındıysa, güçlü bir insan olunduğu fikri beslenmemişse, çocuklukta tüm kararlar biri tarafından alındıysa, yetişkinlikte de bu görevi devralacak birilerini beklemek pek de sürpriz değil. Sindirella Sendromu, kesin sınırları olan bir şeyden ziyade spektrumun bir ucudur; çoğu insan bir döngü içinde bir taraftan diğerine gidip gelir. Bunun nedeni ne bağımlılığın ne de bağımsızlığın kendi başlarına o kadar sağlıklı olmamasıdır. Öyleyse sağlıklı olan nedir? Çoğu şey gibi, en iyi yol, ortadadır. Elbette değişim ve dönüşüm zaman ister, emek ister. Hangi değerlerle büyütüldüğünüzü, hangi değerlerin size ait olduğunu, kendinizle ilgili hangi temel inançlara sahip olduğunuzu anlamak, ihtiyaçlarınız konusunda kendinize dürüst olmak; bunları karşılamamanın sağlıklı yollarını bulmak ve size zarar veren geçmiş durumları belirleyip iyileştirmekten geçer. Gerçekte kim olduğunuzu ve neyle ilişki kuracağınızı öğrenmek istediğinizde, kişisel farkındalığınız artar, psikolojik olarak sağlamlığınız gelişir ve özgüvenli olursunuz. Yazar der ki, benlik saygısı arttıkça Sindirella Sendromu da azalmaktadır 😊 (Irfan ve Farooqi, 2022).

Buradan hareketle;

İçinizdeki Sindirella'yı sevin, onun ihtiyaçlarını görün... Bu ihtiyaçları kendiniz karşılayın, gücünüz yetmediğinde yardım talep edin 😊

Kaynakça:

- https://dergipark.org.tr/esosder_1656 Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi©/ Electronic Journal of Social Sciences©
<https://enadonlie.com/> Psikomitolojik Bir Sendrom: Çalışma Yaşamında Andromeda Kompleksi ve Boyutları
Barutçugil, İ. (2002). İş hayatında kadın yönetici. Kariyer Yayıncılık.
Sezer, Ö. M. (2012). Masallar ve toplumsal cinsiyet. Kor Kitap
Estes, C. P. (2021). Kurtlarla Koşan Kadınlar. Ayrıntı Yayınları
Bowlby, J. (2015). Bağlanma. Pinhan Psikoloji
Akkaya, B. (2020). Sindirella kompleksi. N. Cemaloğlu (Ed.), Sendromların eğitim ve yönetime yansımaları: Mitolojiden kurama (ss. 79-102). Pegem Akademi.

Theta Healing

Aslıhan Uslu

Umut etmek... Her zaman, her durumda... Atamızın da dediği gibi "Umutsuz durumlar yoktur, umutsuz insanlar vardır. Ben hiçbir zaman umutsuz olmadım. "Peki, insan neden kaybeder umudunu? Ona durumlar, olaylar karşısında çaresiz hissettiren nedir?"

Çoğumuz bilincimizle biliriz suyun akıp yolunu bulacağını, her ne yaşarsak yaşayalım aynı şekilde bir ömür sürmeyeceğini. Bilinç bilir ama kalp inanmaz çünkü bize farklı şekilde hissettiren bir bilinçaltı gerçekliğimiz vardır. Tüm korku ve hayal kırıklıklarının depolandığı, öğrenilmiş çaresizliklerin tutulduğu... Bir çocuk dünyaya geldiğinde adeta kayıt cihazı gibidir. Theta frekansındadır. Duyduğu, işittiği, gördüğü her şey çocuğun bilinçaltına kaydolur. Bilincin henüz yeterince gelişmediği bu evrede bilinçaltına kazınanlar, kişinin hafızasında yer etmese de ileride dönüştürülmek üzere görülmeyi, fark edilip bırakılmayı bekler. Kişi görmediğindeyse gösterilir. Kendinde olan ve artık ona hizmet etmeyen bazı bilinçaltı kayıtlarını, olaylar ve insanlar yoluyla kişiye aynalar. Böylelikle kişi, yaşadığı gerçekliğin aslında çocuklukta atılmış olan bilinçaltı düğümlerinin bir sonucu olduğunu bilemez. Analitik psikolojinin kurucusu Carl Gustav Jung bu durumu şu sözcüklerle ne de güzel anlatmış: "Bilinçaltının gücünün farkında olmayan kişi başına gelen her şeyi kader zanneder." Bilinçaltı değiştiğinde kişi yavaş yavaş farkına varmaya ve değişmeye başlar. Bu değişim, kişinin kendi kaderi üzerindeki etkisini fark etmesini; kurban bilincinden çıkıp yaşamın ve değişimin sorumluluğunu almasını sağlar. Velhasıl kelam yaşayıp kader sandığımız şeyleri değiştirmenin kudreti içimizdedir. Kişi kendi önünden çekildiğinde onu durdurabilecek hiçbir olay veya durum olamaz. Kendimizle hayat arasına ördüğümüz duvarları kaldırdıkça umutsuzluklar yerini umuda bırakır, değişmez sandıklarımız yeniden hareketlenmeye başlar ve dönüşüm gerçekleşir. Hayatını dönüştürmek senin elinde. Bu devrimi dışarıdan bekleme. Onu kendi içinde başlat. Mahatma Gandhi'nin de dediği gibi: "Dünyayı değiştirmek istiyorsan, ilk önce kendinden başla."

Thetanın Doğuşu

Theta Healing, 1994 yılında Vianna Stibal tarafından geliştirilmiştir. Onun kemik kanserini bu yöntemle yenmesi ve ardından sayısız insan üzerinde bilinçaltı ve şifa çalışmaları yapması sonucunda ortaya çıkmış bir tekniktir. İnsanların sağlık, zenginlik veya sevgi hedeflerine ulaşmalarını engelleyen bilinçaltı inançlarını değiştirmelerini sağlamak için tasarlanmış bir kendi kendine yardım yöntemidir. Theta Healing yöntemi bize içimizde saklı olan, kendimizi ve diğerlerini iyileştirme gücümüzü hatırlatır. Kişi bu yöntemi öğrendiğinde kendine ve başkalarına çalışmalar yapabilecek hale gelir ve üç gün süren ilk eğitimin sonunda ThINk adlı uluslararası bir kuruluş tarafından verilen uygulayıcı sertifikasına sahip olur.

Hangi durumlarda Theta Healing seansı almak gerekir?

Kişi; öfke, kaybetme korkusu, ayrılık acısı, ölüm, yas, korku ve takıntılar, iş bulamama, ekonomik sıkıntılar, kilo problemi, ilişki ve özgüven problemleri, kendini kabul edememe, ait hissetmeme, kazalar, taciz vb. durumlar yaşıyor ve onların içinden çıkmakta zorlanıyorsa bir Theta Healing uygulayıcısından seans alabilir veya yöntemi kendisi öğrenmek için eğitimlere gelebilir. Bu tekniği kullanmayı öğrenerek kendini veya diğerlerini iyileştirebilir.

Theta Healing seansları nasıl uygulanır? Bir seansta neler yapılır?

Theta Healing seansına gelen kişi önce hayatında sıkıntı yaşadığı konuyu özetler. Uygulayıcı danışana bilinçaltını açığa çıkaran kinesiyoloji testi uygular. Ayrıca koçluk çalışması yapar. Böylece Theta Healing uygulayıcısı kişinin bugün yaşadığı problemlerin en temelinde hangi kök duyguların yattığını, hangi

olayların onun bilinçaltında yer tuttuğunu ve danışanın kimliğinin üzerinde bu olayların etkisini değerlendirir. Bunlar danışanla birlikte fark edilir ve uygulayıcı tarafından kişiden izin alınarak dönüştürülür.

Örneğin kişi sürekli aldatılıyor diyelim. Kişinin ebeveynlerinden biri diğerini aldattıysa bu kişi ilişkide eşlerden birinin aldatacağını, bir diğerinin de acı çekeceğini öğrenebilir ve "İlişkide aldatılırım." gibi negatif bir bilinçaltı geliştirmiş olabilir. Kendinden sonra doğan bir kardeşi çocuk haliyle kıskanmış ve bunun anne babasının kendini başka biriyle aldatması ya da kandırması gibi kodlamış olabilir. Böyle bir inanca sahip olan insanlar kendilerini aldatacak insanları hayatlarına alırlar. Farkında olmadan onlara çekilir ve hissettikleri duygunun aşk olduğunu zannedebilirler. Bazen de bu kaderden kaçmak için savunma mekanizması geliştirip hiç sevmeyip acı çekme korkusuyla aşktan kaçabilirler. Her iki durumda da kişinin bilinçaltı kişiyi yönetir. Kişi farkındalığıyla, bilinçli seçimler yapmaz. Farkında olmadan kişinin bilinçaltı aslında ona seçimler yaptırır. İşte burada Theta Healing yöntemi devreye giriyor. Seanslarda kişi çocukluğunda yaşadığı olaylar karşısında kendini savunmak için nasıl seçimler yaptığını fark eder. Bu farkındalık uyanışın ve değişimin sorumluluğunu almanın ilk adımıdır çünkü çocukken hissettiği o tehdit bitmiştir, artık güvendedir ve o gün kırılmış olan o çocuk değildir artık. Bugün ne istediğini bilen bir yetişkin bilincindedir ve seanslarda bunlar yüklenir bilinçaltına. Ayrıca güvenle bağlanmanın ve aldatılmadan ilişki yaşamanın mümkün olduğu da yine bilinçaltına öğretilir. Çünkü kişi bilmediğini hayatına çekemez ve hep bildiği, çocuklukta öğrendiği gerçekliğe çekilir.

Kişinin hayatında değiştirmek istediği bir meseleye bu şekilde derinlemesine bakılarak bilinçaltı yeniden programlandığında danışan hayatında kader saydığı olayların üzerinde etkisi olduğunu fark eder. Eğer danışan; hayatında döngüsel bir aldatılma silsilesine çekildiyse aldatılmadan, güvenle bağlandığı bir ilişki tipini de hayatında var edebilir. Kişi az önceki örnekte aldatılmayı biliyor, güvende hissettiği bir ilişki yaşamayı bilmiyor. Kişinin uyanması, kader dediği gerçekliği yaratmadaki kendi sorumluluğunu alması önemlidir. Çünkü geçmişin bugünü yönetmesini engellemek; farkındalıkla, şu ana göre yeni seçimler yapmak kişinin bu dünyadaki öğrenme yolculuğunun ve uyanışının bir parçasıdır. Kişinin uyanması kendini hatırlamasıdır, böylece kendi potansiyelini hayata yansıtabilecek, gücünü eline alacak ve yaşamındaki döngüleri kırıp bilinçli seçimler yapacaktır.

Theta Healing yönteminin diğer yöntemlerden farkı nedir?

Pek çok yöntem bilinci eğitirken Theta Healing kişinin fark ettiği ama değiştiremediği meselelerin kökenine iner. Kişinin kendisinin de bilmediği ama bugününü yöneten bilinçaltı gerçekliğini fark edip dönüştürmesini sağlar. Bilinçaltı üzerine çalışan diğer yöntemlere göre ise hızlı ve etkilidir. Kişinin olumlama yoluyla sürekli tekrarlayarak, uğraşarak şekillendirdiği bilinçaltını, saniyeler içinde dönüştürme etkisi vardır. Yöntem oldukça hızlıdır. Burada önemli olan danışanın kendini hazır hissetmesi ve istekli olmasıdır. Seanslarda tek bir konu ele alınır ve o konunun derinlerinde yatan bilinçaltındaki kök kayıtlar dönüştürülür. Dönüştürülen bilinçaltı kayıtları kişinin eskiden olduğundan farklı davranmayı istemesine yol açar. Kişi ne yaptığını ve bunu neden yaptığını gerçek anlamda fark etmiştir çünkü.

Aslıhan Uslu Kimdir?

Ben bir Theta Healing eğitmeniyim. Ofisim ise İstanbul Bakırköy'de. Yöntemi öğrenmek isteyen kişilere yüz yüze veya çevrim içi Theta Healing eğitimleri veriyorum. Ayrıca bu yöntemin kendisine uygulanmasını, bilinçaltının dönüştürülmesini isteyenler için de seanslar yapıyorum. Theta Healing insanın sonsuz bir varlık olduğunu, bütünü kıymetli bir parçası olduğunu hatırlatan ve kişiyi ayrılık bilincinden her şeyi yaratan tek bir enerjiye yeniden bağlayan bir sistemdir. Bu yöntemi her yaşta, her inançta, hangi eğitim düzeyinden olursa olsun herkes öğrenebilir.

Bir Filmin Hikâyesi: *Potemkin Zırhlısı* (1925)

Kağan Yurttaş

Sovyetler Birliği Merkez Yürütme Komitesi Anma Komisyonu, 1905 yılında gerçekleşen Rus Devrimi'nin yirminci yıl dönümünde, yaşanan olayları anmak amacıyla bir dizi gösteri düzenlemeye ve bu gösteriler kapsamında sekiz bölümden oluşan bir film yapılmasına karar verdi. Bu filmin senaryosunun yazımı için senarist Nina Agadzhanova ile anlaşılan komisyon, filmin yönetmenliği için ise Sergei Eisenstein'i görevlendirdi.

Komisyon, Agadzhanova'dan bu sekiz bölümlük film içerisinde 1905 Rus Devrimi'nde yaşanan pek çok farklı olaya yer vermesini istedi. Bu nedenle de Eisenstein, filmi Sovyetler Birliği'nin farklı yerlerinde çekmeyi planladı ancak 31 Mart 1925'te çekmeye başladıktan kısa bir süre sonra bazı zorluklarla karşılaştı. Esasen orijinal senaryoda yer alan materyalin miktarından kaynaklanan bu zorluklar, Eisenstein'in filmin çekimlerini durdurmasına sebep oldu.

Sene sonunda resmi bir törende sunulması gereken bu filmin yapılacak olan törene yetişmesi için Eisenstein, bir başka senarist Grigoriy Aleksandrov ile senaryoyu yeniden yazmaya ve filmin sadece 1905 yılında Potemkin adlı Rus savaş gemisinde yaşanan ayaklanmaya odaklanmasına karar verdi. Bu sayede Eisenstein, *Potemkin Zırhlısı* adıyla bilinen filmin çekimlerini ve kurgusunu yıl sonuna kadar tamamlayıp, yıl sonundaki resmî törende filmin sunumunu başarıyla gerçekleştirdi.

Potemkin Zırhlısı, Sovyetler Birliği'ndeki galasında büyük beğeni topladı. Buna karşın Sovyetler Birliği Devlet Sinematografi Enstitüsü (VGİK), ilk başta filmi yurt dışına pazarlamak istemedi. İlerleyen süreçte ise Sovyet entelektüellerinin baskıları, filmin farklı ülkelere dağıtılması yönünde bir karar alınmasına vesile oldu ancak film VGİK tarafından dağıtıldıktan kısa bir süre sonra, komünist idealleri ve Marksist ideolojiyi övdüğü için filmin gösterimi; Birleşik Krallık, Hollanda, Belçika, Fransa ve Almanya gibi ülkelerde bir süreliğine yasaklandı.

Her ne kadar Almanya'daki sansür kurulu, ilk olarak filmin gösterimini yasaklamış olsa da daha sonra Eisenstein, VGİK ve filmin yapımcısı Jacob Bliokh ile anlaşarak yoğun şiddet içerdiğini düşündükleri elliden fazla film karesini keserek filmi Almanya'da göstermeye karar verdi.

Bu sayede filmi Almanya'da gösterebilmek için filmin orijinal negatif kopyasını satın alan dağıtım şirketi Prometheus Films, filmi ilk kez Berlin'de bulunan Apollo Tiyatrosu'nda seyircilerin beğenisine sundu.

Bu gösterim neticesinde başlayan beğeni dalgası ise önce filmin başka ülkelerde de gösterilmeye başlanmasının önünü açtı ve böylece farklı kesimler tarafından sinema tarihindeki önemli eserlerden bir tanesi olarak dünya çapında kabul görmesini sağladı.

Sessiz bir film olan *Potemkin Zırhlısı*'nda Eisenstein'in hikâyeyi neredeyse her zaman görsellerle anlatmakta ısrar etmesi (bu amaçla filmde mümkün olduğunca ara başlıklar kullanmaktan kaçınması), filmin uzun vadede "kült" olarak tanımlanmasında önemli derecede etkili oldu. Buna karşın, *Potemkin Zırhlısı*'nın zaman geçtikçe bir kült filme dönüşmesinin temel nedeni ise Eisenstein'in sinemada

kostümlerin, oyunculuğun, ışıklandırmanın, renklerin, makyajın, set tasarımının ve çerçevelemenin diyaloglar kadar önemli olduğunu göstermesiydi.¹ Tüm bu unsurları “atraksiyonlar” olarak tanımlayan Eisenstein ve filmin (Eisenstein ile) editörlüğünü yapan Grigoriy Aleksandrov (kendisinden önceki paragraflardan bir tanesinde filmin senaristlerinden bir tanesi olarak da bahsedilmişti), dramatik içeriğe sahip çeşitli çekimlerin hızla birbirini takip etmesini sağlayarak izleyicide çarpıcı bir etki yaratmayı amaçladı. Farklı kurgu teknikleri ve montaj hileleriyle kronolojik ve mantıksal bir süreklilik yaratmayı başaran Eisenstein, yakın çekimlerden faydalanarak izleyicilerin *Potemkin Zırhlısı*'nda gördüğü olayları detaylı bir şekilde hatırlamasına yardımcı oldu.²

Gerçek bir hikâyeden uyarlanan *Potemkin Zırhlısı*, 1905 yılında Rus Karadeniz Filosu mürettebatının dayanılmaz yaşam koşulları nedeniyle Çarlık rejimine karşı isyanını ve sonrasında yaşanan olayları konu alsada filmdeki bir sahne, filmin olay örgüsünün dışına çıkarak uzun vadede “kült” olarak nitelendirilmesini sağladı: Odessa Merdivenleri sekansı.

Bu sekasta izleyiciler, Çarlık rejiminin kusursuz bir şekilde dizilmiş askerlerinin mekanik adımlarla merdivenlerden inişini ve düzensiz bir biçimde farklı yönlere kaçışan insanlara ateş edişini seyrederek. Filmin editörleri Eisenstein ve Aleksandrov, bu olayı seyircilere sunarken bir dakikalık bir sekansı montaj hileleriyle beş dakikaya çıkartır ve askerlerin düzenli ve bitmek bilmeyen yürüyüşü ile halkın

endişeli kaçışını mükemmel bir ritimle aktarır.³ Buna karşın Eisenstein ve Aleksandrov; bir bebek arabasının tekerleği, bir kadın şemsiyesi, bir çift gözlüğün kırık camı, bir ayakkabı tokası, açık bir insan ağzı, başka bir kadının fal taşı gibi açılmış gözleri vb. detayları yakın plan çekimlerle izleyicilere bu sekansın farklı anlarında sunar ve oluşan bu mükemmel ritmi bilinçli bir şekilde sık sık bozar.⁴

Bu sayede Eisenstein ve Aleksandrov, izleyicilerin dikkatini belirli bir noktaya yoğunlaştırmasını ve gözlerini kırpmadan ekrana bakmasını sağlar.⁵ Bununla birlikte Eisenstein ve Aleksandrov, yakın ve geniş plan çekimleri bir arada sunarak görsellerin çekiciliğini artırır, içeriğini değiştirir, olduğundan farklı algılanmasını ve izleyicilerde değişik duygular

uyandırmasını sağlar ve böylece kusursuz bir birlik ve uyum yakalar.⁶

Pek çok film teorisyeni, tarihçisi ve eleştirmenine göre Odessa Merdivenleri sekansı, sinema tarihinin en ikonik sahnesidir. Sinemada kurgunun bir sanat dalı veya görsel retorik olarak değerlendirilmesinde, kabul görmesinde önemli bir pay sahibi olan bu sekans, aynı zamanda pek çok sinemacının filmlerinde saygı duruşunda bulunduğu bir sahne olarak yerini almıştır.

¹ Nilgün Abisel, *Sessiz Sinema* (Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları, 1989),26.

² Bülent Küçükdoğan, *Sinemada Kurgu ve Eisenstein* (İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2014), 116-17.

³ Küçükdoğan, 112-13.

⁴ Küçükdoğan, 115.

⁵ Küçükdoğan, 117.

Bu filmlere James Parrott'un *The Music Box* (1932), Alfred Hitchcock'un *Foreign Correspondent* (1940), Joseph McGrath'ın *The Magic Christian* (1969), Francis Ford Coppola'nın *Baba* (1972), Ettore Scola'nın *Birbirimizi Öyle Sevmiştik Ki* (1974), Terry Gilliam'ın *Brazil* (1985), Brian De Palma'nın *Dokunulmazlar* (1987), George Lucas'ın *Yıldız Savaşları: Bölüm III – Sith'in İntikamı* (2005) ve Denis Villeneuve'ün *Dune: Çöl Gezegeni* (2021) örnek gösterilebilir.

Kaynakça

Abisel, Nilgün. *Sessiz Sinema*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları, 1989.

Küçükerdoğan, Bülent. *Sinemada Kurgu ve Eisenstein*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2014.

Umudun Masalsı Yolculuğu

Songül Budak

Keloğlan masallarını hepimiz biliriz. Keloğlan biraz safça, temiz kalplidir. Kendi düzeninde yaşar, yağında kavrulurken bir gün mutlaka başı belaya girer ya da içinden çıkılmaz bir problemle karşılaşır. Keloğlan'ın 'Offf, bu çok zor! Ben de ne yeteneksizim, bunu çözemem.' deyip işin peşini bıraktığını hiç gördünüz mü? Öyle olsaydı masalları hiç mutlu bitmezdi, bizlerin de her masalın sonunda yüzlerinde koca bir gülümseme olmazdı. İşte, Keloğlan Keleşoğlan'ı zorluklar karşısında yılmadan devam etmeye iten güç nedir? Elbette umudun itici kuvvetidir.

Pozitif Psikoterapi 'de umut çoğu zaman bir duygu, bazen düşünceler ve imgeler olarak ele alınır. Tüm duygular gibi bazen daha fazla bazen de daha az hissedilir. Bir anda kaybolup başka bir yaşam deneyiminde belirerek kişiye yoldaşlık edebilir. Umut, insana içsel bir huzur verir. Güvenilir bir yol arkadaşıdır. Bu arkadaşla yolda her şey

gelebilir kişinin başına ancak hepsi kabuldür. Denemeye değer ve aşılasıdır yani. Keloğlan da bu umudu çoğu zaman derinden hisseder bazen ise bir anda bir ışık yanar kafasında. İşte der 'buldum'; umut düşüncedir bu noktada 'şunları yaparsam bu işi çözerim' fikridir. Nohut masalında Keloğlan kendisi için şifa olacak bir nohutun peşinden kimlerin kapısını çalar bir bilseniz. Bir yerden reddedilince umudu azalır gibi olur, ancak rotadan şaşmaz, harita onu nereye götürürse oraya gider, yargısız ve gözlemcidir. Gördüklerini zihnine kazır, etrafı izler, iz sürer. Yani farkındadır ne yaptığının, kör bir iyimserlik ile hareket etmez. Bu noktada Pozitif Psikoterapi'de umuda yalnızca pozitif perspektifinden bakılmaz; yaşamda olumlu ve olumsuz yanların birlikte deneyimlenebileceği, ancak olumsuz bir

durumda karanlık bir sis bulutu içinde kalmamada umudun yardımcı bir görev üstlendiğinden bahsedilir. Umut var olanı olduğu gibi alır, yine de yola devam ettirir. Belki Byron Katie'nin 'Olana Sevme' adlı kitabı Keloğlan'ın Nohut Masalı'ndan sonra umut üzerine okunabilir.

Brene Brown –utanç, savunmasızlık ve şefkat araştırmacısı, yazar- Kuvvetle Ayağa Kalkmak ve Mükemmel Olmanın Hediyeleri kitaplarında umuda bir düşünüş biçimi olarak değinir. Öğrenilebilen, geliştirilebilen bir biliş süreci... Böylece umut yaşamın içinde gerçekçi hedefler belirleme kabiliyeti, bu hedeflere ulaşmak için gerekli olan haritayı bilme ve esnek olma, bu hedefi eyleme dökmeye inançlı olma üçlemesi ile kendini gösterir. Keloğlan da nohutunu sıkıştığı yerden alabilmek için aslında 'umutlu olmalıyım' demeden, bu bilişe aslen sahip olarak bir yola çıkar. Her kapıdan geri çevrilse de bildiği şeyden şaşmaz ve yoluna devam eder. Bu uğurda yolda gördüğü ve karşılaştığı diğer problemler konusunda esnektir, her ne kadar 'ben bir garip Keloğlanım' dese de hedefini eyleme dökerken kendine inancı- güveni sonsuzdur. İşte bir diğer umut araştırmacısı Snyder'in de dediği gibi umut amaçlar belirlemek, bu amaçların peşinden yargısız ve peşin hükümsüz gidebilme cesaretine sahip olmak, bu amaçlı yolda kendi yeteneklerimize inanmanın birleşimidir.

Umutlu olma, işi her zaman kolay kılmaz, ancak umut kişiye esneme becerisi verdiği için yayın en gerginleştiği yerden kaos değil, kuvvet gelir. Bu kuvvet manevi bir direnç getirir, direnç bacaklara daha fazla yol alması için güç verir, böylece kapı kapı gezen Keloğlan Nuh der Peygamber demez, hep aynı sevecenlikle yardım ister.

Pozitif Psikoloji ise umudun önleyici tarafını vurgular. Araştırmalar umutla yaşanan bir yaşamda kişilerde depresyon, kaygı gibi ruhsal hastalıklar ve psikosomatik rahatsızlıkların daha az görüldüğünü göstermektedir. Umut yoldaşlığında ikincil bir önleyicilik de karşılaşılan sorunlarda zihnin problemi çözmeye yönelik adımlar atmasıdır. Masallarda insan ilişkileri kuvvetli, sosyal zekâsı gelişmiş, sosyal becerileri kuvvetli kişilerin aynı zamanda yılmaz, dirençli ve umutlu olduklarını da görürüz sıklıkla. Problemlerini kıvraklıkları ile nasıl çözdüklerine de şahit oluruz. Yaşam da böyledir işte. 'Her mutsuzluğun ötesinde yine yaşam bekler' der Dostoyevski. Yaşamı kuvvetle sahiplenmek, umudu diri tutmak, kendini çiçek gibi bezemektir esasında. Burada yine Keloğlan'ın gözünden dünyaya bakacak olursak, umudun kabulü getirdiğini de fark etmemiz gerekir. Keloğlan'ın reddedilme durumunda dövündüğünü, hiddetlendiğini biliriz, ancak pes ettiğine şahit olmamışızdır, çünkü burada 'kabul' devreye girer. İçinde bulunulan durumu, süreci kabul etmek ve onaylayarak yola devam etmek, işte bu da umuda eşlik eden ve umudu kuvvetlendiren faktörlerden biridir. Kişi içinde bulunduğu durumun o an için olumsuz olduğunu bilir, bunu kabul eder, açık bir zihin ile ve dikkat ile yeni bir yol arayışına girer ya da aynı yolda davranış değişikliklerine gider. Gayret ve çaba ile de bu yolu taçlandırır. Umut pes ettirmez, dirayet verir, gayreti körükler ve zihni diri tutar. Bu sebeptendir ki psikolojik sağlamlığı güçlü kişiler çözüm odaklıdır. Deneyimlerini zenginlik, problemlerini geliştirici birer yaşantı olarak görürler. Bazen hızlı hareket eder, bazen de zamana bırakarak çözüme kendiliğinden, zaman içinde ulaşırlar. Keloğlan'ın diğer masallarında da zaman istediğine çokça şahitlik ederiz. 'Dur der, bana şu kadar zaman ver, geri geleceğim.' Zaman içinde kararlılıkla ilmek ilmek işler planları. Bu zamana bırakma durumu kişinin kendisinden kopmasına, çaresizce beklemesine ve umutsuzluk yüklenmesine sebep olmaz, aksine bu durgunluk güç toplama, kararlı şekilde bir şey inşa etme ve kişisel değerlere sıkı sıkı tutunma evresidir. Keloğlan da zamana bıraktığı durumlarda iyiliğinden, dürüstlüğünden, umudundan, yardımseverliğinden taviz vermez. Kendini de hor görmez. İşte yaşama bağlı, yaşamın içinde olmanın bir göstergesi daha.

Umut insanı yaşatır, umutsuzluk ruhu kemirir, süründürür. Beti benzi solar ruhun. Canlılığı gider. Öyle ise ruhu sulayan bir gıdadır umut, kurumuş çayırlarda son zerresi belki yeşil kalan minik bir otun üzerindedir. Yeşermesi için güç, kabiliyet ve enerji verir. Umut öğrenilebilir. Eğer o ot iyice yeşerirse, yanındaki de ona benzemeye başlar. Bu yayıldıkça işte, bahar gelir. Keloğlan'ın tek bir nohut tanesini ne yapıp ne edip yemesi köylülerde 'Ah be Keloğlan, dedin mi yapıyorsun' sloganlarına yol açar, burada halk arasında umut hızla yayılır. Yol alınca, yol varılır. Kalpten gidilen yolda ise sümbul de toplanır, yaren de bulunur.

Zile basıyorum. Birkaç saniye içinde kapı, ürperten metalik bir sesle zınc diye açılıyor. Merdivenleri çıkıyorum. Bekleme salonunda terapistin asistanı karşılıyor beni. Otuz iki dişini göstere göstere gülümsüyor.

Bekleme salonunun yumuşak, oldukça rahat koltuklarından birine oturuyorum. Duvarlarda Freud'un siyah beyaz fotoğrafları asılı. Klişe! Eminim ki bütün terapistlerin salonlarında bu fotoğraflardan vardır. Kendi yetersizliklerini salonun duvarlarına profesörlerin fotoğraflarını asmakla bastırıyorlar. Eee, biz de psikoloji adına bir şeyler biliyoruz Abdurrahman Bey. İsmi bak? Osmanlı padişahı sanırsın. Pardon, siz kaçınıcı Abdurrahman'dınız?

Asistan beni terapi odasına davet ediyor. Başladı bir saatlik can sıkıntısı... Omuzlarım düşük, isteksiz bir şekilde odaya giriyorum. Bu oda bana bir mezbahaneyi çağırıştırıyor. Terapist de bir kasap! İnsanların ruhlarını kesip açıyorlar, zedeleyip öylece bırakıp onları gönderiyorlar. Oysa bir şeyi açmak kadar kapatmayı bilmek de önemlidir. İçeri girer girmez koltuğa bırakıyorum kendimi. Oda olabildiğince sade. İki koltuk, bir kitaplık, içi plakitlerle dolu bir vitrin ve küçük bir sehpa. Bir duvar silme diplomayla, belgeyle kaplı. İşte bir güç gösterisi daha. Bu belgelerle danışanlara "Bak nasıl da bilgiliyim?" diye kabarıyorlar sanki. Abdurrahman Bey, terapistim yani -Ona Abdurrahman demeyi sevmiyorum, bir tekke şeyhine medet ummaya gelmişim gibi hissettiriyor bu isim bana.- koltuğunda sakince oturuyor. Yüzünde hiçbir ifade yok. Mutlu mu, öfkeli mi, hüzünlü mü, asla anlaşılıyor. Gözlüğünü aramızda duran sehpa bırakıp gözlerini ovuşturuyor. Bakışlarında müthiş bir sakinlik var. Sanki yeryüzündeki hiçbir olay bu adamın canını sıkamazmış gibi geliyor bana. Boğazını temizliyor, yine ifadesiz yüzüyle sessizliği ilk o bozuyor.

"Lale Hanım, hoş geldiniz. Beşinci seansımızdayız... Geçen hafta neler konuştuk, hatırlayalım mı?"

"Olur, tabii."

Geçen hafta konuştuklarımızın, daha doğrusu benim konuştuklarımın bir özetini çıkarıyoruz. Önceki haftalara göre kendimi daha çok açmış, derinlerdeki duygularıma daha çok yaklaşmışız. Sonra haftamın nasıl geçtiğini yüzeysel bir şekilde anlatıyorum. Sadece zaman öldürüp ardından derhal çıkmak istiyorum bu odadan. Gözlerimi kapayıp koltuğuma rahat bir şekilde yerleşmemi istiyor. Dediklerini yapıyorum. Kendince beni gevşetmeye çalışıyor oysa ben hiç olmadığım kadar gerginim burada. Konu yine babama geliyor. Daralıyorum. Konuyu değiştirmek istesem de benden duygumla kalmamı ve bu duyguyu tarif etmemi istiyor. "Kaçmak istiyorum!" diyorum. "Kaçmak, tükenene kadar, yok oluncaya kadar kaçmak!" Dayanamıyor, seansın burada bitmesini istiyorum. Terapistimin gevşeme egzersizleri tekliflerini de geri çevirerek kendimi bir çırpıda dışarıya atıyorum.

Evdeyim. Haplarımı içtim. Yatağımda hapların beynimi fethetmesini, düşman ordularından temizleyip huzura kavuşturmasını bekliyorum. Hapları içtiğim andan uykuya daldığım ana kadar geçen süre benim için hiç kolay olmuyor. Meşgul olacağım, kendimi unutabileceğim hiçbir şey kalmıyor ve yatağımda kendimle baş başayım. Sebepsiz yere ağlıyorum. İnsan sebepsiz yere ağlar mı? Peki, beni her gece ağlatan şey nedir?

Odamın kapısında babamı görüyorum. Ne zamandır buradaydı acaba? "Haydi, seninle bir oyun oynayalım." diyor. Şaşıyorum, babam benimle asla oyun oynamaz. Sevinçle korku arasında bir duyguda asılı kalıyorum. Sevinç ağır basıyor. Her zaman giydiği sarı pijaması var üzerinde. Derken bir

ahtapota dönüşüyor. Uzun, kalın, tırtıklı ve ıslak kolları olan kocaman, pis kokulu kırmızı bir ahtapota. Ve bir köpek gibi soluyor. Yaşlı, ağzı kokan, kirli bir köpek gibi! Yerlere kan damlıyor tavandan. Tüm oda kan doluyor. Kanın içinde boğuluyorum. Annem de kan içinde, yatağında uyuyor.

Kendi sesime uyanıyorum. Rüyamda bağırışım. Ne saçma rüyaydı. Bu rüyayı çocukken de görmüşüm gibi hissediyorum.

Yine klinikteyim. Terapistim ailem ve akrabalarımla ilişkilerim noktasında sorular soruyor. Kan bağı saçmalığına inanmıyorum. Biri akrabam diye ona saygı duyamam hele sevgi hiç gösteremem. Sevmeye layık değilse biri değil akrabam, annem olsa sevmem. Annemi seviyor muyum? Onu da bilmiyorum. Çilekeş Anadolu kadını işte. Ne var bu kadar çilekeş olacak anne! Biraz karşı gel, biraz konuş, biraz savun kendini! Asalak gibisin! Dünyanın bütün kadınları da böyle değil mi? Aşırı fedakârlık gösterip beklentiye giriyorlar karşılık alamayınca da bir köşede sessizce ağlıyorlar. "Çilekeş Ana" sıfatını göğüslerinde gururla taşıyorlar. Zırvalık!

Terapistin konuyu her seferinde kan bağına getirmesine dayanamıyorum, bu aptal tiyatroyu bitirmek istiyorum.

"Ben seanslarımızı tamamen sonlandırmak istiyorum."

"Peki, sonlandırmak sizin en doğal hakkınız ama son bir şey sorabilir miyim? Babanızla ilişkinizi konuşmaya başladığımız gün..."

"Yeterli" deyip odadan çıkmaya hazırlanırken gördüğüm rüya göğsümden gırtlığıma kadar yükseliyor, beni olduğu yere çiviliyor ve kendimi ağlaya ağlaya rüyamı anlatırken buluveriyorum.

"Kapıdaydı. Üstünde sarı pijaması vardı yine. Ağzı kokuyordu. Elleri kokuyordu, her yeri kokuyordu."

"Kim o?"

"Hiç kimse, sadece bir rüya."

"Anlıyorum. Rüyanızdan bahsetmeye devam eder misiniz lütfen?"

"Annem de kanda boğuldu. Benim sesim hiç çıkmadı, bağırdım, bağırdım çıkmadı. Bir dünyanın altında eziliyordum. Ellerim çok küçüktü. Kollarım çok küçüktü. Bir sancı hissettim gövdemde. Bir kesik hissettim. Çılgın atamadım. Nefes alamadım. Sadece iğrenç bir koku ve dayanılmaz bir sancı vardı ve kan ve kollar ve ahtapotlar ve annem ve sarı renk ve annem ve sarı renk ve kan ve ahtapot ve kan denizi! Bu denize girmek istedim. Denize gömülmek istedim. Her şeyden kaçmak, denizde hiç kimseye görünememek istedim. Rüya işte. Rüya işte. Saçmalık, zırvalık. Bir ev kana bulanabilir mi? Bulanabilir mi? Bulanamaz."

Konuşmaya devam edemedim. Tüm gücümü yitirdim. Hiçkırı hiçkırı, sarsıla sarsıla ağlıyorum. Tüm bedenim yanıyor. Ben ağlarken terapist öylece duruyor. Öylece hiçbir şey yapmadan. Sanki karşısında oturan bir canlı değilmiş gibi. Nefret ediyorum bu rahat tavrından. Titreyen ellerimle çantamdan para çıkarıp yüzüne atıyorum. "Senden nefret ediyorum Anne!" diye bağırıyorum. Anne mi? Toparlanmaya çalışıyorum. "Artık devam etmek istemiyorum." Dışarı atıyorum kendimi. Bir adım daha atmaya gücüm yok. Binanın dibine çöküp kendimi paralarcasına ağlıyorum. Bir süre sonra çaresizce ayağa kalkıyorum. Nereye gitmek istediğimi bilmiyorum. Rastgele bir yöne doğru yürüyorum. Her iki yanımdan bir insan seli akıyor; telaşlı, aceleci, bir yarıştaymışçasına koşuşturan. Hepsisi de neden bu dünyada olduklarının bilincindeymiş gibi, bir amaca doğru hareket ediyorlarmış gibi yürüyor. Benim gibi anlamsız bir tavır içinde değiller. Adımları sert ve kararlı... Ellerinde mağaza poşetleri, telefonlar, kulaklarında kulaklıklarıyla uğultuyla akan bir nehir gibi akıyorlar caddede. Ben bu nehrin neresindeyim? Ben bu nehirde neyim? Ben bu nehirde miyim? Rastgele bir kafeye giriyorum. Kahve istiyorum. Bardağın rengi bana kendimi tuhaf hissettiriyor: sarı. Başıma bir sancı saplanıyor. Bardağı masaya bırakıp kalkıyorum, kendimi sokağa, o uğultulu nehre atıyorum.

Gökyüzünde Devrim Var

Yorgun zamanların
Gökyüzündeki yolcusuyum ben
En göz alıcısından
Parlıyor Nazım
Parlıyor Rifat Ilgaz
Parlıyor Sebahattin Ali
Vedat Türkali
Işıldıyor Fakir Baykurt
Işıldıyor Aziz Nesin
Çukurova'ya bakıyor
Yaşar Kemal
Elinde fırça gökyüzü tuval
Pir Sultan Abdal
Aşık Veysel Muharrem Ertaş
Ruhi Su Mahsuni Şerif
Ateş gibi yanıyor
Muhlis Nesimi Hasret
Şiir gibi parlıyor
Boyuyor Abidin yıldızları kızıla
Ve yıldızlar kızıl
Tebessüm ediyor
En afilisinden Yılmaz Güney
Doluyor galaksi yıldız yıldız
Bak
Şu muzip yıldız var ya
Sanırım Zeki Alasya
Yanıdakiler
Müşfik Yıldız Tuncel
Ve Ferhan
Şu koro gibi yıldızlar
Metin Altıok
Kurşundan ağır
Ahmet Arif
Kızıl bir kardelen
Behice Boran
Gökyüzü şenlik
Gökyüzü yağ
Mustafa Suphi
Ethem Nejatlar
Ve
On beş kızıl yıldız
Çok kalabalık gökyüzü çok
Galaksi
Hiç olmadığı kadar bilge
Uğur
Necip
Türkan
Bahriye
Deniz
Yusuf
Hüseyin

Burhan Karacan

Nasırlı ellerimde
Avuç avuç
Kıraç toprakların kokusu
Başım dik
Alnım güneş yanığı
Ayaklarım taş keşiği
Mahir
Sinan
Ulaş
Cihan
Say say bitmiyor
Koşun çocuklar koşun
Bakın gökyüzüne
Bakın yıldızlara
Gökyüzünde şenlik var
Ve ben
Yorgun zamanların
yolcusuyum
Yüreğimde bin yiğit
Nice barikatlar aşmış
Nice kavgalardan çıkmışım
Diz çökmemişim
Boyun eğmemişim faşizme
Çözülmemişim
işkencelerde
Zindanlarda delikanlı
Zalimlerde korkuyum
Mızrak gibi dik
Su da su kadar temizim
ben
Yorgun zamanların
yolcusuyum
Bir ölüp
Bin dirildim
Korku nedir bilmedim
Şeyh Bedrettin'den
Hallac'ı Mansur'dan
Mustafa Suphilerden
Mahirlerden
Denizlerden
Direniş getirdim
Kavga getirdim size
Direne direne
Savaşa savaşa
Yıkacağı sarayın
saltanatını
İnadına savaş
İnadına
Bağımsızlık
Ve
İnadına
Özgürlük

Son zamanlarda kadının günlük rutinleri oldukça değişmişti. Örneğin onun için gün, güneş ömrünü tamamlarken başlıyordu. Eskiden onun gününün başlaması demek şarkı eşliğinde bukleli saçlarını savura savura dans etmek demektir. Saçları enerjisiyle daha da parlar, çevresine ışık saçardı. İşte o günlerde eğlenceli dansının ardından güne güzel başlamak için soğuk duşun altına girip keyifle birkaç şarkı mırıldanırdı. Sadece duşta değil, şakır şakır yağan bir yağmurun altında da küçük kızlar gibi koştura koştura, bağıra bağıra şarkı söylerdi.

Duştan sonra kendisine de güzel bir kahvaltı hazırladı mı keyfine diyecek yoktu. Uzun Fransız balkonun ardından kalabalık caddeyi seyrederek kahvaltısını yapmak onun olmazsa olmazlarındandı. Çayını büyük fincanda içmeyi severdi. Kahvaltıdan sonra o caddeye doğru uzun uzun bakarak demli çayını içer ve hayallere dalardı.

Ama şimdi o günlük ritüellerinden eser yoktu. Artık günü selamlamakta geç kalıyor ancak güneşin ömrünü bitirdiği saatlerde kendine gelebiliyordu.

Yatakta gerildikten sonra saate şöylece bir göz attı. Bukleli saçlarını tepeden alelade bir şekilde topladı. Tembel bedenini banyoya kadar sürükleyerek götürdü. Soğuk duşun altında sessiz sedasız yıkanıp çıkarken aynada kendisine şöyle bir baktı. Göz altları torba torba olmuş, yüzünün rengi de canlılığını kaybetmişti. Nazar boncuğunu andıran gözlerinin parlaklığı çoktandır onu terk etmişti. Bir zamanlar kendisine çok yakışan yuvarlak yüzü kaşık kadar kalmıştı. Günlerdir boğazından doğru düzgün bir lokma geçmiyordu. Hoş, yemiş olsa da midesinin isyanlarıyla lavabonun yolunu zor tutuyordu. Açlığını bastırarak birkaç tuzlu krakeri ayaküstü kemirmekle yetindi. Dantel işlemeli kısa bluzunun altına, uzun uçuş uçuş bir etek geçirdi. Çarşamba pazarından farksız çalışma masasından bir kalem alıp saçlarını alelade topladı. En sevdiği defterini yanına aldı. Evden çıkmaya hazır olduğunu zannettiği anda çantasını yokladı. Evet, ultrason görüntüsü çantasındaydı.

Aceylele caddeden bir taksiye atlayıp deniz kenarına doğru yola çıktı. Midesindeki kramplar ve bulantılar üstüne bir de havanın sıcaklığı... Sanki hep birlikte yarışa girmişti onu bunaltmak için. Pencereyi açıp derin bir nefes aldı. Sonunda varmak istediği yere gelmişti.

Terliklerini çıkarıp sıcak kumda ilerledi bir süre. Her zaman olduğu gibi aynı kumların üzerine oturdu. Vakit, kabuğuna çekilmeye beş vardı. Bir süre denizi seyrettikten sonra çantasındaki ultrason kağıdını çıkarıp uzun uzun baktı. Karnında taşıdığı canlılığın resmi olarak bir babası olsaydı belki de sarı saçları hala dans ediyor olacaktı. Ancak gerçek, o canlıya her bakışında bir şamar gibi yüzüne vuruluyordu...

Aniden gelen öğürmeyle beraber kustu. Daha önce hiç bu kadar çok kustuğunu hatırlamıyordu. Ağzını temizledikten sonra yere düşen ultrason görüntüsünü eline alıp "Bu bulantılar beni öldürecek ama ben seni yaşatabilecek miyim bilmiyorum." diye geçirdi içinden. Üstelik Semih hamile olduğunu öğrendiğinden beri ne arıyor ne soruyor ne de telefonlarına ve mesajlarına cevap veriyordu. O da zaten Semih'ten ümidi kesip ısrarlı aramalarına son vermişti çünkü son kararı bebeği aldırılmaktı. Tedbirsizliğinden dolayı içten içe kendine de çok kızıyordu. Rüzgâr omuzlarını hafif hafif öperken o omuzlarında Semih'in dudaklarını hissetti...

Sıcak kumun ayaklarını yaktığı gibi yanıyordu aslında yüreği. Tam da böyle hissederken yazmalıydı. Aşk, şiirin anlam bulduğu yer değil miydi? Ama bu sefer her zaman olduğu gibi şiir olmamalıydı yazacakları. Defterini kalemini eline alıp yazmak istedi. Ancak yüreğinden dökülen sözler de tıpkı kadının hisleri gibi anlamsızca asılı kalıyordu hayatta. Başını ellerinin arasına alıp hıçkırarak ağlamaya başladı. Yaşların durmaya niyeti yoktu.

Biraz toparlandıktan tekrar yazmayı denedi. Zaten buraya da bunun için gelmiyor muydu? Kabuğuna hep bu saatte bu yerde çekilir kendi sesini dinlerdi. Bazen Semih'e duyduğu coşkulu aşkı bazen de içinde debelendiği yalnızlığını yazardı. Şimdiyse her zamankinden farklı olarak baş başa kaldığı çaresizliğini yazacaktı. Yazısına çok sevdiği Ümit Yaşar Oğuzcan'ın sözlerinden biri ile başladı.

"Ne yana baksak denizdi, maviydi, ışıktı. Sonra bir çaresizlik zifir, akıntıya kapılmış gemiler gibiydik."

Yazısına kendini o kadar kaptırmıştı ki ayaklarını yalayan yavru köpeği fark ettiğinde dünyaya döndü. Yavruyu kucağına almaya yeltendiği sırada anne köpek hırlayarak geldi. Kadın yavaşça ellerini uzaklaştırdı. Anne köpek, kadının gözlerinin içine bakıyordu ve saldırmak için tetikteydi. Sanki bir köpek değil de bir aslan kesilmişti başına. Yavrusunun üstüne hızlıca patisini attı. Kadının onlara zarar vermeyeceğini anlayana kadar hırlamaya devam etti. Kadın hayvanlarla barışıklı aslında üstelik daha bir yıl öncesine kadar bir sarmal kedisi vardı. Sakinliğini koruyarak anne köpeğin ona zarar vermeyeceğini anlamasını sağladı. Sonunda köpek rahatlamış bir vaziyette kadının yanına uzanıp yavrusunu emzirmeye başladı. Ama gözleri hala etrafta geziniyor, onun tetikte olduğunu hissettiriyordu ki köpeğin önsezilerinde yanılmadığını anladı. Çünkü bir anda kocaman kocaman kediler yavrunun etrafına toplanmaya başladı. Annesi hırlayarak kedilerin üstüne saldırdı. Kadın, anne köpeğin yavrusu için verdiği mücadeleyi ve sonunda kazandığı zaferi hayretle izledi. Savaşın sonunda anne köpek gururla yavrusunun yanına uzandı. Korkan yavrusunu bir süre yalayıp sevgisini gösterdi.

Bunca şey yaşanırken baba neredeydi? Bir anne, babaya gerek duymadan yavrusu için düşmanlarıyla kıyasıya kavga etmiş ve galip gelmişti. Bu yaşanmışlık kadına bir mesaj olmalıydı. Demek ki karnında taşıdığı bebeği gerçekten istiyorsa onun için savaşmalıydı. Biliyordu ki çevresinden ona da birçok saldırı olacaktı. Her kafadan bir söz çıkacaktı.

"Piç mi doğuracaksın?"

"Aaa! Babası kim bilir kimdir?"

*Anne ve babasının söyleyeceği sözler kulaklarında çınlıyor
sanki gerçekmiş gibi.*

"El âleme bizi rezil mi edeceksin?"

"Kimden peydahladıysan onunla çaresine bak."

Dünya ona göre, babasız doğan bir bebeği barındıramayacak kadar kalabalık ve acımasızdı.

Çizim Canel Işık

Ancak tıpkı anne köpeğin verdiği savaş gibi o da içinde taşıdığı minicik bebeği için aynı savaşı vermeliydi. Yavrusunu yalayan anne köpeğe bir kez daha baktı. Kafasındaki karanlık bulutları kovarak ona yol gösteren köpeğin başını okşayarak teşekkürünü gösterdi. Ultrason kâğıdını eline alıp uzun uzun, sevgi dolu öpücükler kondurdu. Ondandır vazgeçmeyecekti. Yazdığı sayfaları bir bir koparıp buruşturarak kuma fırlattı. Artık karamsar ve umutsuz değildi. Bir bebeği vardı onun hayatında. Şu kısacık hayatta beraber yaşayacakları güzel günleri olacaktı ve o yavrusu için verdiği her mücadelede kendini gururla kutsayacaktı. Ve kabuğundaki kırıkları ve gri renkleri kimseden saklamaya gerek duymayacaktı. Hüzünle geldiği yoldan, bir anne hevesiyle dönüyordu. İçindeki heyecan yeniden gelmişti. Dudaklarında mırıldandığı bir şarkıyla içi dans ediyordu. Öyle ya Cemal Süreyya'nın da dediği gibi 'Hayat kısa kuşlar uçuyor'du.

Virginia Woolf'un Feminizmi

Bahar Umurtak

1882'de Londra'da dünyaya gelen Virginia Woolf, Victoria döneminde yaşamış ve eserleriyle dönemin ataerki düzenine karşı cesur bir tavır sergilemiş İngiliz yazar. Ülkemizde okurların daha çok *Kendine Ait Bir Oda* (Woolf, 2020) ve *Mrs. Dalloway* (Woolf, 2018) ile tanıdığı Virginia Woolf, "Kadın yazını"nın öncülerinden. Bilinç akışı tekniğini ilk ve en iyi şekilde kullanan yazarlardan. Kalemiyle, erkeklerin

ürettiği dilden özgürleşmeye çalışarak yeni sözcükler yaratmış, var olan sözcüklere yeni anlamlar yüklemiş, yeni bir söz dizimi yapısı oluşturarak okurunu farklı bir biçimde düşünmeye yöneltmeyi başarmış.

Kadın hakları konusundaki fikirlerinden ötürü ismi feminist yazarlar arasında telaffuz edilen Virginia Woolf, feminist görüşü desteklemiş olmasına rağmen, bu etiketi daima reddeder.

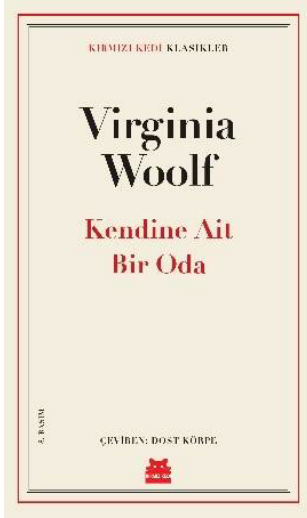
Erkekler için asıl sorun, kadınların aşağı olmaları değil, kendilerinin onlardan mutlaka daha üstün olmaları ya da kendilerini öyle saymalarıdır. Kadınlar da bu isteğe boyun eğmişler, erkekleri bir dev aynasında gösterip, yüceltmişlerdir.

Kişisel hayatında zorluklarla mücadele eden yazar; savaşın etkisi, küçük yaşta üvey kardeşi tarafından tecavüze uğraması ve nükseden hastalığı sebebiyle süregelen bir mutsuzluk girdabının içinde olduğunu söyleyerek "Parçalanmış kozanın içinde kanatlarım yapışık, titrek ve buruş buruş kaldım." der.

Virginia Woolf'un yetiştiği 19. yüzyıla gelindiğinde kadınlar; yolculuklara erkekler gibi tek başına çıkamazlar, sadece ailelerinin istediği kişilerle tanışabilirler ve yeni çevrelere giremezler. Bu yüzden yaşamları ve hayat tecrübeleri sınırlıdır. O dönem birçok kadın şairin yetişmesine karşın, kadınların romancılığa soyunmaları hala biraz tuhaf karşılanır. Hele bir kadın yazı yazmaya kalktığına dünyanın en gülünç yaratığı sayılır ki erkeklerle mukayese edildiğinde kadının asıl marifeti; aklını işletmek yerine moda uymak, dans etmek, iyi giyinmektir. Bu yüzden, o dönemin kadın yazarları kitaplarını erkek adlarıyla yayınlamayı tercih etmişler; Charlotte Bronte ve Emily Bronte, Currier Bell ve Ellis Bell adlarını kullanmışlardır. Oysa Virginia Woolf, kadınların hem kendi adlarını kullanmalarını hem de erkeklere hiç öykünmeden bir kadın gibi, yani kendilerine özgü kadını yansıtarak yazmalarını ister.

19. yüzyılın sonunda, henüz on sekiz yaşındayken İngiltere'de eğitim, evlilik, boşanma ve çocukların bakımı konusunda büyük gelişmeler yaşanmasına rağmen, kadınlar henüz tam anlamıyla özgürleşmemişlerdi. Kadınların farklı mesleklere girmesi ve özellikle oy hakkıyla ilgili birtakım çalışmalar daha yeni başlamıştı. Virginia, kadınların eğitime, üniversiteye ve özellikle yazın edebiyatına girmeleri fikrini savunuyordu.

Babası, kişiliğinin ağırlığıyla onu ezmeseydi, ağabeyi normal bir kardeş gibi davransaydı, [Bloomsbury](#) grubuna karışmasaydı kim bilir belki de Virginia Woolf'un farklı bir yaşamı olacak ve toplum ona "feminist" etiketi yapıştırmayacaktı. Bunu bilemeyiz. Ancak, Woolf'un edebiyatının, feminist fikirlerden etkilendiğini inkâr edemeyiz. Zaten kendisi de yazılarında onların hakkını saygıyla teslim ediyor ve bu geleneğe kayıtsız kalıyor.

Daha küçük yaşta yazar olmaya karar vermiş Woolf. Erkek kardeşleri Cambridge'e giderken o, babasının kitaplığındaki kitaplardan faydalanarak ve birkaç özel ders alarak kendini yetiştirmeye çalışmış. Virginia Woolf, feminist hareketin klasik bir kitabı olarak kabul edilen *Kendine Ait Bir Oda*'da bu konudaki duygularını hiç çekinmeden dile getirir.

Kitabında, Oxford ve Cambridge adlarından esinlenerek "Oxbridge" olarak adlandırdığı hayali bir üniversite kurgular. (Woolf, 2020:7). (Oxford'a kadınlar ancak 1920'de kabul edilir.) Cambridge'de kadınlar, erkek kolejlerine değil, Newham ve Girton gibi kadın kolejlerine girebiliyorlardı. Ne yazık ki bu okulların sundukları eğitim düzeyi erkeklerinkinden daha düşüktü. Cambridge'de kadınlara verilen diploma erkeklerinden daha aşağı düzeyde bir belgeydi. Bu sebeple kadınlar birçok devlet kurumuna giremiyorlardı. Örneğin, Devlet memurluğu sınavlarına ancak 1926'da girebildiler. Virginia Woolf, kolejlerde ders veren erkek hocaların kadın öğrencileri sürekli küçümsediğini yazar. Erkeklerin bu tutumu yüzünden, toplumun en yüksek ve en varlıklı tabakalarında bile kadınların eli kolu bağlıdır.

Değil Oxbridge'e girmek kadınlar, üniversitenin kitaplığına dahi istedikleri zaman değil, bir üniversite öğretim üyesinin refakatinde veya referans mektubuyla adım atabiliyorlardı.

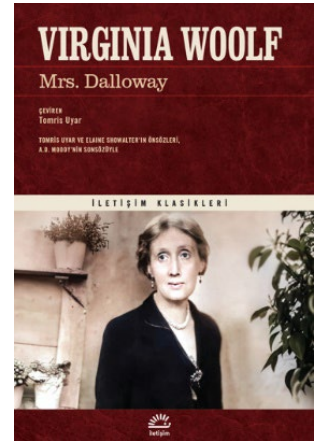
Virginia, üniversitede erkek kardeşlerini ziyarete gittiğinde, taşlık bir patikada yürümek zorundaydı zira çim üzerinde yürüyebilme ayrıcalığı erkek öğretmen ve öğrencilere bahşedilmişti (Woolf, 2020:8).

Tolstoy, bir kentin kenar mahallesinde ıssız bir aile yaşamı yaşasaydı, acaba aynı yazar olabilir miydi diye sorar okuyucularına. Aynı romanında, Shakespeare kadar büyük bir dâhinin çok yetenekli bir kız kardeşi olsaydı nasıl olurdu diye bir kurgu yapar (Woolf, 2020:56). Adını Judith koyduğu bu hayali kız, evde oturmak zorundadır zira ağabeyinin gittiği ortaokula gidemez. Kitap okumasına izin verilmez, babasından dayak yer ve daha on sekiz yaşına bile gelmeden istemediği bir adamla zorla evlendirilir. Fiziksel ve ruhsal şiddete maruz kalan Judith, bir gün evden kaçır. Ancak sokaklarda aç kaldığı için sığınmak zorunda kaldığı bir adamın metresi olur ve hamile kalınca kendini öldürür. Shakespeare'in kardeşi bile olsa kadının toplumdaki yeri işte böyledir.

Kendine Ait Bir Oda'da bir kadının kendine ait bir odası ve geçinebilecek kadar geliri yoksa roman ya da öykü yazabilmesinin pek olası olmadığını dile getirir. Virginia bu konuda şanslıdır zira ona Bombay'deki halasından rahat geçineceği miktarda (yıllık beş yüz pound) miras kalmıştır. Ayrıca, kocası Leonard onun için bir basımevi kurar. Böylece yazdığı kitapları burada bastırma imkânı elde eder. Virginia, Leonard, olmasaydı büyük olasılıkla tek bir roman dahi yazamayacağını söyler.

Kadının toplumdaki değersizliğini ve erkeğin gölgesinde kalışını vurgulamak için, adını *The Hours (Saatler)* şeklinde planladığı dördüncü romanının adını [Mrs. Dalloway](#) olarak değiştirir.

Bazı eleştirmenler *Mrs. Dalloway* romanının 'bilinç akışı' tekniğiyle, bazı eleştirmenler ise romanın iç monolog (Altunay, 2023: 63) tekniğiyle yazıldığı görüşünü benimsemişler. Her halükârda Woolf, bu şiirsel yeni tarzın onun sadece kadın tarafıyla değil, erkek tarafıyla da düşünmesiyle oluştuğunu belirtir. Anladığım kadarıyla işin püf noktası da bu. Virginia Woolf, kadın haklarını korurken, edebiyatta kadın ve erkeğin ortak prensibi olan "androjenite" kavramını ortaya atar.

Woolf'un da belirttiği gibi, androjeniteyi ilk düşünen kendisi değil Romantik Çağ'ın büyük şairi S.T. Coleridge'dir. İnsan bilincinin hem bir erkek hem de bir kadın yanı olduğunu belirterek erkeklerde erkek yanın, kadınlarda kadın yanın egemen olduğunu söyler. Virginia'ya göre çoğu erkek, bilincin ancak erkek tarafıyla yazarken çoğu kadın da onlara öykünerek, bilinçlerinin kadın tarafını yeterince kullanmaz. Oysa Virginia tek başına erkeksi bir bilincin tam anlamıyla yaratıcı olamayacağı gibi, tek başına kadınsı bir bilincin de yaratıcı olamayacağını düşünür. Ona göre büyük dahiler -bunun en kusursuz örneği Shakespeare'dir- bilincin her iki yanından da eşit olarak yararlanır. Yaratıcı bilincin androjenitesinin üstünde durması, Virginia Woolf'un kimi feministler gibi erkeklere karşı tümüyle olumsuz bir tutum benimsemediğini ve salt kadınlardan yana çıkmadığını gösterir. "Erkeğimsi kadın ya da kadımsı erkek olmak zorundayız." der. Feminist öğretilerinden faydalanmasına rağmen, kendi pozisyonunu onlardan ayırarak ne kadınların ne de erkeklerin tarafında yer almak istediğini açıklar çünkü bunun cinsiyetler arası savaşı sürdüreceğine inanır. Savaşmanın ötesini düşünür. Eğitilmiş kadınların ülkenin yönetiminde etkili olmaları sayesinde savaşın önlenebileceğini savunur.

Virginia, 1904'te babasının ölümünden sonra kardeşleriyle birlikte Bloomsbury'ye taşınır ve burada içinde birçok ünlü edebiyatçı barındıran "Bloomsbury grubu"yla tanışır. Cinsel konulardaki özgürlükçü tavırlarıyla tanınan bu grup, Woolf'un hayatında bir dönüm noktası olur. Grup üyelerinin birçoğunun eşcinsel ya da biseksüel olması Virginia'nın hem özel hayatına hem de eserlerine yansır.

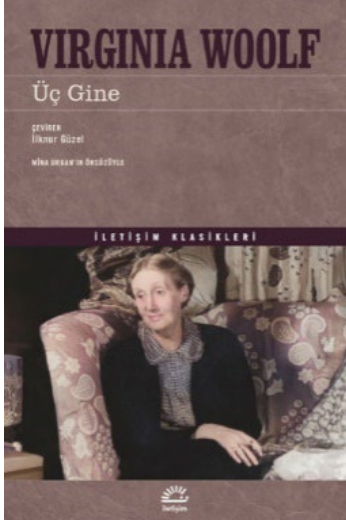
Virginia'nın cinselliğe bakış açısını en keskin biçimde [Orlando](#)'da (1928) görürüz. Woolf bu eserini, kısa bir süre sevgilisi olduktan sonra sadık dostu olarak kalan Vita'ya ithaf eder. 1922 yılında bir toplantıda tanıştığı, gerçek adı Sackville West olan Vita, Harold Nicolson adlı homoseksüel bir adamla evlidir "İkisi de başkalarıyla cinsel birliktelik yaşamalarına rağmen, birbirlerine derin bir sevgi duyuyorlardı." der (Curtis, 2012: 203).

Yazarın öteki romanlarına benzemeyen ve Virginia Woolf'un özgün bir düşünce ürünü olan *Orlando* tümüyle androjenite kavramı üstüne kuruludur (Urgan 2023: 55). Woolf, insanın kutuplaşmış cinsiyet özelliklerine doğuştan sahip olduğu ve bu özelliklerin değişmez ya da biyolojik olduğu görüşünü reddederek kadınlık veya erkeklik özelliklerinin aile ve toplum tarafından belirlendiğini ve bireylerin bu kimliklerden birini benimsemek zorunda bırakıldığını savunur. Bu eserde Orlando karakteri, ömrünün bir kısmını erkek, bir kısmını kadın olarak geçiren sıra dışı bir kurgu kahramanıdır. Yazar bunu şöyle ifade eder:

"Dünya kurulduğundan beri hiçbir insanoğlu ondan daha çekici görünmemiştir. Bedeninde bir erkeğin gücüyle bir kadının zarafeti bütünleşmişti." (Woolf, 2014:104)

Bu eserde hem cinsiyetler hem de edebi tarzlar arasındaki sınırları bulanık hale getirir. Orlando bu gidiş gelişlerle, İstanbul'da bulunduğu yedi gün içinde hareketli günler geçirir (Urgan, 2023:151). "Katıksız ve basit bir erkek ya da kadın olmak tehlikelidir; kadınsı-erkek ya da erkeksi-kadın olmalıyız." der Virginia.

Woolf'a göre androjenik bütünleşme, bireyi özgürleştirir ve zenginleştirir. Nitekim cinsiyet değişimi Orlando'da zihinsel bir aydınlanmaya yol açar. Tek bedende iki cinsiyetin empati yaparak veya bizzat yaşayarak insanlığın birbirine yüklediği rollerin ne kadar gereksiz ve zorlayıcı olduğunu şöyle ifade eder:"Genç bir erkek olduğu dönemde kadınlardan beklediğini şimdi kendi yapmak zorundaydı. Kadınlar doğuştan itaatkâr, iffetli, mis kokulu ve şık değiller. Onlarsız yaşamın zevklerinden hiçbirini tadamayacaklar ve bu güzellikleri ancak bunaltıcı bir disiplinle elde edebilecekler."

1938’de (2. Dünya Savaşı başlamadan önce) feminizmi savunan *Üç Gine* başlıklı denemesinde, kadın-erkek ilişkilerinde kendi pozisyonunu gözler önüne serer (Gine yirmi bir şiline eşit para birimi).

Bu kitapta Virginia, erkeklerle iş birliği yapmaya hiç yanaşmaz, onları sadece suçlamakla yetinir. “Benim Savaş Kitabım” dediği *Üç Gine*’de, sesi çok yükselir ve öfkeyle avaz avaz bağırarak bir kadının sesine dönüşür (Urgan, 2023:57). Burada Virginia Woolf, ilk kitabında olduğu gibi ılımlı ve ölçülü değil, düpedüz saldırgandır.

Ülkesini erkekler yönettiği ve tüm iktidar erkeklerin elinde olduğu için savaşları kadınların değil, erkeklerin çıkardığını düşünür ve kitabı bu şekilde kurgular. Kitabın birinci bölümde bir ‘Gine’sini, savaşı engellemeyi amaçlayan bir derneğe bağışlayacağına; kadınları eğitmek için yüksekokul açmayı tasarlayan bir vakfa gönderir.

Bir kadın olarak erkeklere -İngiltere kralı dâhil- meydan okur. Düzene itiraz eder. Woolf’ta yirminci yüzyıl aydınının korku ve arayışlarını görmek mümkündür. Onun ataerkile karşı çıkışı, feminist bir başkaldırı olmaktan çok dünyayı kasıp kavuran savaş ve militarizmin yükselişidir.

“Bir kadın olarak benim ülkem yok. Bir kadın olarak kendime bir ülke istemiyorum. Bir kadın olarak benim ülkem dünya.” (Urgan, 2023:56).

İntiharından az önce, bombalar evlerini yerle bir etmiştir. Yaşam onun için çok ağırdır ve bu yükü taşıyamadığı bir an bu hayattan gitmeyi seçer. “Kendimi sana doğru savuracağım, yenilmeksizin ve boyun eğmeden, ey ölüm!” Büyük karaağaçlardan birinin gölgesinde dinlenen mezar taşının üstünde bu cümleler yazmaktadır.

Sevgi, saygı ve özlemlerle,

Kaynaklar

Altunyay, Korhan (2023) *Roman ve Öykü Okumaları 2*. İstanbul: Banlıyo Ajans

Urgan, Mina (1997) *Virginia Woolf*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık

Woolf, Virginia (2018). *Mrs. Dalloway*. (Çev. Tomris Uyar) İstanbul: İletişim Yayınları

Woolf, Virginia (2020) *Kendine Ait Bir Oda*, (Çev.:Dost Körpe) İstanbul: Kırmızı Kedi Klasikler

Boş Beşik

A.Mehtap Sağocak

“Ee bebeğim, eee eee /Uyusun da büyüsün ninni /Annesinin meleğine ninniiii”

İki gözlü köy evinin, duvarları çivit maviye boyalı odasında ninni mırıldanan genç kadın yerde dizleri üzerine çökmüş haldeydi. Başındaki oyali mor yazmanın açıkta bıraktığı esmer boynunda, yüzünde ve el bileklerinde bereler vardı. Pazen elbisesinin göğüs kısımları ıslaktı. Gözleri, önünde duran beşikte serili pembe örgü battaniyeye takılıydı. Bir eliyle beşiği sallarken diğeriyle yerdeki desenli kırmızı kilimden çıkan bir iple oynuyordu. Odadaki eşyalar sıradandı. Pencere önünde boylu boyunca bol minderli bir seki uzanıyordu. Köşede dört sandalyenin ortasında bir kare masa, duvardaki bir çerçevede gelinle damadın yan yana dimdik oturup donuk bakışlarla size baktığı bir çerçeve ve karşı duvara is yapmış, cılız yanan bir soba vardı. Odada dikkate değer tek eşya ortadaki çam beşikti.

Kapıdaki gürültüyü duyunca kadın ninniye yarıda kesti. Adamın sarhoş peltekliliğiyle türkü mırıldanan sesi, dışarıdaki rüzgârın uğultusuna karışıp, aralık kapıdan odaya doldu. Kadın kilimin ipini bir çekişle koparttı. Dudakları çizgiye dönüşmüş, kan çanağı gözleri aleve kesmişti. İçin için yanan bir taş gibiydi.

Ayakkabısını ayağından fırlatıp yalpalayarak ve oraya buraya çarparak içeri giren adam seslendi. “Naile, napıyon kız? Kocan geldi, hey kime diyom?”

Kadın kaşları çatık, hışımla döndü: “Hışt, sesiz ol, bebemi uyandırca.”

Adam olduğu yerde ileri geri sallandı, hıçkırdı. “Amaaaan beee, delirdin iyice sen. Öldü beben öldü, öldüüü! Ölü doğurdun ya bebene sen kadın!” Sonra iki elini birbirine vurup sallayarak “Yok, bebe falan yok!” diye bağırdı. Naile başını öfkeyle iki yana sallıyor ama sesi çıkmıyordu. Adamın gözleri kayarken odanın ortasına ilerlemiş, karısına doğru parmak sallıyordu. “Boş beşiğin başında deli deli oturup duracağına, kalk da yiyecek bir şeyler getir bana!”

Bunu söylerken ayağıyla da beşiğe doğru bir tekme savurmuş ama tutturamamıştı. Düşercesine kendini sekiye bırakırken söylenmeyi sürdürüyordu.

“Sanki bebeği ölen tek kadın sensin şu dünyada...” Yeniden hıçkırdı. Ağzının kenarına yılışık bir gülüş yerleştirdi. “Hem yenisini yaparız kız Naile, bir oğlan ha?” derken gözlerini zor açıyordu.

Çizim Işıl Çelimli Duman

Kadının ayağa fırladığını; omuzları dik, yumrukları sıkılı, karşısında dikildiğini geç fark edip irkilen adam: “Ne dikildin öyle kız başımda zebani gibi? Attırma kafamın tasını da karılığını bil önce, git bana yiyecek.” güçlükle doğrulmaya çalışıyordu.

Naile çatallanan güçlü bir sesle bağırılmaya başlamıştı: “Atarsa ne olurmuş? Yine tekmeleyip, duvarlara mı çalarsın beni? Artık umurumda olur mu sanırsın; sen ne dersen de yalanların senin olsun, erkekliğin yerin dibine batsın. “Gözleri alev saçıyordu genç kadının. “Eski Naile yok karşında, anayım artık ben... Dokundurtmam... Hele kızıma asla... Canın cehenneme!”

Kadın, kocasının kendini toplamasına fırsat vermeden, beşikteki battaniyeyi kollarıyla sarmalayıp, sızlayan göğüslerine bastırıp fırladı çıktı evden.

“Nereye gidiyon gece gece... Naileee, gel diyom sana deli kadın!” Adamın peltek kelimeleri çarpılan kapının ardında kaldı.

Köyün sokakları boştu. Rüzgârda uçan yapraklar, boş bakışlarla göle inen yolu izleyen Naile'nin sürüdüğü adımlarına dolanıyordu. Terinin ve sütünün ıslaklığıyla ürperiyordu. Beyninde sesler uğulduyor, her köşeden tanıdık gölgeler yanaşıyordu yanına.

“Kara kızım, Naile'm. Bak bu beşiği ben senin için ellerimle yapmışım. Anan fosur fosur uyurken az sallamıyordum seni ben. Kıymetlimsin sen benim, gözümün nurusun. Ben olurum olmam ama lafım kulağına küpe olsun. Önce okuyacaksın, altın bileziğini koluna takacaksın. Aman ha, elin hayırsızlarına köle olmayasın. Yuvanı da günü gelince gönlünün sevdiğiyle kuracaksın ki bebelerin mutlu büyüsünler. Bunlar baba duasıdır, kabul olur inşallah.” Sağ yanından usulca kayan iri gölgede babasının geniş omuzlarını, kabarık gür saçlarını görür gibi oldu. Kalbinin içinde koca bir boşluk titreşti Naile'nin.

“Baban öldü gitti, bıraktı bizi böylece. On beşine geldin, evermeycem de napcam kız seni? Okumak senin neyine! Hazır isteyenin çıktı, hem iyi de para saydı, naz yapacak hal mi var akılsız! Sen de ben de kurtuluyoruz işte. Kıymetini bil kocan olacak adamın.” Anasının karanlıkta çınlayan tiz sesini, onu yanı sıra takip eden ince kara gölgesini çabucak gerisinde bırakmak için adımlarını hızlandırırken, ayağı fark etmediği bir boşlukta burkuldu. Acıyla yüzünü buruşturup devam etti Naile.

“Ulan, yediğin dayaklar yetmiyor mu sana? Anana onca para döktüm niye? Bana hizmet edesin, karılık yapasın diye. Ama nerde, beş paralık kadın değilmişsin, hem de bir erkek bile doğuramıyon. Birken iki olacaksınız, uğraşamam senle de kızınla da bilesin. Allahın cezaları!” Kulağındaki kaba uğultudan iyice sersemlemişti genç kadın. Başını hafifçe geriye doğru çevirip, etrafını saran karaltıları taradı. Sadece, yapraklarını dökmüş çıplak dalların duvarlara vuran yıllankavi gölgelerini gördü. Derinde tuttuğu nefesini bıraktı.

“Naile Hanım, doktorunuz olarak bu haberi vermekten dolayı çok üzgünüm ama ölü bir doğum gerçekleştirdiniz.”. Gözleri karardı bir an. Sol göğsü ince ince zonkladı. Burnunda hissettiği hastane kokusuyla öğürdü genç kadın. Etrafına bakındı. Nerede olduğunu ayırt etmeye çalıştı. Yol bitmişti. Kıyıya gelmişti fark etmeden. Zihni bulanık bir girdaptaydı. Gölün çırpıntılı lacivertliğine daldı gözleri. Gölde yıkanan ayı gördü. Kendini pis hissetti. Kucağındaki boşluğu saran battaniyeye fısıldadı, daha da sıkı doladı kollarını: “Arınalım he benim güzel kızım... Korkma, güven sen anana...”

“Fış fış kayıkçı / Kayıkçıya gidelim/ Kayığına binelim /Denizlerde gezelim /Yuvamıza dönelim” mırıldanışıyla, göldeki dolunaya doğru usul usul sallanarak yürüdü gitti.

Ay çekildi, gün doğdu, rüzgâr durdu. Her sabah gölde balığa çıkan yaşlı balıkçının ağına o gün rast gelen balık değil, birbirine dolanmış oyaly mor bir yazmayla, pembe bir bebek battaniyesi oldu.

Paha biçilmez bir su damlasıydı ve içine akan başka bir su damlasına hayat veriyordu. Aylar sürecektir olan yeni hayat oluşumuna canından, kanından vereceği bir döneme girdi. Dokuz ay on gün sürecekti bu yolculuk. Her geçen gün, içindeki büyürken o yoruluyor, yıpranıyordu. Her şey ona kötü kokuyor bu yüzden doğru dürüst bir şey yiyemiyor, yediğini de kusuyordu. Canının kış gününde karpuz, yaz gününde portakal çekmesi bile onu sinirlendiriyordu. Karnı büyüdükçe yırtılıyor, yırtıldıkça kaşınıyordu.

Bel ağrıları canını yakıyor uzanıp dinlenmek için fırsat kolluyordu. Bir süre sonra eşinin sigarasından, saçlarından hatta teninin kokusundan bile midesi bulanmaya başladı. O geceleri midesinin bulantısından uyuyamazken eşinin horul horul uyumasına sinir oluyordu. Bir de her doktora gidişinde eşinin, doğacak çocuğunun cinsiyetini sorup durması yok mu kadını iyice çileden çıkarıyordu.

Gözünüz aydın. Bebek erkek, dedi sonunda doktor. Bütün aile sevinç içindeydi. Altınının irisini, hediyenin iyisini hazırladı dost, akraba. Maviye belendi tüm renkler. Allah bir nefeste kurtarsın kızım, dedi konu komşu. Oysa o kadar kolay olmayacaktı. Vücudundaki iki yüz on iki kemiğin kırıldığı bir sancı çekeceğini biliyordu. Dile kolay candan can ayrılacaktı.

Ve sancılar başladı. Ömrünün sonuna geldiğini düşünüyordu. Annesiyle helalleşti. Doğacak çocuğunu annesine emanet etmeyi de unutmadı o sancının arasında. Hızlı hızlı... Saatler süren sancı kürleri. Acılar, sancılar... Ağla ağla açılırsın. İkin, ıkın... Başı göründü başı... Karnıma bastırmayın ne olur... Bir şey olmaz, ölmezsin... Hey maşallah, tartın bakalım şunu... Beş kilo elli iki santim... Kayıtlara geçsin.

Dikişlerin için biraz daha buradasın kızım. Senin herif sevinç çılgınlıkları atıyor. Bir damla su verin ne olur, bir damla su...

Çocuğunu kucağına verdiklerinde her şeyi unutmuştu. Kendini gururla kutsadı. Kucağındaki minik yavrunu kokladı, öptü. Ellerin arasında tuttuğu canlıya paha biçilemezdi, tıpkı kendisine paha biçilemeyeceği gibi.

Sabah Kahvaltısı mı, Akşam Yemeği mi?

Çağdaş Cengiz Kadıkıran

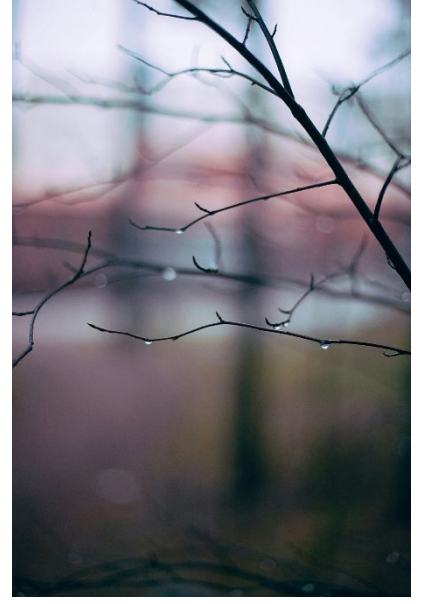
Umut veya ümit bir kimsenin kişisel yaşamındaki olay ve durumlarla ilgili olumlu sonuçlar çıkabileceği ihtimaline dair duygusal inancı olarak tanımlanabilir. Benim gibi umut fakiri bir insansanız umut konusunda biraz temkinli olabilirsiniz. Olmayacak işlere umut bağlamak çok yıkıcı sonuçlara ve hayal kırıklıklarına neden olabiliyor. Baştan olumsuz baktığınız bir olay olumlu sonuçlanırsa fazlaca sevinirsiniz, eğer

olay beklediğiniz gibi olumsuz sonuçlanırsa da fazlaca üzülmezsiniz çünkü bu sonuca kendinizi hazırlamışsınızdır. Sanırım bu dürtüyle benim gibi her konuda şüpheli yaklaşan tedirgin insanlar umut konusunu riskli buluyorlar. Bir tür kendini koruma mekanizması. Aynı zamanda fazla gerçekçi olma durumu. Olumlu düşün kendini sev, umut et gibi akımlar şu an çok meşhur malum. Ünlü "sır" kitabı ile herkeste bir çiçekler, böcekler, kalpler iklimi esiyor. Her şeye olumlu bakalım, mevcut durumlarda hep bardağın dolu tarafını görelim, gelecekteki meseleler için de umutla bakalım. Hep bir pozitiflik, hep bir ümit varlık. Bu akım beni çok yoruyor ve ziyadesiyle sinirlendiriyor da. Umud kavramının çok ötesinde bir hüsnü kuruntu iklimi oluşturulmaya çalışılıyor.

En temel antitezlerim şunlar: Birincisi umutlu olursanız umut ettiğinizi bulursunuz gibi bir bakış açısı insanların kendi hayatları ile ilgili sorumluluk disiplin çalışmadan bağımsız olarak mucizevi sonuçlar ortaya çıkacağını, evrenden isteklerimizin çabasına oluvereceğini ima ediyor. Fazla mücadele etme, bir sal, evren sana versin gibi sloganlar etrafta uçuşuyor ki bu tembellik kısa yoldan rantı bulma gibi meselelere çok düşkün olan bir millet için iyice sorunlu telkinler. İkincisi umut ettiğiniz şey ne kadar kendi gerçekliğiniz ile uygun ona bir bakmak lazım. İnsanlar hayalleriyle gerçekliklerini birbirine karıştırıp hele ki konu uzun vade olduğunda çok mesnetsiz şeyleri umut edebiliyorlar. Umud çok tehlikeli bir kavram, o yüzden güncel gerçekliği ne olursa olsun o kişi bu umud ile hayatına aynen devam ediyor, yaşlılık zamanlarında bir bakıyor umduğuna ulaşamamış ama zaman da geçmiş. Hâlbuki umud beslemese hayatının acı gerçekleriyle yüzleşecek belki. Evet, bu çok acıtacak ama bu şekilde bir hayatın iyi bir yere varmayacağını anlayıp radikal değişiklikler yapacak.

Ben bu şekilde umuda biraz uzaktan ve şüpheli bakarken aslında umud tanımında ya da umuda bakış açımda bir yanlışlık olduğunu fark etmemi sağlayan birçok konuda olduğu gibi beni aydınlatan ünlü beyin bilimcimiz Sinan Canan Hoca oldu. Umudlu olabilmek için temel gereksinimleri belirtmiş hoca: Öncelikle ve temel koşul olarak kendini bilmeli insan. Tüm kadim öğretilerin özeti "kendini tanı". Kendi özelliklerini iyi bilen bir insan bu özelliklere dayanarak mevcut durum ne olursa olsun bu durumdan çıkıp daha iyi bir geleceğe nasıl kavuşabileceğinin objektif olarak belirleyebilir. Hangi seçeneklerini olduğunu iyi sorgular. Buradaki özellikler illaki mevcut kapasitenin olumlu olarak görülecek sonuca yetmesini gerektirmiyor ama ne öğrenebileceğini ne gibi kabiliyetler edinebileceğini bilmek de insanın kendini tanımasına bağlı. Ardından adım atmak. Kendini bilen neyi nasıl yapacağını seçeneklerinin neler olduğunu belirleyebilen biri ilk adım attığı anda umud yeşerir. Hayattan bekleyen umudlu olamaz, diyor Hoca.

Burada umudun ortaya çıkış biçimi çok önemli. Umut boş hayallerden, kulaktan dolma ihtimallerden, mesnetsiz ideallerden kaynaklıysa toksik bir kavram gerçekten de. Basbayağı zararlı. Çünkü bir temeli yok ve yanıltıcı. Anı ve anın gerçeklerini yaşamaya engel bir yanılsama. Ama umut mevcut koşullar kötü olsa bile kendi potansiyelinin ne olduğunu gerçekçi bir şekilde belirleyip bu potansiyeli gerçekleştirmek için adım attığın anda oluşan o yolda sana itici bir güç olarak destekleyecek bir inanç olduğunda gerekli ve hatta hayati olabilir. Bu kazanılmış umut çok değerli gerçekten de kendine dair bir umudu kalmamış insan yaşama gücünü, enerjisi kaybeder. Bu da verimsiz boş hayatlar ve boşa giden potansiyeller demektir.

Her insan kendine sağlıklı umut alanları yaratmalı ve bu umutlardan beslenmelidir. Burada öz disiplin de çok önemli tabii. İlk adımdan sonra disiplinli bir şekilde atılan küçük de olsa düzenli olarak atılan adımlar zamanla olumlu sonuçlar verir. Bu sonuçları kazanmak da özgüveni artırır. Özgüven daha da umutlu olmayı destekler ve bu şekilde yapıcı bir yola gireriz. Hissiyatı itibarıyla umut her zaman daha iyi hissettirir. Benim bakış açım umudun günü kurtaran değil uzun vadede fonksiyonel bir araç olması.

Burada bir nokta daha var ki onunla son bulmalı bu bahis: Francis Bacın; Umut iyi bir kahvaltı, kötü bir akşam yemeğidir, demiş. Evet, bir yola çıkarken umutlu olmak elbette iyidir ama günün sonunda olan biten neyse iyisiyle kötüsüyle kabullenmek önemli. Pişmanlık ve hayal kırıklığı ile yattığımız yataktan umutla kalkmak çok mümkün ve mantıklı değil. Olanı biteni içine sindirip daha iyi bir yarına niyet etmek bu yolda da kendini nasıl geliştireceğinin her gün bir sonraki gün için daha iyiye nasıl gidileceğinin arayışı içinde olmak bizi daha iyi yarınlara ulaştırır. Ulaştırmasa bile geliştirir.

Hayata umutla bakabileceğiniz uğraşlarınızın olması temennisiyle...

Hayat döngümüzün bir gün sona ereceğini aslında hepimiz biliyoruz.

Peki ya o günün belki bir yarın kadar yakın olduğunu öğrenirsek?

Nermin Yıldırım, Dokunmadan isimli romanında; "Her an kapısını çalacak arsız bir misafir gibi" ölümü bekleyen Adalet'in yolculuğunu okurlarıyla buluşturuyor.

Hayatı sürekli erteleyenlerdenseniz bu kitapta mutlaka size tanıdık gelecek bir şeyler bulacaksınız.

Kitabın başkarakteri Adalet bu yolculukta neyi arıyor? Yıllar evvel kaybettiğini düşündüğü masumiyetini mi, geçmişin tozlu raflarına sakladığı çocukluğunu mu yoksa hala fırsatı varken yaşayamadığı hayatını mı? Hayat sürerken ne kadar farkındayız yaptıklarımızın, yapamadıklarımızın? Hangisi kaybettirir masumiyetimizi? Son günün yaklaştığını öğrendiğimiz anda beliren kor gibi sıcak bir suçluluk duygusu ve ardından gelen vicdan muhasebesi bizi nereye kadar götürür? Denizin kıyısından yürüyüp suyuna, kumuna dokunmamak mümkün müdür? Nermin Yıldırım *Dokunmadan* isimli romanında tüm bu sorgulamaları ilmek ilmek işliyor zihnimizin odalarına.

İşte bu kitapta Adalet renklere hiç bulanmadan, ayaklarına toz değdirmeden, kimseye dokunmadan yürüyor yaşamın kıyısında. Hayatında tüm olmuş ve olacakların yükünü sırtında taşıyor, başkalarını kırmamak için hep bin parçaya bölünüyor. Annesinin dokunuşu şifa olacakken hep yara oluyor Adalet'e ve biliyoruz ki bazı yaralar hiç kabuk bağlamıyor.

Köklenme İhtiyacı

Geçmişin puslu karanlığında yolunu bulmaya çalışanlar için önünü görebilmek oldukça zor oluyor ve bazı yolculuklar varılmak istenen yerden daha kıymetli hale gelebiliyor. Azalarak artmayı temenni eden bir yolculukla bütünleşmiş sarsıcı olay örgüsü ve olayların gidiş yönüyle sizi ters köşe yapan bir roman *Dokunmadan*. Kitapta her karakterin şaşırtıcı bir hikâyesi var. Bazı bölümler tokat gibi çarpıyor yüzünüze, kalp atışınızın ritmi değişiyor. Adalet ile işitiyorsunuz rüzgârın kulağınıza fısıldadığı o uğursuz sözleri.

Yazarın yaptığı toplumsal tespitler çok yerinde. Toplumun bireye bakış açısı ve birey üzerindeki etkilerine Adalet'in hikâyesi üzerinden değiniyor yazar ve Adalet'in ait olma ihtiyacını derinden hissettiriyor. Peki ya hafızasının tozlu yollarında tanıdık bir yüz arayan Adalet neler buluyor?

Şüphe Tohumları

Kitabın ters köşe yapan birkaç kırılma noktasından sonra sürekli içinizde bir şüphe ile okumaya başlıyorsunuz. Bastırılmaz bir gafil avlanma duygusu beliriyor içinizde. Romanda geri dönüşler var ve bunlar yapbozun parçalarını yerine oturtmakla kalmıyor sizleri şaşkınlığa sevk ediyor. Hayat ellerimizin arasından akıp giderken yaşamın neresinde durduğumuzu sorguluyor. Düğümler çözüldükçe içinizde bambaşka boşlukların oluştuğunu hissediyorsunuz.

Duyguların üzerinde kelimeleri adeta dans ettiren Yıldırım, şahane anlatımıyla bizlere bir okuma şöleni sunuyor. Yazarın pürüzsüz ve akıcı anlatımı sayesinde kitap bittikten sonra da uzunca bir süre kitabın etkisinden çıkamıyorsunuz.

Sırrı Dökülen Ayna

Zaman diye bir şey yoktur. Kalbin saati yalnızca olmuş ve olmamışla ayarlanır. Âşık olma ihtimalinin zamanın akışında yeşillendirdiği çiçek bahçesine atılan o ilk adımdan sonra bir daha eskisi gibi olunur mu? Zamanın akışında bir rüzgâr esintisinin önünde oradan oraya sürüklenen Adalet, aynanın arkasında kendini buluyor aslında. Sandıklara kilitlediği geçmişin getirdiği gerçeklerle yüzleşiyor. Adalet'in ucundan kıyısından hiç kimseye, hiçbir şeye dokunmadan akıp giden hayatı birilerine dokunma umudunu aslında hep içinde barındırıyor.

Heyecan dolu olaylar silsilesi sizi içine çekiyor.

Kitabın sonuna yaklaştıkça zihnimizdeki sis perdesi yavaş yavaş dağılmaya başlıyor. Sizce hikâye yolun bittiği yerde sonlanıyor mu yoksa yeniden mi başlıyor? Okuyucularımızdan yorumlarını bekliyoruz.

Kadın duyarlılığı edebiyat sahasında yerini almıştır ve kadın edebiyatı sesini duyurmayı başarmıştır. Değişen sosyo-kültürel yapı, farklı kadın yaklaşımlarını da beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmada farklı yaklaşımların ayrıntısına inilmiştir. Toplumda kadın hissiyatı deyince akla çoğunlukla *Halide Edip* gelir. Onun çözümcü kadın duyarlılığı hemen hemen her eserinde yer edinmiştir fakat Halide Edip, her zaman biraz meleşimsi bir havada kalmayı tercih etmiş, çirkin gerçeğin çibani-ni deşmeye özenmemiştir. Sosyal tenkitlerine, kin karıştırmaktan sakinmiştir. (Kabaklı, 1997) Bununla birlikte eserlerinde alışılmış erkek bakış açısından tam anlamıyla sınırlanamamıştır. Leyla Erbil ise kadın

yazarların da içine düştüğü erkek bakışıyla yazma geleneğini tamamen reddetmiş, daha önce kimsenin cesaret edemediği cinsellik ve kadın bilincini tüm çıplaklığıyla okuyucuya yansıtmıştır.

Leyla Erbil eleştirilerine, hemcinslerini de dâhil ederek sert bir şekilde gelenekçi kadını özellikle de geleneğin sözcülüğünü yaptığını zanneden kadını imgelerle eleştirmiştir. Kadına nasıl davranması gerektiğini telkinlerle anlatan eril bakış açısını, hemen hemen her kadın kahramanında eleştirmiştir. Kadının kendi hayallerinin, bilicinin, kişiliğinin, kimseden korkmadan yaşayabileceği cinselliğinin olduğunu hatırlatmıştır. Dayatılmış normları kadın bilinci doğrultusunda yıkıp geçmiştir. Bunu; kadın kahramanın ezilmiş, ötelenmiş ruhuyla değil kendi entelektüel birikimiyle saat gibi devamlı işleyen bir kadın biliciyle sağlamıştır. Karakterin düşünceleri iç monolog tekniği ile verilmiştir. Cümlelerde kurulu bir düzen vardır.

Halide Edip Adivar, idealize edilmiş kadın kahramanlar yaratmaktadır. Kadının ahlaki bir misyonu vardır. Cinselliğini bile toplumun istediği şekilde yaşayan, daha romantik ele alınan kadın karşımızdadır. Gerçekte kadın; iyiyi kötüyü yaşayan, gerektiğinde hatalar yapabilen, bu hatalar karşısında kendini sorgulayan, cinselliğini de yaşayabilen, toplumun diretmelerinde ideal kadın refleksi göstermeyen bir yapıdadır. Bu realist yaklaşımı Leyla Erbil eserlerinde görmekteyiz.

Leyla Erbil'in karakterlerinin zihnindekiler tüm çıplaklığıyla aktarılmıştır. Okuyucu, bir kadının bütün hücrelerine kadar ne hissettiğini ne düşündüğünü görebilmektedir. Sürekli konuşan bir kadın beyni vardır okuyucunun karşısında. Kısaca Leyla Erbil kadını bir bütün olarak gördüğümüz eserler vücuda getirmiştir.

-acıktım– diyorum. barbunya konservesi açıyo. Kutunun kapağı elimde. Bıçaklaşıyorum. domatesibölüyo, ekmeği koparıyo. Kapakla oynuyorum; tırtıllı keskinliğiyle. bi nen anladığı yok, diyorum içimden; hiç bi nen anladığı yok. Akşam dansa gidelim diye tutturacak, öte gün görüşelim diye. Dostsuz, uykusuz, uğraşsızım. Razi olacağım, biliyorum... Anamı düşünüyorum. –Bu hayat böyle yürümez, der; kendini derle topla, âlemin nazarını düşün.– bu hayat böyle geçer, böyle geçmeli! derim içimden ya, gene de uydururum bir iki nen. Ama gayri yalanlar, kaytarmalar kurmak hoşuma gitmiyo, sevmiyorum, üşeniyorum. Doğrusunu söyleyebilsem bir! (Erbil, 2018,108)

Gerçek ve hayal kavramı birbirine girmiştir. Geçmiş ile şimdiki zaman karakterin zihninde iç içedir. Kadının zihninde susmayan bir iç hesaplaşma vardır. Bu birikime sahip kahramanlar Tanpınar eserlerinde de vardır çünkü orada Tanpınar'ın kahramanları bir bilinç akışı tekniğiyle sonsuz bir okyanusta yüzdürülür. Erkek kahraman düşünür, kavramlar içinde tartışır, sorgular. Bu bilinç akışı okuyucuya verilir. Aynı bilinç bu defa Leyla Erbil'in kahramanlarında vardır. Kadını bu kadar imgeye egemen ve kadın olarak ilk defa gözlemlemekteyiz. Nasıl ki Tanpınar romanlarında kahramanın akan bir bilinç var şimdi de Erbil'in kahramanlarında kadının bilinçaltı düş gücü ve imgesel dağarcığı vardır.

Yengeç Sepeti

Işıl Çelimli Duman

**Tüm zamanı, oyunun nasıl oynanacağını düşünerek harcadık. Güneş battı bile...*

(Çekirge: Oyun, yaşam ve ütopya)

Ayaklarını sıkın, pahalı ve havalı topuklu ayakkabılarının sesi koridorda yankılanıyordu. Mine, topukların ıssız koridorda çıkardığı bu sesi seviyordu. O seviyordu lakin odasında oturmuş, giderek koridordan odaya doğru yaklaşan topuk sesini duyan Ayla'nın ses yaklaştıkça içi sıkışıyordu. Topuk sesinden tanıyordu onu. Bu vasıfsız kadının hala kovulmamış olması, bedeninde neredeyse gözle görülür bir öfkenin yükselmesine sebep oluyordu. Huzursuzca yerinde kıvıldandı. Topuk sesleri artık kapının önündeydi belli ki. E neden girmiyordu? Ayla, bir küfür savurdu içinden.

Nihayet kapı açıldığında, kocaman gülümsemesiyle girdi içeriye Mine. Az önceki hisler sanki kendisine ait değilmiş gibi yepyeni bir maske giydirdi Ayla yüzüne. Neşeyle,

"Ooo gözümüz yollarda kaldı Mine Hanım, nerelerdesiniz?"

Sesindeki fitnelikle harmanlanmış o alaycı imayı pek gizleyemedi. Mine, anlamak ister gibi yüzüne baktı. Ardından diğerlerine dönerek keyifle, "İşi aldık!" dedi. Topuklu ayakkabılarla odanın ortasında zıplamaya başladı. Eğer dönüp Ayla'nın yüzüne baksaydı, yüzünden geçen gölgeyi ayan beyan görebilirdi.

Diğerleri de ona katıldı, neşeyle tebrik ettiler birbirlerini. Sıra Kutay'a geldiğinde, "Bu iş projeye bir sonraki aşama için çok katkı sağlayacak fakat bunu bizzat sen yaptığın için bizi ne duruma soktuğunun farkındasın değil mi?" Sözleri döküldü Kutay'ın öfkeli dudaklarından.

Mine hayretle baktı Kutay'a. Ayla'nın keyfi yerine gelmişti doğrusu, elinde bir paket mısır olsa film seyrederek gibi keyifle seyredirdi bu anı.

Mine, şaşkınlıktan donakaldı. Duyduklarının etkisinden sıyrılınca "Önemli olan projenin ilerlemesi değil mi? Seni, beni mi var biz bir takımız." diyecek olduysa da herkes masasına dönmüş bilgisayar ekranlarına gömülmüştü bile.

Mine'nin gözleri doldu, odanın ona dar geldiğini hissetti bir an. Elini yüzünü yıkamak için lavaboya gitti. Aynadaki aksine bakarken. Kendi kendine konuşmaya başladı.

"Nerede yanlış yapıyorum?"

Projeyi tam iki yıl önce yazmıştı, defalarca kez bir adım ileriye taşıma fırsatları da olmuştu fakat her seferinde alakasız bir problemle başa dönüyorlardı. Bir seferinde yine böyle sevinçle eve gitmişti. Ertesi gün, toplantı öncesi kapısının önünde kaygan bir yüzeye basıp düşünce kolunu kırmış ve haber vermesine rağmen kimse toplantıya gitmediği için işi alamamışlardı. Şimdi Kutay'ın tavrı da neyin nesiydi böyle. Oysaki projeye hepsinin adını, ortak yazmışlar gibi, eklemiş hatta Projede adını yazdıklarından iki kişinin terfi etmesini bile sağlamıştı. Özellikle Ayla'nın kendine destek olmasını beklerdi. Zira şu an o masada oturmasının sebebi bizzat kendisiydi. Neler oluyordu böyle.

Birkaç derin nefes alıp dengelenmeye çalıştı. Çantasından çıkardığı kapatıcısını gözaltındaki halkaların üzerine biraz daha sürdü.

Yaşadığı bütün bu stresler yetmezmiş gibi, bir süredir de geceleri kâbuslar görüyordu. Her seferinde bir yengeç istilasına uğruyor ve ter içinde çılgık çılgığa uyanıyordu. Hatta dün gece öyle kuvvetli bir çılgık atmıştı ki alt komşusu kapıya gelip "Bir sorun mu var?" diye sormuştu. Asistan kız içeri girince daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Kız çekinerek gülümseyip ellerini yıkamak için biraz sabun aldı. Mine de ona aynadan bakıp gülümsedi. "Nasılsın?" diye soracaktı fakat kızın adını bilmediğini fark etti. Neyse ki kız konuştu önce "Mine Hanım çok sevindim işi almanıza." Mine, haberin böyle hızlı yayılmasına şaşırırdı. "Sen nereden biliyorsun?"

Kızın tırnak uçlarına kadar kızardığını fark edince kendinden utandı. "Şey" dedi kız. "Burak Bey, telefonda konuşurken duydum." Mine'nin keyfi yerine geldi.

"Umarım bu sefer tamama erer."

Bu cümle ağzından öyle bir tonda çıkmıştı ki sanki asistan kıza söylemedi de Tanrıya dua etti. Kız bozmadı, aynı tonda "Umarım" dedi.

O gece rüyasında yine yengeç istilasına uğradı. O kadar uzun zamandır böyle rüyalar görüyordu ki artık bu kâbuslar yüzünden olan uykusuzluğu kanıksamıştı. Ertesi gün en rahat kırmızı topuklu ayakkabılarını giyip şirkete gitti. Ana kapıdan içeri girerken bir mesaj geldi patrondan. Tam odanın önüne gelmişti ki Ayla patronun odasından çıkıyordu. "Günaydın." dedi Mine'ye. Sinsi bir gülüş mü sezdi yoksa uykusuzluktan zihni mi uyduruyordu bunu, karar veremedi. İçeri girince karar verecekti. Patronunun ne için konuşmaya çağırdığını öğrenince emin olacaktı. Ayla hariç tüm grup içerideydi. Projenin tüm haklarıyla hatta ve hatta alınan son işiyle beraber gruptan alınıp Ayla'ya devredildiğini duyunca başından aşağı kaynar sular döküldü. Onun dışında kimse konuyu umursar görünmüyordu oysaki herkes adı gibi biliyordu Ayla'nın yalnız başına o projeyi yürütmesinin imkânsız olduğunu. Mine'nin yalnız bırakılarak yürütemediği gibi...

O hafta için izin aldı biraz düşünmeye ihtiyacı vardı. Uykusuzdu, beyni zonkluyordu ve tükenmiş hissediyordu. İlk uçakla güneydeki yazlığına indi. Yıllardır çalışmaktan gidemiyordu. Neyse ki anneleri daha geçen hafta oradan döndükleri için yazlık temizdi. Bir de temizlikle uğraşmayacaktı. Marketten aldığı birkaç şeyi dolaba yerleştirdikten sonra sahildeki kayıkçı barınağının yanındaki lokantada yemeğini yedi. Ne kadar değişmişti. Doğal ahşap rengi lokantayı son dönem moda olan beyaz mavi renklere boyamışlar, bir de kapının yanına bozuk para ile çalışan kocaman bir müzik kutusu koymuşlardı. İnsanlar zevkine göre müzikler açıyordu ama Mine bu konsepti hiç beğenmemişti.

Önce yaşlı bir kadın Türk sanat müziği; ardından simsiyah giyinmiş, uzun saçlı ergen bir erkek cool bir tavırla bozuk parasını atmış ve underground metal bir şarkı, sonra da iki genç kız kikirdeyerek gelip yabancı pop müzik açmıştı. Kafası çorba olan Mine pencereden dışarı denize bakarak huzur bulmaya çalıştı. Bir süre sonra yıllardır görmediği Dursun amcaı görünce hızlıca hesabı ödeyip kıyıya onun yanına gitti.

Dursun amca oturmuş, denizi izliyordu. Yanında yengeçlerle dolu bir kova vardı. Kovanın uzağından dolaşarak Dursun amcaya sarıldı. İkisinin de gözleri doldu. Biri genç bir kadın olmuş, diğerinin yüzünde çizgiler çoğalmıştı. Dursun amca, kuma saptığı sopanın üzerine attığı ceketini alarak yere serdi. "Otur kızım." deyince Mine çekinerek yengeçlerle dolu kovaya kaçmak bir göz attı. Dursun amca boğazından hah diye taşan minik bir kahkaha eşliğinde," Merak etme kızım, ağzına kadar dolu olsa da bir tanesi bile dışarı çıkamaz."

Mine'nin hayretle büyümüş gözlerini görünce devam etti, "Derler ki çok çok uzun zaman önce bu yengeçleri toplarken, kaçmasınlar diye üzerlerine hep bir kapak kapatırlarmış. Bir gün kuvvetli bir rüzgâr esmiş, bir balıkçının cılız sepet kapağı uçuvermiş. Yengeçler kaçmasın diye etrafına bakınsa da sepeti örtecek hiçbir şey bulamamış. İşte, ilk yengeç kaçmak için sepetin tepesine çıkmış. Balıkçı onu tutmaya davrandığı vakit ne görsün. Aşağıdaki yengeçlerden biri kaçmaya çalışan yengeci tuttuğu gibi aşağı çekmiş. Sonra diğeri, sonra diğeri ve sonra diğeri derken... O gün, saatlerce izlemiş balıkçı. Onca saat bir yengeç bile çıkmamış o sepetten. Sonra sık sık denemeye devam etmiş. Başka yengeçler yakalamış. Başka başka

sepetler, kovalar kullanmış. Hepsinde aynı şey olmuş. Ağzına kadar dolu olan, rahatlıkla kaçabilecekleri bir kovadan dahi kaçamıyormuş bu yengeçler diğerleri izin vermediğinden."

Hikâye bittiğinde Mine'nin gözlerinden oluk oluk yaş döküldüğünü fark edince telaşla sordu Dursun amca,

"Ne oldu kızım yengeçlere mi üzüldün?"

Mine, cebinden çıkardığı lokanta peçetesiyle burnunu silerken

"Yok, Dursun amca. Aslında şu an kendime sevindim.

Bir yengeç sepetinden kaçtım bugün." İçine bir huzur doldu o an.

O gece kâbus görmedi.

Farklı Medeniyetlerde Umudun İnanç Yolculuğu

Nilgün Uğurlu

İnsanlığın bitmeyen arayış yolculuklarına şöyle bir göz atarsanız karşınıza çıkacak en güçlü, en canlı arayışın umut olduğunu görürsünüz. Yüzyıllar boyunca değişen, dönüşen yaşam şartlarında insanoğlu en çok umudunu beslemiş olacak ki Eski Mezopotamya'dan bugünün Anadolu'suna, Eski Sümer öğretilerinden Mısır'a, Eski Pagan inancından, bugünkü Kuzey Amerika'ya gelen uzun yolculuğunda umut ritüelleri hep canlı kalmıştır çünkü insanoğlu doğası gereği huzur, mutluluk, sağlık, güven, barış için hem fedakârlık yapar hem de yine içgüdüsel olarak kendini ve sevdiklerini bütün kötülüklerden korumak ister. İşte umut ritüelleri bu noktada manevi kalkan olarak karşımıza çıkar. Nasıl mı? Bu konuda yaptığım bir araştırmada bakınız nelerle karşılaştım.

Kötü bir olaydan bahsederken, aynı olayın başımıza gelmemesi için, üç kere tahtaya, demire ya da sert bir cisme tıkladmak.

Tanıdık birinin bebeğinin doğduğunu duyunca demir veya metal bir şeyi tutup bebeğe sağlık ve güç dilemek. (Demir gibi güçlü olsun anlamında)

Vücutta çıkan ucu toplamış çibanın nazar yüzünden olduğuna inanmak.

Bir eşyanın kırılmasıyla evdeki nazarların gittiğini düşünmek.

Yeni doğan bebeğin yüzünün nazardan korunması için kırk gün boyunca ev halkı dışında kimseye gösterilmemesi.

Mavi gözlü insanların gözündeki enerji ile nazar deşdirmesi.

İşlerin ters gitmemesi için kıyafetlerin ters bırakılmaması.

İşyerlerinde kapı üstlerine kötü enerji girmemesi için iğne saptamak.

Uzağa giden bir yakınının arkasından kazasız belasız gitmesi ve çabuk dönmesi için su dökmek.

Türbelerde kutsal sayılan ağaçlara dileklerini yazıp asmak ya da bez parçaları bağlamak.

Gelinin yeni evine girerken huzurlu mutlu olması için etrafına şeker atması.

Lohusa kadınların Alkarısı denilen kötü bir varlıktan korunması için başına kırmızı kurdele veya kırmızı tülbent takması.

Umut ritüelleri elbette bu kadarıyla sınırlı değil. Farklı inançlarda umut ritüelleri bambaşka bir kapı çıkardı karşıma. Hadi o zaman, o kapıyı birlikte aralayalım.

Dikkatimizi ilk çeken Eski Mezopotamya kültüründe kullanılan be bugün Anadolu'da hala canlılığını koruyan tılsımlar oluyor. İçinde birtakım yazıların bulunduğu gümüş, bakır veya farklı metalden yapılmış objeler; yeni doğan çocukların sağlıklı büyümesi, psikolojik sorunları olanların iyileşmesi amacıyla kolye, bileklik olarak takılır ya da omuza asılmış. Eski Mezopotamya kültüründe ise cinsel sorunları gidermek amacıyla da tılsımlar yapılmış. Hamilelikte veya doğumda oluşabilecek sorunlardan korunmak için de tılsıma başvurulmuş.

Tılsımlarda semboller önemli yer tutuyor. Örneğin üzerinde atmaca sembolü olan kolye ya da bileklik takan kişilerin cesaretli, korkusuz ve güçlü olacağına inanılıyor. Başarı, iyi şans ve refah anlamına gelen çift başlı yılan ise gerek kolye gerek broş olarak bakır, gümüş, altın madenlerinden hazırlanıyor. Hilal manevi varlıklardan güç almak umuduyla kolda, boyunda takı olarak kullanıldığı gibi dekoratif olarak da hazırlanıp kullanılıyor. Düğünlerde, kutlamalarda kullanılan inanna figürünün sevgi ve uyum gücü olduğuna inanılıyor.

Sümer, Asur-Babil kültüründe bulunan el ve ayak figürleri, tılsımların tarihinin çok eskilere dayandığını gösteriyor bizlere. Eski Mısır'da "horusun gözü" ve "pislik böceği" figürlerine rastlanması da bunu kanıtlar nitelikte. Hatta bu figürler evlerle beraber mumyalarının yanında da karşımıza çıkıyor.

Haydi, şimdi de özellikle İç Anadolu ve Doğu Anadolu'da uygulanan tütsülere bir bakalım. Yani Anadolu'daki kokunun ve dumanın gücüne... Tütsü, bir kap içinde yaktığımız bitkilerden çıkan koku ve dumandır. Bu duman evin içinde gezdirilirken tütsünün kokusu da yayılır. Dumandan ve kokudan çıkan enerji yardımıyla kötülüklerin evimizden uzaklaşması umulur. Düğünlerden, cenazelerden, güzel olaylardan, kötü olaylardan sonra yakılması yaygındır. Üzerlik tohumu tütsü için en doğru bitki olarak kabul görülür. Tütsü bittiğinde camlar kapılar açılıp kötü enerjinin dışarı çıkması sağlanır

Bir başka nazardan korunma yöntemi ise kurşun dökmektir. İç ve Doğu Anadolu Bölgeleri dışında farklı bölgelerde de kurşunun şifasına inananlar vardır. Bakalım kurşun nasıl dökülür?

Nazar değdiğine inanılan kişi, nazardan kurtulma umuduyla bir örtü altına girip dizlerinin üstüne çökerek oturur. Kurşun metal bir kap içinde eritilir. Örtünün üstünde içi su dolu bir kap tutulur ve erimiş kurşun suya dökülür. Kurşunun suda aldığı şekillere bakılarak nazarın kimden geldiği yorumlanır. Kurşun suya aktığında ortaya bir duman yayılır. Bu dumanın kişinin üzerindeki nazarı kaldırdığına inanılır. Ayrıca kurşun döken kişinin el almış olması gerekir. Ancak o zaman şifa olacağına inanılır. İçine kurşun dökülen su da kurşun döktüren kişinin alınına sürülmelidir.

Gözlerimizi Batı bölgelerimize çevirdiğimizde ise bambaşka bir ritüel olan Hıdrellez ile karşılaşırız. Kültürümüze göre Hıdrellez, ilkbaharda -Mayıs ayında- kutlanır. Hızır As'ın İlyas peygamberle buluştuğuna inanıldığı için bugün kutsal sayılır ve onların gezdiği düşünülen yeşil yerlerde dolaşıp çiçek toplanır. Baharın ilk kuzusunun kesilip yenilmesi, toplanan çiçeklerin kaynatılıp içilmesi halinde hastalıkların uzaklaşacağına inanılır. Hıdrellez zamanı dilek tutarken beyaz elbise giyilmesi önemlidir. Üç kez tekrarlanan ateşten atlama ritüeliyle nazarların gitmesi umulur. Toplanan yeşillikler evlere getirilip kapıların üstüne asıldığı takdirde Hıdrellez Hızır'ın geleceği inancı kuvvetlidir. Hızır 'ın gezindiği yerlerde hastalık, felaket, kıtlık olmayacağına inanılır.

Avrasya Şamanizm'inde ise çok da yabancı olmadığı nesnelere karşılıyor bizleri: aynalar ve maviye boyanmış bezler. Demir nesnelere özellikle de aynaların çok önemli bir yeri var anlaşılabilir

bu kültürde. Yaşadıkları alanlara mavi bez ve aynayı yan yana koyarak mavinin yansımasıyla kötü enerjilerden korunmak istemişler ve elbiselerine de ayna parçaları le motifler yapmışlar ki aynanın gücünü gökten aldığına ve nazarı yok ettiğine inanıyorlar. Bu da mavi boncukların, Şaman öğretisinden günümüze nazar boncuğu olarak geldiğini gösteriyor.

Sırada Orta Çağ Avrupası var. Halloween. Bizdeki adı ile “Cadılar Bayramı”. Yaz sonunda hasat karşılamak için yapılan ve şenlik ateşlerinin yakıldığı, kostümlerin giyildiği eski bir Kelt Festivali olan Halloween’ın kökeni Pagan inancına dayanıyor. *Keltlerde yaz sonunun ilahi bir dönem olduğuna inanılıyor ki evlilikler, kıtsamalar hep bu dönemde yapılıyor. Yine bu dönemde geçmişte yaşamış ruhların evleri ziyaret ettiğine inanılıyor. Aynı zaman da kötü ruhların geldiği düşünülerek onları uzaklaştırmak için ateşler yakılıyor. Kötü ruhlardan saklanmak için ise maskeler ve korkunç kostümler kullanılıyor.

Başınız döndü değil mi? Bu garip yolculukta şimdiki durağımız ise Gök Tanrıya inanan Eski Türkler. Bu dönemde dağ, deniz, orman gibi varlıklardan kötülük görmemek için onlara kurbanlar sunuluyor. Altay inanışına göre de Tengri’ye kötülük yaptığı için cezalandırılan Yer Altı Âlemi Efendisi Erlik’e kurban sunmak son derece önemli şayet sunulmazsa hastalık ya da ölümün geleceğine inanılıyor.

Göktürklerde ise hayvanların sütüyle senenin bereketli geçmesi için ilkbaharda bir karışım yapılıyor ve bu karışım toprağa saçılıyor. Bu karışım genellikle bulgur ve süt ile lapa halinde hazırlanıyor. Bunların yanı sıra hastalık, zafer ve barış için de kurban sunuluyor. Kurban olarak genellikle en değerli varlıkları olan atlar tercih ediliyor.

Peki, Hinduizm öğretisinde biraz soluklanmaya ne dersiniz? Hindistan ‘da umutlar biraz daha güvence altına alınmak istenmiş olabilir. Şöyle ki bu ülkede tercih edilen umut ritüeli astrolojidir. Kız isteme ve evlenme gibi hayatlarını etkileyen kararlar Vedik Astroloji ile alınır. Tarihleri astroloji ile belirlenen başlangıçların uzun ömürlü olacağına ve mutlu günler yaşanacağına inanılır. Şunu da belirtelim ki Vedik Astroloji karmamız üzerinden çalışan astrolojidir. Bunun yanı sıra Yoga öğretisinin ve Karma sisteminin doğduğu yerdir Hindistan. Bu öğretiler doğrultusunda fiziksel ve ruhsal disipline ulaşmak hedeflenir. Hiçbir hatanın hatta kötü düşüncenin karşılıksız kalmayacağı karma öğretisinde sanırım umut kendimizi iyileştirmek olacaktır.

Umarım, medeniyetler arası küçük yolculuğumuzdan keyif almışsınızdır. Umutlarımız ve hayallerimiz için en doğru, en anlamlı yolda yürümemiz temennisıyla...

**Keltler, İlk Çağ döneminde Avrupa’da yaşayan ve altı ulustan oluşan halkın adıdır.*

Kaynakçalar:

Dergi park, TDV İslam Ansiklopedisi, fsm ilmi araştırmalar: İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, www.richmondnu.com

(Öfkemin hırsı uzlaşma yollarını tıkadı.)

İnsanlar için çıktığım hiçbir yolculukta insanlara güvenerek yol almadım. Bu nedenle hep güvende oldum, hep güçlü kaldım. İnsanlar kurmalı bir ihanetin sıralı dişlileri gibi birbirlerini iterek, çekerek, kendi çevrelerinde döne döne tüketmişlerdi zamanımı.

(Kaybımın farkına vardığım geceydi...)

Benden saklanmışların gizlerinin çözüldüğü geceydi. Onca kahr yazgılı, onca peşin hükümlü, onca kibirli, bencil, ikiyüzlü beynimin içine dolmuş; bilincimin de atında bana ihanet ettikleri köhne handa toplanmışlar, gitmem için gelmemi bekliyorlardı. Geldim ve gördüm. Birer leş gibiydi bakışları. Bakışlarının tiksindirici kokusunu alabiliyordum. Gül görünümlü leş kokulular...

(“Güneş herkese eşit doğar ama gül başka leş başka kokar.” derler.)

Daha yolun en başında bile hiç inanmadıkları halde inanmış gibi görünmenin yarattığı yorgunluk ve bıkkınlık hissinden kurtulmuş olmanın verdiği mutluluk, karanlık ruhlarının paçalarından sızıyordu. Bu karasıklam, bu pervasız, bu hain halleri ile kendilerini güçlü ve haklı görüyorlardı. Nihayet öfkemin ateşi bütün hanı yakıp kül etti. Geriye sadece küller ve çocuklar kaldı. Yangından kurtulan çocuklar, sadece onlar anlatabilecekti hiç anlamadıkları şeyleri... Küllerin arasında geçtim pişman da değildim. Çocukların gözyaşlarını sildim, ellerinden tutarak onları beynimin en güvenli yerine, bilincimin üstüne yerleştirdim ve kendimden çıktım. Kırık dökük bir tekne ile fırtınalı bir denize açıldım. Muhtemelen bu son yolculuğumdu ve kendi sonuma gidiyordum.

(Ölmek istemek ile ölme zamanının geldiğine karar vermek aynı şey değildir.)

Fırtınalı o denizde günlerce günlerin geçmesini bekledim. Öfkem, içi kalabalık yalnızlıkların kinperest kahramanı... Öfkem azaldıkça dağıldı içimin kalabalığı, anılar yerlerine çekildi, gürültü de azaldı. Geriye sadece yorgunluk kaldı. Artık ölmek ya da kalmak değil kaybolmak ya da hiç bulunamamak korkusu dolaşırken zihnimde, teknenin çatırdayan tahtalarının sesi ile uyandım dalıp gittiğim uyanıklıktan...

Fırtına şiddetlenmiş, teknenin motoru yanmış, onu bir arada tutan tahtalar da birbirlerinden ayrılıp denizin derinliklerine doğru gömülmeye başlamıştı. Neden sonra bir anda sakinledi deniz, kara bulutlar uçuşup gitti, sis

perdeleri de çekilince arşa kadar uzanan kapılar aralandı ve keşfedilmek için sabırsızlanan tüm gerçekler açığa çıktı.

(Kabullenmek ve empati)

Gerçeklerin görüntüsü olmaz. Yönü, yüzü, tarafı da yoktur. Bu nedenle gerçeklere gözünü kapatamaz ya da sırtını dönemez insan. O bir kavrama biçimidir, insan onu, o insanı kavrar. İşte tanık olduğum böyle bir gerçeklikti, kaçınılmaz, saklanılmaz ya da sakınılmazdı. Yine de kapadım gözlerimi...

Teslim olmaya hazırdım çünkü direnmek için bir sebebim yoktu ve bir sebebi var edecek gücüm de kalmamıştı.

Batmaya başlayan tekne ile derinlere doğru çekilirken yani henüz yaşıyorken nefes alıyorken henüz, bir şansım daha olsaydı diye geçirdim içimden. Ölmeden önce söyleyeceğim son şeyin bu olacağı benim bile aklıma gelmezdi.

Yine de öldüm...

Yüzüm yanıyor, bacaklarım üşüyordu. Gözkapaklarıma çarpıp duran kum taneciklerinin yarattığı rahatsızlık ile açtım gözlerimi. Dalgalar ayaklarımdan başlıyor, boynuma kadar örtüyor üzerimi, sonra çekilip gidiyordu. Güneş yüzümü ısıtıyor, üzerimde kuruyan deniz tuzu tenimi yakıyordu. Uyandım ve kıyıya vurmuş bedenimi gördüm, buldum kendimi...

İlk yaptığım kıyıya vurmuş tahta parçalarını kurutmak üzere toplamak oldu. Öyle ya gece üşümek için yakacaktım onları.

(Hayatta kalma güdüsü bir planlama işi değil o bir reflekstir.)

Ölmediğim için mutluydum. Onca insanın o ağır yüklerinden kurtulduğum için mutluydum. Garip bir şekilde bana ihanet ettikleri için bile mutluydum. Artık anlıyordum. Onlar yapmaları gerekeni yapmış, hikâyelerinde yazılanları yaşamışlardı. Onlar bekleneni, kaçınılmaz olanı, yazılmış olanı yaptıkları için hepsi haklıydı. Onlar hepsinin toplamıydı ben ise sadece birkaç kişi...

Eskiden gezgin olan ben, şimdi kayıp bir sırrın ev sahibi hüznüydüm. Böyle kaç gece, kaç gün eksildi bilmiyorum. Bildiğim tek şey adanın beni bağrına bastığı, koruduğu, doyurup giydirdiği. Bana karşı oldukça cömertti. Adada her bitki, her canlı ayrı ayrı ama özlerinde aynı gibiydi. Onlarca farklı beden, farklı biçim tek bir bilinçle hareket ediyor gibiydi. Nedenleri farklı ama amaçları aynıydı. En çok da suyu izledim. Çünkü birçok nedenin sonucu, birçok sonucun da nedeniydi. Böylece adadaki o tek benliğin, adanın ruhunun ya da bilincinin suda gizli olabileceğini düşündüm. Adada yüksek bir bilince ait birçok iz vardı. Ya izi takip edip kaynağı bulmalıydım ya da kaynağın yarattığı izleri sorgulamalıydım...

(Bir gezgin her zaman tutar yola koyulur ya da tutulup yola koyulur.)

Yolculuk beklediğim kadar zorlu olmadı. Suyun kaynağı yola koyulduğum yerde, az ötemde yani daha yolun başındaydı. Büyükçe bir kaya parçası üzerinde oluşmuş küçük bir çatlaktan sızan incecik su... Bütün adaya hayat veren kaynağın bu kadar cılız oluşu inanılır gibi değildi. Daha derinde, daha kadim, daha güçlü bir gizem olmalıydı. Eğilip suyu izledim, görüşüm gibi zihnim de berraklaştı. Unutulmaya yüz tutmuşlar hatırlanır oldu. Biraz daha eğilince kendi yansıma gördüm. O an bilincim bilişimle barışverdi. Kendimi buldum. Buradaydım işte, tam da baktığım yerde. Neden sonra yalnız olmadığımı anladım. Derinlerde bana bakan bir şey vardı. Biraz ürkek, çokça çekingen,

beni izleyen bir çift göz...

Daha çok eğildim, başımı suya soktum, oradaydı işte. Karanlık gecelerde parıldayan yıldızlar gibi ışık saçıyordu.

Öyle güzel, öyle parlaktı ki... Bana hoş geldin der gibiydi. Gediğim için memnun, beni gördüğüne sevinmiş gibiydi. Uzanıp almak istedim onu, doğrulup ulaşmak istedi bana. Daha derine dalıp onu ellerimle kavradım ve sudan çıkardım. Ellerimde tuttuğum bir taş değil sanki bir öngörüydü. İçinde birini barındırdığı belliydi ya da bu his sadece bende belirdi. Taşa seslensem, sesime ses verecek gibiydi. Gördüğüm en kıymetli cevherden daha güzel, en kıymetli madenden daha kudretliydi. Zaman durmuş gibiydi. Kim bilir kaç yüzyılı sadece bakışarak geçirdik.

(Huzur ve güven-sessizlik büyütür.)

Onu usulca yere bıraktım ve artık var ol dedim ona. Sen kimsen o ol!

İkiye ayrıldı taş, içindeki ruh bir sis bulutu gibi yükselip sonunda bir bedene büründü. Şimdi baktığım yerde o vardı. Yılların sessizliğini bölen ben oldum. Bunca zahmet sana ulaşmak içinmiş, geriye kalan bütün zamanım senin olsun, gücüm sana geçsin, ben senin olayım dedim. Titrek dudakları aralandı, asırlar eskitmiş bu bekleyişe kendinden emin tek bir kelime...

Git, dedi. Gitmelisin sen yola devam edensin. Ben de gidebilmek için asırlarca gelmeni bekledim. Şimdi gitmelisin ki ben de gidebileyim. İzin vermedim, gidemedim, git diyemedim. Buz kesmiş ellerini tuttum, bedeni soğuyordu, dalından koparılmış bir gül gibi gözlerimin önünde kuruyordu. Onu alıkoysam solup yitecekti, onunla suya dalsam boğulup ölecektim. Ne kalabilirim ne de gidebiliriz. Ona dokunmaya elsiz, onunla konuşmaya dilsiz kaldım. Bana doğru yanaştı, tenini tenimde hissettim. Dudakları tenime değdiğinde kulağıma fısıldadı yine, "Gitmelisin artık, unutma dönmektir biraz da gitmek çünkü göçmen kuşlar bile önce döndüğü yeredir, sonra göçte... Giderken yüreğimi al yanına, yüreğindeki sökükleri benimle yamala. Böylece ben sende olayım ve sen benimle ol, dedi. Derin bir kuyuya yuvarlanıyor ama bir türlü dibi göremiyordum. Çakılmak istiyordum. Ufalanıp dağılmak, yeniden oluşabilmek için parçalanmak istiyordum zira ruhum çatlaklar içinde. Başını omzuma yasladım, gül kokusunu soludum, hiç olmadığım kadar huzurlu ve hiç olmadığım kadar üzgündüm.

Birkaç tesellinin avuntulu gölgesinde birbirimize kavuşmuş ayrılmayı beklerken, Tanrının sesi düştü adanın yüzüne. Ses bir görüntüye büründü. Yerin yüzünden toprağı aralayarak yükselen sisten aksakallı bir ihtiyar belirdi.

"O benim" dedi.

Bilen, duyan, yazan, yaşatan, olduran benim.

Hepsi benden ama ben hepsiyim, dedi.

Siz ise ikisiniz ve iki bir olmaz, dedi. Ama madem olalım dediniz, madem buna cesaret ettiniz, size sadece bir kere bir olma hakkı verdim. Taş dışarıda, sen suda durabilirsin sadece bir kere bir olun, tek olun. Birbirinizden aldıklarınız size rehber olsun, yolunuza ışık tutsun, sonra bir daha bir olana dek ayrılın ve yollara koyulun, dedi ve gitti.

Taş elimden tutarak suya çekti beni. Suda soluyabiliyordum, birlikte derinlere daldık. İhtiyar sözünü tutmuştu. İkimiz dışında her şey ve herkes donakalmış, zaman dahi durmuştu. Artık onca kalabalık içinde bile yalnızdık. Nihayet birlikte olduk. Birleşen bedenlerimizle bir olduk, tek olduk. Ben aktıkça ona, o içime doldu.

Artık bırakacağım o değil bendim, giden ise ben değil o olacaktı. Bir daha buluşmak üzere vedalaşmadık bile çünkü ben onunla kaldım, o ise benimle gitti.

(Adadan Dönüş, Kuzgunun Düşleri-28-4)

Biz Varız

Sibel Kurtulan

Kız çocuklarının bastırılmış duygularla, endişeyle, kaygıyla büyütüldüğü coğrafyalar ve ataerkil düzenin kabul gördüğü toplumlarda sorulması gereken bazı önemli sorular var. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk, gelecekte topluma sağlıklı yön verebilir mi? Hastalıklı, dengesiz, çağa ayak uyduramayan, bilgisiz, bilinçsiz bir kalabalığın bir parçası mı olur yoksa?

Birçok toplumda kadınlar ne yazık ki ikinci sınıf vatandaş kategorisinde görülüyor. “Sen ne anlarsın ki? Elinin hamuruyla erkek işine karışma!” gibi yaralayıcı ifadelerle örselenmiş kız çocuklarına sadece eş ve anne rolü biçiliyor. Doğu ve Batı arasında gidip gelerek yozlaşan kültürler, üretim ilişkileri ve karar verme süreçlerinde kadını yok sayıyor. Yalnızca annelik görevi ile kısıtlı, kişiliksiz, kimliksiz bireyler oluşturmaya çalışan ve toplumun yarısını hiç kabul eden bir bakış açısı.

Oysaki Atatürk'ün liderliği ile 1930 yılından itibaren kadınlarımıza, önce belediye seçimlerine katılma sonrasında ise muhtarlık ve ihtiyar heyetine seçilme hakkı tanınmıştı. 5 Aralık 1934'te ise [Anayasa](#) ve Seçim Kanunu'nda yapılan yasa değişikliği ile kadınlarımıza milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanındı.

Anadolu kadını seçme ve seçilme hakkını; İsviçreli kadınlardan 36, Fransız hemcinslerinden 11, Belçikalılardan ise 14 yıl önce elde etti.

Bu haklar kadınlara, yeni Türkiye Cumhuriyeti bakış açısıyla yukarıdan aşağı örgütlenerek sağlandı. Oysa doğru olanı Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi aşağıdan yukarıya örgütlenme ile ve kendi iç dinamikleriyle sağlanan bir kazanımdı. Batı Avrupalı kadınlar seçme ve seçilme hakkını bizlerden çok daha geç elde etmelerine rağmen kültürel alt yapıları ve üretim ilişkileri daha nitelikli olduğu için günümüzde bizlerden daha güçlü konumdalar.

Toplumumuzda kadınların, bir erkeğin yapabildiği her işte boy göstererek onlarla eşit şartlarda çalıştığı elbette görmezden gelinemez. Gel gelelim geri zihniyete sahip bazı kesimlerde kadınlar; hamilelik, doğum ve süt izni gibi haklara sahip oldukları halde yıldırıcı şirket politikalarıyla ne yazık ki başarılı oldukları işlerden uzaklaştırılıyor. Daha da kötüsü çalışma şartları ağırlaştırılarak kadınların işten ayrılması bekleniyor. Ağır mobbinglere maruz kalan kadınlardan bazıları belki de bilinçaltlarına yerleştirilmiş kodlarla mücadeleden vazgeçiyor. Ama bazıları...

İşte, kadınlara işlenmiş bu ataerkil kodların zincirlerini kırarak olan yine kadınlardır. Zira kadınlar içgüdüsel davranışlarıyla eline aldığı her işi büyük bir özveriyle başarıya ulaştırır.

Söz sahibi oldukları konularda yapıcı, işlevsel, üretkendirler. Ne yazık ki bunu görmezden gelen kişiler; aşırı baskıcı, ataerkillik zihniyeti savunanlar hala aramızda yaşamlarını sürdürmekte.

Gelecekte söz sahibi olacak bireyler yetiştirdiklerinin farkında olan kadınlar toplumun kayan şirazesini yerine getirecektir.

Hayatın adil davranmadığı ancak mücadeleden hiç vazgeçmemiş olan tüm kadınlar, Var olun, var olalım!

Kurguda Metafor ve Notre-Dame de Paris

Hale Kaymakçı

Sanatın özü kurmacadır. Hangi esere bakarsanız bakın, var olanın yeniden tasarlanarak görünür kılınmasından başka bir şeyle karşılaşmazsınız. İster bir heykel, tablo ya da şiir, isterse defter kenarına karalanmış birkaç dize, nota, sözcük olsun; bakıp da göremediğimizi gören, duymadığımızı duyan ve bizim için hissedilir, ifade edilir kılan sanatçılar sayesinde hem doğaya hem de kendimize bu kurgulanmış gerçeklikle dokunuruz.

Bu yeniden şekillendirme içeren yaratım sürecinde kurgu, her ne kadar bir betimleme planlama gibi konumlansa da sanatta en can alıcı unsurdur. Sanatçıyı anlaşılır kılan, esin kaynağını nesnelleştiren çalışmadır. Kurgu emek ve zaman ister. Doğuştan iyi bir ressam olabilirsiniz, ancak bir tekniğiniz, ustalaşmanızı sağlayan bir çalışma planınız yoksa yaptığınız eserler bir yere kadar anlaşılır olur.

Özellikle edebiyatta kurgu çok daha kendi önemini belli eder. İyi kurgulanmış bir eser ne okuyucuyu sıkar ne de çağlar içinde unutulup gider. Kurguyu mükemmel kılan ise yazarın bilinçaltını ortaya koyan metaforlar olmalı diye düşünüyorum. Okuduğum yazarın dağınık cümleleri, okuyucuyla arasında duran öncelikle kendisine yabancı olduğunu hissettiren mesafeli, açıklığı olmayan kurgusu beni rahatsız eder. Bu bağı kuramadığım yazarların eserlerini okusam da hiçbir şey anlamam. İşte bu yüzden bana iyi gelen, her okuduğumda farklı bir katmanını keşfettiğim dilimize, “Notre-Dame’ın Kamburu” olarak çevrilmiş, Victor Hugo’nun ünlü eserinden yola çıkarak kurguda metaforların öneminden, bizi yazarın beyin kıvrımlarının arasında gezdiren bu yöntemi nasıl okuduğumdan, şifreleri nasıl çözdüğümden bahsetmeye çalışacağım.

Eserin orijinal adı olan “Notre-Dame De Paris” özellikle seçilmiştir. Hugo’nun kurgusunda eser uzun uzun Paris şehrinin ve ana karakterlerin betimlemesiyle başlar. Bu haliyle kitap bir romandan çok tiyatro eseri gibidir. Nerdeyse sıkıcı boyutta şehrin, binaların, meydanların anlatıldığı giriş kısmında aslında yazarın amacını görebiliyorsunuz. Ona göre Paris yaşayan bir organizmadır. Tüm şahaneliğine rağmen; çürümeye başlamış, lağım kokan bir cesede dönüşmekte olan Paris insan bedenine benzetilir. Bu canlı kentin kalbi ise Notre-Dame’dır. Peki, bu bedende insanlar neyi simgeler? Duyguları tabi ki. Özellikle kalbin içinde yaşayan baş diyakoz Dom Claude Frollo, kalbin en karanlık yönünü egoyu temsil eder. Arzu ve hırsıyla dalgalanan, çelişkili ruhunun fırtınasında tüm karakterler savrulup durur. Olayların akışını değiştiren, yön veren en büyük etkidir. Zekâsı ve adanmışlığıyla dindar kesimde kendisine bir yer edinmiş olsa da kiliseye öyle tam bir sadakat sergilemez, yasak olana hep bir merakı vardır. Gizli olarak simyayla ilgilenir ve Esmeralda ile de tabi ki. Onu ilk gördüğü anda, “Bu bizim bir avuç toprağımızla yaratılmış ve bir kadın ruhunun titrek ışıklarının içerisinden cılızca aydınlatıldığı sıradan bir kız değildi. Bir melekti bu!” diye düşünen Frollo, hemen ardından onu cadı olarak tanımlamakta çekinmez. İçine düştüğü şehvet ve onun doğurduğu korkuyla sadakat sözü verdiği tüm değerleri alaşağı etmekten de çekinmez. Roman boyunca kendisiyle yapacağı savaş, bireyin nefsiyle çatışmasına güzel bir örnektir. Yazarın bu rol için bir rahip seçmesi ise çağın gerekleri ile oldukça uygun olsa da asıl önemlisi metaforda kalbi yönetenin kim olduğu sorusuna cevaptır. Ne kadar kutsal ya da zeki olursa olsun, terbiye edilmemiş bir nefsin insanı düşüreceği durumlara örnektir. Baş diyakoz sadece zaafı olan biri değildir, Ouasimodo’yu ölümden kurtaran odur.

Onu kanatları altına alarak korkunç görüntüsüne rağmen yanında tutan odur. Ancak bu iyiliğinde bile bir kibir vardır. Çünkü onu kendi emelleri için kullanmaktan da çekinmez. Tüm bu davranışları, nefsin baştan çıkarıcı üstün olma cazibesini ortaya koyar.

Quasimodo ise kırıldıktan sonra parçaları yeniden doğru dürüst yapıştırılmamış bir dev gibi eksik, tamamlanmamış görüntüsü ile sadakatin simgesidir. Tıpkı adalet gibi, bu duygunun da handikapları vardır. Dolayısıyla Quasimodo da can yoldaşı olarak gördüğü, hamisi Don Claude Frollo'ya karşı bir köpeğin bağlılığını taşımaktadır. Ondan Esmeralda'yı kaçırmamasını istediğinde hiç sorgulamaz, bu yüzden cezalandırıldığında da hiç kimsenin adını vermez. Ama Esmeralda'nın küçük bir merhameti her şeyi değiştirecektir. Nasıl güzel duygular karşılık bulduğunda coşup büyürse, Quasimodo da içinde yeşeren tüm saf duyguların etkisiyle hem gerçekliğini daha net görecek hem de sadakatinin bu ışıkta yön bulmasına izin verecektir. Çünkü bu genç, körpe kız benliğinin en saf halini simgeleyen kirlenmemiş öz benliktir, o sevgidir. Ve tüm dünya onu yok etmek için yarışır.

“İnsan adaletinin öğütölmek üzere korkunç değirmen taşlarına teslim ettiği darı tanesi” Yazarın tanımıyla Esmeralda budur. Roman boyunca sadece iyilik yapan ve her iyiliğine karşılık bir ihanetle karşılaşan Esmeralda'yı, düşmanlarına karşı koruyan ise Quasimodo olacaktır. Çünkü insan yüreği her zaman kendisine sadıktır. Kendi öz benliğimizi bir içgüdüyle savunur, koruruz. Yeter ki var olan güzelliğimizle karşılaşalım, kendimize merhamet etmeyi bilelim. O ünlü su verme olayı bunun bir göstergesidir. Egonun çıkarıcı, zalim tavrından kurtulup sevinebilir olduğunu anlayan yürek elbette seçimini sevgiden yana yapacaktır. Ve bu iki masum duygunun dış kuvvetlerin saldırılarına karşı saklanacağı yer, kilisenin yüksek duvarlarının ardı, kalbin derinlikleri olacaktır. Ancak ego her şeyi ister. Nefsin amansız açlığı onları orada da bulacak, kurtlara yem edecektir. İnsan eninde sonunda kötülüğe yenik düşer. Tüm renklerin aynı hızla kirlendiği bu dünyada, öncelik her zaman beyazdır.

Kitaptaki bir önemli karakterde şair ve oyun yazarı olan Pierre Gringoire'dir. Onun görevi sanatı ve sanatçıyı simgelemektir. Bir yerde yazarın esere yansımalarıdır. Kıvrak zekâsı, hazır cevap ve komik diliyle bir orta oyunu anlatıcısının performansına sahiptir. Ve tüm sanatçılar gibi gerçeğin peşindedir. Rahibin oyunlarını çözen odur. Esmeral'dan merhametini ve koruyuculuğunu kazanması boşuna değildir. Çünkü özümüz bilir ki onu kendisine ulaştıracak olan gerçeğin perdesini aralayacak tek vasıta sanattır. Romanın sonundaki acıklı anne kız kavuşması da bunun her zaman iyi sonuçlanmayacağını gösterir. Çünkü rahibin de dediği gibi, “Bu zafer kılıcı olmadıysa, bunun suçu insanla iblisi eşit güçte yaratmamış olan Tanrı'nındır.” Roman boyunca önümüze serilen zıtlıklar içinde, özellikle sınıf farkına dayalı ön yargıların her durumda kazanması yazarın işte buna inanmasındandır.

Victor Hugo'nun tüm eserlerinde hümanizm kokan bir adalet arayışı vardır. Sanatçının gerçek hayatında kafasını en çok bu konunun meşgul ettiği bellidir. Esmeral'dan daha doğduğu gün ters gitmeye başlayan kaderine bakılırsa, yazara göre ilahi adalet de yoktur. Zenginliğe karşı fakirliğin, güzelliğe karşı çirkinliğin olduğu bu coğrafyada kazanan her zaman zaafalarına yenik düşen zavallı ilkellik olacaktır. Pekâlâ, yazar bunun için bir çözüm önerisinde bulunur mu? Hayır. Onun görevi göstermek ve cevaplar sunmak yerine sorular sordurmaktır. Hugo bunu her eserinde çok güzel ortaya koyar. Ben bu kitabı her okuduğumda aynı soruyu soruyorum, “Zıtlıkları ortadan kaldırmak eşit bir dünya, adil bir dünya için yeterli midir? Yoksa insan ruhunu zaaflarından arındırmak yeterli olur mu?”

Hugo da aynı soruların peşindedir. Bunu tahmin edebiliyorum çünkü yazarın açıklıkla kaleme aldığı eserinde yarattığı Paris evreninde, satırlarına yansıttığı metaforlarla görmek isteyeninin önüne seriyor. Okuyucusuyla arasındaki bağ da budur. Bir sanatçının kendi bilincine olan yakınlığı metaforların ardına saklanmış dürüstlükte saklıdır. Fikirlerine karşı bağlılığı, onları savunmadaki becerisindedir. Bu bağ, kitabı eline alan tüm okuyucularla böyle kolaylıkla kurması bundandır. Olayların akışkanlığı, karakterlerin birbirine etkisi, masalimsi diliyle öyle bir eser kurgulamıştır ki çağlar geçse de etkisi eksilmemektedir.

Barlo'nun Boncuklu Tokası

Efecan Akar

EKİM

Bir Ekim akşamı dostum Barlo'ya rastladığımda güz yeni gelmişti. Dostum aylar sonra yeniden gülüyor, bir gözü tütsülediği balığın üstünde bir gözü de gelişimi izliyordu. Kocaman nasırlı eli havada beni selamlarken bileğindeki boncuklu toka gece- nin siyahlığına renk veriyordu. Barlo maviye karşı açtığı savaşı kazanmış, umudunu denizin dibinden çıkarabilmişti.

Bir başka garip kasabadır bizimki. Üç tarafı mavi- lerle serilmiş, ahşap binaların hâkimliğinde bir balıkçı kasabası. Burada insanlar oltasının ucunda bulur ekmeği, yalın ayaklı çocuklar kumsalda bırakır minik izlerini. Denize baktın mı görürsün örüm- cek tekneleri, ağlarla balıkları tuzaklarına düşür- müşlerdir. Bu hengâme güneş çökünceye kadar

devam eder. Akşam olduğunda; kum ve tuz unutulur, tutulmayan balıklar yarının umudu olur.

Bizim balıkçılar gösterişi pek sever. Kahvede tabureler yan yana çekilir, gözler denizde çaylar elde maceralar konuşulur. En çok balığı kovasına atanın borusu öter, sözüne kulak verilir. Kahvenin efendisi odur artık. Bir cümlesine karşın çatılan kaşlardan, "öyle mi üstadım" gibi sözlerden anlarım bunu. Selanikli Bora'nın günü zengin geçmiş olacak ki göğsünü gere gere dalgaları nasıl deldiğini anlatıyor. Bir başkasının umuduna sahip olmak böyle güç veriyor insana, bugün teknesine sığdıramayacak kadar balık yakalamış. Bizim denizin ruh halini düşündüğümde imkânsız bir başarı bu. Kiskanmıyorum aksine Bora Bey'in tüm kahveye ısmarladığı çay ile içimi ısıtıyorum. Dostum yanımda, keyifler yerinde, türküler havada uçuşuyor ve bir akşam daha sona eriyor.

OCAK

Kalabalığın içinde yüzüm gülüyor ve şakalara katılıyorum ama aslında başarısız bir balıkçı kadar yalnızım. Gözlerim o yabancılığın içinde tanıdık bir yüz arıyor. Ah Barlo! O Barlo keşke yanımda olsaydı. Küçük kasabamızda beraber geçirdiğimiz zaman büsbüyüktü. Akşamları balıkçıların alay konusu olmayayım diye kovama balıklar eklerdi. Dünya umrunda değildi Barlo'nun; dökük bir kulübesi ve bir küçük kızı vardı, bunlar ona yeterdi. Oltayı kavrayışından anladınız ne kadar kabiliyetli olduğunu. Aynı masada oturduğumuzda kendimi ferah ve serin hissederdim, kalabalıklar korkutmazdı beni.

Dostum Barlo kahveye gelmeyi bırakalı neredeyse yarım yıl olmuştu. Kendisine ulaşmak isteyenler ufuğa doğru açılıp onu balık tutarken görürdü çünkü gece gündüz denizedir o, mavi bir emekçi olduğundan değil. Bir umudu vardır da o yüzden sularla boğuşup durur ama bilmez o kahvede övünüp şarkı söyleyenler, Barlo'nun adı çıkmıştır deli diye. Durmak nedir bilmeyen, teknesine bağlanmış bir köle gibi işine bağlıdır. En merak ettiğim ise ne zaman uyuduğudur; gözü yıldızlarda, kafası teknenin tümseğinde tatlı tatlı uyur mu yoksa göz kapakları taşıdığı birer yük haline gelince yığılır mı yere.

Barlo'nun kızı teknesinin bir parçasıydı, minik bir yardımcıydı babasına. Şen sesiyle şarkılar söyler, büyük bir balık çıktığı zaman "Aslan babacığım!" der sarılırdı Barlo'ya. Başka renkli bir çöldür deniz; bedevi susuz edemez, Barlo ise kızı olmadan yapamazdı. Rüzgârın doğudan batıdan her yönden tekneyi kuşattığı o gecelerin birinde, Barlo'nun minik kızı babasından uzaklara, sonsuz okyanuslara göç etmişti. Pek meraklıydı ufaklık, alışık olmadığı bir balık görünce yaklaşmak istemiş ama denizin kucağında buluvermişti kendini. Barlo çılgınca denize atlamış ve her parçasıyla kurtarmaya çalışmıştı kızı. Elden gelen tek şey kızın ıslak bedenine son kez sarılabilmek olmuştu. O kara günden sonra dünya eskisi gibi değildi. Martıların sesi daha bir acı, sahilde oynayan çocuklar azalmış gibi gelirdi Barlo'ya. Tek amacı balık tutmak olmuştu ne kahvede görürdüm onu ne de kasabanın herhangi bir noktasında. Bir ihtimaldir deyip balık pazarlarında denk düşmeye çalışırdım, dostum okyanusta yenidünyalar keşfeden bir kâşif gibi karaya çıkmıyordu. Selanikli Bora onu görüp anlatmıştı kahvede: "Deli adamın teki o! Sanki denizler çalmış kızını, bütün hıncını oltasıyla alıyor. Günün her saati denizde av peşinde. Hem bu kadar balığı ne yapacak? Gidişat şudur ki beyler, artık denizde bize ekmek kalmayacak."

Kızından geriye kalanlar birkaç parça kıyafet ve boncuklu bir tokaydı. Barlo'yu ziyaret ettiğimde yüzü eşyalara kayar, kızından bir parça arayarak benimle konuşmaya güç bulurdu. Diğer balıkçılar onu bileğine taktığı boncuklu tokadan ve deliliğinden tanırlardı. Barlo artık yalnızdı fakat hala yaman balıkçıydı. Kendisinden hızlı bir balık çıkınca ortaya, Barlo oltasını kurtarmak istemiş ve denizi boylamıştı. Alaca renkli bir balık da kapmıştı sivri dişleriyle o boncuk tokayı.

MART

Bunaliyorum, o sevinçlerini umarsızca etrafına saçan şanslı balıkçılardan hatta denizden bile artık. Kahvenin kapısını kapadığımda, yükselen tahta gıcirtısından başka bir şey eşlik etmedi bana. Yalnız ama özgürdüm bu akşam ben. Barlo'yu arayacak, birkaç şişe devirecek ve birbirimizde teselli bulacaktık belki de. Kasaba merkezine varmadan, elimizden umutlarımızı çalan o korkunç maviyi izledim. Bahar bu yıl da geç gelecekti, yapraklardan belliydi. Teknelerin feneri karanlıkta parlıyor ve mesainin bitmediğini söylüyordu. Acaba onlar da Barlo gibi alaca balıkların peşinden mi koşuyordu? Islak kumda ayak izi bırakmak ne keyiflidir, gölge gibi takip eder sizi. Kozalaklar ve tuz kokusu memleketimde hissettirir beni. Loş lambaların altında, beyaz ahşap evler ihtişamını kaybeder bunu gören şehre sanki bir sessizlik çöker. Barlo bu gece de ortalarda yok...

Eskisinden bile çok kalırdı teknesinde Barlo. Karaya haftalarca çıkmadığı zamanlarda, hiçliğin ortasında çığlık attığını duyanlar olurdu. Kasabamızın yeni efsanesi, kahvenin vazgeçilmez konusuydu o. Denizciler; saç sakalı birbirine girmiş, sesiyle suları titreten bu amansız balıkçıdan korkarak yol alırdı. Onun kimseyi korkutmak gibi bir amacı yoktu, tek isteği kızının boncuklu tokasına kavuşmaktı. Gece kafamı yastığa koyduğumda düşünürdüm, Barlo ne zaman mutluluğu bulacaktı, tekrar ne zaman onu hırsıyla tavra oynarken görecektim. Dostumun hayali zihnimde gözleri umut ile parlarken canlandı. Pencereyi açtım, henüz gelmemiş baharlara "Keşke" diye haykırdım.

Size hiç yalan söylemedim ben ama bu tamamen gerçekleri anlattığım anlamına da gelmez. Belki bir oyundu kurduğum ve her şeyi bu oyunun içine doldurdum. Ya da bütün kurallara uydum ama onları da

kendim uydurdum. Kim bilebilir ki hangisi doğru, hangisi yanlış? Yoksa bunların varlığı da mı bir hayâlden ibaretti? Var olmadığı halde var olmuş gibi, birisi gelip tasarlamış gibi, bir insanın elinden çıkmış gibi. Ama zaten yabancı değildim ki hayal kurmaya, zihnimdeki umut tohumlarını yeşertip bir ağaçmışçasına onları yaşatmaya. Tabii o ağaçlar büyüyor zamanla ama filizlendikten sonra onları kesen insanlar da var, onların topraklarını boş bırakan insanlar da. O insanlara aldirmedan ağaçlarını büyütenlerin sonunda kendine ait bir ormanı oluyor.

Bir tek o insanlar biliyor o ağaçların kuytusunda açan çiçeklerin rengini. Bir tek o insanlar görüyor o ağaçların dallarına yuva yapan kuşların cinslerini. Evet, her şeyi bir tek o insanlar biliyor bilmesine

ama anlatmaktan da çekinmiyor. Anlattıkları yetmezmiş gibi bir de o insanlar, anlattıklarını kâğıda döküyor ve gerçekte var olmayan bir orman, sanki gerçekmişçasına can buluyor.

O ormanın sahibi, kurduğu hayalleri anlatmaya başlarken elinde sadece bir kalem vardı ama önündeki kâğıda yazdığı her detayı adeta bir yoğurt gibi mayalamış, bu yoğurdun içine kattıklarıyla kendi hayal dünyasını yaratmıştı. Sonunda ortaya çıkan bu dünya gerçek değildi belki ama onun da mantıklı kuralları vardı. Bu dünyanın sınırlarını belirleyen kalem, ormanın sahibinin elindeydi fakat anlattıkları sadece insanların yaşadığı deneyimlere değinmemektedirdi çünkü insanlar sadece yaşadıkları deneyimlerden ibaret değildi. Bu dünyayı düşünürken bu dünyada insanların yaşadığı deneyimler kadar akla hayale gelmeyecek çılgın düşüncelerini ya da özünde yatan duygularını da hesaba katmak gerekirdi.

Belki de ormanın sahibi, kendi duygularını ve düşüncelerini kâğıda dökerek, bunun yanında gerçeği de belgeleyerek kendini özgür hissetmekteydi çünkü sadece onlarca, yüzlerce, hatta binlerce sayfayı doldururken kimsenin onayına ihtiyaç duymamaktaydı. Yazanı da okuyanı da özgürleştiren bu sayfalar, gerçeklere değinse dahi hayatın kopyası sayılırdı.

Küçüklüklerinden beri yalan söylemenin yanlış olduğunu ezberleyen ormanın sahibini kurmaca bir dünyayı yaratmaya iten, diğerlerini ise bu dünyanın gönüllü ziyaretçileri hâline getiren neydi? Başta bir eğlence, zamanın çarklarını döndürmeye yarayan bir yarıcıydı belki. Yıllar içinde ise kurmacanın önce tarihin önemli bir parçası, sonra ise geleneklerin baş tacı hâline gelmesiydi. Öyle veya böyle, hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıydı kurmaca. İnsanoğlu, başından geçenleri hiçbir zaman saklamadı, saklayamadı. Tarih boyunca anlattı. Hatta gerçekte hiç yaşanmamış hikâyeler kaleme alarak insanlık tarihine yön verdi. Anlattıkları belki duymak istedikleriydi, belki de tanrıçılık oynayıp kabiliyetlerini sunmayı amaçladı.

Hikâyeyi yazan da Tanrı gibi, yarattığı dünyadaki her şeye hükmetmeye kadirdi ve bize bakış açısını yansıtan, yazdığı hikâyenin ana karakteri de onun elçisiydi. Hikâyesinin ana karakterini de yarattığı dünya gibi yoktan var etmişti. Kelimeleri bir araya getirip hikâyesini ete kemiğe büründürmüş ve

peşinden koşmamızı sağlayacak kadar bize sevdirmişti. Gerçekten tanıyormuş gibi hissettiğimiz, hikâyenin ana karakteri de aslında bizim gibi biriydi. Bazen iyi, bazen kötü, bazen neşeli, bazen hüznüydü. Bizden farkı, tırnak işaretleriyle konuşmasıydı. Kurmacanın daimî sakini olan bu kurgusal ama bir o kadar da gerçek olarak nitelendirilebilecek ana karakterin ne düşündüğünü de hikâyeyi yazanın anlattığı kadarıyla bilirdik. Kurmacada mühür hikâyeyi yazan kişinin elindeydi. Bir cümlenin sonuna konulacak nokta dahi o konulmasını istediği takdirde konulabilirdi.

Yaratılan bu ve benzeri dünyalarda çok sayıda pencere bulunurdu. Yaşanan olayları bu pencerelerden gözetleyen belli sayıda insan olurdu ve bu insanların sayısı hiçbir zaman azalmazdı. Bu sebeple bir dünyayı yaratırken hiçbir detayı atlamamak gerekirdi. Hikâyeyi yaratan kişinin de her detayı bilmesi şarttı. Hikâyeyi yazan kişi, yazdığı hikâyeye yeniden dönüp baktığında şaşırılmamalı, kanmaya gönüllü olarak hikâyeyi okumaya gelenleri yarı yolda bırakmamalıydı. Peki, tekrar tekrar okunduğu takdirde bir hikâyenin ahengi bozulur muydu? Hikâyenin ana karakteri gücünü kaybeder miydi? Yaratılan bu ve benzeri dünyalarda bir anda çatlaklar ortaya çıkar mıydı? Bir hikâyeyi güçlü kılan ya da o hikâyenin ahengini bozan neler olabilirdi?

Bir hikâyenin ahengini sadece zaman bozabilirdi. Her şeyi ona göre hesaplamak gerekirdi çünkü zaman geçtikçe zamanın ruhu da değişiyordu. İnsanların yıllar önce gerçek olarak kabul ettiği şeyler artık bir efsaneden ibaret olabiliyordu. Örneğin geçmişte cadı olduğundan şüphelenilerek yakılan insanlar günümüzde yalnızca masalarda, masal karakterleri olarak karşımıza çıkıyordu. Eğer yıllar önce gerçek olarak kabul edilen şeyler günümüzde bir efsaneden ibaretse, günümüzde gerçek olarak kabul ettiğimiz şeyler yıllar sonra nasıl kendisine yer bulacaktı? Ya da günümüzde aklımızın almadığı, gerçek olmadığını düşündüğümüz şeyler gelecekte gerçek olarak kabul ettiğimiz şeylere mi dönüşecekti?

Her şey dönüp dolaşıp aynı soruya geliyordu: Gerçek olan nedir? Bu sorunun ise net bir cevabı yoktu. Bu soru üzerine yalnızca düşünmekle yetiniyor ve fikirlerimizi aklımızın bir köşesine yazıyorduk.

Sonrasında ise fikirlerimizi, yaprakları dökülmüş ağaçlar gibi suluyor ve fikirlerimizin bu ağaçlar gibi çiçek açmalarını sağlıyorduk. En sonunda ise fikirlerimizi simgeleyen bu ağaçların çiçeklerini başkalarına dağıtıyorduk ama aslında hepimiz, bu çiçeklerin gerçek olmadığını biliyorduk.

Belki de bundan dolayı kurmacayı çok seviyorduk. Belki de bundan dolayı bir yazarın yarattığı kurmaca dünyayı gerçek dünyaya, yarattığı kurmaca dünyada karşımıza çıkan kurgusal karakterleri de gerçek hayatta karşımıza çıkan insanlara tercih ediyorduk. Esasında bu kurmaca dünya da gerçek hayatta karşımıza çıkan insanların kullandığı kelimelerin bir araya gelmesinden oluşmaktaydı. Bir yazarın elinde, bir ressamın elindeki gibi boya yoktu ve bir müzisyenin okuduğu gibi nota okumayı da bilmemekteydi. Yalnızca, gerçek hayatta karşımıza çıkan sıradan bir insan gibi sözcükleri kullanmakta ama bir büyücü gibi bizi bambaşka bir dünyanın var olduğuna inandırmaktaydı. İşte o dünya, doğru ve yanlış olduğunu düşündüğümüz şeyleri kapısından girerken bıraktığımız, aynı zamanda gerçek hayatta karşımıza çıkabilecek bir insanın elinden çıktığını bildiğimiz o kurmaca dünyanın ta kendisiydi.

Türkan İldeniz Şiirinde Kadın Olmanın Adı: Havva

Ceren Duman

İldeniz şiirlerinde görülen birçok kadın benliği imgesinin yanı sıra Havva imgesi çok güçlü bir yer tutar. İldeniz şiirlerindeki Havva motifinin güçlü varlığı, şairin perspektifinde kadın benliğini ve tarihini kolektif bir biçimde temsil etmektedir. Aynı zamanda ikinci şiir kitabının adını aldığı bu isim yalnızca ilk kadın temsilinden öte, bir yazgının başlangıcını temsil eder; şair Havva adı altında bu dünyaya adım atmış olan tüm kadınları şiirinin öznesi kılar. Şair hem bu kadınlıktan başka sığınacak bir yer bulamaz hem de bu kadınlığı kabullenemez. Bu nedenle şiir külliyyatının ekserisinde yoğun bir ikilik durumundan bahsedilebilir. Şairin ürettiği ortamı ve şiirinin değişim süreçlerini incelemek, bu motifin de köklerini anlamak bakımından önem arz eder. Bu bağlamda, “Havva” adı altında tüm kadınları şiirinin öznesi yapan şair, kadınlığın içsel zorluklarını ve ilk günahın izlerini kadınlara bırakılmış

kolektif bir miras olarak ele alır ve Havva'nın bıraktığı bu mirası kadınlığa atfedilmiş bir günah olarak şiirlerinde işler.

İldeniz şiirinde Havva ve kadınlık mirası temalarını incelemeyen önce şairin poetikasını anlamak önemlidir. Aslında kendisinin yazdığı bildiri niteliğindeki “Buz Altında Yanardağ” adlı şiirine bakmak oldukça açıklayıcı olur. Bu şiiriyle şair hem şiirin hem de şairin gerçekçi olması gerektiğini, insan hakikatini resmetme görevini ve bu gerçekçi şairin yılmazlığını önceler.⁷ Bunun yanı sıra “Yanına ekmek, çiçek, gerçek çizdiler.” mısrası, içerdiği bu üç nesnel sembolizmle İldeniz şiirinin portresini çizer niteliktedir. Ekmek kelimesiyle toplumcu, sosyalist yanını; çiçek kelimesiyle estetiğe verdiği önemi ve gerçek kelimesiyle kadının sosyal hayattaki problemlerini tüm gerçekliğiyle işlediği şiirleri bağdaştırmak mümkündür.⁸ Şair için insan şiirin öznesidir, o nedenle şiirin öncesi de sonrası da insandır; insan olmanın hem dertlerini hem de nimetlerini en gerçek bir gözle anlatır.⁹

İldeniz şiirinin evrimi ise üç şiir kitabından yola çıkılarak incelenebilir. 1957 yılında yayımladığı *Taşra Kızın Deliceleri* adlı ilk şiir kitabında şair; taşrada kadın olmanın verdiği doğuştan yenilgiye karşı bir başkaldırı niteliği taşıyan şiirleriyle, ilk gençlikte gelişen duygu ve arzuları simgelerken bir yandan da keşfettiği bu kadın olma durumunu, dıştan gelen yadırgamacı bakışların çerçevesinde ele alır. İkinci kitabı olan *Havva Çıkmazı* ile anne olma duygusunun baskın olduğu şiirlerin yanı sıra kadınlığı daha sosyal, daha kolektif perspektifte işleyen İldeniz, insanı merkeze aldığı şiirlerinde sosyal eşitsizlikleri ve yozlaşmaları da etkileyici ve sade bir dille işlemiştir. Elli yıl kadar bir süre sonra, biriktirdiği şiirleriyle oluşturduğu üçüncü şiir kitabı *Buz Altında Yanardağ* ise çoğunlukla sosyal gerçekliklere ve toplumcu konulara odaklanır. İçerikteki değişimlerin aksine üslup bakımından yazın hayatı boyunca sade bir dille yazmaya devam etmiştir. Dil bakımından üç şiir kitabında da sürdürdüğü sadelik ilkesi şairin toplumcu tavrını destekler biçimdedir. Bu sade dil, güçlü çağrışımlara sahip kelimelerle dizildiği için şiirselliği ve lirizmi aksatmaz, ebedliliği korur.

⁷ Burada Buz Altında Yanardağ şiirinin “Yansıtır çağının gölgesini, güneşini. Yansıtır devranın ölçeğini. Ülkenin gerçeğini. Şairi itilip kakılsa, hapse atılsa, derisi soyulsa, asılsa, kurşunlansa, yakılsa da şiiri yaşar sonsuza kadar...” dizelerine atıf yapılmıştır. Türkan İldeniz, *Buz Altında Yanardağ*. (İstanbul: Everest Yayınları, 2021.) 9.

⁸ A.g.e., 11.

⁹ Burada Buz Altında Yanardağ şiirinin “Ve şairler ve onlar; önce İNSAN dediler, sonra İNSAN” dizelerine atıf yapılmıştır. A.g.e., 11.

Türkan İldeniz'in ilk şiir kitabı *Taşra Kızın Deliceleri*'ni çıkardığı dönemi, Türk edebiyatında kadın şairlerin yükselişi bağlamında da ele almanın önemi var. 1960'lı yıllarda değişen şiir algılarıyla beraber birçok kadın şair, yazın hayatına başladı. Gülsen Akın, Türkan İldeniz, Melisa Gürpınar ve Sennur Sezen gibi güçlü kadın şairler seslerini edebiyat korosuna kattılar. Bu dönemde, 1940'larda baskın olan toplumcu anlayış tekrar canlanmaya başlamışken kadın şairler de çoğunlukla toplum sorunlarına dışıl bir göz ile yaklaştılar.

Bu çevrenin de İldeniz'in şiir anlayışını oluşturmada önemli bir etkisi olmuştur. Türkan İldeniz, şiirlerinde "kadın doğmanın acısını" toplumun kamburundaki sorunlarla iç içe işler. Bu topluma acısı ortak olduğu için dost, acısına "kadınlık suçunu" kattıkları için düşmandır şiirlerinde. "İldeniz şiir tanımının yanı sıra şairin de nasıl olması gerektiğine dair şu sözleri söyler: 'Şair, kendisinden yüzlerce kilometre uzakta bir yaprak düşse bunu yüreğinde hissedendir. Çünkü şair/sanatkâr tüm insanlığın sesidir. Acıyı, mutluluğu hissederek halka aktarandır. Sanatı salt estetiğe angaje etmek yanlıştır.'" ¹⁰ Kendisinin bu sözlerine paralel biçimde, Havva'yı başrole alarak patriyarkal bir tarihsel sürekliliğe işaret eden İldeniz, tüm kadınların acısını kendi yüreğinde duyar. Bu yüzden şiirinde bu türden bir duyarlılık olduğu söylenebilir.

Türkan İldeniz'in şiirlerinde Havva imgesini araştırmak adına incelenmesi gereken ilk şiir "Havva'dan Beri".¹¹ Bu şiirde bir bütün kadın tarihi sivil ancak başkaldıran, isyancı bir üslupla işlenir. "İster ya ister elbet seni tutsaklamaklar / Öyle görmek alışıklığı binler yıl önceden" satırlarıyla daha şiirin başından bir süregelmişlik sorunu gösterilir. ¹² Sorun ise kadının köleliğini, itaatkârlığını onun asıl kişiliği haline getirmeye çalışan toplumdur, bu kötücül karanlık toplum kadına ancak kendisinin istekleri çerçevesinde hareket edecek yer tanımaktadır. Ancak bu sorunun faili kadın değildir, çünkü şair kadının binlerce yıldır tutsak olmasını değil "tutsak görülmesinin" yanlışlığını eleştirir. "Eşya derse sana ben hep isyancı. / Bir acılı çok zavallı tanıtım bu yıllar yılı süregelen / Öncesi gerdeğin baba, sonrası koca uyruğunda."¹³ dizeleriyle yine aynı bağlam çerçevesinde devam eden şiirde, bu zavallı gösterilme sorununa objeleştirme ve insani özelliklerinin elinden alınması sorunlarını ekleyerek isyanını gerekçelendirir. Kadınların bu dıştan dayatılan esirliğinin, nesneleştirilmelerinin ilk erkek tanışları olan baba figürüyle başlayarak eşleriyle devam ettiğini de gösterir. "Tutsak pazarlarından padişah sarayına." mısrası ise bu şiirin sivil bir tarih yazımı olduğunu gösteren en güçlü örnektir. ¹⁴ Şair, kadınların toplumsal baskılara maruz kalarak nesneleştirilmelerini, başlangıcını baba figüründen alan bir zincirleme süreç olarak ele alarak, bu bağlamda şair açıkça yaşanan esaretin tarihini şiirleriyle yazmıştır.

Bunun yanı sıra İldeniz, Havva'nın mitolojik hikayesi üzerinden kadınların doğuştan getirdikleri bir günahın izini sürer. "Yetmişiki ayrı kadın yetmişiki aynı adım" şeklinde oldukça güçlü anlamlar taşıyan mısra da isyankâr tarihçiliğine devam eden İldeniz, Havva'dan doğma yetmiş iki kadının soyunu kastetmektedir. Bu yetmiş iki kadının her birisiyle kendi benliğini birleştirerek kolektif bir kadınlık olgusu yaratmış, bütün dünya kadınlarını şiirinin öznesi durumuna getirmiştir. Bununla beraber, olası telmihler

¹⁰ Neslihan Bodur, "Türkan İldeniz'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerinde Bir İnceleme." Yüksek Lisans Tezi. (Giresun: Giresun Üniversitesi. 2016). 56.

¹¹ Türkan İldeniz, *Taşra Kızın Deliceleri*. (İstanbul: Cemzi Kitabevi, 1966.) 54- 55.

¹² A.g.e. 54.

¹³ Türkan İldeniz, *Taşra Kızın Deliceleri*. (İstanbul: Cemzi Kitabevi, 1966.) 54.

¹⁴ A.g.e. 54.

arasında Muhammed peygamberin hadisi olduğu rivayet edilen "Benim ümmetim 73 fırkaya ayrılır. Bunlardan 72 fırka cehenneme gidip yalnız bir fırkası kurtulur." sözü de sayılabilir.¹⁵ Şair burada, Havva'nın kanını taşıyan yetmiş iki kadını cehenneme gidecek olan kavimlerle özdeşleştirmiş, kendisini ise bu kadınların her birinin soyuna katarak imajını güçlendirmiş olabilir.

Bu çıkarım, araştırmanın devamında değinilecek olan "Havva'nın kadınlık mirası" konseptiyle özdeşleşen bir anlam taşıy ve ilk kadından kalan günahın bu dünyayla sona ermeyeceğine yorulabilir.

Şiirin son kıtasında yer alan "Kadın kadın nasıl duyurmalı seni sana/ Sen dur ben geçeyim yarışmasında" mısralarıyla şair artık failliği kadınlara da vererek gözlerini açmalarını ister.¹⁶ Aslında bu mısrayı, İldeniz'in

genel şiir külliyatı içerisinde incelemek doğrudur, çünkü onun bütün şiir çabası kadını kadına, kadınca duyurmak üzerine gelişmiştir. Şiirin kapanışını oluşturan üç mısra ise Havva'nın soyundan gelen ama tarih kitaplarının lanetli değil kutsal saydığı iki kadını anarak başlamaktadır.¹⁷ Kadının varoluşunu anlattığı çoğu şiirindeki ikilik burada da açıkça görülüyor. Yukarıda da bahsedildiği gibi şair yine bir haberdar etme, bir eyleme geçirme çabası içerisinde. Kendi potansiyelini göremeyen kadının yaşamazlığı, şairin eleştirdiği noktalardan biri. Bu bağlamda, ataerkil düzende kendilerine giydirilen prangalar içerisinde yaşamayı kabullemiş kadınları uyandırmayı kendine görev edinmiş bir şiir sesi vardır.

Bunun yanı sıra Havva imgesinin öne çıktığı bir başka nokta ise miras kavramı üzerinden açıklanabilir. İldeniz şiirinde

kadın, Havva'dan miras almıştır kadınlığını, ancak bu miras bir leke ile gelmektedir. Bu imajın içerisinde, Havva'nın daha cennetteyken işlediği o suç tüm kadınların alnına yazılmış ve tarih boyunca bu etiket her bir anneden kızına aktarılmıştır. Havva'nın işlediği günahın ondan sonra gelen tüm kadınlara da yüklendiği, bu nedenle kadınların "saçı uzun aklı kısa" şeklinde yaftalarla anılması da yine bu şiirlerden çıkarılabilecek bir diğer ortak olgu. "İlk günah- bir ulu leke ifritçe / O günden alnımıza vuruldu" dizeleri bu lekeyi tarif ederken bir yandan da Havva'nın elmayı ısırıldığı güne işaret etmektedir.¹⁸ "Siz hiçbir şey vermediniz / Ben ta... Havva'dan aldım alacağımı" mısraları ise şairin bu mirası en açıkça ortaya koyduğu kısımdır.¹⁹ Bu mirası destekleyen diğer bir örnek ise "Ben bunu önceden söylemiştim / Kanım Havva'nın kanı, etim afsundur diye" olacaktır.²⁰

Bu örnekler incelendiğinde, İldeniz şiirlerinde oldukça güçlü bir yer tutan Havva imgesinin miras bırakan bir figür olarak ele alındığını, ilk kadın olarak önemli bir yer tuttuğunu ve şiirlerde yaratılan personanın bu mirası kabul ettiği gözlemlenir. Ancak şiirin genelinde tekrarlanan ikircikli durumdan burada da söz edilebilir. Şair, şiirlerinin çoğunu Havva'dan miras kalan kadın benliği üzerine kurar; kadınlığı onun şairliğinin en değerli materyalidir. Bu miras, kadın benliğini oluşturan temel taş olarak çizilse de şair bir yandan bu taşı içinden çıkarıp atmak ister.

¹⁵ Kadir Gömbeyaz, "73 Fırka Hadisinin Mezhepler Tarihi Kaynaklarında Fırkaların Tasnifine Etkisi" Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (Cilt: 14, Sayı: 2, 2005) s. 147-160.

¹⁶ Türkan İldeniz, *Taşra Kızın Deliceleri*. (İstanbul: Cemzi Kitabevi, 1966.) 55.

¹⁷ Burada Havva'dan Beri şiirinin "Ama Meryemler Amineler neden habersiz kendinden / Oysa sizdiniz gözlerim kapalı gördüm sizi / Tüm köprüleri aşarken- cennet bahçelerinden." dizelerine atıf yapılmıştır. Türkan İldeniz, *Taşra Kızın Deliceleri*. (İstanbul: Cemzi Kitabevi, 1966.)

¹⁸ Türkan İldeniz, *Havva Çıkmazı*. (İstanbul: Ar Basımevi, 1967.) 30.

¹⁹ Türkan İldeniz, *Havva Çıkmazı*. (İstanbul: Ar Basımevi, 1967.) 36.

²⁰ Türkan İldeniz, *Taşra Kızın Deliceleri*. (İstanbul: Cemzi Kitabevi, 1966.) 48.

Özellikle “Yarış” şiiri, bu kadın olmanın verdiği huzursuzluğu gösteren bir şiir olarak ele alınabilir, “Hay benim saçım da kısa olmalıydı.” diyen şair, kadın olarak doğmanın ona verdiği zorluğu bu şiirde bir yarışa geriden başlamak ile özdeşleştirilmiştir.²¹

Bununla beraber yine aynı şiirde, kadınlığı kendi içerisinde ölümünü barından bir olgu şeklinde tanımlar, kadın olanın yazgısı bu kadınlık denizinde boğulmaktır.²² Şair kendisine pay verilen ikincil yeri kabul etmeyi başaramaz, yoğunlukla görülen dini atıflardan biri olan “Çünkü tek kaburgadan yaratıldığım yalan” dizesi de bunu örnekleyen bir başka kısımdır.²³ Bu nedenle kadın olmayı kabullenmekte bir ikilik yaşadığından söz etmek mümkündür. Ancak bir başka nokta ise Havva'nın suçunu hafifletmeye çalıştığı imgelerdir. Kadınlıktan vazgeçmeyen şair, “İlk Günah” adlı şiiriyle Havva'nın sırtına yüklenmiş olan suçu hafifletmeye çalışır. “İnsanlık Havva'nın günahından sorumlu” ve “Cennet beldesinin kişileri / İşledikleri günahdan çok işleyecekleri günahlar için kovuldu” mısralarıyla bu günahı kolektif bir insanlık suçu halinde ele alır.²⁴ Havva'nın günahının sadece bireysel bir hikâye olmadığını aksine insanlığın ortak günahlarının başlangıcı olduğunu ima eder. İldeniz, bu dizeleriyle Havva'nın suçunu kolektif bir insanlık suçu olarak işler, bu da kadınların üzerinde yapıştırılan lekeli etiketin hafifletilmeye çalışılmasını simgeler.

Türkan İldeniz'in şiirlerinde Havva imgesi, kadın benliği ve miras kavramı üzerinden işlenerek kadınların kolektif tarihini ve eşitsizlik isyanını derin imajlarla yansıtır. İldeniz, kadınların yaşadığı eşitsizlikleri, etiketlenmeleri ve tutsaklıkları anlatırken sade bir dil kullanarak bu duyguları anlaşılır ve empatik bir yerden, o kadınlardan biri olarak ifade eder. Şair, kadınların binlerce yıldır var olan yadırganma, dışlanma ve nesneleştirilme hikâyesini güçlü çağrışımlarla şiirine konu edinir; bu tutsak görülmene ve objeleştirilmene başlangıcını babadan başlayarak eşlerle süregeldiğini gösterir. Bu bağlamda İldeniz şiiri, kadınların toplumsal algı içerisinde konumlandırıldığı yeri, nesneleştirilmelerini ve bu üstenci bakışın toplum içerisinde nasıl normlaştırıldığını isyancı bir üslupla gösteren bir analiz olarak yorumlanabilir. Ancak şair, bu ötekileştirmenin öznesi olan kadını şiirlerinde acı çekmeye mahkûm veya narin kişiler olarak tanımlamaz. Kadın olmayı direnmenin, dayanma gücünün, her zorlukta yine de yaşayabilmenin bir sembolü olarak ele alır, isyancı sesi hiçbir boyunduruk altında ezilmez.

Kaynakça:

Bodur, Neslihan. Türkan İldeniz'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerinde Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Giresun: Giresun Üniversitesi, 2016. Gömbeyaz, Kadir. “73 Fırka Hadisinin Mezhepler Tarihi Kaynaklarında Firkaların Tasnifine Etkisi” Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (Cilt: 14, Sayı: 2, 2005) s. 147-160. İldeniz, Türkan. *Buz Altında Yanardağ*. İstanbul: Everest Yayınları, 2021. İldeniz, Türkan. *Havva Çıkmazı*. İstanbul: Ar Basımevi, 1967. İldeniz, Türkan. *Taşra Kızın Deliceleri*. İstanbul: Cemzi Basımevi, 1966.

²¹ Burada Yarış şiirinin “Hazırım ben hadi artık başlasın yarış” “Erkek evlat doğurmamış” “Demek ben doğunca ağladı evin saçakları” dizelerine atıf yapılmıştır. Türkan İldeniz, *Havva Çıkmazı* (İstanbul: Ar Basımevi, 1967.) 27.

²² Burada Yarış şiirinin “Bu hile oyununda bana düşen pay/ Boğulmaktı kadınlığın denizinde” dizelerine atıf yapılmıştır Türkan İldeniz, *Havva Çıkmazı* (İstanbul: Ar Basımevi, 1967.) 28.

²³ Türkan İldeniz, *Havva Çıkmazı*. (İstanbul: Ar Basımevi, 1967.) 28.

²⁴ Türkan İldeniz, *Havva Çıkmazı*. (İstanbul: Ar Basımevi, 1967.) 31.

Çıkmaz Sokaklarda Ayrılıklar

Gülınar Kandeyer

“Duydun mu Zennure, yine hastalanmış Firdevs.”

“Vıyş, bilyon başımdakini işte. Burnumu gapıdan dışa çıkaramıyom ki. Yazık gı.”

“Kele sen de pek yufka yüreksin.”

Sabah sabah kadınlar arasında peyda olan bu muhteşem sohbet, salgın hastalıktan daha çabuk yayılıyor. Öğleye kadar güne damgasını vuruyor bile. Kadınlar, titrek ancak yakıcı öğlen güneşine sırtlarını dönerek öbek öbek kapı önlerinde fısıldaşıyorlar. Bazıları, ihtimamına rağmen darbeleri sözleriyle diğerlerini bastırıyor. Kimi küheylan kimi yük beygiri gibi yüklendiği kültürünü döktürüyor. Sırtlarındaki elbiseler, köylülüğün izlerinden dolayı utancından eprilmiş. Türkan Şoray kirpiği, Zeki Müren göbeği, nohut örnekli el örgüsü yelekleri yer yer yeşilini, kırmızısını, sarısını güneş ışıklarına devretmiş, solgunca. Çocuklar bu arada acıkmışlar. Sürü güdüsüyle bir o kapıya bir bu bahçeye bir eksilip bir fazlalaşarak grubu bozmadan gidip geliyorlar. Aç susuz kalan insan yavrularının kimi ağlıyor kimi sızlanıyor. Arsız olanlar annelerinin bakkaldan alıp koltuk altlarına sıkıştırdıkları somun ekmeklerin ucundan ısırarak nefisini körlüyor. Çocukların çoğu, fare deliğini gözleyen kedi sabrıyla annelerinin sohbetinin bitmesini bekliyorlar. Azıcık okul yüzü görmüş olan anneler, hayat suyunu yitirmiş çiçekler gibi boyunları bükük çocuklarının başını okşayarak onları teselli ediyor.

Bir bu saatler, kahvaltıdan az önceki saatler bir de akşam yemeği faslından önceki saatler, çok önem arz ediyor mahallenin kadınları için. Yapacakları kritiklerde, oluşturacakları lobilerde, çatlak topuklarını saklamaktan ace düşmüş naylon terliklerini sürüyerek sonuçlar çıkaracak, zihinlerindeki çekmecelere kaydedecekleri çeteleler tutacaklar. Genelde mahallenin kadınları üçe ayrılıyorlar. Öncü grup azınlıkta kalıyor fakat tuzu kurulardan oluşuyor. Ununu eleyip eleğini duvara asanlar grubuna göre: Firdevs işe yaramaz, tembel ve çirkin bir kadın. Her sene çocuk doğurup onların bakımını üstlenen, oğlunu kızını everip azıcık soluk alan kadınlar için bu doğru bir tespit. Firdevs hiç doğurmamış. Bir de yüzüzlük edip kocasının parasını yiyip içerek keyif çatıyor. Üstüne üstlük hasta numarası yapıp ilgi çekme çabası işe de yaramıyor değil hani. Kocasını Latif filelerle taşıyıp getiriyor, o çıtır çıtır yiyor. Ne bakkala ne pazara gittiği var. Çerçinin başına bile gelmez oldum olası. İkinci ve en kalabalık olanların oluşturduğu kategoridekilerin tespiti neredeyse ilkiyle üçüncüsü arasında yumuşak bir geçiş sağlıyor: Evet, Firdevs, gavur parasıyla, beş para etmezdi ancak kötü niyetli bir insan da sayılmazdı. Çoluk çocuk sorumluluğu yok ama mahalleli, gerektiğinde çocuklarını ona emanet etmekte tereddüt etmez. Üstelik kocasının parasını tek başına yediği koca bir yalan. Bahçede haftada bir de olsa komşularına ziyafet çeker. Tüm hafta mahalle komşularının sofralarına kabul edilmenin diyetini öder böylece. Kendisine göz kulak olması için bırakılan ve buna can atan çocuklara avuç avuç akide şekeri vermesi, göz ardı edilecek denli ufak bir fedakârlık değil.

En duygusal grup üçüncüsü olsa gerek şu düşüncenin yılmaz savunucuları: Zavallı Firdevs. Kim onun gibi yapraklı ağaç olmak ister. Besbelli kaderi böyle. Onu evlatsız bırakan Mevla'nın elbet bir bildiği var. Hikmetinden sual olunmaz. Sevgiyi en çok hak eden kadınlardan biri Firdevscik. Gündüzleri neyse ne de -o kapı senin bu kapı benim kendini oy alıyor garibim- amma akşamları... Ah, o sündükçe uzayan akşam karanlıkları. Kocasını mesaiye kaldığında baykuş gibi küçük odaya tüner. Cılız ışığı dışarı sızan bu odaya bakıp da ona acımayan kalpsizin biridir. Hani laf olmayacağını bilseler, geceleri evlerine çağırmaktan çekinmeyecekler.

Mahallelinin kaynayan söz kazanında bunlar suya katılmış, kepçe dillerle karıştırılarak pişmeye başlıyor. Ortak fikirleri de yok değil. Firdevs, kendilerine hiç benzemiyor. Evinin prensesi gibi munis yapısıyla kimsenin dedikodusunu yapmaz, kimsenin vebaline girmez. Günün konusu olan hastalık haberlerine dönecek olursak, Firdevs gerçekten de yatak döşek yatıyor. Ateşler içinde yanıyor, yarı açık gözlerinden yaşlar boşanıyor. Bir yandan da sayıklıyor anlaşılmasız sözcüklerle. Kaç gündür bu durumda. Kadınların gündüz yaptıkları kritik sonuçları, akşam ajansı gibi kocalarına ulaştırılıyor. Mahallenin erkekleri, kahvede bu meseleyi masaya yatırıyorlar. “Latif, Firdevs’i bir hastaneye götürelim gardaş. Böyle olmaz.”

Hastane lafını duyan Firdevs’in kocasının gözleri teker gibi açılıyor. Kırıksık alnı kaşlarının üzerine yığılıyor. Susmanın kurşun gibi ağır kütleleriyle omuzları çöküyor. Her kafadan bir ses çıkıyor. Sağır ve buzdan bir duvar gibi oturuyor karşılarında Latif. Fırsatını bulup savuşamayacağını anlayınca “su dökmeye” diye dilinde büzüşen bir cümle çıkıyor, duyulur duyulmaz bir sesle. Komşu kadınlar, kadim görevlerini yapıp evlerindeki nevaleden tepsilere koyarak getiriyorlar hastaya.

“Zavallı kocası, bir türlü alışamadı gencecik karısının geçirdiği bu nöbetlere.”

“Gız o kadar da seviyor, neden hastaneye götürmez ki?”

“Aman kele, erkek değil mi köküne kibrit suyu.”

“Ayaktaysan, hizmet ediyorsan, senden iyisi yok. Sonrasını boş ver.”

“Kaynatamın bir sözü vardı, rahmetlinin. Düşte gör, düşte gör. / Hayalde gör düşte gör. / Düşenin dostu olmaz. / Hele bir yol düş de gör.”

“He bacım, doğru söylüyon.”

“Firdevs merhametli merhametli olmasına ya, çocuğu olmayışına çok kahırlanıyor. Belki de hastalığı bu yüzden. Üzüntü onu hasta ediyor ellaam, kim bilir?”

Firdevs’i bir de iyi olduğu zamanlarda görmek gerek. Pek hamarat olur. Yüklükteki yatak yorgan bahçe duvarına güne serilir, sonra ne kadar yıkanacak çarşaf, nevresim var sökölür, bahçeye kurulan çamaşır kazanının başına teştler konur, kirliler artılır. Çivit beyazı çamaşırlar, gerdirilerek ipe serilir; toplarken komşulardan birinin yardımıyla iki çapraz ucundan çekiştirilir, ütü yapmaya gerek kalmasın diye kitap gibi düzgün katlanır. Bunca işinin arasında kocası Latif işten gelince ona bahçede mükellef bir sofraya kurmayı asla ihmal etmez. Öyle planlı ve düzenli çalışır ki pencerelerden, bahçede iş yaparken konu komşunun gözü -çekinik gizlilikle-, onun alışılmış kıvraklıkla yaptıkları işlerin üzerinde olur. Güneş ışığının gölgeleri hareket ettirmesi kadar yavaş bu gözlemlenme işi. Bir müfettiş titizliğiyle edindikleri bilgileri toparlayıp ekmek kuyruğunda, çerçi başında birbirine danışarak dağarcıklarını genişletirler. Kimi oğluna kimi evlenme yaşı gelmiş hatırlı akrabalarına böyle melekesi bol bir kısmet için dua ederler. Bu zamanda şehir kızlarından hayır beklemek, beynamaz olup cenneti düşlemek kadar aykırı. Kötü mü olur şöyle temizlik yapan bir gelinleri olsa. Akşam olunca önüne bir kap sıcak yemek koyan, sırtının kulunçlarını ovan merhametli bir geline sahip olmak, şehirden beklentilerini tüketmiş kenar semt yaşlılarının son ümidi. Firdevs ile ortak bahçe çitlerine sahip komşusu Gülfer, Firdevs’in hünerlerine en yakından tanık olanlardan. Zaman zaman daha da yakından – bahane yaratıp girdiği evi- tetkik eder. “Neme lazım, yukarıda Allah var. Dokunduğu her yer çiçek açıyor. Yorulmak nedir bilmiyor. Yaptıkları yemekler, parmak ısırtan lezzette.” diye Firdevs’i yere göğe sığdıramıyor. Eleştirel gruptan biri Gülfer’e hırsıyla bakıyor. “Neyi var ki bacım. Evi tam takır kuru bakır. Boş evi temizlemekte ne var ki.”

Gel zaman git zaman Firdevs epey toparlanıyor, yanaklarına kan geliyor. Bahçede güneşe karşı bir sekide oturup dinleniyor. Mahalleli kadınlar, tatile girmiş gazeteciler gibi haberlere ara veriyorlar. Ne Firdevs’in hastalığının nedeni ne kocasının ilgisizliği, hepsi kutulanarak rafa kaldırılan zaman aşımına uğramış kalt havadisler artık. Güz, yazdan kalma günlere rüzgârıyla dersini veriyor. Yapraklarını bırakmak istemeyen ağaç dalları naçar sallanıyor. Daha iyi günleri bunlar. İlerleyen günlerde hangi yaprak buz tutmuş dallarda asılı kalmaktan yorulmaz ki. Firdevs, kendine benzetiyor, rüzgârda

sürüklenen yaprakları. Kupkuru, rengi hakiden kahveye dönüşmüş. Bu mahallede kimseye güvenemez, derdine merhem olacak kimsesi yok. Gözleri yaprakların peşi sıra ırgalanıp giderken birden bir ses duyuyor. Daldığı hayallerinden uyandırıyor onu. Sonbaharın son seferlerinden birini yapan çerçinin sesini duyunca yüreği gümbürdüyor. Bu her zaman gelen çerçinin sesi değil. Hatta sırtına yük vurulan eşek bile aynı eşek değil. Dış kapıyı hışımla çarpıyor. Perdenin ardına sinerek öteberi satan adama dikkatlice bakıyor. Her zaman gelen çerçi değil bu. Bu... Biraz bakınca emin oluyor. Kadınlar, yeni çehresiyle bu çerçiyi de eskisi kadar hemen kabullenmişler. Ağa takılan çaresiz sinekler gibi çırpınıyorlar. Çerçi, kara bir örümcek misali uzun zayıf bacakları üzerinde yaylana yaylana laflayacağı müşterilere doğru yürüyor. Çirkin bir gülüşle, kadınlara mallarını pazarlama hevesiyle çevrelerinde dört dönüyor.

Firdevs, hava karardığında, çerçinin gitmesi şöyle dursun kadınlar evlerinde inzivaya çekildiğinde bile pencerenin dibinde kollarıyla dizlerini kendine çekmiş, cezasını çeken bir çocuk gibi yüzünü dizlerine kapamış kıpırtısız duruyor. Latif, onu bu halde bulunca telaşlanıyor. Işıksız evde pencereden içeriye dolan solgun ışıkta neredeyse el yordamıyla gelip ona sarılıyor. “Ne oldu? Ne bu hâlin?” Bir yavru kedi tedirginliğiyle kımıldanan Firdevs, başını kaldırıp Latif’e bakıyor. “Hemen gitmeliyiz buradan. Bizi buldular.”

Dermansız dizlerine dayanıp kalkıyor. Üstelik epeydir aynı şekilde oturmaktan uyuşmuş bacakları onu taşıyamıyor olmalı ki sendeliyor. Latif düşmesin diye tutuyor kollarından onu. Lambayı yakmasını engellemesi gerekmiyor. Bu durumda hep yaptıkları gibi kendi evlerinde hırsızlığa çıkmışçasına duvarlara yakın yürüyorlar. Salon en güvenli yer. Dışarıya bakan pencere, çam ağaçlarının güvencesinde.

“Kim?”

“Çerçi. Tıpkı küçük emmimize benziyordu. Kılığı değil ama kara gür kaşları, gözlerindeki ketumluğundan tanıdım onu.”

“O halde haydi. Al bir iki parça eşya. Hiç durmayalım burada.”

Alalecele ve ellerine geçeni bir bez torbaya ve ahşap bavula atıyorlar. Dış kapıyı bile kapatmaya lüzum görmeyip sessizliğe özen göstererek akşamın karanlığında gölge gibi sıvışıyorlar mahalleden. Firdevs, geriye baktığında takip edilmediklerine emin oluyor. Neredeyse mahalleli uykuya varmış, uyumayanların evinden ise ölgün ampul ışıkları belli belirsiz, kalın perdelerden dışa taşıyor. Huzurlu uykulara dalanlara gıpta ediyor, gecenin karanlığına gömülmüş evlerde.

Otobüs garına bir saate yakın yürüyerek ulaşıyorlar. Nereye gittiğine bakmadan otogardan çıkan bir otobüse el kaldırıp biniyorlar. İçerisi ıslık ıslık. Gözleri yanıyor Firdevs’in lambaların güçlü ışığından. Latif yanına oturup ona sarılıyor. “Geçti, korkma artık.”

Firdevs’in gözlerinin ardına sakladığı güçsüz hatıraları pır pır ediyor. Kırık ve parça parça olmuş, derin bir vadinin üzerine inşa edilmiş köprüde yaşamaktan yorulmuş. Yaslanıyor Latif’e. “Abi.” diyor.

“He güzel bacım.”

“Bırak beni. Sen de git teslim ol.”

“Niye teslim olacağım ki? Öldürmedim ırz düşmanını yalnızca iyi bir dayak attım.”

“Yoksa bu illetliler bizi bulmadan vaz geçmeyecekler.”

“Ne diyorsun Firdevs. Bu kadar meşakkat boşuna mıydı? Ben seni o canavarların eline bırakmam.”

“O halde dediklerini yap. Öldür beni bir yerlerde. Töremizin gereğini yaptım de. Namusumuzu temizledim de. Orospu bacımı geberttim de. O, zaten bunu hak etmişti de. De işte. Hiç değil sen kurtul bu kaçaklıktan. Daha ne kadar bu yürek kalkmalarıyla yaşayacağız güzel abim?”

“Bacım, gözümün nuru kardeşim. Ben senin masum olduğunu bilmem mi? Nasıl kıyarım sana. Dürzü emmimizin ne deyyus olduğunu da cümle âlem bilir. Sana yaptıkları yanına kâr mı kalsın? Gebersin ama benim elimi kana bulamasın.”

“Önünde sonunda elini kana bulatacak babam. Öyle olursa ben de ölürüm. Şimdiden öldür beni ne olur.”

Firdevs, içli içli ancak sesini olabildiğince alçak tutarak ağlıyor. Latif, onun gözyaşlarını siliyor, alından öpüyor. “Hem sana bugün müjde verecektim.”

“Ne?”

“İlk mola yerinde inip İzmir’e giden bir otobüse binelim. Sonra ver elini Yunanistan. Bir bot ayarladım ikimize. Her şeyi unutturacağım sana.”

Firdevs, yaşadıklarının yorgunluğuyla kardeşi Latif’in omuzuna dayanıp gözlerini kapıyor ve bir botun mavi suyun üstünde onları yeni dünyalara götüreceği anı hayalliyor.

Not; bu öykü Nilüfer Belediyesi Yılın Yazarı Öykü Seçkinde mansiyon ödülü almıştır.